

تەفسیری رەوان

بۆ تیگە‌یشتنی قورئان

بەرگی [۱۴]

نووسینای

سە‌لا مە‌حمودى گە‌لا‌لە‌یى

جزمى [n]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

به ناوی خواى به خشنده و میهره بان

دیاردی سهر ره قى موشریکه کانو نا ئومییدی له ئیمان هیئانیان
 * وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰی وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ
 كُلَّ شَیْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لَیُّوْمِنُوْا اِلَّا اَنْ یَّشَآءَ اللّٰهُ وَلَٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
 یَجْهَلُوْنَ ﴿١١١﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِیٍّ عَدُوًّا شَیْطٰنِ الْاِنْسِ
 وَالْجِنِّ یُوْحٰی بَعْضُهُمْ اِلٰی بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُوْرًا وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ
 مَا فَعَلُوْهُ فَذَرُهُمْ وَمَا یَفْتَرُوْنَ ﴿١١٢﴾ وَلِتَصْغٰی اِلَیْهِ اَفِیْدةُ الَّذِیْنَ
 لَا یُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ وَلَیْرِضُوْهُ وَلِیَقْتَرِفُوْا مَا هُمْ مُقْتَرِفُوْنَ ﴿١١٣﴾

ئهم نایه تانهی دواى مانای نایه تى ﴿وَمَا یُشْعِرْكُمْ اَنْهَا اِذَا جَآءَتْ لَا
 یُؤْمِنُوْنَ﴾ ی پێشهوه شی ده که نهوه، پهروه دگار لهم نایه تانهدا نهوه روون
 ده کاتهوه کافره کان نه گهر هه موو داواکارییه کانیاں جی به جی بکرین نهوان
 هه ئیمان ناهینن، نه گهر فریشته یان بو بنیوردیته خواری، مردوو یان بو
 زیندوو بکریته وه و قسه یان له گه له بکا، ته نانهت نه گهر هه موو بوونه وه
 شایه تى له سه ر راستى پێغه مبه ر بدا، نهوان هه ر ئیمان ناهینن چونکه نهوان
 له گو مپراییدا نو غرۆ بوونو به ته وای سه ر گهر دان بوون.

له ئیبنو عبباسه وه گێردا وه ته وه که پێغه مبه ر ﷺ کو مه لیک له کافرو
 پیاو ما قولانی مه که هاتنه لایو پێیان گوت: فریشته مان پێشان بده
 شایه دى ته وه بدن که تو پێغه مبه رى خودای، یان بری له مردوو انمان بو
 زیندوو بکه ره وه، تا پرسیا رى ته وه یان لی بکه یین ده ربا ره ی ئهم په یامه ی تو
 نایا حه قه یان به تاله! یان خودا و فریشته یین به ره و روومان به وه، راسته وخو
 شایه دى له سه ر پێغه مبه رایه تى تو بدن، ئیتر په ره و دگار ئهم نایه ته ی ناره

خواری که ده‌فرموی: ﴿وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى
وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قَبْلًا﴾ نه‌گمر ئیمه وه‌لامی نهو کافرانه بده‌ینه‌وه که
له سووربوونه‌وه سوئندیان ده‌خواردو ده‌یان گوت: نه‌گمر ئیمه مو‌عجیزه و
نیشانه‌یه‌کی ماددیمان بۆ بۆ لهو مو‌عجیزه و نیشانانه‌ی بۆ پیغه‌مبهره‌کانی
پیشوو هاتوو یه‌کسهر ئیمان ده‌هینن، کافره‌کان زۆر جار نه‌م پیشنیارانه‌یان
ده‌خسته روو ده‌یان گوت: ﴿أَوْ تَأْتِي بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ
قَبِيلًا﴾ الاسراء/٩٢ یان ﴿قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَأْتِيَنَا
أَوْ تَرْسُلَ إِلَيْنَا اللَّهُ﴾ الانعام/١٢٤. نه‌گمر پیشنیارو داواکاریه‌کی نه‌وان جی
به جی بکه‌ین؛ فرشته بنیرینه سهریان پییان بلین: نه‌م په‌یامه له خوداوه‌یه،
راستی پیغه‌مبهرایه‌تی تو بچه‌سپینو شایه‌دی له‌سهر پیغه‌مبهرایه‌تی به‌که‌ت
بدن نه‌وانه ئیمان ناهینن و پروا به پیغه‌مبهر ناکهن. یان مانای نایه‌ته‌که به‌م
جۆره‌یه: نه‌گمر ئیمه فرشته بنیرینه لای نهو کافرانه، به‌چاوی خو‌یان جار
دوا جار بیان بینن، به‌گو‌یچکه‌ی خو‌یان شایه‌دی دانی فرشته‌یان له‌سهر
راستی و پیغه‌مبهرایه‌تی تو بیستن، نه‌گمر مردوو‌ه‌کان زیندوو بکه‌ینه‌وه
هه‌والیان پی بدن له‌سهر راستی پیغه‌مبهرایه‌تیت! وه‌کوو بۆ خو‌یان داویان
کردبوو که قورئان لییان ده‌گیریت‌ه‌وه که گوتوو یانه: ﴿فَأْتُوا
بِآبَائِنَا﴾ الدخان/٣٦. نه‌نانه‌ت نه‌گمر هه‌موو به‌لگه‌و نیشانه‌ی بوونه‌ور
بخه‌ینه به‌رچاویان هه‌موویان شایه‌دی بدن له‌سهر راستی پیغه‌مبهرایه‌تیت،
کو‌مه‌ل کو‌مه‌ل نهو نیشانانه‌یان پیشان بدرین ﴿مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ
اللَّهُ﴾ له‌وانه نین که ئیمان بینن، ناماده‌باشییان تیدا نیه بۆ پروا‌کردن،
چونکه به‌چاوی وردبینی و تی‌فکرینه‌وه سه‌یری نایه‌ته‌کان ناکهن! به‌لکو به
چاوی گالته‌چیانه‌و دژایه‌تی کردن سه‌یریان ده‌کهن، ئیمان ناهینن مه‌گمر خودا
مه‌یلی لی بۆ که ئیمان بینن، واته: تا له‌سهر نهو بیروباوه‌ره‌بن ئیمان ناهینن
مه‌گمر خودا هیدایه‌تیان بداو له‌مه‌په‌ری ئیمان نه‌هینانیان لابه‌ری، هیدایه‌تو
توفیق ده‌سه‌لاتی خودایه ههر نهو ده‌توانی رۆلی تیدا بگیری! به‌لام دیاره
خودا دوا‌ی نه‌وه‌ی که عه‌قل و هۆشی پی‌داونزو رینگای نیشان داونزو به‌نیگا‌و

لەسەر زوێانی پێغەمبەر بانگەوازی بۆ کردوون رێگای چاکو خراپی بۆ روون کردووە و ئەمجار لێیان گەراوە بە ویستی خۆیان چی دەکەن با بیکەن.

کە دەفەرموی: ﴿مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ واتە: نێمانی نێختیاری و نازاد، نەك نێمان هێنانی بە زۆرە ملی. کە دەفەرموی: ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ هەر مەبەستی نێمانی نێختیاری، نەك نێمانی زۆرە ملی، (چونکە موستەثنا دەبێ لە پێری موستەثنا مینهو بێ).

﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ يَجْهَلُونَ﴾ بەلام زۆریە ئێو موشریکانە نەقام و نەزانن، پێیان وایە: هەرکاتێ ویستیان نێمان دەهێنێو هەر کاتێ ئارەزوویان لێ بوو کافر دەبن!! نەخیر وانی بە گومانەکیان هەڵەیه کەسیك نێمە هیدایەتی نەدەین نێمان ناهێنێ، کەسیك نێمە ریسوای نەکەین و رێگای لێ هون نەکەین کافر نابێ. ١.

زومەخشری پێی وایە راناوی (هەم) دەگەرێتەو بۆ موسوڵمانان ئێو کاتە مانای ئەم رستەیه بەم جۆرە دەبێ واتە: بەلکو زۆریە ئێو موسوڵمانانە نازانن کە ئێو کافرانە موسوڵمان نابن، مەگەر خودا ناچارێان بکا بۆ نێمان هێنان، پێیان وایە: کە بە هاتنەدی ئێو پێشنیارانە کافرەکان پێشنیارێان کردوون موسوڵمان دەبن، موسوڵمانەکان نازانن کە ئێو کافرانە تەنانت دواي هاتنی نیشانهکانیش هەر نێمان ناهێنن، ئێو موسوڵمانانە ناگاداری سوننتە و دابو نەریتی خودا نین دەرەحق بە بەندەکانی بۆیە بێی لە موسوڵمانەکان ناواتەخوازی ئێو بوون کە پێشنیاری کافرەکان جێ بە جێ بکەن چونکە پێیان وابوو جێ بە جێ کردنی پێشنیارەکانیان دەبێتە هۆی نێمان هێنانیان، ئەمە لە کاتیکیدا ئێو موعجیزانە نێمان هێنان بەسەر کافرەکاندا فەرز ناکەن سروشتی ئادەمیزادەکان ناگۆڕن بەلکو هەر کەسە بە نێختیاری خۆی رێبازی خۆی هەڵدەبژێری! خۆ ئەگەر خودا بیویستایە نێمانو بیرواوەری راستی لە دلو دەرورێدا دەرێسکان بە تۆزی نێمانی پێ دەهێنان. ئێو کاتە چ پێوستی بە پێغەمبەر نەدەبوو! خۆ ئەگەر خودا بیویستایە موعجیزەکانی وای دەکردن کە سروشتی کافرەکان بگۆڕێو بە زۆر موسوڵمانیان بکەن، ئێو کاتە نێمانەکیان زۆرە ملی و تۆزی دەبوو، کەسبو نێختیار نەدەبوو! بەلام

په‌ره‌ردگار ویستی وا نه‌بووه و نه‌ویستوه خه‌لکی به زوره ملیّ موسولمان بکا، به‌لگه له‌سهر تم راستی به نمو نایه‌تیه که ده‌فرموی: ﴿لَا اِکْرَاهَ فِی الدِّیْنِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾. نایه‌تی پی‌شوو نه‌وی لی وه‌رگیرا که نمو موشریکانه‌ی نمو جوړه پی‌شنیارانه‌یان پی‌شکه‌ش کردن دوژمنی پی‌غه‌مبهر بوون، چونکه نمو پی‌شنیارانه‌یان بویه پی‌شکه‌ش کردن پروایان وابوو که ده‌سته‌مهر نابوو نمو کاته ریگای تانمو ته‌شهره‌دانیان له پی‌غه‌مبهرایه‌تی پی‌غه‌مبهر بۆ ناچوغ ده‌بی و به‌لگه‌یان سوار ده‌بی.

په‌ره‌ردگار ویستی دل‌خو‌شی پی‌غه‌مبهر ﷺ بداته‌وه له روانگی روونکردنه‌وی نمو که نمو دژایه‌تیکردنه دابو نهریتی هه‌موو گه‌لو نمته‌وه‌کان بووه له‌گه‌ل پی‌غه‌مبهره‌کانیان‌داو فرموی: ﴿وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِیْنِ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ﴾ وه‌کوو چۆن نمو موشریکانه‌مان کردوون به دوژمنی تۆو دژایه‌تیت ده‌کهن، هر به‌و جوړه بۆ هه‌موو پی‌غه‌مبهریک که له پیش تۆوه ره‌وانه کرابی دوژمنمان بۆ داناوه له شعیاتینی ناده‌میزادو شعیاتینی جندۆکه، ده‌تواندری بگوتری مانای وایه: تیمه شعیاتینی ناده‌میو جندۆکه‌مان کردووه به دوژمن بۆ هر پی‌غه‌مبهریک که ره‌وانه کرابی.

موجاهیلو قه‌تاده و هه‌سهن ده‌لین: ناده‌میزادیش شعیاتینی تیدایه، نیبنو جهریر ته‌می به لاوه په‌سه‌نده و هه‌دیته مه‌رفوعه‌که‌ی نه‌بو‌ذه‌ر که له چه‌ند ریگه‌یه‌که‌وه ریوایه‌ت کراوه ده‌کاته به‌لگه‌ی په‌سه‌ند کردنه‌که‌ی! هه‌دیته‌که نمو‌یه: رۆژیک پی‌غه‌مبهر ﷺ دوا‌ی نو‌یژ فرموی: يَا اَبَا ذَرٍّ: هَلْ تَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شَرِّ شَیَاطِیْنِ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ؟ نه‌بو‌ذه‌ر ده‌لی عه‌زم‌کرد نه‌ی پی‌غه‌مبهری خودا! نایا‌ناده‌میزاد شعیاتینی هه‌یه؟؟ پی‌غه‌مبهر ﷺ فرموی به‌لی!

تیبینو عه‌بیاس ده‌فرموی: هه‌موو یا‌خی‌بوو سه‌ره‌قی‌ک ناده‌میزاد بی‌یان جندۆکه نمو شعیاتینی‌یه!

مانای نمو‌ی که خودا نه‌مانه‌ی گیراون به دوژمن؛ نمو‌یه: که سونه‌تو دابو نهریتی خودا وا هاتووه‌که شه‌ره‌نگیزو یا‌خی بوو و سه‌ره‌ه‌ق نه‌وانه‌ی

گوئی بۆ حه‌ق شل ناکه‌نو توختی چاکه ناکه‌ون به لوتیهرزی و رکه‌به‌ری هه‌لسو
که‌وت له‌گه‌ل حه‌قو چاکه‌دا ده‌که‌ن، هه‌میشه‌ دژی ته‌وانه ده‌هه‌ستن که
یانگه‌وازی بۆ حه‌قو چاکه ده‌که‌ن! دۆژمنایه‌تی پیغه‌مبه‌رانو جینشینو
په‌په‌ه‌وکارانیان ده‌که‌ن! نه‌مه‌ عاده‌تو دابو نه‌ریتی هه‌موو دووشتی دژ به
یه‌کن که یه‌کیکیان بانگه‌وازی بۆ پیچه‌وانه‌ی ته‌وی تریان ده‌کا، جا که ریبازی
یه‌کیکیان سه‌د ده‌ر سه‌د حه‌قو راست بوو ته‌وه دۆژمنایه‌تی‌یه‌که پال ته‌وی
تریان ده‌دریو ریبازی ته‌و به به‌تالو پوچ حلیب ده‌کری! چونکه ته‌و هه‌ول ده‌دا
زیان به به‌رامبه‌ره‌که‌ی بگه‌یه‌نی و هه‌موو هه‌ولو ته‌قه‌للایه‌ک ده‌خاته‌گه‌ر بۆ
زیان گه‌یاندن به خاوه‌نی ریبازه حه‌قه‌که! ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر لیشی روون بی که
خاوه‌نی ریبازه حه‌قه‌که به‌رژه‌وه‌ندی ته‌وی ده‌وی.

شایانی باسه که هه‌موو خاوه‌ن رایه‌کی پیچه‌وانه مه‌رج نیه هه‌ولی ته‌وه
بدا که زیان به به‌رامبه‌ره‌که‌ی بگه‌یه‌نی! ته‌وانه‌ی که ته‌و هه‌ولو ته‌قه‌للایه
ده‌ده‌ن یاخی بوو و سه‌ر ره‌قو سه‌رۆکو مشه‌خۆرو دلره‌قه‌کانن؛ ته‌وانه‌ی
ده‌روونیان له‌سه‌ر سته‌مو یاخی بوون و دژایه‌تی کردن رام بووه دژایه‌تی‌کردنی
حه‌قو راستی‌یان لی بووه‌ته شتیکی سروشتی! ته‌وانه شه‌یاتینو روخینه‌ری
هه‌موو شتیکی حه‌قو به‌سوودن. ته‌وانه به‌رباد که‌ری ژیانو ته‌خلاقو ره‌وشتن،
جا چ له ره‌گه‌زی ئاده‌سی بن یان له‌ره‌گه‌زی جندۆکه بن.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار خراپترین جۆری دژایه‌تی کردنی ته‌و شه‌یاتینیانه بۆ
پیغه‌مبه‌ره‌کان که به‌ره‌نگاری کردنی بانگه‌وازی‌یه‌که‌یان، روون ده‌کاته‌وه
ده‌فه‌رموی: ﴿يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا﴾ هه‌ندیکیان
بۆ هه‌ندیکیان قسه‌ی رازاوه‌و رووکه‌ش بۆ یه‌کتر ده‌هاوژن، بۆ ته‌وه‌ی هه‌لیان
بخه‌له‌تینن؛ پێیان وایه: به‌و رووکه‌ش کردنه پوچه‌لی و گه‌نده‌لی ناوه‌رۆکی
قسه‌کانیان داده‌پۆشنو که‌س هه‌ست به مه‌به‌ستی پیسیان ناکات ﴿زُخْرُفُ
الْقَوْلِ﴾ ته‌و گوفتارو ناخاوتنه‌یه‌یه که بیسه‌ر له حه‌قیقه‌تی شته‌کان لاده‌دا بۆ
شتی رووکه‌شو بی بناغه. ﴿غُرُورٌ﴾ به مانا بی ناگایی و بی عه‌ق‌لی و بی
ته‌زمونی‌یه، له زمانی عه‌ره‌به‌یدا ده‌گوته‌ری: (شاب غرور و فتاة غر) واته:

که‌م نه‌زمونن، بئی ناگان له کاروباری ژنو می‌ردایه‌تی و ژنو پیاوی.
 بی‌گومان له روژگاری نیمه‌دا هه‌له‌تاندنی خه‌لکی بئی ناگا به‌ قسه‌ی
 لووس و پوس له لای شه‌یتانه‌کانی سهرده‌م به‌ تایبه‌تی شه‌یاتینی به‌کانی
 سیاست گه‌یشتۆته ناستیکی فره به‌رز! نه‌و سیاست مه‌داره فیلبازانه قیل
 له پارتو گه‌لو نه‌ته‌وه‌ش ده‌که‌ن! کۆیلایه‌تی‌یان له به‌رچاو به‌ قسه‌ی رازوه
 ده‌که‌نه نازادی سهره‌ستی، به‌دبه‌ختی و چهرمه‌سهرییان به‌ کامه‌رانی و خوش
 به‌ختی ده‌خه‌نه به‌ر چاو! نه‌وانه به‌ چاو و راو، به‌ قسه‌ی بۆشو بئی بناغه سهر
 له خه‌لکی ده‌شیوینن ناوه‌کان ده‌گۆرن، به‌رلایی به‌ نازادی سهره‌ستی له
 قه‌له‌م ده‌ده‌ن، خیزان ده‌پوختین، له‌شفروشی و به‌رلایی بئی سنوور بۆ ئافره‌ت
 به‌ خۆ رزگار کردنو گه‌یشتن به‌ مافی ئافره‌ت داده‌نین!

سوبحانه‌للا! ئافره‌تیان له پۆشاکێ ریزو به‌ها رووت کرده‌وه، خستویاننه
 سهر جاده‌و له تیاترۆ خانه‌کاندا وه‌کوو کالا ده‌یفروشن و ده‌یکرن، ده‌ستدریژی
 ده‌که‌نه سهر شه‌ره‌فو نامووسی، هه‌لسوکه‌وتی ناژه‌لانه‌ی له‌گه‌ل ده‌که‌نو به
 قسه‌ش مافی داگیرکراوی بۆ وهرده‌گرنه‌وه‌و کۆتو زنجیری نایینی نی‌سلامو
 کۆنه‌پهرستی له‌ ده‌ستو قاج ده‌که‌نه‌وه!! نه‌ی نه‌وه نیه له‌ روژی
 ١٩٩٧/٥/٢٤ و له‌ روژانی دواییشدا چهند سیمیناریکیان له‌سهر ته‌له‌فزیۆن
 له‌ سلیمانی ساز کرد کۆمه‌لیک به‌ ناو پارێزه‌رو مافی مرۆف گوايه‌ داکوکی
 له‌ ئافره‌تیکی سته‌ملیکراو به‌ ناوی (که‌ژال خدر) وه‌ ده‌که‌ن که به‌ ناپه‌وا
 له‌سهر تۆمه‌تیکی روون له‌ لایه‌ن چهند که‌سیکی خزمی می‌رده‌که‌یه‌وه لووتی
 به‌ردابوو! نه‌و کۆمه‌له به‌ناو پارێزه‌رو ماف په‌روه‌رانه له‌ باتی نه‌وه‌ی داکوکی
 له‌و ئافره‌ته غه‌در لی کراوه بکه‌ن؛ هاتن نه‌م رووداوه‌یان کرده سه‌نگه‌رو چنی
 تانه‌و ته‌شه‌ر هه‌یه ناراسته‌ی خودا و پیغه‌مبه‌رو نایینی نی‌سلامیان کرد،
 ته‌نانه‌ت کار گه‌یشته ناستیک عه‌طا ناوێک که ناسنامه‌ی پارێزه‌ری له
 گیرفان نابوو به‌ بئی پیتچو په‌نا نایه‌ته‌کانی قورئانی به‌ غه‌له‌ت حسیب کردنو
 نه‌وه‌ی که تا نیستا هیچ بی‌دین و خوا نه‌ناسیک به‌ سه‌لمان روشدیشه‌وه
 نه‌یتوانیوه بیدرکینی له‌ سلیمانی له‌سهر ته‌له‌فزیۆن عه‌تای به‌دبه‌خت به‌رامبه‌ر
 جه‌ماوه‌ری موسولمانی سلیمانی بوێرانه شی کرده‌وه زۆربه‌ی نایه‌ته‌کانی

قورنانی بە غەلەت حلیب کردن!! هەلبەتە چەند ئافەرەتیکیش لەو لینگ هەلبیتاوانە هەمان راو بۆچوونیان دووبارە کردەو. بە راستی ئەم دیاردە یە زۆری دەوی و ئەم هەویرە زۆر ئاو دەکێشی بەلام لێرەدا بە پێویستی نازانم زیاتری لەسەر بپۆم!

﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ﴾ ئەم پێغه مېهر! ئەگەر خودای تۆ مەیلی لی بواوە ئەو ئەگەر بپووستایە ئەهیلێ ئەو خەڵەتاندنە ئەنجام بدەن، دەیتوانی رێگایان لی بگرێ! بەلام سونەت و داب و نەرتی خودا و نەهاتووە سروشتی ئادەمیزادەکان و بگۆرێ، زۆرە ملی و توپزیان لی بکا بە پێچەوانە ی هەواو ئارەزووی خۆیان بچولێنەو! بەلکو ویستی پەرورەدگار وایە: کە هەر یەکیەک لە ئادەمیزاد و جندۆکە ئامادەباشییان تێدابی بۆ وەرگرتنی حەق و ناحەق، خێر و شەر، بۆ خۆیان سەرپەستو ئازادین لە هەلبازاردنی هەر رێبازێک لەو دوو رێبازە، پەرورەدگار عەقڵ و هۆشی پێداون رێگای راست و نا راستی بۆ روون کردوونەو هەر کەسە بە ئیختیاری خۆی کام رێبازە هەڵدەبژێری با هەلبژێری! وەکوو لە شوێنێکی تردا دەفرموی: ﴿وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ﴾ (البعد/ ١٠).

هەندێک لە وەسوەسەو قسە ی نابەجێ ئەو شەیاتینیانە بۆ هەڵخەڵەتاندن و قسە رازاندنەو گۆڕینی مانای ئەم نایەتە پیرۆزە یەو ئاراستە کردنیەتی بە شیوەیەک کە مانانی توپزی و زۆرە ملی لی وەرگیری دەلێن: هەموو تاوانبارێک بیانوو (عذری) هەیە، چونکە کە لە خودا یاخی بوو ی یاخی بوونەکە ی بە ویستی خودایەو ناتوانی لە ویستی خودا دەریجێ! وەکوو لەمەو دوا لەم سورەتەدا دی: دەفرموی: ﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ. كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا، قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا؟ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ﴾ (الانعام/ ١٤٨). ئەخەیر با بزانی هێچ بیانویەکیان بە دەستەو نە ی، پەرورەدگار هەرگیز نەپووستوو کردەو ی ئادەمیزاد بە زۆرە ملی بی،

پهروهردگار به ویستی خۆی دروستی کردوون ریځگای داوون له ژياندا به ویستی خۆیان چی ده کهن بیکهن، روژی قیامت هه رکه سه به پیی کرده وه کانی سزاو پاداشتی ده دریته وه.

﴿قَلْبَهُمْ وَمَا يَفْقَرُونَ﴾ نهی پیغه مبهه! لییان گهری بهره نگاریان مه که، وازیان لی بینه با درۆ بوختان هه لبه ستن، با خه لکی به قسه ی روکه شو چاوو راو هه لخه له تینو له ریبازی حق لایان ده، گرنگییان پی مه ده، تو له سهه بانگه وازی خۆت بهره وام به، نه رکی سهه شانی خۆت نه نجام ده، پشت به خودا بیهسته، خودا بهسته، یارمه تیده رته به سهه ریاندا، نه وهی له سهه شانی تۆیه راگه یاندنه، حیساب له گه ل کردنو لیکۆلینه وه و پاداشو سزادانه وه یان له سهه تیمه یه ﴿وَلِيَصْفِيَ إِلَيْهِ أَفْنِدَةُ الدِّينِ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ واته: هه ندی لهو شه یاتینی یانه قسه ی روکه شو بو هه ندیکی تریان ده هاوژن، قسه ی رازاوه بو یه کتری ده کهن: بو نه وهی شوین که وتووایی پیغه مبهه کان هه لخه له تین، ههروه ها بو نه وهی دلی کافرو خوا نه ناسه کان نهوانه ی پروایان به قیامت نیه بهو قسه لووسو پوسانه که مه ند کیش بکه ن، چونکه له گه ل هه واهو ناره زووبازی نهواندا ده گونجی، به لام موسولمانانی خاوه ن هه ستو بیر: که دوور بینو ورد بینن، بهو قسه روکه شو پرو پووچانه هه لئاخه له تین.

﴿وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ﴾ بو نه وهی له سهه نه جامدا به بی لیکۆلینه وه توژینه وه، به بی نه وهی بزائن نهو قسانه راستن یان نا- ره زامه ندی خۆیان بههه مبهه ده دهه برنو پروایان پی بکه ن، رازی ببن به قسه کانیاو که سبی نه وه بکه ن که هه زیان لییه تی و دلخوازیانه، تا کاتی خۆی دی، نیتر نهو کاته حه قی نه وه لهو تاخیریان لی ده ستینو تو له ی سهه پیچی کردنو چه واشه کاری له خسته برنی خه لکییان لی ده که مه وه.

شه یاتینی ئاده می ناشکراو نومایانن، نمونه یانو وینه ی دوژمنایه تییان بو هه موو پیغه مبهه ریک و بو هه موو حه قو راستی به کی که هیناویانه به لگه نه ویسته، دژایه تییان بو موسولمانانو شوین که وتووایی ریبازی حه قو

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینینو هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروزو فەرمووده‌کانی
پێغه‌مبەر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ پڕوامان به‌ فەرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، پڕوامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ پهره‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێو زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جۆری ژیانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌بهرده‌بێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژیان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمیئنو له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ بریاری نه‌بوونی جیهانی گیانله‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئهم جۆره گیانله‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومپایی ده‌بنو ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

که‌یشتوه چی تریان لی نازانین!

له رووانگهی قورئانو حه‌دیثی پیغه‌مبهره‌وه ده‌زانین که جندۆکه له بلیسه‌ی ئاگر دروست کراون، ده‌توانن له‌سهر زه‌وی و ناو زه‌وی و ناو ده‌ریا و ناو هه‌وا و ده‌ره‌وی زه‌ویش ژیان به‌سهر به‌رن! توانای هاتوچۆی خێرایان هه‌یه‌و زۆر له ئاده‌میزاد تیژپه‌و ترن، هه‌یانه‌ خاوه‌ن باوه‌پو موسوڵمانه؛ هه‌یانه‌ بێدینو شه‌یتانه، نه‌وان ئاده‌میزاد ده‌بینو ئاده‌میزاد نه‌وان نابینن؛ واته‌ له‌سهر شیوه‌و شکلی خۆیان، هه‌ر خودا ده‌زانن چهند مه‌خلوقاتو گیانه‌له‌به‌ر هه‌ن ئاده‌میزاد ده‌بینن و ئاده‌میزاد نه‌وان نابینن. هه‌روه‌ها شه‌یاتینی جندۆکه توانای له‌ خسته‌بردن و گومپاکردنی ئاده‌میزادیان هه‌یه‌و به‌ وه‌سه‌سه‌و ختووکه‌دانی ده‌روونه‌وه ئاده‌میزاد گومپا ده‌که‌نو له‌ خسته‌ی ده‌به‌ن، به‌جۆرێک که نازانین به‌ چ شیوه‌یه‌ک ئه‌و کاره‌ نه‌جوام ده‌ده‌ن! ئه‌و شه‌یاتینی‌یه جندۆکانه ده‌سه‌لاتیان به‌سهر موسوڵمانو خاوه‌ن به‌روای زویان په‌یوه‌ست به‌ ناوی خودادا نی‌یه، هه‌ر کاتی شه‌یتانو نه‌وه‌کانی له‌ موسوڵمان نزیک بوونه‌وه موسوڵمان ناوی خودای هی‌نا لی دوور ده‌که‌ونه‌وه هه‌له‌ده‌تیژنن، که موسوڵمان له‌ خودا بێ ئاگا بوو، لی نزیک ده‌بنه‌وه وه‌سه‌سه‌ی ده‌خه‌نه‌ دله‌وه! موسوڵمانی ده‌م به‌ وێردو سه‌لاواتو دله‌یه‌یه‌ست به‌ خودا له‌ فرتو فێلی شه‌یتانی زه‌عیف به‌هێزتره‌!، جیهانی جندۆکه له‌گه‌ل جیهانی ئاده‌میزاد هه‌شر ده‌کری‌و حیسابو لی‌کۆلینه‌وه‌یان له‌گه‌ل ده‌کری، به‌ به‌هه‌شتو دۆزه‌خ پاداش و سزایان ده‌درێته‌وه وه‌کوو ئاده‌میزاد...

هێزو توانای جندۆکه له‌ چاو هێزو توانای فریشته هه‌ر وه‌کوو نه‌بوو وایه‌! له‌م نایه‌ته‌دا ئه‌وه‌مان زانی که په‌روه‌ردگار بۆ هه‌موو پیغه‌مبهرێک دوژمنی شه‌یاتینی له‌ ئاده‌میزادو نه‌جنده‌ داناوه، بێگومان خودا ده‌یتوانی-نه‌گه‌ر مه‌یلی لی بووایه نه‌یده‌هێشت ئه‌و شه‌یاتینی‌یه هه‌یج بکه‌ن، نه‌گه‌ر بیویسته‌یه ئه‌و شه‌یاتینی‌یه یاخی نه‌ده‌بوونو ئاوتیه‌ی شه‌ر نه‌ده‌بوون، دوژمنایه‌تی پیغه‌مبهرانیان نه‌ده‌کرد، نه‌زیه‌تی موسوڵمانانیان نه‌ده‌دا، رێگیان له‌ ئاده‌میزاد و نه‌ده‌کرد، به‌لکه‌ خودا ده‌یتوانی به‌ زۆره‌ ملی بیانخاته‌ سهر رێگای راستو ره‌وان، یان روویان بۆ بکاته هه‌دايه‌تو راستاو پیاوچاک بن،

دەیتوانی نەهێڵی بەره‌نگاری پێغه‌مبەران و ئایینی حەق و موسوڵمانان بکەن بەلام پەرورەدگار ئەم ئەندازە سەرەستی‌یه‌ی پێ داون، رێگای داون کە زیان بە خۆشەویستانی خودا بگەیەنن - بە ئەندازە‌یه‌ک کە ویستی خۆی لەسەر‌یه‌تی ، دایناوە کە خۆشەویستانی خۆی تاقی بکاتەو بەو ئەندازە سەر‌یه‌ستی‌یه‌و بەو توانا‌یه‌ی کە پێی داون، ئەو شە‌یاتی‌نی‌یانە دەسەلاتی ئەو‌ه‌یان نیە کە ئەزەتی خۆشەویستانی خودا بدهن مە‌گەر بەو ئەندازە‌یه‌ی کە خودا دیاری کردووە!

قورئان بە‌لگە‌ی راستی پێغه‌مبەرایەتی حەزەرەتی موحەممەد ﷺ
 أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ
 ءَاتَيْنَهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِّن رَّبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
 الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ
 وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾

دوا‌ی ئەو‌ه‌ی پەرورەدگار سەر کۆنە‌ی کافرە‌کانی کرد؛ ئەو کافرانە‌ی کە بە‌سوور بوونەو سۆیندیان دە‌خوارد کە ئە‌گەر موع‌جیزە‌ی ماددیان نیشان بە‌دری ئیمان دە‌هێنن! ئەو‌ه‌شی روون کردەو کە ناردنی ئەو نایە‌تو موع‌جیزانە پێ‌ه‌و‌ودە‌و سوودیا نابێ، چونکە ئە‌گەر پەرورەدگار ئەو موع‌جیزە‌و نیشانانە‌ش لە‌سەر دە‌ستی پێغه‌مبەر ئاشکرا بکا ئەوانە هەر لە‌سەر کوفرو بێ‌دینی دە‌مێننەو، ئە‌م‌جار ئەو ئاشکرا دە‌کا کە بە‌لگە‌ی بە‌هێز لە‌سەر راستی پێغه‌مبەرایەتی پێغه‌مبەر بە دوو شێو دە‌ستە‌بەر بوو:

یە‌کەم پە‌راوێکی بۆ ناردۆ‌تە‌ خوارێ کە زانیاری زۆری لە‌ خۆ‌گرتووە‌و شی‌کەرە‌و‌و روون کەرە‌و‌ی هە‌موو شتێکی پێ‌ویستە‌، ئە‌و‌پە‌ری رە‌وانبێژی لە‌ خۆ‌گرتووە‌، ئادە‌میزادان دە‌ستە‌و‌ه‌سانن لە‌ بە‌رام‌بەر‌یکردنی و نه‌یان توانیو‌ه‌ ناتوانن کتێ‌بێکی لە‌و جۆرە‌ بخە‌نە‌ روو... کە ئە‌م سەرئاسا (معجزة)‌یه‌ با‌شت‌رین بە‌لگە‌یه‌ لە‌سەر راستی پێغه‌مبەرایەتی پێغه‌مبەر ﷺ.

دووهم: ته‌وراتو ئینجیله، که به روونی ته‌وه‌یان تێدایه، که موحه‌مه‌د ﷺ ره‌وانه کراری خودایه و قورئان کتیبیکی حه‌ق و راسته له خوداوه بۆ ته‌و هاتووه و به‌هێزترین به‌لگه‌یه له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د، بۆیه په‌روه‌ردگار فەرمان به‌ فروستاده‌ی خۆی ده‌کا که زوویه رووی کافره‌کان بلی: ﴿أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حُكْمًا﴾ نایا من جگه له په‌روه‌ردگار دادوه‌ریکی تر ده‌ستنیشان بکه‌م؟ واته: ناگونجی بۆ من جگه له خودا که‌سیکی تر په‌یدا بکه‌م، بۆ ته‌وه‌ی له‌ نیوان من و ئێوه‌دا حوکم بدا، چونکه هیچ حوکمیک له حوکمی خودا دادوه‌ری تر نییه، که‌س له خودا راستگو تر نیه ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا﴾ خودایه‌کی وه‌هایه قورئانی ناردۆته خوارێ بۆ ئێوه، هه‌موو شتیکی تێدا شی کراوه‌ته‌وه، هه‌رچی بیروباوه‌رو شه‌ریعه‌ت و یاسا و زانستی پێوسته تێیدا روون کراوه‌ته‌وه! خۆ من ته‌وه ته‌مه‌نم له چل سال تێپه‌ری، له‌وه‌پێش هیچ باب‌ه‌تیکم له‌و جو‌ره زانیاریانه نه‌زانیه‌وه، هه‌وائی رابردوو و داها‌تووم ناگا لی نه‌بووه، ته‌وه جو‌ره ره‌وانیژیو شیرین گو‌فتاری‌یه‌م پێوه دیار نه‌بووه و ه‌کوو له‌ نایه‌تیکێ تردا ده‌فه‌رموی ﴿فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّنْ قَبْلِهِ﴾ یونس/١٦. واته: نایا بۆ من ره‌وايه جگه له خودا دادوه‌ریکی تر داوا بکه‌م؟ له‌ حالیکه‌دا ته‌وه خودایه ته‌رکی په‌رسیار کردنی له‌سه‌ر لا‌بردوون چونکه کتیبیکی بۆ ره‌وانه کردوون که به‌یانکه‌رو روژنکه‌ره‌وه‌ی هه‌موو شتیکه!

یان مانای وایه: داوا کردنی ئێوه بۆ هینانی به‌لگه‌و مو‌ع‌ج‌یزه له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تیم شتیکی بیه‌ووده‌یه، چونکه دوو به‌لگه‌ی روون و ناشکرا هه‌ن، پشت‌گیری پیغه‌مبه‌رایه‌تیه‌که‌م ده‌که‌ن؛ ته‌وه به‌لگانه‌یه‌کیان نیشانه‌یه‌کی هه‌ره گه‌وره‌و گرنگه که قورئانی پیرۆزو سه‌ر ناسایه، قورئانی که وه‌ی په‌روه‌ردگار و شا‌کاری ده‌ستی کرد‌گاره‌و به‌ ناشکرا پیغه‌مبه‌رایه‌تی من ده‌چه‌سپینێ، به‌لگه‌که‌ی ته‌رشیان ته‌وه‌یه: که ته‌ورات و ئینجیل به‌ روونی ته‌وه‌یان تێدایه: که من پیغه‌مبه‌ری خودام و قورئان کتیبیکی حه‌ق و راسته‌و له خوداوه بۆ من هاتووه.

﴿وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنْزَلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ﴾ نه‌گهر
 نه‌و موشریکانه ئینکاری حه‌قو راستی قورئان بکه‌نو به درۆی بڅه‌نه‌وه؛ نه‌وه
 با بزائن که نه‌هلی کیتاب -جوله‌که‌و نه‌صرانی- ده‌زانن که نه‌و قورئانه له
 خوداوه نیردراوه بۆ تو؛ چونکه نیشانو ره‌وشته‌کانی تو له کتیبی نه‌وان‌دا
 روون کراوه‌ته‌وه، له‌سهر زویانی پیغه‌مبهره‌کانی پێشوو مزگینی به‌هاتنی تو
 دراوه! وه‌کو له ئایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ
 يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبْنَاءَهُمْ، وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ
 وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ البقرة/١٤٦. عه‌بدوللای کوری سه‌لام که مالمیکی جوله‌که
 بووموسولمان بوویوو ده‌رباره‌ی ئهم ئایه‌ته‌ لییان پرسی، وتی: به‌لێ ئیمه
 پیغه‌مبهر له‌ کوری خۆمان باشتەر ده‌ناسین! چونکه له‌ کتیبی ئیمه‌دا
 نیشانه‌کانی زۆر باش روون کراونه‌وه.

﴿فَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُكْذِبِينَ﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د! تو هه‌رگیز نه‌چییه‌ ریزی
 گروپی نه‌وانه‌ی گومانیان هه‌یه‌و به‌ عه‌زمو جه‌زمه‌وه کاری خۆیان نه‌نجام
 ناده‌ن، چونکه ماتول خودا ئهم نامه‌یه‌ی بۆ ئاردووی حه‌قو راسته‌، خاوه‌ن
 نامه‌کانیش نه‌وه به‌ باشی ده‌زانو باسی راستی پیغه‌مبهرایه‌تی توو قورئان
 له‌ ته‌وراتو ئینجیل‌دا شی کراوه‌ته‌وه که‌واته‌ تو له‌و که‌سانه‌ مه‌به‌ که‌ دوو دڵن
 و گومانیان له‌ قورئانو پیغه‌مبهرایه‌تی‌یه‌ که‌ت‌دا هه‌یه‌! بێگومان ناشکرایه‌ که
 پیغه‌مبهر هه‌چ شکه‌و گوماتیکی له‌ دڵدا نه‌بووه، ئهم نه‌ه‌یه‌ی که‌ ئاراسته
 کراوه‌ بۆ زیده‌ هه‌لئانو سووریبوونه له‌سهر په‌یامه‌که‌ی، بۆ جۆشدانی دۆشو
 خروشو په‌روۆشی و سۆزه‌له‌ دڵو ده‌روونی‌دا ده‌رباره‌ی ئایینه‌که‌ی، ئاماژه‌ی
 نه‌وه‌ی تێدا‌یه‌: که‌ ئهرکی سهرشانی قورسمو هه‌میشه‌ پیلانی جۆراو جۆرو
 به‌هه‌یز دژی خۆی ئایینه‌که‌ی هاوه‌لانی داده‌پێژێرنو پێویسته‌ زۆر به‌ دڵ
 قایمی و ئیمان پته‌وی‌یه‌وه ئهرکی سهرشانی نه‌تجام ب‌دا. وێنه‌ی ئهم ئایه‌ته‌ له
 قورئان‌دا زۆرن؛ وه‌کو ده‌فرموی: ﴿فَلَا تَكُونُوا مِنَ
 الْمُشْرِكِينَ﴾ یونس/١٠٥. یان ده‌فرموی: ﴿فَإِنْ كُنْتَ فِي شكٍّ مِمَّا
 أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَأَسْأَلِ الَّذِينَ يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ، لَقَدْ جَاءَكَ

گومرای موسریکه کانو نه یکردن له خواردنی کوشتیان
 وَإِنْ تُطِيعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا
 الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿۱۱۶﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ
 وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿۱۱۷﴾ فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ
 بِعَايَنَتِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿۱۱۸﴾ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ
 وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا
 لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَاءِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿۱۱۹﴾
 وَذَرُوا ظَهْرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا
 كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿۱۲۰﴾ وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ
 لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجْدِلُواكُمْ
 وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿۱۲۱﴾

دواى نهوې پدروهر دگار وه لامى شوبهو چدواشه كارى په كانى كافره كانى
 دايدوهو راستى پيغه مبرايهتى حذر هتى موحه مه دى چه سپاند! نه مچار
 باسى نهو ده كا: كه نابى موسولمانان گوئى يو قسه دى گهوچو نه فامه كان
 بگرن، نابى هيچيان به قسه بكن، چونكه نهوان رتيبازى گومرايى ده گر نه
 بدرو شون شكتو گوماني گهنده لو فاسيد ده كمن، به مهش پدروهر دگار
 دهيدوى كه سايدتى سدر به خوئى يو كومه لى موسولمانان دابين بكاو وه كوو
 هيزنك حيسايبان يو بكرى؛ نه مه له كاتي كندا كه زوريه دى دانىشتوانى
 سدره زوى موسريكتو گومرا بوون!!

ئەبو داود و ترمیذی لە ئیبنو عەبباسەو دەگیرنەو: دەلی: کۆمەلیک خەلک هاتنە خزمەت پیغەمبەر ﷺ و تیان: ئەو رهوانه کراوی خودا! نایا نیمه له گوشتی ئەو گیانلەبەرانه بخۆین کە خۆمان دەیان کوژین کەچی لەوانه نهخۆین کە خودا دەیانکوژی؟! نیتەر خودای مەزن ئەم نایەتانهی ناردنه خواری ﴿فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ﴾ تا دەگاتە ﴿إِنَّكُمْ لَمَشْرِكُونَ﴾.

نیمامی واحیدی دەلی: موشریکەکان و تیان: ئەو موحمەد! یتیمان بلی: مەرو بزن دەمرن کێ دەیان کوژی؟ پیغەمبەر فرمووی: خودا دەیان کوژی، و تیان: دەی باشه تو پیّت وایه: ئەوێ کە خۆتو هاوێلانت دەیکوژن حەلāl، ئەوێ کە خودا دەیکوژی حەرامه!! نیتەر پەرورەدگار ئەم نایەتەیی ناردە خواری ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ...﴾.

عیکریمە دەلی: کاتیک کە پەرورەدگار نایەتی یاساغ کردنی گوشتی مردارەوەبووی ناردە خواری، فارسە ناگریەرستەکان دۆستایەتیان لەگەڵ قورەیشیەکانی مەککەدا هەبوو، نامەیان بۆ نووسین و تیان: موحمەدو هاوێلانی پێیان وایه: شوێن فرمانی خودا دەکەون، کەچی لایان وایه: ئەو ناوێلۆ پەلەوهرەیی خۆیان سەری دەبێن حەلāl، ئەوێ کە خودا دەیکوژی حەرامه، ئەمە هەندێ دڵکرمیسی بۆ هەندێ موسوڵمان پەیدا کرد نیتەر پەرورەدگار نایەتی ﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ﴾ ناردە خواری! طەبەرانی هەمان رێوایەتی بە شیوەیهکی تر گێڕاوتەو: بەلام لە ناوهرۆکدا چ جیاوازییهکی ئەو تۆیان لە نێواندا نییه!

﴿وَإِنْ تُطِيعُوا أَكْثَرَ مَن فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نابی بە هیچ شیوەیهک لە شەریعەتی حەقو قورئان لابەدەو روو بکەیه رێبازی گومراپانو سەر لی شیواوان، چونکە ئەوانه شوێن گومانو بیرو باوهری فاسید کەوتوون! ئەو موحمەد ئەتۆ ئەوانهی لەگەڵتدان، ئەگەر لە کاروباری نایینیدا شوێن زۆریهێ دانیشتوانی سەر زەوی بکەوی کە هەموویان کافرو موشریکن، پێچهوانهێ قورئانو شەریعەتی خودا هەلسو کەوت بکە، ئەو لە رێبازی

حەقی خودا لات دەدەن و گومرات دەکەن و رێگای عەدلو حەقو راستیت لی گوم دەکەن، چونکە ئەوان جگە لە هەواو هەوێ و گومانو بیرو باوەری پێو پوچ شوێن هیچی تر ناکەون، ئەوان هیچ نرخیک بۆ بەلگەو نیشانەکانی هەبوونی خودا دانائین، هیچ گرنگی نەک بە بەلگەیی عەقڵی نادەن ﴿إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ﴾ ئەوان تەنیا شوێن گومان دەکەون ﴿وَأَنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ ئەوان تەنیا مەزەندە دەکەن و بە هەواتەو تەخمینو لایر شت دیاری دەکەن، مەزەندە کردنە کەشیان بێ بناغەو دوورە لە حەقیقەتو راستیەو، بیرو باوەریان لەسەر تەخمینو مەزەندە کردنی هەلە دادەمەزرێن، نەک لەسەر بورهانو بەلگە.

ئەم نایەتە ناماژیه بۆتەو کە زۆریە دانیشتوانی سەر زەوی لەبارەیی بیرەباوەرپەرە سەرلی شیواو گومراپوون، هاوەلیان بۆ خودا دادەنا، نینکاری پیغەمبەرایەتیان دەکرد، سەر لی شیواو بوون لە بارەیی تەشریع و حەلالو حەرام دانانەو، کە مردارەو بوو و خوێن خواردن و عەرەق خواردنەو هیان بە لاوە حەلالو رەوا بوو، بە خەتو خۆراپی پێی ناژەلیان لە خۆ حەرام دەکرد، ناوی بەحیرەو ساتیبەو وەصیلەیان لی دەنان، قورئان لە شوێنیکێ تردا ناماژە بۆ ئەمە دەکا کە زۆریە دانیشتوانی سەر زەوی گومراپوون وەکوو دەفەرموی: ﴿وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ﴾ الصافات/٧١. یان دەفەرموی: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ یوسف/١٠٣. ئەم حوکمە قەطعیە کە زۆریە دانیشتوانی سەر زەوی گومراپوون، راستیە کە میژووی هەموو گەلانی کۆن و نوێ پشتگیری دەکا، چونکە خاوەن نامەکان وازیان لە پەپەرەو پرۆگرامی پیغەمبەرەکانیان هێنا بوو، گەلە بێمەرستەکان زۆر لە رێبازی خودا دوور کەوتبوونەو، ئەمە یەکیکە لە بەلگەیی پیغەمبەرایەتی حەزەرەتی موحەممەد ﷺ چونکە ئەو نەخوێندەوار بوو، میژوو بەسەرھاتی گەلانی نەخوێندبوو، ئەدی چۆن ئەم راستیەیی دەزانی و ناوا بە راشکاوی رایگەیانندو دەرەق لەگەڵ واقع و رووداودا پێراو پێ دەرجوو؟؟

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

بیگومان پهروەردگاری تو که پیی گه یاندووی قورئانی بۆ ناردوی نهو شتانه که نه تده زانی فیری کردووی له تو زاناره، له هه مو ئاده میزادو مه خلوقاتی تر زاناره بهو که سانهی ریگای راستی خودایان لی گوم بووه، له هه مو که س زاناره به هیدایهت دراوانو رپه وانی ریگای راستی یهزدان په سهند؛ نه مه هه پشه کردنهو جهخت کردنهو هی مانای پیشووه، که داوای کرد به هیچ جوریک په پرهوی ریبازی نه هلی خه لالو گومپریان نه گرنه بهر.

جا له بهر نهو هی موشریکه کان سهرپرینی گیانله بهری کوشتییان بۆ بتو په سترای خویان - جگه له خودا - به بنه مای بیروباوه پی خویانیان ده زانی، حالو وه زعی زوریه ی دانیش توانی سهر زهوی کوفرو گومپریایی بوو، بۆ به پهروەردگار فرمانی به موسولمانان کرد به کرده وه وهه لسو که وتیک که بنه مای پروا به خودایه؛ که نهویش خواردنی گۆشتی نهو سهر پراوانیه که ناوی خودای له سهر ده هیندری و فرمووی: ﴿فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾ واته: خۆتان بپارێزن له خواردنی گۆشتی نهو ناژه لو په له وه رانهی که له بهر خاتری بتو سه نه م سهر پراوانو ناوی غهیری پهروەردگاریان له سهر هیندر او وه (بسم الله) یان له سهر نه کراوه ﴿إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ﴾ نه گهر ئیوه پرواتان به نیشانو به لگه هیدایهت نامیزه کانی یهزدان ههیه، ده تانهو ی عه قیده ی ریکو پیک له ده روتناندا بچه سپی و ههر شتیک دژی نهو بیرو باوه ره راسته بی، ئیوه به درۆ پووچی بزائن..!

نه مه ریگا پیدانیکی روونو ناشکرایه له پهروەردگاره وه بۆ به نه ده موسولمانه کانی که له گۆشتی نه م سهر پراوانه بخۆن که ناوی خودایان له سهر ده بردی، به مه به سستی چه سپاندنی پروا به خوداو ره تده نهو هی عه ره به موشریکه کانو غهیری نهوانیش که سهرپرینی ناژه لو په له وه ریان به دابو نه ریو بنه مای تاییزو بیروباوه پی خویان ده زانی و له ریگهی سهرپرینی ناژه له وه خویان له بهتەکانیان نزیک ده کرده وه.

نهو هی له نایه ته که وه ره ده گیرێ نهو هیه: ههر سهر پراوێک ناوی خودای له سهر نه بری خواردنی خه لال نی به، وه کوو کافره کانی قورهیش خواردنی

مردارهوه بوو نهو سهر برپاوانهی که بۆ بتهکانیان سهر ده پیری .

حیکمهتی گرنگی دان بهم مهسهلهیهو هیئانی له تهک مهسهلهی بیروباوه نهویه: موشریکه عهره بهکانو غهیری نهوانیش، ناژهل سهرپینیان کردبووه رۆ ره سمیکي پهرستن کاری، بهلکو خستبوویانه پلهی بنه مای عهقیدهو بیروباوه رهوه ناژهل سهرپینیان کردبووه شتیه پهرستنی خودا درۆزنهکانیانو له کاتی سهرپینیاندا ناوی بتهکانیان به دهنگی بهرزو قریوه قریو ده هیئا، نه مهش جوړه شهریک پیدایا کردنیکه بۆ خودا، چونکه عیبادت کردن بوو بۆ غهیری خوداو به رهوا زانینی هاوهل بوو بۆ خودا!

به کورتی مهسهلهی ناژهل سهرپین به شیکه لهو عیبادهتو پهرستشهی که تاده میزاد نه نجامیان دهدا به مههستی له خودا نزیک بوونهوه، له سهردهمی گومرایو بتهپرستی تاده میزاددا بووه پهرستنو ریزلینانی غهیری خودا، واته: ناژهل سهرپین بووه به شیک له بتهپرستیو شهریک دانان بۆ خودا، ههر بۆیه شه مهسهلهی ناژهل سهرپین له چوار چیهوی باسی کوفرو ئیمانو شیرکو په کتاپهرستی دا هیئرایه کایهوهو لهم نایهتهدا ناوا خراونه پهنا په کتری.

بیگومان تا ئیستاش هه ندی موسولمانی سافیلکه ده کهونه نهو ههلهیهوهو نهو تاوانه دووباره ده کهنهوه، ده هیئن حهیوان به ناوی شیخیک، پیارو چاکیک، نارامگایه کهوه سهر ده بپن، کوشتییان بۆ تهرخان ده کهن، نهوه تا ئیستاش له میصر گوێره کهو مهر و بز بۆ سهید نهحمدهی به دهوی غهیری نهویش نهزر ده کهن، لییان دهپارینهوهو هانایان بۆ ده بن نه مهش شیرکیکی ناشکرایه!

﴿وَمَا لَكُمْ اَلَّا تَاْكُلُوْا مِمَّا ذُكِّرَ اَسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ﴾ چی شتیک نهوه تان لی قهدهغه دهکا که له گۆشتی نهو حهیوانه سهر برپاوانه بهخۆن که له کاتی سهر پیندا ناوی خودایان له سهر هاتوه؟؟

﴿وَقَدْ فَضَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَیْكُمْ﴾ بیگومان بۆ ئیهو شی کراوه تهوه نهو شتانهی لیئان قهدهغهیه، وکو له نایهتی ﴿قُلْ لَا اَجِدُ فِيْ مَا اُوْحِيَ اِلَیَّ.... الْاٰیة﴾ الانعام/ ١٤٥. دا بۆمان روون کردوونهوه، نهو خواره مهنیو

گۆشتی حیوانه‌ی له‌ویدا ده‌ست نیشان کراوه لیتان قه‌ده‌غیه ﴿إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ﴾ مه‌گهر پیتیستی و زه‌روره‌ت پالتان پیوه بنی بۆ خواردنی، واته: نه‌گهر برسیتان بوو خواردنی ترتان ده‌ست نه‌که‌وت، نه‌و کاته له‌بهر نا عیلاجی حهرام حه‌لاله، ، چونکه قاعیده‌ی توصولیه که ده‌لی: (الضرورات تبیح المحظورات) به‌لام ده‌بی به نه‌ندازه‌ی پیتیست له‌و حهرامه بخوری و زیده رهی تیدا نه‌کری، چونکه قاعیده‌یه‌کی تری توصول هیه ده‌لی: (الضرورة تقدر بقدرها) که‌وابوو دروسته بۆ ناعیلاج که به‌گۆره‌ی پیتیستی خۆی له حهرام بخوا و خۆی له مردن رزگار بکا! ﴿وَإِنْ كَثِيرًا لِّيُضِلُّوا بِأَهْوَاءِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ واته: بیگومان زوریه‌ی ئاده‌میزاد وه‌کوو بۆ خۆیان گوم‌رابوونو سهریان لی شیواوه ریگه‌ش له خه‌لکی گوم ده‌که‌ن، له ریگه‌ی خواردنی گۆشتی نه‌و حیوانانه‌ی که بۆ غه‌یری خودا سهر ده‌بردین ریگا له خه‌لکی گوم ده‌که‌ن: به‌وه که حه‌لالیان لی حهرام ده‌که‌نو حهرامیان لی حه‌لال ده‌که‌ن، نه‌م ری لی گوم بوونو ری لی گوم کردنه به ئاره‌زوو و هه‌واو هه‌وه‌سی خۆیان نه‌نجامی ده‌ده‌ن، نه‌ک له ریگه‌ی زانیاری‌یه‌که‌وه که له وه‌حی ئاسمانی سهرچاوه‌ی گرتبی، یان له به‌لگه‌و ده‌لیلی عه‌ق‌لی‌یه‌وه سهری هه‌لدا بی.

سهرچاوه‌ی نه‌م هه‌واو ئاره‌زوو کارییه نه‌وه‌یه؛ نه‌و گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ی هه‌زه‌تی نوح (سه‌لامی خوی له‌سهر بی) بۆ لایان ره‌وانه کرابوو پیاوی خودا په‌رستو راستالیان تیدا بوون، کاتی‌ک که مردن په‌یکه‌ریان بۆ تاشین بۆ یاد کردنه‌وه‌یانو شوین که‌وتن‌یان، دوا‌یی به درێژی رۆژگار ریزیان لی گیراو یادیان کرایه‌وه! دوا‌یی ئاده‌میزادی تر هاتن حیکمه‌تی داتانی نه‌و په‌یکه‌رانه‌یان لی شیواو نیتر به تیپه‌ر بوونی ماوه‌یه‌کی زۆر، نه‌م ریز لی‌گرتنه‌یان لی بوو به ئایینو په‌رستشکاری، له‌سهر نه‌م بنه‌مایه‌ بپه‌رستی دامه‌زرا!

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ﴾ خودای تۆ نه‌ی موحه‌مه‌د! که نه‌م هه‌موو رینموونی و هیدایه‌ته‌ی له‌سهر زویانی تۆ به خه‌لکی راگه‌یاند، له تۆشو باقی خه‌لکی تریش زاناتره به‌وانه‌ی ده‌ستدریژی ده‌که‌نو له حه‌لاله‌وه لاده‌ده‌ن

بۆ ئەو شتانەى خودا لىى حەرام كەردوون، يان لە ئەندازەى پىيوست لە كاتى زەرورەتو ناەىلاجى دا تى دەپەرتىن، خودا باش باش ئاگادارى تەجاوەزكارى و درۆ دەلەسمو خىيانەتكارىيانە، سزاي پراو پريان دەداتەو و تۆلەيان لى دەستىنى، وەكوو عەمرى كورى لوحەى و گەلەكەى كە بەحىرە و سائىبەيان داھىنا، خواردنى گۆشتى مردارە وەبوويان بە حەلال دانا، ھەروەھا خواردنى گۆشتى ئەو حەيوانە سەرپرەوانەى كە ناوى غەبرى خودايان لەسەر دەبرا بە حەلال و رەوايان دەزانى.

ته مجار پدروہ ردگار فہرمان بہ موسولمانان دہ کا کہ لہ ھہموو تاوانیک دور بکہونہوہ دہ فہرموی: ﴿وَذَرُوا ظَاهِرَ الْأَيْمِ وَبَاطِنَهُ﴾ واز لہ ھہموو تاوانیک بینن، لہ ھہموو حرامیک دور بکہونہوہ بہ ناشکراو نہینسی، لہ کہمو زوری، جا ٺہو تاوانہ تاوانیک بی بہ ٺہندامی ناشکرا ٺہنجام بدرین وہ کوو دہستو چاوو زوبانو نامیری داوین پیسی، یان کردہوہی دلہو دہروون بی وہ کوو دلپیسو ھہسو دی لووتبہرزیو خوبہزلزانین.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْأَسْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْرُونَ﴾ بیگومان نه وانهی تاوان ده کمن به ناشکرا، یان به نهیسی کمن بی یان زوری سزای خویان ده دیته وه، چه ندیک زیده رهوی بکمن له تاوان کردن دا سزایان توند تر ده بی، چه ندیک نهوان سروشتی خویان تیک بده نو سوور بن له دوو باره کردنه وه و سی باره کردنه وهی تاوانه کانیا توله و سزایان سه ختر ده بی، پیغه مبهر ﷺ له فرموده یه کذا پیناسه ی تاوانی کردوه فرموده تی (الْأَسْمَ

مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ) له رِوَايَةُ مَوْسَى مُوسَلِمًا دَهْرَمَوْی (الْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ) به لام كه سیك
توبه یه کی ریکتو پیك بکا، له تاوانه کانی پیشووی ژتیوان بییته وه، نه وه خودا
لیی خوش ده بی، مه گهر مهیلی لی بی به مهرجی شهریک بۆ خودا دانه نی!
شهریک بۆ خودا دانان لیخوش بوونی نیه ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ
بِهِ وَيُغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ النساء/۱۱۶.

ته مجار پهروه ردگار فرمان ده کا بهوهی که هر حیوانیک له کاتی
 سه برین دا ناوی خودای له سه نه هیندرا لی نه خون ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ
 يُذْكَرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾ تهی کومه لی موسولمانان! گوشتی حیوانیک مه خون
 که مندار بوویته وه سه نه بر دابی، یان سه بر پایی و ناوی خودای له سه
 نه هیندرا بی! یان بو غیری خودا سه بر پایی وه کوو نهو حیوانانهی که
 موشریکه کان بو بته کانیاں سه ریاں ده برن، ﴿وَأَنَّهُ لَفَسَقٌ﴾ حیوان سه برین
 بو غیری خودا و خواردنی گوشتی مرداره وه بوو له خودا یاخی بوونو تاوانه...
 نهوهی له م شوینه و ده گیرئ نهوهی که مه به ست به ﴿مَا لَمْ يُذْكَرْ اسْمُ
 اللَّهِ﴾ نهو حیوانه بی مردار بوویته وه، یان ناوی غیری خودای له سه
 هاتی.

﴿وَأَنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَآئِهِمْ لِجَادِلُوْكُمْ﴾ بیگومان
 شعیاتینی ناده میزادو جندو که که ختوکهی دلی هاوه لانو دوستانی خوین له
 موشریکه کان ددهن بو نهوهی ده می ده می له گهل پیغه مبهرو هاوه لانی بکه
 ده باره ی خواردنی گوشتی مرداره وه بوو ﴿وَأَنۢ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾
 نه گهر نیوه به گوئی نهو موشریکه بکه نهو بیرو بوچوونی نهوانتان به لاه
 راستی و پیتان وایی مرداره وه بوو حلاله؛ نیوه ش وه کوو نهوان موشریکو
 تاوانبارن، چونکه له شریعتی خودا لاتان داوه و بیرو باوه ری پوچی
 موشریکه کانتان و ده رگرتوه، نه مه ش به شریک دانان حلیب ده کری؛ وه کوو
 له شونیک تر دا ده فرموی: ﴿اتَّخِذُوا أَخْبَارَهُمْ وَرَهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ
 دُونِ اللَّهِ﴾ التوبة / ٣١. تیر میذی له باره ی تفهیری نه م نایه ته وه له کوپی
 له عده ی حاته مه وه ده گیر ته وه که به پیغه مبهری گوتوه نه ی ره وانه کراوی
 خودا! کوا خو جوله که و مه سیحی به کان قه شه و مالمه کانیاں نه پرستوون؟
 پیغه مبهرو ﴿فَرَمَوْا بِهَلْیَ﴾ نهو قه شه و مالمانه حرامیاں بو حلال
 کردوونو حلالیاں لی حرام کردوون، جه ماوه ره که ش گوئی بیستیان بوون،
 دهی نهوه به پرستش حلیب ده کری!

زه جاج ده لی نایه ته که نهوه ده گیه نی که هر که سیک شتیک حلال

بکا که خودا حەرامی کردووە، یان شتێک حەرام بکا که خودا حەلالی کردووە، ئەو بە موشریک حلیب دەکری، چونکە جگە لە خودا یاسادانەریکی تری داناو!

ئەو حوکمانەیی لەم ئایەتانە وەر دەگیرێن ئەمانە:

١- ھەر حیوانێک موسوڵمان سەری بپێوی ناوی خودای لەسەر بھێنی حەلالە.

٢- ئایەتەکە فەرمانی کردووە بە ھینانی ناوی خودا لەسەر ئاو خواردنەو و حیوان سەربپێو ھەموو خواردنە مەنی بەک.

٣- ھەر حیوانێک ناوی خودای لەسەر نەھاتبی خواردنی گۆشتی حەلال نییە؛ وەکوو مردار وە بوو و ئەو حیوانانەیی کە سەر دەبەردان لەسەر بەرد (نصب) ھەکانی دەوری کەعبەو شوینی تریش.

٤- شتی حەرام لە کاتی ناچاریدا حەلالە بە مەرجی ئە ئەندازەی پێویست تێپەر نەکا.

٥- ھەر کەسیک حەرام حەلال بکا، یان حەلال حەرام بکاو شوین غەیری حوکمی خودا بکەوی، ئەو کافرو موشریکو جگە لە خودا شرع دانەریکی تری داناو.

ئەو حیوانانەیی سەردەبەردێن بە بۆنەیی دیدەنی پاشاو سەرۆکەو لیپرسراواندا، یا لە کاتی گەرانمەوی حاجیاندا ئەو بەلای حەنەفی بەکان گۆشتە کەیان حەرام دەبی، چونکە سەربپێنە کە مەبەستی غەیری خودای تێدا یە. ھەندێ لە شافعیەکان رایان وایە: مەبەست لەو سەربپێنە دەربپینی پێخۆشەحالی بە ھاتنی ئەو کەسە. وەکوو سەربپینی حیوان وایە بۆ عەقیقە؛ کە کەسیک مندالی دەبی حیوانی بۆ دەکا بە ھوتە، پێخۆشەحال بوون بەو شیوە ناییتە ھۆی حەرامبوونی، بەلام ئەگەر سەربپێنە کە لە ژێر قاچی میوانە کەدا بوو، واتە: لە ژێر پێیدا سەریا، ئەو گۆشتە کەیی حەرام دەبی، چونکە ناوی غەیری خودای لەسەر دەھیندری!

٦- بپێی لە شەرعزانان وا لە ئایەتی ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾ تێگەشتوون کە ھەر حیوانێک لە کاتی سەربپێندا ناوی خودای

لهسر نه هیندری با موسولمانیش سهری ببری گوشته که ی حرامه! نه
مهسه لهیه مهسه لهی سهرپرینی بی ناوی خودایه جا ناونه هیئانه که به
سه هوبی، یان به نه نقهست بی. نه مهش زانایانی نیسلام چند رایه کیان هیه:
أ- داوود ظاهیری ده لی: نه گهر موسولمان حیوانی سهربری له بیری
چو یان به نه نقهست ناوی خودای لهسر نه هیئا گوشته که ی ناخوری چونکه
ظاهیری نایه ته که نه وه ده گه یه نی.

ب- شافعی یه کان ده لی: نه گهر موسولمان حیوانی سهربری ناوی
خودای لهسر نه هیئا گوشته که ی حلاله، چونکه نایه تی ژماره (۳) ی
سوره تی مانیده که ده فرموی ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أَلْمِیْتَةُ وَالدَّمُ﴾ تا
ده گاته ﴿إِلَّا مَا ذَكَّیْتُمْ﴾ نه وه ده گه یه نی که سهرپراو حلاله نایه ته که
باسی هیئانی ناوی خودای نه کرد، ناوه یئانی خوداش به شیک نیه له
سهرپرین، چونکه سهرپرین بریتی یه له برینو له تکردن... نه وهش هاتوته دی
هروه ها نه وه فرموده شیان کردوه به به لگه که بوخاری نه بوداودو نیبن
ماجره نه سائی له عایشه وه گیراوانه ته وه -خوا لیان رازی بی-! ده لی
کومه لیک عمرزی پیغه مبریان کرد ﷺ: وتیان: گروکانی نیمه تازه
موسولمان بوون گوشتان بو دین نازانین نایا ناوی خودای لهسر هیندراوه
یان نا؟ نایا لی بخوین؟ پیغه مبر ﷺ فرموی: (سموا وکلوا) ناوی خودای
لهسر یینزو بیخون! نه بو داوود فرموده یه کی مورس له (الصلت
السدوسی) یه وه گیراوه ته وه ده فرموی: (ذبیحة المسلم حلال ذکر اسم الله
علیه أو لم یذكر) سهرپراوی موسولمان حلاله، ناوی خودای لهسر یینی یان
نا!

به لام نه وه مان له بیر نه چی ناوه یئانی خودا له کاتی خواردنو
خواردنه وه دا شتیکی سوننه ته وه پیره و کردنی پیغه مبره ﷺ.

ج- جه ماوه ری زانایان (نه بو حنیفه، مالیک، نه حمه د) پیان وایه
نه گهر به نه نقهست ناوی خودای لهسر نه هیندرا به مرداره وه بوو حلیبه و
گوشته که ی حرامه، به لام نه گهر له بیری چو حرام نایی! حنبه لی یه کان

دہ لَیْن: نہ گھر بۆ نیچیر ناوہینانی خودای له بیرچرو گوشتہ کہ حرام دہ بی! واتہ له بیرچرونی ناوہینانی خودا بۆ سہرپرینی قہیناکا بہ لام بۆ نیچیر حرامی دہ کا.

نمونہ ی موسولمانی ہیدایہ تدر اوو کافری گومرا

أَوْ مَنْ كَانَ مَيِّتًا فَأُحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَاهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَّثَلَهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا مُّجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾

پہرہ ردگار له نایہ تہ کانی پئشوودا تہوہی باس کرد کہ زوربہی دانیشتوانی سہرزہوی گومراو سہرلی شتیاون، شوتن گومانو خہیالی پروپوچ دہ کھون بہ خہرساندنو مہزہندہ کردن شت دیاری دہ کھن، موشریکہ کان کیشہو دہ مہ دہ میٰ لہ گھل موسولمانہ کان دہ کھن دہ ربارہی تایین.

تہ مجار لہم نایہ تہی دواپی دا نمونہ ی حالی موسولمانی ہیدایہ تدر اوو کافری گومرا باس دہ کا، تہوہ روون دہ کاتہوہ کہ موسولمانی ہیدایہ ت دراو وہ کوو مردوویہ ک وایہ کہ زیندوو بوویتہوہو روشنایی دراپیستی و بہ کاری بیئی لہ بہرژہ و ہندی خوی داو لہ ژاندا سوودی بۆ خوی کو مہل ہہ بی. کافری گومراو سہرلی شتیاویش وہ کوو کہ سیک وایہ لہ تاریکی دا سہری لی شتیاوی، بہ ہیچ لایہ کندا ری دہرنہ کاو ہہ می شہ سہرگردان بی!

نیمامی واحیدی لہ نیبنو عہ بیاسہوہ دہ گیرپتہوہ: دہ لی: فہرموودہ ی پہرہ ردگار ﴿أَوْ مَنْ كَانَ مَيِّتًا﴾ مہبہستی پی ہہ مہزہی کوری عہدولموطہ لیبہ، وہ کوو دہ لَیْن: تہبو جہل ہہندی پیسایی ناو گہ دہی ناژہ لیکی ہاویشتہ سہر پستی پیغہ مہر ﴿وَمَا يَمْكُرُونَ﴾ لہ کاتی کندا کہ تہ شریفی لہ

نوێژدا بوو، هه‌والی ئەم رووداوەیان بە هه‌مزه راگه‌یاند، ئەو هه‌شتا نیمانی نه‌هه‌ینابوو، ئەو کاته‌ی ئەم هه‌واله‌یان دایێ تازه له‌ راو گه‌رابوووه‌، قه‌سه‌که‌ی به‌ ده‌سته‌وه‌ بوو، ئیتر به‌ توورپه‌یی به‌ره‌و ته‌بوجه‌هل رۆی عه‌مبازی بوو، دای گرت، ته‌بو جه‌هل هاواری لی هه‌لساو ده‌یگوت: ئەی نه‌بو یه‌علا! ته‌تۆ نازانی مه‌حه‌مه‌د ئەوه‌ی هه‌یناوه‌تی عه‌قل و هۆشی لی شه‌واندوین، جوێن به‌ خودا کانه‌مان ده‌دا، پێچه‌وانه‌ی دابو نه‌ریتی باوکه‌و باپیرانه‌مان؟ هه‌مزه وتی: کێ له‌ ئیوه‌ بێ عه‌قل ته‌ره‌؟ له‌ جیاتی خودا دارو به‌رد ده‌په‌رستن! (أشهد أن لا اله الا الله وحده لا شريك له وأن محمدا عبده ورسوله) ئیتر په‌روه‌ردگار ئەم نایه‌ته‌ی ناره‌ده‌ خواری که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿أَوْ مَنْ كَانَ مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كُفِّنَ لَهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا﴾ واته‌: نایا ئیوه‌ ئەی موسوڵمانان! وه‌که‌و ئەو شه‌یاتینی‌انه‌ وان؟ یان وه‌که‌و ته‌ولیباکانی ته‌وان وان؟ که‌ به‌ قسه‌ی پڕو پوچ و بێ‌بناغه‌ ده‌یانه‌وی خه‌لکی هه‌لخه‌له‌تین؟ نایا که‌سیک به‌ هۆی کوفرو نه‌زانی‌یه‌وه‌ مردوویی و ئیمه‌ به‌ هۆی نیمان و باوه‌ره‌وه‌ زیندووی بکه‌ینه‌وه‌ و چرای رۆشنکه‌ره‌وه‌ که‌ قورنانی پیروژه‌ بیده‌ینی بۆ ئەوه‌ی کاروباری دونیایی و نایینی خۆی پێ نه‌ه‌جام بدا وه‌که‌و ئەو که‌سه‌ وایه‌: که‌ به‌ ناو تاریکی جو‌را و جو‌ردا ده‌پوا؟! -تاریکی شه‌و، تاریکی هه‌ور، تاریکی باران- به‌ هیچ جو‌ریک ناتوانی له‌و تاریکیانه‌دا سه‌ر ده‌رگا و رزگاری ببی! سه‌رگه‌ردان ده‌مینیته‌وه‌ و رێگای رزگار بوون نازانی، ترسو خۆف و سه‌رگه‌ردانی هه‌میشه‌یی و لاوازی زه‌بوونی له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ ده‌وری داوه‌.. که‌سیکیش که‌وتبێته‌ ناو تاریکی نه‌زانی و لاسایی کردنه‌وه‌ی کوێرانه‌و فه‌سادێ سروشتی هه‌رگیز لی ده‌ره‌ناچی، چونکه‌ وه‌که‌و ده‌گوتری: (ته‌یری گول عاشق به‌ داری ژه‌قنه‌مووته) ته‌وانیش به‌و گومراییه‌ ئاشنا بوون و هه‌ولی ئەوه‌ ناده‌ن له‌و تاریکی‌یه‌ رزگاریان ببی و بکه‌ونه‌ ناو رووناکی، به‌لکه‌ جاری وا هه‌یه‌: ته‌وانه‌ له‌و رووناکی‌یه‌ هه‌ست به‌ نازار و نا‌ره‌حه‌تی ده‌که‌ن، وه‌که‌و چۆن شه‌مشه‌مه‌کوێره‌ به‌ رووناکی نا‌ره‌حه‌ت ده‌بی! ئەم نایه‌ته‌ به‌راوردکردن و به‌رامبه‌ری کردنه‌ له‌ ئیوان موسوڵمانانو کافراندا، له‌ رووی ئەم به‌راوردکردنه‌دا

زۆر ئایه‌تی قورئان هه‌ن وه‌کوو ﴿أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ، أَمَنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ الملك/٢٢. یان ده‌فرموی: ﴿مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ، وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ مود/٢٢. یان ده‌فرموی: ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَالْأَمْوَاتُ، إِنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مَنْ يَشَاءُ، وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ﴾ فاطر/٢٣.

به کورتی نه‌وه دوو جیهانن دوو جیهانی له یه‌کتر جیا، جیاوازی ئیوانیان زۆره، جیهانی موسولمانان که په‌روه‌ردگار به نووری ئیمان زیندووی کردوونه‌وه، جیهانی کوفرو بی‌دینی که له گومرایی و تاریکی دانو لێ ده‌رناچن.

به‌لێ موسولمانان پێش هاتنی ئه‌م ئایینه، پێش نه‌وه‌ی نووری ئه‌م بیرو باوه‌ره‌ به‌جێته‌ ناو دلو ده‌رونیانه‌وه‌و زیندوویان بکاته‌وه‌و ئه‌م هه‌یزه‌ به‌هه‌یزه‌یان تیدا بخولقیڤی، دلیان مردبوو، گیانه‌کانیان تاریک بوون، کاتی‌ک نوور خرایه‌ دلیانه‌وه‌، گیانه‌کانیان نوورو روناکی تیکه‌وت ئاوه‌دان بوونه‌وه‌و زیندووبوونه‌وه‌و خه‌ملانو خۆیان سازدا بۆ وه‌رگرتنی فهرمانی یه‌زدانی و په‌یره‌و کردنی به‌رنامه‌ی ئاسمانی، جا که هه‌دايه‌ت دران بۆ ئیمان و باوه‌ره‌ به‌خودا، یان رۆچون و چونه‌ ناو گومرایی و کوفرو سه‌رلێ شێواوی به‌ ده‌ست ئاده‌میزاد خۆی بێ و به‌ وستی خۆی لایه‌کیان هه‌لبژێری؛ نه‌وه‌ په‌روه‌ردگار دابو نه‌رتی خۆی وا داناه که ته‌وفیق و یارمه‌تی زیاد بکا بۆ موسولمانان بۆ نه‌وه‌ی زیاتر به‌ره‌و خه‌یر بڕۆن و پڕوایان پته‌وتر بێ، واز له‌ کافرو موشریکه‌کان بێنی بۆ خۆیان له‌ که‌نده‌لانی گومراییدا کوێرانه‌ هه‌نگاو هه‌لێنن، بۆیه‌ کو‌تایی ئایه‌ته‌که‌ی به‌مه‌ هه‌ینا، که ده‌فرموی: ﴿كَذَٰلِكَ زَيْنٌ لِّلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ وه‌کوو چۆن بۆ موسولمانان ئایینی ئیسلام پڕوا به‌خودا له‌ دلیاندا شیرین کراوه‌و له‌ پێش چاویان رازینه‌راوه‌ته‌وه‌، هه‌ر به‌و جو‌ره‌ کوفرو تاوانمان بۆ کافره‌کان رازاندۆته‌وه‌، واته‌: بۆ هه‌ر کو‌مه‌لیک کرده‌وه‌کانیانمان له‌ پێش چاو جوان

کردوون، نیمانو باوه‌ر به خودا له پیش چاوی موسولمانان شیرین کراوه، کوفرو نه‌زانی و گومپایی له دلی کافره‌کاندا جوان کراوه؛ وه‌کوو دژایه‌تی کردنی پیغه‌مبهر ﷺ هه‌روه‌ها سهربرینی حه‌یوان به ناوی بستو شیخو نارامگای پیاو چاکانه‌وه، حه‌رام کردنی شتی‌ک که خودا حه‌رامی نه‌کردوه، حه‌لال کردنی شتی‌ک که خودا حه‌رامی کردوه!

نیبنو که‌ثیر له مانای نهم نایه‌ته‌دا ده‌لی: په‌روه‌ردگار به ته‌قدیرو هیکه‌تو دانایی خۆی‌ئهو گومپایی کوفرو بی‌دینی‌یه‌ی تی‌یدان له پیش چایان جوانی کردوه. له دلیاندا شیرینی کردوه... ته‌مجار بۆ به‌راورد کردن له نێوان گروهي موسولمانو گروهي کافراندا فرموده‌یه‌کی له موسنه‌ی نیمام ته‌حمده‌وه هیناره که له پیغه‌مبهره‌وه ﷺ گیر‌دراوه‌ته‌وه فرموده‌یه‌تی: (إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ خَلْقَهُ فِي ظُلْمَةٍ، ثُمَّ رَشَّ عَلَيْهِ مِنْ نُورِهِ، فَمَنْ أَصَابَهُ ذَلِكَ النُّورُ اهْتَدَى وَمَنْ أَخْطَأَ ضَلَّ). په‌روه‌ردگار له عاله‌می نه‌زه‌لدا له ناو تاریکی‌دا به‌نده‌کانی خۆی دروستکردن، ته‌مجار نوورو رووناکی به‌سه‌ردا په‌خشکردن، جا که‌سی‌ک لهو عاله‌می می‌ثالده‌ا نه‌و نووره‌ی ری که‌وتبی هیدایه‌تدراوه، که‌سی‌کیش ری‌ی نه‌که‌وتبی گومپابوو!!

ته‌مجار په‌روه‌ردگار شتی‌ک باس ده‌کا که سونه‌تو دابو نه‌رتی خۆی تیدا ره‌نگ ده‌داته‌وه ده‌فرموی: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا جُرْمِهَا﴾ واته: وه‌کوو چۆن دانیش‌توانی مه‌که‌که کرده‌وه‌کانیان له پیش چاو جوان کراوه، وێپای نه‌وه‌ی که فاسقو خوانه‌ناسن، خودا کردوونی به پیاو ماقوڵو ریش سپی مه‌که‌که! هه‌ر به‌و جوړه له هه‌موو شارو شاروچکه‌و نیشته‌مه‌نییه‌که‌دا خاوه‌ن ده‌سه‌لاتو پیاو ماقوڵو ده‌ست رۆیش‌تووه‌کانمان کردوون به‌گه‌وره‌ی تاوانبارانو کادرو بانگه‌وازی که‌ر بۆ کوفرو گومپایی و له‌مبه‌ر له‌بهرده‌م بانگه‌وازی که‌رانی نایینی خوادا ﴿لِيَمْكُرُوا فِيهَا﴾ تا له ناکام‌دا فرتو قیلو چاوو راو بکه‌ن لهو شوێنانه‌دا بۆ به‌ربه‌ست کردنی نایینی پیروزی خودا، دژی حه‌ق‌خوازان بوه‌ستن، چونکه نه‌وانه به‌هۆی ده‌سه‌لاتو ده‌ست رۆیش‌توویانه‌وه زیاتر ده‌توانن ره‌واج به‌گومپایی و بی‌دینی به‌ده‌نو

خه لکی له خسته بهرنو پیلانی جوړاو جوړ دژی بانگه وازی کهرانی ریگی خودا داپرژن!

نهمه سوننه تو دابو نهریتی خودایه له کومه لگای ناده میزاددا کیشه ده خاته نیوان حقو به تال، دژایه تی له نیوان کوفرو نیمان دا به هیژ ده کا، بو هر لایه ک له حقو له به تال پهیره وکارو ریپره وی خوی هیه، لپیرسراو کارم هندو کارگپری کاریگر هیه، پیغه مبرانو شوینکه وتوانیان له ناو نهم ململانی یه دا پهیداده بنو بانگه وازی حقو راستی به گوچکه ی بونه وهردا ده دن! مسکینو بوړه پیاو ره شه خه لکه که دوویان ده که ون، مله ورو خوا ون ده سه لاتو به ناو پیاو ماقولانیان دژیان ده وهستن، خه لکه مام ناو هندی یه که یارمه تییان ده دنو گه وره تاوانباره کان بهر ه نگارییان ده که نو دژی بزو تنه وهی چاکسازو پیشکه وتنو بنیادنان ده وهستن، ﴿وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ به لام سهره نجام سهرکه وتن هر بو خودا په رستانو پیاو چاکانه، تیشکانو له ناو چوونو ریسوا بون بو کافرو گیره شیوینو چه واشه کارانه. نهو گه وره تاوانبارانه که فرتو قیل ده که نو دژی پیغه مبرانو شوینکه وتوانیان پیلان داده پرژن، زیانی پیلانو قیله کانیان بو خویان ده که ریته وهو خویان زهره رمه ند ده بن! به لام نه وان دوور بین نینو دوا روژیان له بهر چا ونی یو له رابردو وپه ندیان وهر نه گرتو وه هه ستو شعوریان نی یه، هه ستی شاره زاییان نیه بزانت ناکامی کرده وه کانیان چونه و چو ن نی یه، نازانت چو ن هه لسو که وت بکه ن!

نهم نایه ته پشتگیری یاسایه کی کومه لایه تی ده کا، که بریتی یه له کیشه ململانی مانوه و مانوه ی شته باشه کان (تنازع البقاء والبقاء للاصلاح) وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرمو ی: ﴿فَأَمَّا الزُّبْدُ فَيَنْزَعُ عَنْ حِفْءٍ وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ﴾ ١٧/ع رد. بیگومان نهم سوننه تو دابو نهریته خودایه له کونیشدا هر وایوه و هر واش ده بی، سوننه تی خودا گوزانی به سهردا نایه ت. وه کوو ده فرمو ی: ﴿وَمَكْرُوا مَكْرًا، وَمَكْرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ، فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

مَكْرِهِمْ أَنَا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٠﴾ النمل / ٥٠-٥١. واتە: ئەوانەى پیلانیان دارشتن و فرتو قێلیان کردن بۆ مانەوێ پلەو پایەى خۆیان نەیانزانى کە سەرەنجامى پیلانو قێلەکانیان بەرەو رووی خۆیان دەبێتەو، چونکە ناگادارى یاساو سوننەتەو دابو نەرتى خودا نەبوون ﴿وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ﴾ فاطر / ٤٣. لە روانگەى ئەم ئایەتەو رافە کەرانى قورئان مەسەلەى جەبرو قەدەرەیان هێناوەتە کایەو؛ ئەهلى سوننەو جەماعە دەلێن: ئەو کەسەى کردەو کە -چاک یان خراب- لە پێش چاوان جوان دەکاو لە دڵدا شیرینی دەکا خودای مەزنە، چونکە هەموو کردەوێک دەبێ هەڵنەرو هاندەریکی هەبێ بیهێنێتەدى بە خەلقى خودا، ئەو هەڵنەرو هاندەرە بریتى بە لە زانیبوونو گومان بردن بەوێ کە ئەو کردەوێە سوودو بەرژووەندى تێدايە، ئەم هەڵنەرو هاندەرە خۆى لە خۆى دا عەینى جوانکردنو شیرین کردنەکەيە؛ جا کە پەیدا کونندەى ئەم هەڵنەرو هاندەرە خودابى، دیارە ئەو کەسەى کردەو کە لە پێش چاوان جوان دەکاو لە دڵدا شیرینی دەکا خودای پەرورەدگارە... ئەى ئەو نە پەرورەدگار بۆ خۆى دەفرموى: ﴿زَيْنًا لَهُمْ أَعْمَالُهُمْ﴾ النمل / ٤. موعتەزىلەکان دەلێن: ئەو جوانکەرو شیرینکەرە بۆ کردەو کەن شەیتانە؛ ئەو شەیتانەى سۆتندى خواردو وتى: ﴿لَا غَوَيْنَهُم أَجْمَعِينَ﴾ بە هەر حال ئاشکراو نمایانە ئەم رایەى موعتەزىلەکان رایەکی بى هیزو دژ بە ظاهیری قورئانە، چونکە قورئان بە ئاشکراو روونی ئەوێ راگەیاندووە: کە ئەو کەسەى کردەو کە لە پێش چاوان جوان دەکاو لە دڵدا شیرینی دەکا خودا خۆیەتى کەسى تر نییە.

سەر رەقى موشریکەکان و داواکردنیان بۆ پیغەمبەراییەتى

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ ۗ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ ۗ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرُمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ

وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

پاش نهوهی یهزدانی مهزن سونهتی خوی له کۆمه‌لگای ئاده‌میزاددا روون کردهوه بهوهی که لههه‌موو کاتو شوێنیکدا لههه‌موو شارو نیشته‌مه‌نی‌یه‌کدا کۆمه‌لیک ده‌ست روڤشتوو خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی تاوانبار هه‌ن به‌ره‌نگاری بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ران ده‌که‌ن؛ نه‌مجار نه‌وه روون ده‌کاته‌وه که ئه‌م دیارده‌ی سونهتی خودایه له سه‌رانی قوربه‌یشیدا هه‌یه، نه‌وه‌تا گه‌وره‌کانی مه‌که‌ه قیل و تهل که‌بازی و سه‌سوودییان پالی پیره‌ ناو‌ن که هه‌لوێستی‌ک و هه‌ریگرن، هه‌رکاتی موعجیزه‌یه‌ک بیته‌دی و راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د بچه‌سپینی پشت هه‌له‌که‌زو ده‌لێن ئیمان نا‌هێنین تا هه‌مان پله‌و پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی نه‌دری به‌ ئیمه‌ش. قورطوبی ده‌لی: ئه‌م نایه‌ته ده‌رباره‌ی وه‌لیدی کوری موعیره هاتۆته خوارێ که گوتی: نه‌گه‌ر پیغه‌مبه‌رایه‌تی راست بو‌وايه ده‌بوايه به‌دری به‌ من چونکه‌ من له موحه‌مه‌د شیاوترم بۆ ته‌ پله‌ پایه‌یه، من له نه‌وه به‌ ته‌مه‌نترم کور و که‌سو کار و مال و سامانیشم له‌و زۆرت‌ره.^{١٠}

جا ده‌رباره‌ی سه‌رکێشی و سه‌ره‌قی نه‌وه جووره که‌سانه به‌روه‌ردگار ئه‌م نایه‌ته‌ی ئاردۆته خوارێ که ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ، اللَّهُ أَغْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾. نه‌گه‌ر بۆ سه‌ر نه‌وه موشریکانه نیشانه‌یه‌کی ئاشکرا و به‌لگه‌یه‌کی به‌هێزبان له‌ قورئان دا بۆ بێ راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د ﷺ بچه‌سپینی، یه‌کتا به‌رستی و هه‌دايه‌تی تیدا بێ، راستگویی پیغه‌مبه‌ر له‌ گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌ی دا دووبات به‌کاته‌وه، له‌ جیاتی نه‌وه‌ی یه‌که‌سه‌ر به‌روای پێ بکه‌ن، له‌ رووی سه‌سوودی سه‌ره‌قه‌ی و لووت به‌رز و له‌ خۆبایی بوونه‌وه، هه‌روه‌ها له‌و روانگه‌وه که پێیان وایه: پیغه‌مبه‌رایه‌تی پله‌و پایه‌یه‌کی دونیاییه، ده‌لێن: ئیمه به‌روا ناکه‌یزو ئیمان نا‌هێنین، هه‌تا ئیمه‌ش وه‌کوو موحه‌مه‌د پله‌و پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی ئیمان نه‌دریتی، موعجیزه‌ و نیشانه‌ی که‌ونی له‌ سه‌ر ده‌ستمان دیاری نه‌ده‌ن؛ واته: ده‌بێ وه‌کوو پیغه‌مبه‌رانی پیشوو موعجیزه‌مان له‌ سه‌ر

^{١٠} تفسیر القرطبي ج ٧/٨٠.

ده‌ست دهر بکه‌وی و هک لی‌ک بوونه‌وی ناوی دهر یا بۆ موسا، چاک کردنه‌وی لالو به‌له‌کئو زیندو کردنه‌وی مردوو بۆ عیسا.

تیبنو که‌ئیر ده‌لی ماناکه به‌م جۆره‌یه: هه‌تا فریشته نه‌یه‌ته لامازو په‌یامی پیغه‌مبه‌رایه‌تیمان بۆ نه‌هینی تیمان ناهینین وه‌کوو له‌ شوینیکی تردا ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا﴾ الفرقان/٢١.

له‌مه‌وه نه‌وه‌مان بۆ دهر ده‌که‌وی که‌ موشریکه‌کانی مه‌که‌ ته‌مای نه‌وه‌یان هه‌بوو، که‌ پله‌ پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی بدری به‌ هه‌ندیکیان؛ وه‌کوو قورئان ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ أَهَمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةً رَبِّكَ؟﴾ الزخرف/٢١. مه‌به‌ست به‌ (القريتین) مه‌که‌و طانیفه. له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فهرمووی: ﴿بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يَأْتِيَ صُحُفًا مَّنْشُورَةً﴾ المدثر/٥٢.

به‌کورتی کافره‌کانی مه‌که‌ نه‌وه را ده‌گه‌یه‌نن که‌ نه‌وان بپروا به‌ پیغه‌مبه‌رایه‌تی محمد ناکه‌ن مه‌گه‌ر بۆ خۆیان هه‌مان پله‌و پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تیان پێ بدری. ئیتر په‌روه‌ردگار به‌ توندی ره‌دی دانه‌وه‌و بیرو بۆچونی هه‌له‌و بۆ بناغه‌یانی ناشکرا کردو فهرمووی: ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ واته: خودا باشتر ده‌زانێ پله‌و پایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی به‌ کێ ده‌به‌خشێ و کێ شیای نه‌و ریز لی نانه‌یه، پیغه‌مبه‌رایه‌تی پله‌و پایه‌یه‌کی نایینی به‌ مه‌رجو پتووستیاتی تایبه‌تی خۆی هه‌یه، فه‌ضلو به‌خششیکه‌ له‌ خوداوه ده‌دری به‌و به‌ندانیه‌ی که‌ بۆ نه‌و ئه‌رکه‌ هه‌لیان ده‌بژێری، پله‌و پایه‌یه‌ک ئیه به‌ تیکۆشان مانه‌ووبوون په‌یدا بکری؛ یان به‌هۆی ره‌گه‌زو بنه‌ماله‌وه بدری، یان به‌هۆی شته تایبه‌تمه‌ندی به‌ دونیایی به‌که‌انی رواله‌تی وه‌کوو مالداری و هه‌بوونی که‌سو کارو مالو مندالی زۆرو سه‌روکایه‌تی هۆزو نه‌ته‌وه به‌ ئینسان بدری، به‌لکو پیغه‌مبه‌رایه‌تی پله‌و پایه‌یه‌که ده‌به‌خشیت به‌ که‌سیک که‌ سروشتی خاوتن بێ، دلۆ ده‌روونی صافو بێ گه‌ردبێ، گیانی پاک بێ، ژياننامه‌و رابردوی بێ عه‌یبو خه‌وش بێ، خێر خوشه‌ویستو

حه‌خوازی، نه‌وانه نه‌قام نه‌زان، نازانن که پیغه‌مبه‌رایه‌تی ئه‌رکیکی گه‌وره و سامناکه، ئه‌مریکی که‌ونی‌یه که ئیراده‌ی ئه‌زله‌و ئه‌به‌د په‌یوه‌ست ده‌بی به‌ جهو جوولی به‌نده‌یه‌ک له‌ به‌نده‌کانی خوداوه، عاله‌می بالای به‌رفراوان په‌یوه‌ست ده‌بی به‌ جیهانی ئاده‌میزادی سنوورداره‌وه، له‌ ریگه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی‌یه‌وه ئاسمان به‌ زه‌وی‌یه‌وه په‌یوه‌ندی ده‌کا، دنیای تیدا ده‌لکی به‌ قیامه‌تموه، حه‌قی کوللی‌وره‌ها له‌ دلی ئاده‌میزادیکدا نومایان ده‌بی، له‌ واقعی خه‌لک‌و له‌ جهو جوولی میژوودا ره‌نگ ده‌داته‌وه، ئاده‌میزاد له‌ ئاده‌میزادیه‌تی خۆی رووت ده‌بی بۆ ئه‌وه‌ی بۆ خودا بصول‌جی، نه‌ک ته‌نها نیه‌ت پاکیی و کرده‌وه‌ی خالصی به‌لکو پیوسته‌ ئه‌و شوینه‌ی که‌ ئه‌م ئه‌رکه‌ گرینگه‌ی تی ده‌چی پالفته‌و خالص بی، چونکه‌ له‌ ئه‌رکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی‌دا خودی پیغه‌مبه‌ر خۆی په‌یوه‌ست ده‌بی به‌و زاته‌ حه‌قه‌ پاکه‌وه! هه‌لبه‌ته‌ کاتی‌ک په‌یوه‌ست ده‌بی که‌ زاتی ئه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ ئاماده‌باشی تیدا‌بی بۆ وه‌رگرتنی راسته‌وخۆ به‌بی له‌مبه‌رو به‌ریه‌ست، هه‌ر خودا بۆ خۆی ده‌زانی کێ بۆ ئه‌م ئه‌رکه‌ گرینگه‌ زۆر گرینگه‌ دیاری ده‌کا و له‌ ناو هه‌زاران ملیۆن ئاده‌میزادا هه‌لی ده‌بژی‌و نیگای بۆ ده‌کا و ده‌فرمو‌ی تو بۆ ئه‌م ئه‌رکه‌ گرینگه‌ دیاری کرا‌ی!! نه‌وانه‌ی که‌ چاوه‌روانی ئه‌وه‌ن ئه‌م پله‌و پایه‌یان بدریتی یان داوا ده‌که‌ن بیاندریتی؛ وه‌کو پیغه‌مبه‌ران فرشته‌ بیته‌ لایانو نیگیان بۆ بی‌نی نه‌وانه‌ له‌ سروشتی‌کن که‌ ناگونجین بۆ ئه‌م ئه‌رکه‌^{١١}.

ئه‌مجار په‌روه‌ر دگار هه‌ره‌شه‌ی توند ئاراسته‌ نه‌وانه‌ ده‌کا: که‌ له‌ ئیمان هینان دوا ده‌که‌وزو بپوا به‌ بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ر ناکه‌نو، ده‌فرمو‌ی: ﴿سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرُكُمْ أَصْغَارُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ له‌وه به‌و لاوه سوکایه‌تی و زه‌لیلی تووشی ئه‌و تاوانبارانه‌ ده‌بی، بۆ هه‌تا هه‌تایی له‌ ناو ئه‌و ریسوایی و سوکایه‌تی‌یه‌دا ده‌مینه‌وه ﴿وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ﴾ هه‌روه‌ها سزای به‌ ئیشیان ده‌دری له‌ تو‌له‌ی ئه‌و هه‌موو فرته‌و قیل‌و پیلان دا‌رشته‌و سزای ئه‌وه‌ی که‌ لوتبه‌رزی‌یان کرد له‌ شو‌نکه‌هوتنی پیغه‌مبه‌رانو گه‌ردن که‌چ

^{١١} ئه‌مه‌ به‌ ده‌ست لی دانه‌وه‌ له‌ (في ظلال القرآن ج ٢/٢٧٨) وه‌رگیراوه.

نه بیون بۆ پهیره و کردنی په یامه کهیان، بۆیه له تۆله ی نهو لوت بهرزیو
خۆ به زلزانیه یان زه لیل و ریسوایان ده کهین.

وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ غافر/ ٦٠.

جا چونکه فرت و فیل و پیلان دارشتن زۆریه ی کات به په نامه کیو
نهینی و قورت و پیچ هینانه بهر شت نه نجام ده درئ، بۆیه سزا کهیان سزایه کی
توندو به تیشه له رۆژی قیامه تدا هه ر بۆیه شه فرموی: ﴿وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ له تۆله ی نهو مه کرو فیل و ته له که بازی یه یاندا سزای
به تیشیان له لایه ن خودا به سه ردا ده درئ و پراو پ تۆله یان لی ده سینر ته وه ..
﴿وَلَا يَخْلِفُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾ الکهف/ ٤٩.

مه به ست له سزادانیان له لایه ن خودا نه وه یه: نهو سزایه بریار و داد و هری
خودا وه داخوازیه تی له نه زه لدا چه ندیه تو چۆنیه تی دیاری گراوه .

داب و نه ری تی خودا ده رباره ی نهوانه ی ناماده باشیان ئی دایه بۆ

برواهی تان و نهوانه ی ناماده نین موسو لمان بن و پاداشتی ههردوو لایان

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ

أَنْ يُضِلَّهُ يَغْضَلْ صَدْرَهُ ضَيْقًا حَرَجًا كَانَتْ أَفْئِدَتُهُ فِي السَّمَاءِ

كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ لِلرَّجْسِ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾ وَهَذَا

صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذْكُرُونَ ﴿١٢٦﴾ لَهُمْ

دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا يَوْمَ عَشْرِ الْجَنِّ قَدْ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ

وَقَالَ أُولَآئِئُهُمْ مِّنَ الْإِنسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَنُكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ

عَلِيمٌ

نهم نایه تانهش پهره پیده رو ته و او که ری مونا قه شه کردنی هه لویستی موشریکه کانه، ره تدانه وهو بوږدانیانه، پوچهل کردنه وهو به پاشدا بردنه وهی به لگهو ده لیله کانیانه، مه سه له که ده بریتیته وهو نه وه دیاری ده کا: که نه وان نیمان ناهیننو ناماده باشیان تیدا نیه بو وه رگرتنی؛ وه کوو چۆن له نایه تی پیشوودا نه وهی راگه یانده: که نه وان شیایو پله ی پیغه مبه رایه تی نین.. لیره شدا راسته وخو پییان ده لی: رپیازی حقو راست بو هه موو که سیکی خاوه ن عه قلو هوش ناشکراو نومیانه، که سیک وهی بگریو په پروهی بکا، به هه شتی ده دریتی، که سیکیش پشتی تی بکاو پروی لی وه ریگری به ناگری دۆزه خ سزای ده دری، کاروبار هه مووی به ده ست خودایه، بو خوی له به نده کانی بی منه تو بی باکه، به موسولمان بوونی هه موو شاده میزاد خودایه تی نه و زیاد ناکا، نه گهر هه مووشیان پشت له نیسلام هه لکه نو به موشریکی بمیننه وه له خودایه تی کی کم ناکا!

جا ﴿فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ﴾ که سیک خودا بیه وی توفیقی بدا بو ریگای حقو خیرو موسولمان بوون؛ که سیک به ویستی خودا شیایو نه وه بی که بانگهوازی قورئان وه ریگری، نه وه خودا دلی به نورو پروناکی خوی ده کاته وهو نایینی پیروزی نیسلامی تیدا جیگیر ده بیو یارمه تی ده دری بو وه رگرتنو گه شه سه ندنی بیرویاوه له ده روونیدا، په ره ردگار دلی ده کاته وهو نیمانی له لا خۆشه ویست ده کاو نارامیی پی ده گری، وه کوو له شونیک کی تر دا ده فرموی: ﴿أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّنْ رَبِّهِ﴾ الزمر/ ٢٢ یان ده فرموی: ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَبٌ إِلَيْكُمْ إِلَّا إِيمَانٌ وَزِينَةٌ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ الحجرات/ ٧.

ئیبینو عه‌بباس ده‌فهرموئی: واته: دلی فراوان ده‌کا بۆ یه‌کتاپه‌رستی و تیمان به‌ تاکو ته‌نهایی خودا.

عه‌بدولپه‌زاق له‌ شه‌بو جه‌عفره‌وه‌ فهرمووده‌یه‌ک ده‌گیرپه‌ته‌وه: ده‌لی: ده‌ریاره‌ی مانای ته‌م نایه‌ته‌ پرسیار له‌ پیغه‌مبهر ﷺ کرا، وتیان: نه‌ی پیغه‌مبهری خودا! چۆن په‌روه‌ردگار دلی شه‌و که‌سه‌ گوشاد ده‌کا و فراوانی ده‌کا؟؟ پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: (نور یقذف فیه‌ فینشرح له‌ وینفسح) وتیان باشه، ته‌م دل فراوان بوونه‌ نیشانه‌یه‌کی هه‌یه‌ مرۆف پی‌ی بزانی؟ پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی نیشانه‌کانی ته‌مانه‌ن: (الْاِنَابَةُ اِلٰی دَارِ الْخُلُوْدِ، وَالتَّجَافِي عَنْ دَارِ الْغُرُوْرِ، وَالْاِسْتِعْذَادُ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نَزْوِلِ الْمَوْتِ).

تیه‌فهریدانی ته‌م نوورو پرووناکی‌یه‌ ده‌بی له‌ شوینی خۆیدا بی، به‌خریته‌ ده‌روونیکه‌وه‌ سروشت پاک بی، ناماده‌باشی تیدا بی بۆ خێرو چاکه‌و تاره‌زووی شوینکه‌وتنی حه‌قی هه‌بی:

﴿وَمَنْ يُّرِدْ أَنْ يُّضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَثْمًا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ﴾ که‌سیک به‌هۆی شه‌ریک بۆ خودا دانانه‌وه‌ سروشتی پیس بووی به‌تاوان دلۆ ده‌روونی پیس بووی خودا بیه‌وی پێگای لی گوم بکا، وای لی ده‌کا سینگی ته‌نگ ده‌بی، تیمانی تی ناچی، شه‌و ته‌نگییه‌ ناھیلێ خێرو چاکه‌ پروو له‌ دلۆ ده‌روونی بکا، نموونه‌ی شه‌و که‌سه‌ وه‌کوو که‌سیک وایه‌ که‌ به‌ره‌و هه‌وا به‌رز بیه‌ته‌وه‌ هه‌ست ده‌کا به‌ ته‌نگه‌نه‌فه‌سی و هه‌ناسه‌ سواری؛ ده‌لیی کاریکی له‌تاوانا به‌ده‌ر نه‌نجام ده‌دا، چونکه‌ به‌رز بوونه‌وه‌ به‌ره‌و هه‌وا کاریکی له‌تاوانا به‌ده‌ره‌و تاده‌میزاد به‌ وه‌ی خۆی ناتوانی ته‌نجامی بداو به‌ پوالت نموونه‌ی ئیشه‌ محاله‌کانه‌! جا په‌روه‌ردگار چۆن سینگی شه‌وانه‌ی ده‌یه‌وی گومپریان بکا ته‌نگ ده‌کا.

﴿كَذٰلِكَ يَجْعَلُ الرَّجْسَ عَلٰی الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ﴾ هه‌ر به‌و جۆره‌ش شه‌یتان ده‌ست رۆیشتوو ده‌کا به‌سه‌ر شه‌و جۆره‌ که‌سانه‌ و هه‌موو که‌سیکی تر که‌ بروای به‌ خودا و پیغه‌مبهر نه‌بی! ئیتر شه‌یتان زه‌فه‌ری پی ده‌باو گومپرای

ده‌کاو له ږنگای حق لای دده‌او سرگمردان ده‌بی!

وشه‌ی (الرّجس) وه‌کوو موجهید ده‌لی: همر شتیځ که خیری تیدا نه‌بی! زومه‌خشهری ده‌لی: به‌مانا ږسواکردنو توفیق نه‌دان دئ.

(وهذا) نهم نایینی نیسلامه‌ی که خدا دلّی هه‌ندی له به‌نده‌کانی بؤ گوښاد ده‌کا ﴿صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا﴾ ږبازی خودا په‌سهنده، نمو ږبازیه که خودا بؤ به‌نده‌کانی په‌سهندي کردووه، ږبازیکی راستو دروستو بی قورتو پیچه، چونکه ږبازی خودایه، ږبازی خوداش نابئ خوارو خیچی تیدا بی، ږبازیه‌کانی تر خوارو نارپکنو پیکن. نیماسی نه‌حمه‌دو تیرمیدی فرموده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ریان ږیوایه‌ت کردووه که ده‌رباره‌ی قورئان فرموویه‌تی: ﴿هُوَ الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ، وَحَبْلُ اللَّهِ الْمَتِينُ، وَهُوَ الذِّكْرُ الْحَكِيمُ وَالنُّورُ الْمُتَيْنُ﴾ قورئان که ږوؤگرامی نایینی نیسلامه، ږنگای راستی بی قورتو پیچه، حه‌بلی قایمو پته‌وی په‌روهردگاره، که‌سی ده‌ستی پیوه بگری له گپژاوی گومرایي ږزگاری بووه، قورئان یادخه‌روه‌یه‌کی حه‌کیمو دانایه ږووناکی‌یه‌کی ناشکراو نومایانه.

﴿قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَذَكَّرُونَ﴾ بیگومان نایه‌ته‌کانی قورئانمان شی کردوونه‌وو ږوونمان کردوونه‌وو بؤ که‌سانتیځ که بیر له‌و په‌یامه بکه‌نده که پپیان گه‌شستووه، بؤ هه‌موو کاروباریځ په‌نای بؤ به‌رنو بیکه‌نه به‌رنامه‌ی ژبیان، به‌مه‌ش زیده‌تر دلّیا ده‌بن، بیرویاوه‌ریان پته‌و تز ده‌بی، هه‌روه‌کو زیاتر په‌ند نامیز ده‌بنو گمردن که‌چیان بؤ په‌روهردگارو کرده‌وه‌ی چاکیان زیاتر له هه‌لسو که‌وتیاندا ږه‌نگ دده‌داته‌وه.

﴿هُنَّ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ هه‌یه بؤ نه‌و که‌سانه‌ی پابه‌ندی ږبازی راستی خودان، مه‌زلگای ناشتیو نارامیو دلّیاسی له به‌هه‌شتدا لای په‌روهردگاری خویان ﴿وَهُوَ وَلِيَّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ خودا بؤ خوی چاودپرو سهره‌رشتیارینه، له باداشتی نه‌و کرده‌وه چا‌کانه‌ی که له دونیادا نه‌نجامیان داوڼ.

﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د یادی نه‌و چیرؤکو ږووداوانه

بکەرەو ھە بۆتێ دە گێرپێنەو ھە، ئەو خەڵکە ی بترسینە لە زۆژیک کە
 پەرەردگار ھەموو ئادەمیزاد و جنۆکەو شەیاتینی لە دەشتی مەحشەردا کۆ
 دەکاتەو ھە، ئەمجار خطابیان ئاراستە دەکەین و دەڵێن: ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ قَدْ
 اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ﴾ ئە ی گڕۆھی شەیاتینی و جنۆکە! ئێو زۆرتان لە
 ئادەمیزاد گومرا کردو سەرتان لێ تێکدانو سەرگەردان بوون! ﴿وَقَالَ
 أُولِيَاءُ هُمْ مِنَ الْإِنْسِ﴾ ئەو ئادەمیزادانە ی کە بە گویی شەیاتینیەکانیان
 کردوو ھە بە قسە ی ئەوان ھەڵخەڵەتاون و ھەلامی پەرەردگار دەدەنەو ھە دەڵێن:
 ﴿رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ﴾ ھەر یەکتێک لە ئێمەو جنۆکەکان سوودمان لە
 یە کتر بینیو ھە؛ ئادەمیزادەکان سوودیان لە جنۆکەکان بینیو ھە، لەم پووەو کە
 جنۆکەکان ئادەمیزادەکانیان شارەزا کردوو بۆ ڕیگای گومرای و پابواردن
 ئارەزووبازی، جنۆکەکانیش سوودیان لە ئادەمیزادەکان وەرگرتوو لەم پووەو
 بە قسەیان کردوونو یارمەتییان داو بگەن بە مراز ی خۆیان کە گومرای
 کردنی ئادەمیزادەکانە ﴿وَوَلَّغْنَا أَجْلَنَا الَّذِي أَجَلْتُمْ لَنَا﴾ گەشتینە ئەو
 ماوەیە ی بۆت دیاری کردبووین کە مردنە، یان پۆژی زیندوو بوونەو یە! ئەم
 و ھەلامە ی ئادەمیزاد نیعتیراف و دان پێدانانە بەو ی کە ئەوان گوتییستی
 شەیاتینی یەکان بوون، شوین فەرمانو پەرەتاریان کەوتوونو خودا و پێغەمبەر
 زیندوو بوونەو یان بە درۆ زانیو ھە. واتە مەبەست لەم قسە یە ئەو یە: کە ئێمە
 لەم زۆژە سامناکەدا کە زۆژی زیندوو بوونەو توڵەو پاداشە، دان بە
 تاوانەکانماندا دەنێین، ئە ی خودایە! ھوکی پاری خۆت چی بە دەربارەمان
 نەنجامی بە، چیمان لێ دەکە ی لیمان بکە، تو لە ھەموو دادوەریک دادوەر
 تری، ئێمە ئێستا پەشیمان بووینەو ھە، پەنجە ی پەشیمانی دەگەزینو ھیچ
 دەرتان و پەنایە کمان نیە!!

ئەمجار پەرەردگار و ھەلامیان دەداتەو ھە دەفەرموی: ﴿النَّارُ مَثْوَاكُمْ
 خَالِدِينَ فِيهَا﴾ ناگری دۆزەخ جیگای ئێو ھەو ئەوانەشە کە گومرایان کردوونو
 ڕیگیان لێ تێک داو بۆ ھەتا ھەتایی تێیدا دەمیننەو لێ دەرنانچن مەگەر
 خودا ھەز بکاو بیەو ی لە شوێنیکەو بە گۆزێرنەو ھە بۆ شوێنیکێ تر، بۆ

خواردنه‌وه‌ی ئاوی کولاتوو، یان گواستنه‌وه‌یان له ئاگری دۆزه‌خه‌وه بۆ سزای زه‌مه‌ریر، له هه‌ردوو حاله‌که‌دا گواستنه‌وه‌یه له سزایه‌که‌وه بۆ سزایه‌کی ترو رزگار بوونیان له سزا نایه‌ته‌دی.

پروایه‌ت کراوه ده‌لین: ته‌وانه ده‌خیزینه‌وه‌ی ده‌لیکه‌وه زه‌مه‌ریره‌که‌ی ته‌وه‌نده توندو به‌هیزه که په‌گهو ده‌ماریان لیک جوداده‌کاته‌وه، ته‌مجار هاوار ده‌که‌ن که بیان گوێزنه‌وه بۆ دۆزه‌خ چونکه سزای ته‌ویان توندتره! ﴿إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ﴾ ییگومان خودای تۆ چه‌کیو دانایه له پاداشت دانسه‌وه‌ی به‌نده‌کانیداو ده‌زانێ کێ شیای چیه و چ سزایه‌که هه‌لده‌گرێ!

تییینی: ته‌هلی سونه‌تو جه‌ماعه‌ت نایه‌تی ﴿فَمَنْ يُرِيدِ اللَّهَ أَنْ يَهْدِيَهُ...﴾ یان کردوه به‌به‌لگه له‌سه‌ر بۆ‌چوونی خۆیان، ده‌لین: هیدایه‌تو گومرایه له خوداوه‌یه؛ واته: په‌روه‌رگار به‌دیان ده‌هینێ، به‌م مانایه ئاده‌میزاد ده‌توانێ تیمان به‌هینێ، ده‌توانێ کافر ببێ، توانای ئاده‌میزاد به‌نیسه‌ت ته‌م دوو لایه‌نه‌وه وه‌کوو یه‌که وان، به‌لام توانا‌که‌ی پابه‌نده به‌هه‌بوونی هه‌لنه‌رو هانده‌ریک له‌ناخدا، ده‌ییت بانگه‌وازی‌که‌ریک هه‌بێ له دڵدا بانگه‌وازی بکا، یان بۆ پروا هه‌تان یان بۆ کافر بوون، ته‌و هه‌لنه‌رو هانده‌رو بانگه‌وازی‌که‌ره، په‌یبرده، یان زانینه، یان گومان بردنه، به‌وه‌ی که ته‌و کرده‌وه‌ی ده‌یکا به‌رژه‌وه‌ندی تیدایه یان زیان، جا ته‌گه‌ر له دڵدا تاره‌زووی به‌رژه‌وه‌ندی سوود په‌یدا بوو، ته‌و تیشه‌که ده‌کا، ته‌گه‌ر له دڵدا تاره‌زووی زیانو فساد په‌یدا بسو، وازی لێ دینێ، ده‌ی په‌یدا‌بوونی ته‌م چه‌زو تاره‌زووانه، ته‌م هانده‌رو بانگه‌وازی‌که‌رانه، هه‌ر به‌ده‌ست خودایه، تیکرای توانای ئاده‌میزادو هانده‌رو هه‌لنه‌ره خودایه‌که‌کان کرده‌وه که ده‌یه‌ینه‌دی.

که‌وابێ ئاده‌میزاد تیماندار نابێ مه‌گه‌ر خودا له دڵی دا ته‌وه برسکینێ که تیمان سوودبه‌خشه‌و به‌رژه‌وه‌ندی تیدایه، واته: قه‌ناعه‌تی زاتی لا په‌یدا ببێ، که ته‌و کاره سوودی هه‌یه بۆی، هه‌ر کاتیک له دڵدا ته‌م پروایه دروست بوو، تیر دڵ چه‌زی لێ ده‌کاوه‌ولێ وه‌دییه‌تانی ده‌دا، ته‌مه‌ش خۆی له خۆیدا گوشاد بوونی دڵو ده‌روونه‌و سینگه‌ فراوان بوونه!

ده‌سه‌لانی سته‌مکاران به هه‌ندیکی تریانداو سه‌رزه‌نشت کردنی کافران
له ئیمان نه‌هینانیان

وَكَذَلِكَ نُؤَيِّ بِعُضِّ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾ يَمَعَشَرِ
الْجِنَّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي
وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا شَٰهِدْنَا عَلَىٰ أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمْ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَٰهَدُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾ ذَٰلِكَ أَن
لَّمْ يَكُن رَّبُّكَ مُهْلِكَ الْفَرَىٰ يَظْلِمُ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾ وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ
مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَّبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

له‌وه پیش په‌روه‌دگار نه‌وه‌ی روون کرده‌وه که ناده‌میزادو جنۆکه
برپکیان دۆستو خۆشه‌ویستی یه‌کترینو سه‌رپه‌رشتیاری یه‌کتری ده‌که‌نو
یه‌کتر هه‌لده‌خه‌له‌تیننو پینگا له‌یه‌کتری تیک ده‌ده‌ن، نه‌مجار نه‌وه‌ روون
ده‌کاته‌وه که به‌هه‌مان شیوه‌ش برپئ سته‌مکارمان کردووه به‌ سه‌رپه‌رشتیاری
یارمه‌تیده‌ری هه‌ندئ سته‌مکاری ترو دۆستایه‌تی و په‌یوه‌ندیان به‌یه‌که‌وه
به‌ستووه وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿وَكَذَٰلِكَ نُؤَيِّ بِعُضِّ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ﴾ وه‌کوو چۆن ناده‌میزادو جنۆکه هه‌ندیکیان دۆستو سه‌رپه‌رشتیاری
یه‌کترین برپئ سته‌مکاریشمان کردووه به‌ دۆستو سه‌رپه‌رشتیاری هه‌ندئ
سته‌مکاری تر؛ یارمه‌تی یه‌کتری ده‌ده‌ن، به‌گویره‌ی نه‌خشه‌و سونه‌تی یه‌زدانی
له‌ بوونه‌وه‌ردا سته‌مکاران هه‌ندیکیان کۆمه‌کی به‌ هه‌سه‌ندیکیان ده‌که‌ن،
هه‌روه‌کو چۆن هه‌ندئ موسولمان پشتگیری یه‌کتری ده‌که‌ن له‌ روانگه‌ی نه‌وه
کرده‌وانه‌یانوه که نه‌نجامی ده‌ده‌ن... وه‌کوو له‌ شوینیکی تردا ده‌فرموی:
﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ التوبة/٧١ یان
ده‌فرموی: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ الانفال/٧٣.

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینینو هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروزو فەرمووده‌کانی
پێغه‌مبەر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فەرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێو زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جوۆی ژبانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌بهرده‌بێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژبان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمیئنو له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانه‌بهرانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئهم جوۆه گیانه‌بهره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بنو ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

پرسیاریان لێ دەکاو بۆ خۆشی باشتەر لهوان وه لاسی پرسیاره که ده زانی و
 ئاگای لێیه تی؛ ده فرموی: ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ
 يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ ئەي گروهي جنۆکه و
 ئاده ميزاد ! ئايا پيغه مبه ران له خوتان نه هاتنه ناوتان؟ ئاشکرایه پيغه مبه ران
 هه ر له ره گه زی ئاده ميزاد ده بن، له جنۆکه پيغه مبه ر نابن!

جه ماوه ری سه له فو خه له فی زانایانی ئیسلام له سه ر نه مه کوکن که وایی
 له وشە ی (منکم) دا ته غلیب به رچاو گیراوه .

ده توانی بگوتری مه به ست به پيغه مبه ری ئاده ميزاد نه و پيغه مبه رانه ن
 که ناویان له قورئان و فرموده ی پيغه مبه ر ﷺ دا ها تووه ، مه به ست به
 پيغه مبه ری جنۆکه نه و جنۆکانه بن که گویان له پيغه مبه ر ﷺ ده گرتو
 دوا یی ده چوونه وه بۆ ناو گه لو نه ته وه کانیا ن ده یان ترساندن و نامۆزگاریان
 ده کردن و په یامی پيغه مبه ری ئیسلامیا ن پێ راده گه یانندن!! وه کوو له شویکی
 تر دا ده فرموی: ﴿وَلَوْ اِی قَوْمِهِمْ مُنْذِرِيْنَ﴾ الاحقاف/ ٢٩. یا ن ده فرموی:
 ﴿قُلْ اُوْحِيْ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا
 عَجَبًا﴾ الجن/ ١.

کاری نه و پيغه مبه رانه برییتی به وه ئایاتی ئیما ن و نه حکام و نه خلاق و
 په وشت به سه ر گه له کانیا ندا ده خو ئینه وه و له رووداو و حیساب و لیکو ئینه وه ی
 پۆژی حه شر ده یان تر سی ن و هه لیا ن ده ئی ن که پا به ندی فرما ن و
 نامۆزگاریه کانی په روه ردگار بن.

جا له وه لاسی نه م پرسیار و سه رزه نشت و لۆمه کرد نه دا ﴿قَالُوا شَهِدْنَا
 عَلٰی اَنْفُسِنَا﴾ له پۆژی قیامه تدا له حوزووری په روه ردگادا ده ئی ن: به ئی
 شایه تی ده ده ی ن که پيغه مبه ران ها تو نه لاسان په یامی په روه ردگاریان پێ
 را گه یان دوو ی ن، له م پۆژه یان ترسان دوو ی ن و پیا ن را گه یان دوو ی ن که نه م پۆژه مان
 دیته ری، به لام ئیمه به درۆمان خستو نه وه و پروا مان پێ نه کردو و ن، وه کوو
 له شویکی تر دا ده فرموی: ﴿قَالُوا بَلٰی قَدْ جَاَءَنَا نَذِيْرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا
 مَا نَزَّلَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ الملک/ ٩.

ئه‌وانه به‌ده‌ستی خۆیان سته‌میان له‌خۆیان کردووه سهریان له‌خۆیان تێك داوه، ﴿وَعَرَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ﴾ خۆشه‌ویستی ژیاڤی دونه‌یو جوانی ئامیره‌کانی ژیاڤی شه‌هوه‌تو ئاره‌زوییازی مآلو سامانو مندآلو خزمو که‌سوکار ئاره‌زویی پله‌و پایه‌و شانۆ شه‌وکه‌ت؛ ئه‌وانی هه‌لخه‌له‌تاندوه سهرگه‌ردان بوون، زیده‌په‌وییان له‌ هه‌له‌وگه‌یر بوون به‌ ژیاڤه‌وه‌ کردوه، به‌هۆی به‌درۆخسته‌نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌رانیاڤو ئینکاری کردنی مو‌عجیزه‌کانیان به‌ فه‌تاره‌ چوونو خه‌ساره‌تمه‌ندی دنیاو قیامه‌ت بوون، به‌ده‌ختو چاره‌په‌ش که‌وتوون، له‌ قیامه‌تدا بۆ خۆیان شایه‌دی له‌ خۆیان ده‌ده‌ن که‌ کافرو خوانه‌ناس بوونو له‌ جیهاندا پایه‌ندی فه‌رمانۆ نامۆژگاری پیغه‌مبه‌رانیاڤ نه‌بوون!

﴿ذٰلِكَ﴾ ئهم ناردنی پیغه‌مبه‌رانه‌و هه‌ولداڤیاڤ بۆ شاره‌زا کردنی ئاده‌میزادو ناردنه‌ خواره‌وه‌ی نامه‌ی ئاسمانی بۆ سهر پیغه‌مبه‌ره‌کان به‌هۆی نه‌وه‌وه‌یه‌ ﴿أَنْ لَّمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكِ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ﴾ که‌ سونه‌تو دابو نه‌رتی خودا وه‌هایه‌: هیچ که‌سیک سزا ئادا تا بانگه‌وازی هه‌قی پێ پانه‌گه‌یه‌نی، هیچ گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک ریشه‌کیش ئاکا تا پیغه‌مبه‌ر نه‌تیریته‌ سهریاڤو بانگه‌وازاڤ پێ پانه‌گه‌یه‌نیو سهرپیچی نه‌که‌ن! گه‌لو نه‌ته‌وه‌ی بێ ئاگاو په‌یام پێ نه‌گه‌یشتوو سزا ئادا، له‌ئاویان ئابا، بۆ هه‌موو گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک پیغه‌مبه‌رو ترسینه‌ری ناردووه‌، وه‌کو له‌ شوێنیکێ تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ﴾ فاطر/٢٤. یاڤ ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/٢٦. یاڤ ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾ الاسراء/١٥.

که‌ ده‌فه‌رموی (ظلم) دوو مانا هه‌لده‌گرێ:

- ١- (ظلم) به‌مانا (شرک) بێ واته‌: خودا که‌س به‌هۆی (شه‌ریک) بۆ خودا داناڤ نه‌خافل ناهه‌وتیتنی، تا ئاگاداریان نه‌کاته‌وه‌به‌ هه‌لاکیان ئابا.
- ٢- به‌ هه‌لاک برده‌نه‌که‌ به‌سته‌مکاریو ناهه‌قی نیه‌ به‌بێ ئاگادارکردنه‌وه‌و

ناردنی پیغه مبهرو پیراگه یاندن شه نجام ندری!

به کورتی خودا ستم له هیچ کامیک له بهنده کانی ناکا، به لام ناده میزاد
بوخویان ستم له خویان ده که نو تاوانه که له خویانه!! به لکو همر به لاو
تهنگانه و ناخوشی به که تووشی خه لک بووه یان تووشیان ده بی له بهر کرداری
خرابی خویانه و سزای وازهینانیان له ئایینه، عه ببو نهنگی به که له خویانه،
نه که له یاساو شهرعته تی خودا دایه!

﴿وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ﴾ بو هه موو
خاوه ن کرده ویه که -خودا پهرستی یان سه ریچی کردن- پله و نه ندازه یه که
هه یه، خودا ده یگه به نیتته شه و پله و پایه و سزاو تۆله ی له سهر ده داته وه، چاکه
به چاکه و خراپه به خراپه! پهروه ردگار ناگادارو زانایه به هه موو کرداری که،
هیچ کرده ویه که نیه خودا پیتی نه زانی و ناگاداری نه بی، به لکو هه موو کردارو
گوفتاری که سهر ژمیر ده کار ده بنووسی و بو یان تو مار ده کا، بو شه و ی له پرۆژی
خویدا تۆله و پاداشتیان له سهر بداته وه، له کاتی گهرانه وه و تۆله و لیکۆلینه وه دا
پاداشته و سزای خویان وهر بگره وه.

هه ره شه له کافران به ریشه کیش کردنیان و ترساندنیان به سزای

دۆزه خ

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَّا
يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾ إِنْ مَأْتَوْكُمْ لَا تَلَاحُظُوا
أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾ قُلْ يَتَّقُوا اللَّهَ أَتَعْمَلُونَ عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنْ يَئْتِ
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَذَابُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

پاش شه وه پهروه ردگار پاداشتی چاکه کارانو سزای تاوانبارانی راگه یاند،
باسی شه وشی کرد، که هه موو که سی که، ههر گه لو نه ته ویه که پله و پایه ی

خۆی ههیه له باره ی تاعه تو له باره ی سه ریچی کرد نه وه، نه مجار نه وه روو ده کاته وه: که پهروه ردگار چ پتویستی به تاعه تی بهنده کانی نیه، به به ندایه تی کردنیان بۆ خودا خودایه تی زیاد نابێ، ههروه کو چۆن تاوانباری تاوانباران له خودایه تی نهو کم ناکاته وه، چونکه پهروه ردگار به زاتی پاکی خۆی ناتاجی به کس نیه، به لام خاوه نی په حه ته به زه یی گشتی به، ده توانی ئیوه له ناو به ری، گه لو نه ته وه یه کی تر بیتیته کایه وه! وه کوو ده فهرموئ: ﴿وَزَبَكَ الْغَنَىٰ ذُو الرَّحْمَةِ﴾ نه ی موحه مه ده! خودای تو له هه موو دروست کراوانی بی ناتاجه، له هه موو پرویه که وه، به ندایه تی کردنیان بۆی له خودایه تی نهو زیاد ناکا، کافر بوو نو سه ریچی کردنیان له فرمانه کانی زیان به خودایه تی به که ی ناگه یه نی! بهنده کانی له هه موو حالو وه زعیکا پتویستی یان به خودا هه یه، سه رباری نه وه ش په حه ته تی خودا بۆ بهنده کانی گشتی و فراوانه وه موو که س ده گرته وه، وه کوو له شوینیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ الحج/ ٦٥. ده باره ی بی ناتاجی ش فهرمویه تی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ، وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ فاطر/ ١٥. رسته ی ﴿وَزَبَكَ الْغَنَىٰ ذُو الرَّحْمَةِ﴾ کورت هه له ینان ده گه یه نی، واته: جگه له خودا که س ده وله مه ند نیه، به زه یی و په حه ته هه ره له نه وه وه یه، جگه له خودا شته کانی تر مومکینن و خاوه ن ناتاجن، که وابی نه وه مان بۆ ده چه سیی که جگه له خودا هیچ که سیکنو هیچ شتیکن بی ناتاج نیه، په حه ته به زه یی هه ره له خودا وه یه، هه موو بوو نه وه ره بۆ بوو نو به رفه رار بوو ن پتویستیان به خودا هه یه.

﴿إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ آخَرِينَ﴾ نه ی کۆمه لی کافرو خودا نه ناس! باش بزانی و دنیایان نه گهر خودا بیهوئ له ناوتان ده باو ده تانفه وتینی وه کوو چۆن له وه پیش سه ریچی کارانو دژ به پیغه مبه رانی له ناو بر دوو نو فه وتان دوونی؛ وه کوو نه ته وه ی عا دو نه موود و نه ته وه ی صالح و هۆزی لوط و هۆزی توبه ع.. هتد. نه گهر خودا بیهوئ ئیسه وه ی کافرو خودا نه ناس، موشریک دانیش تووی

مه ککو ده وروویهری له ناو ده باو په گهزو چینو توژیکی تر دینیته کایه وه، له ټیوه باشترو فرمان بهردار تر! په ورو دگار ده توانی له پاش له ناو بردنی ټیوه هر گه لو هوزیک به شیاری بزانی بیخاته جیگای ټیوه، وه کوو چۆن توانیوه تی ټیوه بخاته شوین گه لو هوزی تر! واته: په ورو دگار له یه ک کاتدا توانای له ناو بردنو هیڅانه دیو دروست کردنی هیه. بېگومان هم هه په شهیه ی په ورو دگار له کافره کانی مه ککه هاته دی، نه وه بوو مله پور سهرانی موشریکو کافری قوره شی له ناو بردنو موسولمانه کوچه رو یاریده ده رانی خسته شوی نی توانو له نه وانه وه ده ولته تی ئیسلام دامه زراو پهری سهندو بوونه نمونه ی په حمتو مروژ دوستی له میژوودا، له شهرو ناشتی دا نارینه ی بالانوما بوون بۆ حه قخوازیو دادپهروهری.. ته نانه غوشتاف لویون - وایزانم فهره نسبییه - ده لی هه رگیز تانیستا میژوو رزگار کمری وه کوو نه وانی نه یینیوه!

دوای نه وه هه په شه تونده ی ناراسته ی کافره کانی کرد، به له ناو بردن له دنیا داو ترساندن؛ نه مجار هه په شهیه کی تریان ناراسته ده کا که بریتی به له سزای روژی قیامه تیانو فهرمووی: ﴿إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ﴾ نه ی موحه مه د! بیان ترسینه و پیمان بلئ: نه وه سزاو چه رمه سهریه ی نان پیدراوه له روژی قیامه تدا دلنیابن دپته ریتانو تووشتان ده بی هیچ شکو گوماتان نه بی! ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ ټیوه ناتوانن نه وه سزاو عه زابه له خوتان دور بخه نه وه، ناتوانن له بهری هه لپین، یان بیگپنه وه له خوتانی لابه دن، نه گمر ټیوه بینه ئیسکه پزیوو خوله میښ په ورو دگار ده توانی سهرله توئ وه کوو خوتان لی بکاته وه، په ورو دگار بالاده سته وه ده توانی قار له بهنده کانی بگری.. ئیبنو نه بی حاتم فهرمووده یه کی له نه بو سه عیدی خودریسه وه گپراوه ته وه: ده لی: پیغه مبهر ﷺ فهرمووه تی: (يَا بَنِي آدَمَ إِنَّكُمْ تُعْقِلُونَ، فَعُدُّوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ الْمَوْتِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَآتٍ، وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ).

نه‌مجار په‌روه‌دگار هه‌په‌شه‌یه‌کی تری ئاراسته‌کردو فەرمووی: ﴿قُلْ﴾
 نه‌ی موحه‌مه‌د! به‌و کافرو موشریکانه‌بلێ: ﴿يَا قَوْمِ اَعْمَلُوا عَلٰی
 مَكَانَتِكُمْ اِنِّیْ عَامِلٌ﴾ نه‌ی گه‌لو هه‌زه‌که‌م! به‌رده‌وام بن له‌سەر پێبازی خۆتان
 ، نه‌و پێبازه‌ی خۆتان پێه‌وه‌گرتوه‌به‌لاتانه‌وه‌ پێبازی پاسته‌و پێتان وایه
 له‌سەر حه‌قو هیدایه‌تن، ده‌ لێی لامه‌ده‌نو په‌په‌وه‌ی بکه‌ن؛ نه‌منیش له‌سەر
 پێبازی بیروباوه‌ری خۆم به‌رده‌وام ده‌بم لێی لا ناده‌م، من له‌سەر نایینی
 ئیسلامو بانگه‌وازی کردن بۆ نه‌و نایینه‌و سه‌به‌رو ئارامگرتن له‌سەر نه‌زیه‌تدانی
 ئێه‌و به‌رده‌وام ده‌بم سوور ده‌بم له‌سەر تیکۆشانو هه‌ولدان بۆ بلاوکردنه‌وه‌ی
 ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مِنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ﴾ له‌وه به‌و لاوه‌ ده‌زانن کێ
 سه‌ره‌نجامی باش وه‌ده‌ست دینیو کرداری په‌سه‌ند ده‌بێو خانووی پازاوه‌ی
 به‌هه‌شتی چنگ ده‌که‌وێ! له‌وه به‌و لاوه‌ ده‌زانن ئیمه‌ یان ئێه‌و به‌خته‌وه‌رو
 سوودمه‌ند ده‌بین؟ وه‌کوو له‌ شونیکێ تردا ده‌فرموێ: ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا
 يُؤْمِنُونَ اَعْمَلُوا عَلٰی مَكَانَتِكُمْ اِنَّا عَامِلُونَ ، وَانْتَظِرُوا اِنَّا
 مُنْتَظِرُونَ﴾ هود/١٢١-١٢٢.

زومه‌خشمه‌ری ده‌فرموێ: نه‌مه‌ شێه‌یه‌که‌ له‌ ترساندنو هه‌په‌شه‌کردن!!
 په‌وانو کورتو پاراوو پوخته‌و وێه‌ ئاسایه‌، پسته‌کان تا بلێی جوانو شیرینو
 پزاه‌ن، هه‌په‌شه‌که‌ش توندو سامناکه‌، نه‌وه‌ش ده‌گه‌یه‌نێ که‌ ترسینه‌ر له‌سەر
 حه‌قه‌و ترسینه‌راو هه‌په‌شه‌لیکراو ناحه‌قو بێ به‌لگه‌و ده‌ست به‌تاله‌، نه‌م جو‌ره
 هه‌په‌شه‌یه‌ له‌ قورئاندا زۆر جار دووباره‌ بوونه‌وه‌ وه‌کوو ﴿اَعْمَلُوا مَا
 شِئْتُمْ﴾ فص‌لت/٤٠، یان که‌ ده‌فرموێ: ﴿وَإِنَّا اَوْ اِيَّاكُمْ لَعَلٰی هٰدٰی اَوْ
 فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ سبا/٢٤.

نایه‌ته‌که‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سەر نه‌وه‌ که‌ حالو وه‌زعی گه‌لو نه‌ته‌وه‌کان
 به‌گوێه‌ی کرده‌وه‌کانیان نه‌خشه‌کیش کراوه‌، سه‌ره‌نجامی هه‌موو کردارو
 گوشتارکیش سزاو پاداشتی خۆی هه‌یه‌، چاکه‌ به‌چاکه‌و خراپه‌ به‌ خراپه‌.
 که‌وابێ با دُنیا بن که‌ پاشه‌پوژو سه‌رفرازیو سه‌رکه‌وتن سه‌ره‌نجام بۆ
 پێغه‌مبه‌رو هاوه‌لانیه‌تی نه‌ک بۆ کافرو موشریکه‌کان، نه‌وان به‌ مراز ناگه‌ن،

چونکه ﴿إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾ بیدگومان سته‌مکارانو بئی باوه‌پان ناگه‌نه نامانجی باشو سهره‌نجامیان باش نابئی، ههرگیز په‌روه‌ردگار سته‌مکاران سهرناخاو ناهیلئی به‌مراز بگه‌نو سهرکه‌وتن به‌ده‌ست ناهیتن، نه‌وان پشت به‌غهری خودا ده‌به‌ستنو به‌هیوان بته‌کانیان یارمه‌تیا بده‌ن، جگه‌له‌خوداش که‌س هیجی به‌ده‌ست نیه، نه‌و سته‌مکاره‌مله‌وپانه‌ههرچهند له‌جیهاندا بۆ ماوه‌یه‌ک دلشادو ده‌ست رۆیشتوو بنو گوزه‌رانیان خوش بئی و باش رابویرنو خۆ بلیسنه‌وه به‌خته‌وه‌یه‌که‌یان پایه‌دار نیه‌و درێژخایه‌ن نابئی و زۆری پئی ناچئی له‌کیسیان ده‌چی!

به‌لئی ته‌مه‌سونه‌تو دابو نه‌ریتی خودایه، سهرکه‌وتن بۆ سته‌مکارانو مله‌وپان نیه، سهره‌نجام به‌خته‌وه‌ری به‌ده‌ست ناهیتن، نه‌وانه‌له‌جیاتیی شوکرانه‌ژمیری و سوپاسگوزاری نیعمه‌ته‌کانی خودا، سپله‌یی و کوفرانی نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگار ده‌که‌ن؛ بۆیه‌شیایو نه‌وه‌ن په‌روه‌ردگار له‌ناویان به‌رئو گه‌لو هۆزیکیی تر بخته‌شوینو جیگایان. ته‌مه‌ش چاوه‌پوان کراوه‌و ها‌کا رووی‌دا! چونکه‌ته‌مه‌دابو نه‌ریتی خودایه‌سته‌مکاران له‌ناو ده‌باو به‌نده‌باشه‌کانی ده‌کاته‌جینشینو میراتگریان؛ وه‌کوو له‌شوینیکیی تردا ده‌فرموی: ﴿فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ، وَلَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ (إبراهیم/١٤).

سوپاسو ستایش بۆ خودا! په‌روه‌ردگار واده‌و به‌لێنی خۆی بۆ پیغه‌مبه‌ری نیسلام هینایه‌دی، یارمه‌تی‌دا، له‌ولاتدا جیگیری کرد، به‌سهر موشریکه‌عه‌ربه‌کاندا زالی کرد، ههر له‌ژیانی خۆیدا نیمچه‌دوورگه‌ی عه‌ربه‌و ولاتی یه‌مه‌نو به‌حه‌ره‌ین له‌کوفرو بئی دینی پاک کرایه‌وه‌و ئالای نیسلامی تیدا هه‌لکرا! له‌پاش له‌دونیا ده‌رچوونی خۆیشی له‌سهر ده‌ستی جینشینه‌به‌ریزه‌کانی زۆریه‌ی ولاتو هه‌رێمو شارو کۆمه‌لگا‌کانی نه‌و رۆژگار ه‌که‌وتنه‌ژیر ده‌سه‌لاتی فەرمانه‌وایانی موسولمانانه‌وه‌و ئایینی پیروزی نیسلام له‌خۆره‌لاتو خۆرئاواو باشوورو باکووردا بلایو بووه‌وه، چه‌ند ده‌وله‌تو حوکمرانی موسولمان یه‌ک به‌دوای یه‌کدا هاتو نه‌رکی سهرشانی خۆیان نه‌نجام‌دا، تا موسولمانان پابه‌ندی ئایینی نیسلام بوونو په‌یره‌وی قورسانی

پیروزیان کردو به شریعتی خودا حوکیان ده کرد، نالای بهرزو پیروزی (لا اله الا الله محمد رسول الله) له زوربهی ولاتو همریمه کانداه شه کایه وه! بهلام سده مه خابن کاتیک موسولمانان پرویان له قورنان وه رگتیرا و پشتیان له نایین سارد بوره، گیانی فیداکاری و تیکوشانه کیان تیدا کز بوو، توشی نسکو هاتزو گلانو سهره نگیری بوونو تا نیتستاش نه هاتوونه ته وه تایمو وه سهر خو نه هاتوونه وه!

هر کاتیکیش موسولمانان بگهرینه وه بو ژیر نالای نیسلامو قورنان بکهنه په پیره و پروگرامی خویان، هه مان نگیزو ده سلاتو فرمانیه واییان دیته وه ده ستو بالاده ست دهنه وه، نه مه بریاری خودایه واده و به لینی خویه تی، وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ المجادلة ۲۱ یان ده فرموی: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ، يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ غافر ۵۱-۵۲. دابو نه ریتی سهرده می نه فامی ده رباره ی کشتو کالو به رو بومو نازه لو

منال کوشتن

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾ وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْذُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَمْنَا وَحَرِّتْ حِجْرًا لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ
وَأَنْعَمْنَا حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَمْنَا لَا يَذْكُرُونُ أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءٌ
عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتُرُونَ ﴿١٣٨﴾ وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ
الْأَنْعَمِ خَالِصَةٌ يَذْكُرُونَا وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَرْوَاحِنَا وَإِنْ يَكُنْ مِيتَةً فَهُمْ فِيهِ
شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصَفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ
قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ

قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

لہو پیش پمروہ ردگار ناپہ زایی خوی دہرپی ہرامبہر بیروباوہری
موشیکہ کان کہ بہ شیک لہو بیروباوہرہ پوچو بی بناغہ یہان نینکاری کردنی
رؤزی قیامتو زیتدوبونہوہو پاداشتو سزای پڑی دواپیہہ۔
نہ مجار لپڑہا چہند نمونہو شیوہی ہل سوکھوتو حوکھو یاسای
ہلہبہ ستراوو پروپووجیان باس دہکا؛ کہ لہ خویانہوہو بہ ہوانتہ بری ہروبوومو
میوہو خوار دہمنی، حرامو حلال دہکن، زیندہ بہ چال کردنی کچ بہ رہوا
دادہ نین، بہ بہانہی گوزہ راندو کہم دہستی یان ہر ہویہ کی تر مندالی
خویان دہ کوژن! دہ فرموی: ﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ
نَصِيبًا﴾ لہو ہروبوومو کشتو کالہی کہوا پیکی دینن لہو نازہ لو زیندہوہرہ
مالیانہی بہ خویان دہکن بہ شیک دیاری دہکن بو خوداو بہ شیک تریشی
دیاری دہکن بو پتو صہنہ مہکانیان، واتہ: دوو بہش جیا دہکنہوہو
دیاریان دہکن ﴿فَقَالُوا هَذِهِ لِلَّهِ﴾ ہم رہنگہ دہیانگوت: ہم بہشہ بو
خودایہو بو تہو تہرخان کراوہ، کہ تہمہشیان دہگوت: ﴿بِزَعْمِهِمْ﴾ بہ پیی
بیرو بوچوونی پوچی خویان بوو، ہیچ بہ لگہیہ کی زانستی و نایینی راستو

خوداپہ سہندیان نہیو! ﴿وَهَذَا لَشُرُّ كَائِنًا﴾ دہستان بؤ بہ شہ کہی تریشیان
پادہ داشتو دہیانگوت: تہم ش بؤ بتہ کانمانہ، تایبہ تہ بہوانہوہ، لہ پری تہم
بہ خشینہوہ خومان لہ پیرستراوہ کانمان نریک دہ کہینہوہ.

بہم شیوہیہ بتو صہنہ مہ کانیان کردیوون بہ ہاوہ لی خوداو بہ شیک لہ
مالو دارایی خویانیان تہرخان دہ کرد بؤ تہوہی لہ پیناو تہو خودا
دروژنانہ یاندا صہرفی بکہن، بہندیہ تیہ کی کویرانہی تہو بتو صہنہ مانہ یان
دہ کردو حہرام کردنو حہلال کردن: کہ دوو شتی تایبہ تہندی پہروہ ردگارن
وہ پال بتہ کانیان دہ داو پلہو پایہی خودایہ تیہ یان بؤ دہ چہ سپاندن.

﴿فَمَا كَانَ لَشُرِّكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ، وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرِّكَائِهِمْ﴾ تہو بہ شہی بؤ بتہ کانیان دیاری دہ کرد ہیچیان لی نہ دہ دا بہ
خودا، بہ لام تہو بہ شہی بؤ خودایان دیاری دہ کرد وا دہ بوو بؤ بتہ کانیان
صہرف دہ کرد! دہ ہاتن بہشی خودایان بؤ میوانو منداو ہہ ژاران خہرج
دہ کرد، بہشی بتہ کانیشیان بہ سہر پاسہوانو خزمہ تچی و دارو دہ ستہی
بتخانہ کاند اہہ ش دہ کرد، تہ گہر شتی لہ بہ شہ دیاریکراوہ کہی خودا
بکہوتایہ گہل بہشی بتہ کان، تہو ہہ لیان نہ دہ گرتہوہ نہ یان دہ خستہوہ گہل
بہ شہ کہی خودا، دہیانگوت خودا دہ ولہ مہندہو پتویستی پتی نیہ، بہ لام
تہ گہر شتی لہ بہشی بتہ کانیان بکہوتایہ پال بہ شہ کہی خودا دہیانخستہوہ
پال بہشی بتہ کانیان! ﴿سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ بہراستی حوکمہو ہرپارو
ہہ لسوکہوتیان خرابو ناپہ سہندہ دابہ ش کردنو کردہوہ کانیان نہ گونجاو
نہشیاون! دروستکراویکی مردووی بی دہ سہلات، دارو بہردیکی رہقو تہقو
بی گیان دہ کہنہ ہاوہ لی خوداو وہ کوو تہو بہشی بؤ دیاری دہ کہنو بہ لکو
زیاتریش، بہراستی تہم دابہ ش کردنہ یان دابہ ش کردنیکی ستہ مکارانہیہ،
بہ شہ خرابو کہ مہ کہ بؤ خودا دیاری دہ کہنو دواپی لیشی دہ دزنہوہ، وپرای
تہوہی کہ تہوانہ شیایو تہوہ نین بکریں بہ ہاوہ لی خودا دہیانکہن بہ
ہاویہشی وہ کوو خودابہشیان بؤ دیاری دہ کہن، سہریاری تہوہ ش بہشی خودا
کہمہو کوپ دادہ نینو تہمجار لیشی دہ دزنہوہ!

وہ کو لہ شوینیکی تردا دہ فہرموی: ﴿وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ

الْبَنَاتِ، سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿۵۷﴾ النحل/۵۷، یان ده فهرموی:
 ﴿وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ
 مبین ﴿الزخرف/۱۵﴾، یان ده فهرموی: ﴿الْکُمُ الذَّکَرُ وَلَهُ الْأُنْثَى، تِلْكَ
 إِذَا قَسَمَةٌ ضِیْزَى﴾ النجم/۲۱-۲۲.

نهو موشریکانه بهم جوړه هه لوړستو کرده وانه یان سنوور شکینی و
 ده ستریز یان کردو ته سر مافی خودا له بواری ته شریع و خودایه تی دا،
 هاتوون هاو له هاو به شیان بۆ خودا داناوه، له ته که نهو زاته بهرزو پیروژه دا
 شتی تر به خودا ده زانن، به لکو بتو صه نه مه کانیاں به سر خودا دا پاسا و
 داوه ته وه، به لایانه وه له خودا له پیشتر و شیوا ترن! له وه رگرتنی نه م برپارو بیرو
 بۆ چوونه یاندا پشتیان به هیچ به لگه یه کی راستو به هیزی عه قلی و نه قلی
 نه به ستووه، برپاریکه به هه واته ده ری ده که ن! بیرو بۆ چوونیکه کویرانه
 شوینی که وتوون!!

نیبنو عه بباس ده فهرموی: دوژمنانی خودا که بهروبو میکیان
 هه لده گرتوه، یان میوه و داهاتیان کۆ ده کرده وه، به شیکیان لی جیا
 ده کرده وه بۆ خودا و به شیکیشیان داده نا بۆ بته کانیاں نهو به شعی بۆ
 بته کانیاں داده نا ژماره و کیشانه و پتوانه یان ده کردو پاریزگاریان ده کرد،
 نه گهر به هوی با، یان به هوی همر شتیکی تر بری له به شعی بته کانیاں
 بکه و تایه ته سر به شعی خودا ده یان گتپرایه وه بۆ سر به شعی بته کانیاں! نه گهر له
 به شعی خودا بکه و تایه ته سر به شعی بته کان وازیان لی ده هینا و لپی
 ده گهران. نه گهر قاتو قری پهیدا بویه به شعی خودایان ده خواردو به شعی
 بته کانیاں بۆ بته کان خمرج ده کرد.

همر بهو جوړه بری له مېرو مالاتی خوځان وه لا دهنه ده یان کردنه
 (به حیره و سانیبه و وه صیله و حامی) گوشتو بهرو بوومه کانیاں له خوځان یان
 له بریکیان حرام ده کردو تهر خانیان ده کردن بۆ بته کانیاں، پییان و ابو بهو
 شت له خۆ حرام کردنه خوځان له خودا نزیک ده که نه وه و خودا له خوځان پازی
 ده که ن!

جا وه کوو چۆن نهو خودا نه ناسانه خوځان بهو گرتبوو که بهروبو و

ناژەڵو دانەویڵە لەنتیوان خوداو بێتەکانیان دابەش بکەن بەلایانەوێ کارێکی باشو خودا پەسەند بوو! ﴿وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ﴾ هەر بەو جوړە ئادەمیە شەیتانەکانو کاهینو زوانو پاسەوانەکانی بێتخانەکانو جنۆکەیی شەیاتینییەکان، کوشتنی منداڵە بێ تاوانەکانیان لەپیش چاری زوربەیی بپەرستەکان جوان کردووە لە دڵیاندا شیرینیان کردووە، بەجوړیک پێیان وابوو کارێکی مەردانە ئەنجام دەدەن!

موجاهید دەفەرموێ: مەبەست بە (شُرکاوهم) شەیتانەکانیانە کە فەرمانیان پێ دەکەن، لەترسی هەژاری و نەداری منداڵەکانی خۆیان زیندەبەچال بکەنو بیانکوژن.

سوددی دەفەرموێ: واتە: شەیاتینییەکان فەرمانیان پێ کردوون کە زارۆکە مێینەکانیان بکوژن ﴿لِيُرْدُوهُمْ﴾ بۆ ئەوەی گومرايان بکەنو سەریان تێدا بچێ و سروشتیان تێک بچێ و بگەنە ئەو پەڕی درێدەیی بەجوړیک باوک بەدەستی خۆی جەرگی خۆی سەربەڕێ، یان کچۆڵە بچکۆلانەیی خۆی بە زیندوویی ژێرخاک بکا.. ﴿وَلْيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ﴾ یان بۆ ئەوەی نایینەکەیان لێ بشتوێنن - مەبەست نایینی حەزەرەتی ئیبراھیمو ئیسماعیلە - ، چاکو خراپیان لێ تێکەڵ بێ!

هۆی ئەم جوانکردنو رازاندنەوێە ئەوەبوو شەیاتینییەکان موشریکو بپەرستەکانیان دەترساند، کە ئێستا یان لەوەدوا، تووشی هەژاری دەبنو ناتوانن مالو منداڵ بەختو بکەن. هەروەها دەیانترساندن بە لەکەدار کردنو نەنگی بەسەردا هاتن، بۆیە ئەوانیش کە کچیان دەبوو لەترسی پرسوایی و هەژاری مەرەکردن یان لەناهاوکووف دەیانکوشتن، زیندەبەچالیان دەکردن، بۆیە پەرورەدگار کردووە کانیانی بەلاو ناپەسەندەو هێرشیان دەکاتە سەر و دەفەرموێ: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤَدَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾ ﴿التکویر/ ٨

شەیاتینییەکان وایان دەخستە دڵیانەو کە منداڵ کوشتنو کچ زیندەبەچال کردن کارێکی پەسەندەو لەخودایان نزیک دەکاتەو، هەر بۆیەش عبدولمطەلبیی باییری پیغەمبەر ﷺ، لەسەر خۆی نەذر کرد کە عەبدوللای

کۆری سه ربیری بیکاته قوربانی، پیغه مبهی ناماژهی بۆ ئەم بریارهی
عبدولمطه لبیبی باپیری کردووه و فرموویهتی: (أنا ابن الذبیحین) مبهستی
پیی عهبدوللای باوکی و حهزهرتی ئیسماعیل که حهزهرتی ئیبراهیم وستی
سهری بیری.

﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ﴾ ته گهر خودا بیوستایه نهو جۆره کرداره
ناپهسندانه نه کهن، نه یانده کرد! کرده وه کانیان به گۆیره ی وستی ئیراده ی
پهروه ردگاره! حیکمه تو دانایی خودا داخوازیانه!

نه هلی سوننه تو جه ماعت ئەم نایه تیان کردووه به به لگه له سهی نهو ی
که کرده وه ی موشریکه کان هه مووی به وستی خودایه و ئیراده ی نهو ی
له سهی!

موعه نزله ده لێن: ئەم مه شینه تو وسته مه نییه مه شینه تیکی
(ئیلجانییه)، واته: پهروه ردگار وستی وایه کهوا نهوانه بهر لالا بکا به وستی
خۆیان کردارو گوفتاری خۆیان هه لێ بێرنه نه جانی بدهن، به بی نهو ی که
هیچ جۆره ملکه چیه کیان له سهی بی.

نهو هه شمان له بیر نه چی پهروه ردگار ده توانی واکا هه موو که سی
موسولمان بی، بهم جۆره سروشتی ئاده میزاد واکا دروست بکا ئاماده باشی
تهواریان تیدا بی بۆ خودا په رستی؛ له ناخدا هانده رو هه لێریان تیدا پرسکینی
هه له گه ل بانگه وازی نایینیان بیست خیرا موسولمان ببن، یان هه
سروشته کیان واکا بخولقینی خودا په رست بن، وه کوو فرشته که هه به
سروشت خودا به رستن و هه رگیز له خودا یاخی نه بن!

﴿فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ﴾ نه ی پیغه مبهی! وازیان لی بینه خۆیان و
بیروباوه ری خۆیان؛ تو ته نه ها راگه یان دنت له سهی بهی! حسابو لی کۆلینه وه
سزاو تو له له سهی ئیمه یه و چاریان ده که یین..

جۆریکی تر له کاره ناپه سهندو جاهیلیهت ئاساکانیان نهو بهو ناژله و
بهروبوو کشتو کاله کانیان ده کرده سی جۆرو بۆ هه ر جۆریکیان بریاری
تایبه تیان بۆ ده دا، وه کوو ده فرموی: ﴿وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ

لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ ﴿١٣٦﴾

١- ده‌یانگوت تهم ناژە‌له‌ خوارده‌مه‌نیو بژیوه پاوانه‌و تایبه‌ته، بۆ که‌س نیه سوودیان لی وه‌ریگری، به‌لکو تایبه‌تن بۆ بته‌کانمانو له‌پیناو خودا‌کانتاندا خه‌رج ده‌کرین، نابێ که‌س لییان بخوا، جگه‌ له‌ پاسه‌وانو خزمه‌تچی بته‌خانه‌کانو پیاوه‌کانمان نابێ به‌هیچ جوړی ئافره‌ت لییان بخوا! تهم بریاو حوکه‌میان ده‌دا ﴿بِزَعْمِهِمْ﴾ به‌ بیرو بۆ‌چوونی خۆیان بوو به‌لگه‌و ده‌لیلیان به‌ده‌سته‌وه‌ نه‌بوو.

٢- ﴿وَأَنْعَامٌ حَرَمَتْ ظُهُورُهَا﴾ جوړیک له‌ ناژە‌له‌کانیان به‌ره‌للا ده‌کرد وه‌کوو فیه‌که‌ی خاوه‌ن شکۆ به‌ه‌ورینو که‌س له‌ هیچ شتی‌ک نه‌یانگێڕه‌ته‌وه‌، که‌س به‌ریان لی نه‌نیو که‌ سواریان نه‌بێ، واته‌: پڕی له‌ ناژە‌له‌کانیان ده‌کرده (به‌حیره سانیبه‌و حامی) دایان ده‌به‌ستو هه‌یچیان پێ نه‌ده‌کردن، هه‌ر ده‌له‌وه‌‌پزانو خۆیان ده‌لسته‌وه‌، که‌س بۆی نه‌بوو نه‌ باریان لی بنێ نه‌ سواریان ببێ!

٣- ﴿وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ أَسْمَاءَ اللَّهِ عَلَيْهَا﴾ پڕی له‌ ناژە‌له‌کانیان سه‌رده‌پری ناوی خودایان له‌کاتی سه‌رپه‌نه‌که‌دا لی نه‌ده‌هه‌تا، به‌لکو ناوی بته‌کانیان له‌سه‌ر ده‌بردو بۆ پڕزلیتانی ته‌وان سه‌ریان ده‌په‌رس که‌ ده‌چوون بۆ حه‌ج کردن سواریان نه‌ده‌بوونو له‌سه‌ر په‌شتی ته‌و ناژە‌لانه‌ (البیکت) هه‌یان نه‌ده‌گوت.

موجاهید ده‌لی: هه‌ندی له‌ وشته‌ره‌کانیان وا دیاری ده‌کرد هه‌رگیز ناوی خودایان له‌سه‌ر نه‌هه‌تن، سواریان نه‌بن، نه‌یانده‌وشن، شتیان پێ کیش نه‌که‌ن، هه‌یج کاریکیان پێ ته‌تجام نه‌ده‌ن!

تهم دیاری‌کردنه‌ی ناژە‌له‌کانیان به‌و جوړه‌ کردبووه‌ بناغه‌ی بیرو باوه‌‌پزانو به‌تایه‌ینو حوکه‌می خودایان حلیب ده‌کرد ﴿افْتَرَاءً عَلَيْهِ﴾ به‌ده‌م خوداوه‌ شتیان هه‌له‌به‌سه‌ت، تهم بیرویاوه‌رو حوکه‌میان به‌درۆ پال خودا ده‌دا، خودا لییان به‌رییه‌، شه‌رحو یاسای وای بۆ ته‌وان دانه‌ناوه‌، جگه‌ له‌ خوداش که‌س مافی ته‌وه‌ی نیه‌ شت حه‌رامو حه‌لال بکا، ته‌شه‌ریع دانان تایبه‌تی خودایه‌، که‌س نه‌و

مافه‌ی نادریتی و شیای نیه نیه!!!

﴿سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ پەروەردگار تۆلە‌ی ئەم درۆ بە‌ده‌م هەلبەستەنیان لێ دە‌کاتە‌وه، سزای ئەم سەربە‌جی‌کردنە‌و دانانی حوکم و یاسا و حەلال کردن و حەرام کردنە‌ی کە لە‌خۆیانە‌وه ئە‌نجامی دە‌دە‌ن ناگە‌ری دۆزە‌خە‌و تێیدا دە‌سوتێنرێ‌ن.

ئە‌مجار پەروەردگار جو‌زیکێ‌ تر لە‌ تە‌شریع و یاسا‌کانیان؛ لە‌ حە‌لال‌کردن و حە‌رام کردنە‌کیان با‌س دە‌کا‌و دە‌فە‌رموی: ﴿وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰى أَزْوَاجِنَا﴾ دە‌یان‌گوت ئە‌و بێ‌چو و شیرە‌ی لە‌م‌زکی ئە‌م نا‌ژە‌لانە‌دا هە‌یه کە بە‌حیرە‌و ساتی‌بە‌ن تایی‌بە‌تن بۆ‌ پیا‌وه‌کانمان و حە‌لال و زو‌لالی ئە‌وانە‌و لە‌ مێ‌پێ‌نە‌کانمان قە‌دە‌غە‌یه ئە‌گەر نا‌ژە‌له‌کە بە‌چکە‌یه‌کی نێ‌ری ببوایە، تە‌رخانیان دە‌کرد بۆ‌ پیا‌وه‌کانیان و نە‌دە‌بوو نا‌فرە‌تە‌کانیان لێ‌ی بخۆ‌ن! ئە‌گەر نا‌ژە‌له‌کە بە‌چکە‌یه‌کی مێ‌پێ‌نە‌ی ببوایە مە‌رە‌خە‌سیان دە‌کرد بۆ‌ زا‌وزێ‌و سە‌ریان نە‌دە‌پە‌ی.

﴿وَإِنْ يَكُنْ مِثْقَلُ ذَرَّةٍ مِنْهُمْ فِيهِ شُرْكَاءُ﴾ ئە‌گەر بێ‌چو‌وه‌کە بە‌ من‌دا‌ره‌وه‌بو‌وی لە‌دا‌یک بوایە ئە‌وه پیا‌و و نا‌فرە‌ت تێ‌دا ها‌وبە‌ش دە‌بوون، ئا‌وا بە‌و جو‌ره ئە‌و پیا‌را‌نە‌یان دە‌دا، ئا‌وا بە‌ده‌م خۆ‌دا‌وه شتیان حە‌لال و حە‌رام دە‌کرد، هێ‌چ بە‌ل‌گە‌و چە‌سپێ‌نە‌رو سە‌لمێ‌نە‌ریان نە‌دە‌بوو، تە‌نها بە‌ هە‌وانتە‌و خە‌یا‌ل پلا‌وی خۆ‌یان ئە‌م حوکمانە‌یان دە‌دا، ﴿سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ﴾ لە‌وه بە‌م‌لا‌وه پە‌روەردگار تۆلە‌ی ئە‌و درۆ و دە‌له‌سو بوختان و بە‌ده‌م هە‌لبە‌ستە‌نیان لێ‌ دە‌کاتە‌وه ﴿إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ﴾ بێ‌گومان خۆ‌دا دانا و لێ‌زانە‌ لە‌ کارە‌کانیدا، نیشی نا‌بە‌جێ‌ نا‌کا، زانا و نا‌گاداره بە‌سەر هە‌موو شتی‌کدا و هێ‌چی لێ‌ گۆ‌م نا‌بێ‌، ئە‌و بوختا‌نکە‌را‌نه لە‌ده‌ستی‌ پزگاریان نا‌بێ‌! وێ‌نە‌ی ئە‌م نایە‌تە‌ نایە‌تیکی ترە کە دە‌فە‌رموی: ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُم هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ، إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾ النحل/١١٦.

ئە‌مجار پە‌روەردگار نا‌پە‌زایی خۆ‌ی بە‌رام‌بەر کچ زین‌دە‌به‌چال کردن

ده ده بریو سهرزه نشتو لۆمهی ته نجامده رانی نهو کاره درپدانه یه ده کاو
 هه ره شه یان ناراسته ده کاو ده فهرموئ: ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ
 سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ بیکگومان خه ساره ت مهندو به دبه ختو چاره رهش بوون
 نهو که سانه ی که مندالی خویان ده کوژن، کچیان زینده به چال ده کهن، نهو
 نیعمه ته ی که خودا پیتی داوون له خویانی ده برن، ئاوا به بی عه قلیو نه فامیو
 درپنده یی جهرگی خویان له ناو ده بهن، هه لسو که وتی نه زانانه ده نوینسن.. نه وانه
 به شتیره یه کی نه زانیو نه حمه قانه منداله کانی خویان ده کوژن، به خه یال پلاوی
 خویان له ترسی هه ژاریو عه یبو له که دار بوون پر کیشی جهرگی خویان ده کهن،
 بهو شتیره درپدانه یه له ناویان ده بهن له بهر نه زانیو نه فامییان جیاوازی نیوان
 قازانچو زیانی خویان ناکهن، خراپه و چاکه لیک جیا ناکه نه وه! ناشکرایه
 نه فامیو نه زانی گه وره ترین تاوانو خراپه کارییه، نه وانه به هژی نه فامیییه وه
 له زه ته خوشی جیهانیان له خو یاساغ کردوه، درویان به دهم خودا وه
 هه لبه ستوه، سه ریان لی شتیواوه و گومرا بوون، بهرژه وهندی دونیواو ناینی
 خویان نادۆزنه وه!

خه ساره تمه ندییه که یان ناشکراو نومایانه، چونکه کوشتنی مندالو
 زینده به چال کردنی کچ سهرچاوه ی خه ساره تمه ندیه کانیانه، مندال پشتو
 په نایه، زنجیره ی ناوو شۆره ته، مایه ی شانازیو که یف خوشییه، چاکه کاریو
 صیله ی ره حمه، ده ی به له ناو بردنی، سۆزو په روشی باوکتو فرزه ندی نامینی،
 له جیگای خوشه ویستیو دلته رمی دل په قیو توندوتیژیو په وشته نرمیو ژبان
 تالی دیته کایه وه، له قیامه تیشا شیاری سزای توندو سووتانی ناو دۆزه خ
 ده بن.

تاوانیکی تریان نه وه یه: که ﴿وَحَرِّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ﴾
 هه ره ها له هیچ خورایی را نهو رزقو رۆزییه پاکتو خاوتنه ی خودا پیتی
 به خشیونو بۆی هه لال کردبوون له سه ر خویان حه رام کردبوو، هیچ به لگه شیان
 به ده ستوه نه بوو، به درۆو ده له سه ته م هه لالکردنو حه رام کردنه یان به دهم
 خودا وه هه لده به ستو به تاییینیان حلیب ده کردو پیتیان وابوو خودا په رستی

ده کهن!

﴿قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾ بمراستی ڕیگیان لێ تێك چوووه
گومرا بـوونو سهریان لێ شیواوه و هیدایهتو ڕیبازی حهقیان نه دۆزیهوه و
هرگیز لهو گومراییه ڕزگاریان نه بوو.

تیمامی بوخاری له ئیبنو عهباسهوه ڕیوایهتیک ده گێڕێتهوه ده فهرموی:
که ده تهوێ نه زانی و نه قامی عمر به کان بزانی له سووره قی (الانعام)
نایه تهکانی دوا ژماره (١٣٠) بخویننهوه...

ئیبنو موندیرو ئیبنو ئهبو حاتم له قهتادهوه ده گێڕێنهوه که ده رباره ی
نهم نایه ته فهرمویهتی: نهمه بوو هه لئسو که وتی عمر به کان له سهرده می
نه زانی و نه قامیدا کابرا کچه که ی خۆی زینده به چال ده کرد له ترسی هه ژاری،
یان فراندن، که چی سه گئی به نه و پهری تێرو ته سه لی به خپو ده کرد.

قورطوبی له تهفسیره که ی دا سهرگورشته یه ک ده گێڕێتهوه ده لێ: ڕیوایهت
کراوه یه کێک له هاوه لانی پیغه مبر ﷺ له خزمهت پیغه مبردا ﷺ
داده نهیشتو هه می شه به غه مبارو دل ته نگ ده بینرا! ڕۆژیک پیغه مبر ﷺ
پیتی فهرموو: نهوه چیه؟ هه می شه جۆش دامای؟ وتی: نهی په وان هه کراوی
خودا! من له سهرده می نه زانی دا تاوانێکم کردوه، ده ترسم خودا لیم خوش
نه بێ! ته نانهت که ئیستا موسو لمانیش بووم هه ر ده ترسم! پیغه مبر ﷺ
فهرمووی: داده ی تاوانه که تم بۆ باس بکه بزانی چیه؟ کابرا وتی: نهی
په وان هه کراوی خودا! من یه کێک بووم له وان هه ی که کچه کانیا ن زینده به چال
ده کرد، کچێکم بوو دایکی لیم پارایه وه که وازی لێ بینم زینده به چالی نه که م،
منیش وازم لێ هینا تا گه وه بوو و پیکه یشتو جوانترین نافر هتی لێ
ده رجوو، خوازی نییان لێ کردم داواکاری زۆر بوون! ده مارگیری گرتمی و دلم
بروای نه دا به شووی بده م، هه روه ها پێشم ناخۆش بوو له ماله وه به مینێته وه بێ
مێرد، ڕیام دا زینده به چالی بکه م. به خیزانه که م وت ده مه وێ بچم سهر دانی
فلان هۆز بکه م، بچمه دید هنی خزمو که سوکارم، با نهم کچه شم له گه لدا بێ،

دایکه که ی بهم پیشنیار هی من دلخوش بوو، خیرا کچه که ی پرزنده وهو پو شاکی جوانی له بر کردو خشلی جورا و جوری پیدا کرد، په یمانی لی وهر گرتم که ناگاداری بکه و خیانه تی لی نه کم، نیتر کچه کم له گدل خوم برد تا برده سه بیریک، که زانی خه یالم خراپه و ده مهوی بیخه مه ناو بیر که باوه شی پیدا کردم ده سستی کرد به گریان، گوتی: بابیه گیان نه وه ده تهوی چیم لی بکه ی؟! منیش به زه یم پییدا هاته وه، دوا یی سهیری ناو بیر که کم کرده وه ده مارگیری به کم تهوش بو وه وه، ویستم فرپی بده مه ناو بیر که وه، نیتر باوه شی پیدا کرد بووم ده گریا و ده پارایه وه ده یگوت: بابیه گیان! تو خودا من سپارده ی دایکم که له ماله وه هاتین دایکم په یمانی لی وهر گرتی که پارزگار یم بکه ی نه مفهوتینی، منیش که سهیری بیر که کم ده کرد ته ماعی نه وه ده یگرتم که فرپی بده مه ناو بیر که وه له کول خومی بکه مه وه، که سهیری کچه کم ده کردو ده پارایه وه ده لایمه به زه یم پییدا ده هاته وه.. تا شهیتان سواری شانم بوو گرتو سهرو بن فریم دایه ناو بیر که وه، گویم لی بوو ده یگوت: بابیه گیان بچی کوشتم؟؟ ته مجار مامه وه تا نوزه ی لی براو دنیا بووم که گیانی له ده ست داوه، ته مجار هاته وه بو مالتی: پیغه مبر ﷺ گوتی له مه بوو ده سستی کرد به گریانو هاوه لانیس گریانو ماته مینی به سهر کوره که دا هات.. دوا یی پیغه مبر ﷺ فرمو ی: ته گمر فرمانم پی بکرایه به کیچک له سهر تاوانی سهرده می نه قامی سزا بدهم، سزای تو دم ده!!^(۱)

^(۱) تفسیری قورطوبی / برگی حوتهم / ل / ۶۴ طبعه دار الکتب العلمیه / ۱۹۸۸ ..

بەلگەی ناشکرا لەسەر تواناو دەسەلاتی خودا

﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ
وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكْلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ
مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَعَآثُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ
وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾ وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةٌ
وَفَرَشَاتٌ كُلُوا مِنْ رِزْقِكُمْ اللَّهُ لَا تَتَّبِعُوا خُطُوتَ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ
عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٤٢﴾ ثَمَنِيَّةٌ أَرْوَجُ مِنْ الضَّأْنِ أَثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْزِ أَثْنَيْنِ
قُلْ أَلَذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ
نَبِيُّنِي يَعْلَمُ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾ وَمِنَ الْأِبِلِ أَثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ أَثْنَيْنِ
قُلْ أَلَذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ أَمْ
كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّيْتُكُمْ اللَّهُ بِهَذَا فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
يُضِلُّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾

وەکو ناشکرایەو زانیمان قورئانی پیروژ جەخت لەسەر چەسپاندنی بنەما
نایینیەکان دەکا کە بریتین لە یەکتایەریستی و پێغەمبەرایەتی و زیندووبوونەو و
قەزاو قەدەر، پەرورەدگار لە قورئاندا چەسپاندونی و جەختی لەسەر
کردوونەتەو و هەرەشەیی لەو کەسانە کردووە کە برۆیان پێ نەبوون و لەپێناو
بلاو بوونەو و گەیانندی نەو جۆرە بیروباوەرە کاریان نەکردووە. جا کە
لەو پێش نەو مەبەستانەیی پێکانو بەلگەی لەسەر هێنانەو، گەراییەو سەر
مەبەستە تەصلیە کە بەلگە هێنانەو یە بۆ سەلماندن و چەسپاندنی تاکتو

تەنهایی خودای پەرەردگار، ئەوەتا لەڕێگەی چەسپاندنی خودایەتی و پەرەردگاریەتی (الالهية والربوبية) بۆ زاتی کردگارو بەدیھێنەر، بۆ چەسپاندنی ئەو راستییە کە هەر ئەو شیای پەرستبو بەندایەتی بۆ کردنەو مافی ئەوەی هەیە کە تەشریع دانی، حەلالو حەرام دیاری بکا، جگە لە ئەو کەس شیای خودایەتی و بەندایەتی بۆکردن نیە، کەس سەرپەرشتیارو خواوەنی بوونەوەر نیە، بەدیھێنەر خۆیەتی و بەس! کەس رایەتی ناکەوێ لافی ئەوە لیبداو خۆی بە یاسادانەر و بەدیھێنەر بزانێ! بۆیە دەفرموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ﴾ پەرەردگار ئەوە روون دەکاتەو کە بۆخۆی بەدیھێنەر و خالیقی هەموو شتێکە لە کشتوکالو بەروبوومو دانەوێڵمو ناژەل.. هتد، خودا بەدیھێنەریانە، کەچی موشریکەکان بەهەواتنەو بە ئارەزووبازی بەش بەشیان دەکەنو هەندیککی تایبەت دەکەن بە فلان شتەو هەندیککی تر قورغ دەکەن بۆ فلان شت، بڕیککی حەلال دەکەنو بڕیککی حەرام، ئەم هەلسو کەوتانەیان ئەم بیروباوەرە نادروستانەیان پەرە پێ دەدەنو بۆلای دەکەنەو بە تایینی حلیب دەکەن، لەکاتی کدا کە ئەوە مافی ئەوان نیە ئەو دەسلەتە تەشریعیەیان نەدراوەتی، ئەوان هیچیان بە دەست نیە، ئەوە بە دەست خودایە، چونکە هەر خودایە ئەو شتانەی بەدی هیناوە، هەر ئەوە باغو دارستانی بەرداری دروستکردووە، داری بەرداری وای بەدی هیناوە لکەکانی دەخرێنە سەر کەپرو بەسەر کەپرە کەدا پەخش دەبێ، میوە و بەروبوومە کە پێیەو دەلاژیتەو، هەر وەکو داری بەرداری واشی بەدی هیناوە کە پێیست بە کەپر بۆکردن ناکاو بۆ خۆی بەسەر زەوی دا پەخش دەبێ، یان قەدو لکەکانی وا دروست کردوون کە دەتوانن بۆ خۆیان قورسایی بەرە کە هەلبەگزنو پێیست بە کەپر بۆکردن و کۆلە کە بەردان نەکا!

تەنانەت دار میو هی وای هەیە کەپری بۆ دەکری و کۆلە کە بەردەدرێ، هی واشی هەیە بۆخۆی بەسەر زەوی دا پەخش دەبێ کەپری ناوی، یان کەمیک بەرز دەبیتەو بۆخۆی تەحەمولی بەرە کە خۆی دەکا، ﴿وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْلُهُ﴾ هەر وەها پەرەردگار دارخورماید دروست کردووە کشتوکالی

جۆراوجۆری هیناوه ته کایه وه که شیوه و پوخسارو رهنگو تامو بۆنی هه
یه که یان لهوی تر جیایه، خۆراکو بۆتوه بۆ ئاده میزاد، ژبانی ئاده میزاد
په یه وه سه بهو بهروبوومو دانه وێلهو خوارد هه میانه ی که لهو باغو دارستانو
زهویو زاره بهرهم ده هیندری.. وشه ی (زرع) هه موو بهرو بوومو دانه وێلهو
میوه یه که ده گرته وه که له وه زه کانی سالد ا بهرهم ده هیندرین..

﴿وَالزَّيْتُونَ وَالرَّهْمَانُ مُتَشَابِهًا وَغَيْرُ مُتَشَابِهٍ﴾ ههروه ها پهروه دگار داری
زهیتونو هه نارو بهروبوومیانی دروست کردوه، هه ندیکیان لیک ده چن
هه ندیکیان له تامو چیژدا جیاوازن، هه ره که لهم دارو دره ختو بهروبوومو
کشتو کالو دانه وێلهو ناژلهو په له وه رانه تایبه ته ندی خۆی هه یه، تامو چیژو
شیوه و پوخسارو بۆنو بهرامیان لیک جیاوازه، پرۆتینی تایبه تیان تێدایه و
سروشتی جودایه! له کاتی که هه موو له یه که ناو ده خۆنه وه یه که هه و
هه لده مژنو له یه که زهوی دا ده پۆینو پهروه رده ده بن! پهروه رده بوونو
پێگه یشتیان گونجاو له باره بۆ پتووستی ئاده میزاد، بریکیان به سه رماو
هه ندیکیان به گه رماو جۆریکیان به هه وای مام ناوه ندی بهروبوومو میوه ی
پێده گا..!

یان ده لێن: پهروه دگار داری زهیتونو هه ناری دروست کردوه له شیوه و
پوخساردا لیک ده چن، به لام تامو شیوه ی به ره کانیان جیاوازه، هه ندیک
ده لێن: زهیتونو هه نار له شکل و گه لادا یه کن، به لام میوه کانیان جوداوازه،
بریک ده لێن: مه به ست نه وه یه: دار هه ناره کان له شکل و شیوه دا لیک ده چن،
به لام بهرو میوه کانیان له تامو چیژدا لیک جیان؛ هه ندیکیان شیرین و بریکیان
مزره هه ندیکیان ترشن، په نگی ده نکه کانیشیان هه ندی سپی و هه ندیکی سورو
هه ندی سوریکی مه یله و په شه و هه ندی په نگیکی تر.

﴿كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ﴾ بخۆن له میوه ی نه و دارو دره ختو باغانه ی
که باس کران هه ر کاتی به ده ر که و ته پێگه یی، با شیرین و تام گرتو نه بووی
به ته وای! نه و تا ترئ به بهر سیله یی و به ترئ به میوژی ده خوری، خورما به
مزری و به ته ری و به خورمایی ده خوری، گه نم به فه ریکی و به گه نمی و
به شیوه ی تریش ده خوری.

به بوختى مانای ئەم نایه ته ئەوه یه، په ره ردگار پاش ئەوه که به
به نده کانی خۆی راگه یاند که هه رچی له زه وى دا هه یه له به رو بوومى دارو
دره ختو رووه کتو ئەوه ی بۆیوى ئاده میزادى تێدا یه، هه لالو به یده سته بۆ
ئاده میزادو ده توانن سوودیان لى وه رى گرن، بۆ که س نیه جگه له خوا
شتیکیان لى حه رام بکا، چونکه هه لال کردنو حه رام کردن مافى خودایه که
خۆی به دیه ی نه رى ئاده میزادو میوه و بۆیوه کازو دره ختو رووه که کانه، هه ر
که سى لافى ئەوه لێدا که مافى حه رام کردنى هه یه، ئەوه خۆی کردۆته
هاو به شى خودا، هه ر که سى کیش گه ردن که چى حه رام کردنه که بى ئەوه هاوه لى
بۆ خودا داناوه.

﴿وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ که کاتى دورینه وه و چینی زه راعه تو
میوه هات به شى دیار یکرای خواهن مافه کانی لى ده رکن، به شى خزم
هه تیوو هه ژارو نه دارای لى بدن، واته: دواى ئەوه ی پێده گاو ده درو یته وه و
گیره ده کریو به شه ن ده کری، به شه زه کاتى دیار یکر او پتو یستى لى بدن به
ناتا جان.

به لای ئیبنو عه بباسه وه ئەو به شه دیار یکر او (ده یه که) بۆ زه وى
زاریک به باراناو ناو بدریت، (نیوه ی ده یه که) بۆ زه وى زاریک به جوگه و
ناو ی بیر ناو بدرین.

سه عیدی کوپى جو به یرو رایه کی ئیبنو عه بباسیشه ده لێن: مه به ست به م
(حه قه) ئەو خپرو خپراته یه که به هه ژاران ده درا له کاتى درو یته دا،
نه ندازه که ی دیار ی نه کراوه، دوا یی که ده یه کتو نیوی ده یه ک پتو یست کرا ئەو
حه قه نه سخ کراوه ته وه، به لگه ی ئەم رایه ئەوه یه: که زه کات له مه دینه و اجب
کراوه، ئەم نایه ته له مه که که ها تۆته خواری.

گوتیه کیش هه یه گوا یه نایه ته که مه ده نیه!

قسه ی حه قو راست ئەوه یه: که مه به ست به (حه قه) لێره دا زه کاتى فه رزه،
مانای ﴿وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ واته: عه زم جه زم تان هه بى له سه ر زه کات
دانو گرنگی پى بدهنو پاشگو یى مه خه نو هه ر له گه ل کاتى زه کات دان هات
ته تخیری مه که نو هه ل له کیس مه ده ن!

ئه مجار قورئان باسی هه میشه زیندوویی خۆی راده گه یه نئ، میانهره وی
خۆی له هه موو شتی کدا دوو بات ده کاته وه ﴿وَلَا تُسْرِفُوا﴾ بخۆزو بخۆنه وه
له رزقو رۆزی هه لالو زیده ره وی مه کهن، ههروه ها له خیر کردنو مال
به خشینیش وا زیده ره وی مه کهنو میانهره وین، ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾
بیگومان خودا زیده ره وانی خۆش ناوین..

ئیبنو جهریری طه بهری له نه بولعالیه وه ده گێرپته وه ده لئ: هۆی
هاتنه خواره وهی ئهم نایه ته ئه وه بوو موسولمانان له پێشدا جگه له زه کات
شتی که شیان ده به خشی پاشان زیده ره وی یان تیدا کرد، ئیتر ئهم نایه ته ﴿وَلَا
تُسْرِفُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ هاته خواری.

ریوایه تیکی تر هه یه ده لئ: له رۆژی ده روینه دا جگه له زه کات شتی
که شیان ده به خشی دواپی پێشبرکی و زیده ره وی یان تیدا کرد، ئیتر پهروه ردگار
ئهم نایه تانه ی ناره خواری.

ئیمامی طه بهری له ئیبنو جوره یجه وه ده گێرپته وه ده لئ: ئهم نایه ته
ده باره ی ثابتی کورپی قه یسی کورپی شه مماس هاته خواری، کاتی که باغه
خورماکانی پنین - که بریتی بوون له پینج سه ده دارخورما - وتی: نه مرۆ هه
که سیک بێته لام به شی ده ده م، ئیتر هه تا نیتواره هه رچی چو بۆ لای داوای
لئ کرد به شی دا، هه تا هه یچی بۆ نه مایه وه؛ ئیتر ئهم نایه ته هاته خواری که
ده فهرموی: ﴿وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾.

ویندی ئهم نایه ته ده باره ی میانهره وی نایه تیکی تره که ده فهرموی:
﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ الاعراف/٣١.
یان که ده فهرموی: ﴿وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا
مَحْسُورًا﴾ الاسراء/٢٩.

ئیمامی زوهری ده لئ: مانای (وَلَا تُسْرِفُوا..) واته: له ریگای بیدینی دا
شت مه به خشن، مو جاهی دیش مانایه کی له م شتیه لئ ریوایه ت کراوه، نه وه تا
له ئیبنو نه بی حاته مه وه ریوایه تیک دینی ده لئ: نه گه ر کتوی نه بو قوبه ییس
نالتوون بی و پیاویک بی به خشی به موسریف حلیب نا کرئ! نه گه ر دیره مه میک

لەسەرپێچی کردنی خودادا بیه‌خشی به‌ موسرێف حلیب دەکری. هەر لەم روانگەوه‌یه‌ پرێک عاقل مەند گوتووایانە: زێدەرەوی لەخێردا نیە، خیریش لە زێدەرەوی دا نیە...

قەسە‌ی حەقو راست ئەوه‌یه‌: کە زێدەرەوی لە هەموو شتێکدا؛ خیر بێ‌ یان شەڕبێ، کاریکی ناپەسە‌ندە، جا ئەو شتە‌ خواردن و خواردنەوه‌ بێ‌ یان خێرکردن و بە‌خشین بێ! چونکە ئادە‌میزاد - مەرۆف - پێویستە‌ بژێوی خۆی مالو مندالو خزم و کەسو کاری دا‌بین بکا، تە‌نانت تە‌گەر مندالیشی نە‌بوو پە‌زمە‌ندە‌کردنی هە‌ندێ مالو دارایی لە‌ موچه‌و داها‌تی خۆی کاریکی پە‌سە‌ندە، واباشە‌ نینسان بۆ‌ رۆژی تە‌نگانە‌و لێقه‌ومان ب‌پ‌ پ‌اره‌و پول پاشە‌کە‌وت بکا، بۆ‌ ئەوه‌ی لە‌ دوا‌رۆژدا نە‌ییتە‌ بار بە‌سەر شانی خە‌لکە‌وه‌، هەر بۆ‌یه‌شە‌ نینسانی بێ‌ عە‌قڵو کە‌م فام کە‌ زان‌درا مالو دارایی بە‌فەرۆ دە‌دا قورمە‌تینە‌ (حجرا‌ی) لە‌سەر دا‌دە‌نرێ، تە‌نانت تە‌گەر مال خە‌رج کردنە‌کە‌ی لە‌کاری خیریشدا بێ‌ هەر حیجری لە‌سەر دا‌دە‌نرێو دە‌سە‌لاتی مال خە‌رج کردن و ک‌پ‌نو فرۆشتنی لێ‌ دە‌سیندریتە‌وه‌.

﴿وَمِنَ الْأَنْعَامِ﴾ هەر لە‌ ئەواو کردنی نێعمە‌تی خودایە‌ بە‌سەر ئێ‌وه‌ی ئادە‌میزاددا کە‌ وش‌ترو گاو مەر‌و بزنی بۆ‌ دروست کردوون ﴿حَمُولَةً﴾ هە‌یانه‌ گە‌وره‌و بارە‌بەر، سە‌رباری ئەوه‌ی کە‌ گوشتی دە‌خو‌رێو شیرو ماستی هە‌یه‌، باریشی پێ‌ هە‌ل‌دە‌گرن و جوتی پێ‌ دە‌کە‌نو گالیسکە‌ی پێ‌ رادە‌کێشن ﴿وَفُرْشًا﴾ هە‌یانه‌ بچکۆ‌له‌و بە‌یدە‌ست پ‌الێ دە‌خە‌ن بۆ‌ سە‌ر‌پ‌ین، لە‌ خو‌ری کولک مووه‌کە‌یان راخە‌رو پۆ‌شاک دروست دە‌کە‌نو پ‌شمالو جە‌والو هۆ‌ری لێ‌ بە‌یدا دە‌کە‌ن، خۆتانی پێ‌ لە‌ گەرماو سەرماو باو باران دە‌پ‌اریزن!

﴿كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ﴾ بخۆ‌نو بخۆ‌نە‌وه‌ لە‌ گوشتو شیرو ماستی ئە‌م ئازە‌لانه‌ وه‌کوو چۆ‌ن لە‌ بە‌روبوومی کشتوکالو میوه‌ی دراو درە‌خت دە‌خۆ‌ن، هە‌موویان دروست کراوی خودانو بۆ‌ بە‌رژە‌وه‌ندی ئێ‌وه‌ دروستی کردوون، بە‌ هە‌موو شتێه‌یه‌کی ر‌ه‌وا سوودیان لێ‌ ببین‌نو بۆ‌ بە‌رژە‌وه‌ندی خۆتان بە‌کار‌یان بینن!

وینه‌ی ئەم نایه‌ته نایه‌تیکی تره که ده‌فرموئ: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ. وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ﴾ یس/٧١-٧٢. یان ده‌فرموئ: ﴿وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ﴾ النحل/٦٦.

﴿وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ﴾ به‌هیچ جورێک شۆین رێبازو فەرمانی شەیتان مە‌که‌ون، مە‌چن وە‌کوو موشریکە‌کان پزقو رۆزی‌هە‌ک که خودا بۆی حە‌لال کردوون بە‌هە‌وانتە‌ لە‌خۆتانی حە‌رام بکە‌ن؛ ئە‌وه هە‌خە‌لە‌تاندنی شە‌یتانە‌و گومرأتان دە‌کا، پەروە‌ردگار ئە‌و شتانە‌ی بۆ‌ ئێ‌وه حە‌لال کردووە‌، حە‌لال‌کردن و حە‌رام کردن بە‌دە‌ست ئە‌وه، ئە‌و دروستکەر و بە‌دی‌هێنە‌ری هە‌موو بوونە‌وەرە‌، ئە‌و دە‌زانێ‌ چی بۆ‌ ئێ‌وه باش‌و چی خراپە‌، کە‌سی تر رایە‌ی ناکە‌وئ ئە‌وه حە‌لال بکا و ئە‌وه حە‌رام بکا. ﴿إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ بێ‌گومان شە‌یتان دوژمنی ئێ‌وه یە‌مو بە‌رژووە‌ندی ئێ‌وه‌ی ناوئ، دوژمنایە‌تیە‌کە‌ی بۆ‌ ئێ‌وه ناشکرا و نو‌مایانە‌، هەر‌گیز فەرمانتات بە‌چاکە‌ پێ‌ ناکا، لە‌خراپە‌ بە‌و‌لاوێ‌ پێ‌گای تر تان پێ‌شان نە‌دا. وە‌کوو لە‌ شۆینێ‌کی تردا ده‌فرموئ: ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ فاطر/٦، یان ده‌فرموئ: ﴿إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ، وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ البقرة/١٦٩.

ئە‌و نازە‌لانە‌ی که پەروە‌ردگار بە‌ ﴿حَمُولَةً وَفَرْشًا﴾ ناوی بردن، هە‌شت جۆرن، چونکە‌ (حمولە‌) یان وشترە‌ یان رە‌شه‌ و لاغە‌ (فرش) یان مەر‌پە‌ یان بزە‌، هەر‌ جۆرێ‌کیش لە‌م چوار بە‌شه‌ یان نێ‌ره یان مێ‌یه‌! پەروە‌ردگار لە‌جۆری خاوە‌ن دو‌گتو خوری بە‌ران و مەر‌پە‌ی دروست‌کردووە‌، لە‌جۆری خاوە‌ن (موو) نێ‌ری و بزنی بە‌دی‌هێناو، لە‌ جۆری رە‌شه‌ و لاغ و گاو مانگا و لە‌جۆری حوشر و شترە‌ نێ‌ره و وشترە‌ مێ‌یینە‌ی دروست‌کردووە‌.. بۆ‌یه‌ ده‌فرموئ: ﴿ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ﴾ ئە‌و نازە‌لانە‌ی که بۆ‌ ئێ‌وه پام کراون و گۆشتیان دە‌خوێ‌ هە‌شت جۆرن. ئە‌مجار دێ‌ دیارییان دە‌کا و ده‌فرموئ: ﴿مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ﴾ لە‌مە‌ردا

دوو جوړ هدی، بهرانو مهر. ﴿وَمِنَ الْمُعْزِ اثْنَيْنِ﴾ له‌بژندا دوو جوړی نیروی بزن. ﴿قُلْ أَلَذَّكَّرُ مِنْ حَرِّمْ أَمْ الْأُنثِيَّيْنِ﴾ ته‌ی موحه‌مه‌د! به‌و موش‌ریکه عه‌ره‌بان به‌ی که به‌ه‌ه‌واته‌ نا‌ژه‌لیان دابه‌ش کردوه به‌و جوړی - به‌حیره و سانیبه و حامی - و جوړی تریش، به‌ی تایا نیره‌کانیان که به‌رانو نیری به‌ خودا حرامی کردون یان می‌بیننه‌کان که مهر و بزنه؟؟ ﴿أَوُ مَا اسْتَمَلْتُ أَرْحَامُ الْأُنثِيَّيْنِ﴾ یان نه‌و بی‌چووه‌ی که له مندا‌لدانی مهر و بزنه‌کاندایه خودا حرامی کرده؟؟ واته: مندا‌لدانی می‌بیننه‌ی نا‌ژه‌ل یان نیروی تیدایه یان می؛ ده‌ی بو‌چی بریکیان به‌ه‌ه‌واته‌ له‌خوتان حرام ده‌که‌نو هه‌ندیکیان به‌لال ده‌که‌ن، به‌ چ یاساو دابو نهریتیک ته‌م به‌لالو حرامه‌ دیاری ده‌که‌ن.. ﴿نَبْتَؤُنِي بِعِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ به‌لگه‌ی به‌ه‌یزو ه‌ه‌والی زانستانه‌م پی‌ بلین، پی‌م بلین: چون په‌رو‌ردگار نه‌و نا‌ژه‌لانه‌ی که پیتان وایه لی‌تان حرام کراوه: وه‌کوو - به‌حیره و سانیبه و ه‌صیلو حامی - لیتی حرام کردون، به‌لگه‌یی بیننه‌وه حرام کردنه بگه‌یه‌نی، به‌لگه‌که ده‌بی له‌نامه‌ی خودادا ه‌ه‌بی، یان پی‌غه‌مبه‌ریک ه‌ه‌والی پی‌ دابی ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ ته‌گه‌ر نیوه راست ده‌که‌نو راستگون له‌ نیدی‌عاکه‌تاندا په‌رو‌ردگار نه‌و جو‌ره نا‌ژه‌لانه‌ی لی قه‌ده‌غه کردون، ده‌بی یان راسته‌و خو ته‌م هو‌که‌تان له‌ خودا وه‌رگرتبی نه‌مه‌یان نه‌بووه و بو‌خویان لافی نه‌وه لی ناده‌ن، یان به‌ه‌وی پی‌غه‌مبه‌ره‌وه پیتان گه‌یشتی، دیاره‌ بروایان به‌ پی‌غه‌مبه‌ر نیه‌ تا‌کو هو‌کی لی وه‌ریگرن!؟

له‌راستیدا هیچ عاقل مه‌ندی کارامه‌یی به‌که له‌م پۆلین کردنه‌ی عه‌ره‌به‌کاندا به‌دی نا‌کری! ده‌ی به‌ چ عه‌قل و هو‌شیک له‌سهرده‌می نه‌زانی و نه‌فامی‌ندا نا‌وا به‌ه‌ه‌واته‌ نا‌ژه‌لیان دابه‌شو پۆلین کردوه؟ نه‌وه‌یان کردوه به‌ (به‌حیره) و نه‌مه‌یان کردوه به‌ (سانیبه) و (وه‌صیلو حامی..). به‌ چ عه‌قلیک ته‌م جو‌ره‌یان له‌خویان حرام کردوه، نه‌و جو‌ره‌یان به‌به‌لال داناوه؟ ته‌گه‌ر نیرینه‌ حرام بی‌ ده‌بی ه‌ه‌موو نیرینه‌کان حرام بن! ته‌گه‌ر می‌بیننه‌ حرام بی‌ ده‌بی ه‌ه‌موو می‌بیننه‌کان حرام بن.. ته‌گه‌ر حرامه‌ که بی‌چووی نا‌و مندا‌لدانی نا‌ژه‌له‌ می‌بیننه‌کان بی‌ ده‌بی ه‌ه‌موو بی‌چووه‌که به‌ نیرو می‌وه حرام

بن، چونکه هیچ جیاوازی یەك له نێوان ئەم بێچووه و ئەو بێچووه دا نیه، بۆچی ئەم حەرامە و ئەو حەلالە؟!

نەخێر پەروەردگار هیچ جۆری کێسی لەم ناژەلانی حەرام نەکردوون. ئەو موشریکە خودا گرتووانە درۆ دەکەن، بوختان بە دەم خوداوە هەڵدەبەستن! لەدو نیا دا کەس هێندە ی ئەو کەسە سەستەمکار نیه کە بە دەم خوداوە درۆ بوختان هەڵدەبەستێ! ئیدیعیای ئەو دەکا کە خودا شتیکی حەرام کردووە، لەپراستی دا حەرامی نەکردووە، حەرامبوونی شتیکی پال خودا بەدا کە حەرامی نەکردووە بۆ ئەو ی رینگا لە ئادەمیزادان گوم بکا، وەکوو عەمری کوپی لوحەیی کوپی قومە کە یەكەم کەس بوو (بەحیرە و سانیبە و وەصیلە و حام) ی داھینا، نایینی پیغەمبەرائی گۆپی، بەپراستی ئەوانە ی شەریعەتی خودا دەگۆڕن، بە دەم خوداوە درۆ بوختان هەڵدەبەستن سەستەمکارن، خوداش هەرگیز هیدایەتی سەستەمکاران نادا!

نەمجار پەروەردگار ناڕەزامەندی خۆی بەرامبەر هەلوێستی موشریکەکان دەردەبڕێ و بە پیغەمبەر دەفەرموێ: بە شێوەی گالتە پیکردنو توانجو پلار تیگرتن پێیان بلێ: ﴿أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّاكُمْ اللَّهُ بِهَذَا؟﴾ نایا ئێوە نە ی گروھی موشریکو سەستەمکار! خودای خۆتان چاوپێکەوتو ئەم حوکمی حەرام و حەلالە ی پێ راگەیانندن؟؟ ئەو فەرمانی پێ کردن کە ئەم جۆرە یاسایانە دا بنێتن؟ ئەو فەرمانی پێ کردن کە بە دەم خوداوە درۆ بوختان هەڵبەستن و شتیکی کە بۆخۆی حەرامی نەکردووە ئێوە حەرامی بکەن!

دیارە هیچ کامێ لەم جۆرە پروداوانە نەبوون، ئێوە تەنیا بوختان بە دەم خوداوە هەڵدەبەستن، حوکم یاساکانتان بێ بنجو بناوان و هیچ بەلگە یەکی نایینی و زانستیان بە دەستەو نیه!

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ دە ی کێ لەو کەسە سەستەمکارترە کە بە دەم خوداوە شت هەڵدەبەستێ ﴿لِيُضِلَّ النَّاسَ﴾ بۆ ئەو ی ئادەمیزاد گومرا بکا، کارە گومرا ئامیزە کەشی نەنجام دەدا ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ بەبێ ئەو ی بەلگە ی بە دەستەو بێ، بەلکوو بە نەزانی و نەقامی ئەم حەرام و

هه لاله دیاری ده کا ستم له خودا ده کا، کاریک که تایه ته به خوداوه که
 ههرا مکردنو هه لاله کردنه نهوان ده یانه وی لپی زهوت بکهن، لافی شه ریعت
 دانان لی ده ده ن! ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ بیگومان پهروه ردگار
 هه رگیز هیدایه تی گروھی سته مکاران نادا، حقو عه داله تیان پی نیشان نادا،
 ریگای راستو بهرژه وهندی نامیزیان لی گوم ده کا!

تییینی:

١- نایه تی ﴿وَأْتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ به لگه یه له سر نهوی که
 زه کاتی بهروبوومی کشتو کالو دارو دره خت واجبو پیویسته، نه ندازه که شی
 ده یه که بو زه ویو زاریک که به ناوی باران ناو بدری، نیوه ی ده یه که نه گهر
 به هوی جوگوو بهروه ناو بدری!

٢- کومه لیک پییان وایه نایه ته که ده رباره ی به خشینی که غهیری
 زه کات، خودا فرمانی پی کردووو فرمانه که شی بو (نه دبه) نه ک وجوب.
 نه بو حنیفه نه نایه ته مو هه دینه که ی پیغه مبر ﷺ - که بوخاری نه بو

داود له عه بدولای کوری عومره وه ریوایه تیان کردووو ده فهرموئ: (فَإِذَا
 سَقَتِ السَّمَاءُ الْعُشْرُ، وَفِيمَا سَقَى بَنَصْخِ أَوْ دَالِيَةِ نِصْفِ الْعُشْرِ) - کردووو به
 به لگه له سر نهوی که هه رچی زه وی ده پیوینن خواره مهنی بی، یان شتی تر
 جگه له دارو گیاو گزو، لقه دارخورماو قه فه ژاژی هیندی قه فه ژاژی شه کر
 زه کاتی تیدایه.

جه ماوه ری زانایان پییان وایه که فهرمووده که ی پیغه مبر ﷺ نه وه
 ناگه یه نی به لکو مبه به ست دیاری کردنی نهو شتانه یه که ده یه کی تیدایه یان
 نیوه ی ده یه کی تیدایه.

تیبنو عه بدولبر ده فهرموئ: شه عزانان نا کوکی یان له وه دا نیه که
 زه کات له گه نهو جوو میوژو خورمادا پیویسته.

نه مجار له شته کانی تر دا زانایان دوو رایان هیه:

١- رای نه بو حنیفه وایه که هه بهروبوومیکن له زه وی دینه ده ر که م
 بی یان زور بی، جگه لهو شتانه ی که له وه پیش چهرتی کردن زه کاتی تیدایه!

٢- رای دووهم رای جه ماوه ری زانایانه؛ به قوتاییه کانی نه بو
 حه نیفه شهوه ده لێن: زه کات له بهروبوومی کشتوکالدا واجب نیه جگه لهو
 شتانهی که هه لده گیرینو به بژیوی ناده میزاد حلیب ده کرین..
 حه نه لیه کان ده لێن: نهو شته زه کاتی تیدا یه وشک بکریته وهو
 هه لگیریو پتوانه بکری!

شافعی به کان ده لێن: له میوه ی دارو دره خندا جگه له میوژو خورما
 شته کانی تر زه کاتیان لی ناکه وی، چونکه پیغه مبه ر ﷻ ته نها لهو دوو جوژه
 زه کاتی وه رگرتوه!

زه کات له میوه و سه وزه دا نیه، تیرمذی له مه عاذه وه حه دیشک
 ده گیریتوه ده فرمو ی: له باره ی میوه و سه وزه له پیغه مبه ریان پرسی
 فرمو ی: (لیس فیها شیء) هیچ جوژه زه کاتیکی تیدا نیه.. مه رجه نهو
 بهروبوومه زه کاتی تیدا واجب ده بی پتویسته بگاته پینج ویسق، واته: (٦٥٣
 کغم).

زه کاتی بهروبوومی زه وی پتویست به وه رچه رخانه وه ی سال ناکا، چونکه
 مه رچی واجب بوونی زه کات تیپاندا پیگه یشتن و دروونه وهو چنیزو رنیزو
 مشتاخ نانه وهو هه لگرتنه وه یه تی.. له زه کاتی پاره و ناژه لدا تیپه ر بوونی سال
 مه رجه، چونکه نه مانه مه زنده ی گه شه کردنیان تیدا به دی ده کری!

رای په سه ند رای حه نه فیه کانه که ده لێن: زه کات تیپاندا کاتی
 لیکردنه وهو دروونه وه واجب ده بی، چونکه نایه ته که ده فرمو ی ﴿يَوْمَ
 حَصَادِهِ﴾...

مالیکی به کان ده لێن: که گهی زه کاتی تیدا واجب ده بی، چونکه پیش
 گه یشتن به ئالف حلیب ده کری، هه رکاتی پیگه یی و کاتی خواردنی هات
 زه کاتی تیدا واجب ده بی!

شافعیه کانو حه نه فیه کان ده لێن: میوه که له خه م په خسی و زاندرا به کار
 دی، زه کاتی تیدا واجب ده بی و ده خه سیندری، نه مجار دوایی زه کاتیان لی
 ده رده کری، دانه ویله که ده نکه که ی په ق بوو زه کاتی تیدا واجب ده بی.

خواردده مه نئى حه رام له سه ر موسولمانانو حه رام له سه ر جوله كه
 قُلْ لَا أَجِدُ فِى مَا أُوحِىَ إِلَىٰ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ
 يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا
 أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ
 رَّحِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ
 وَالْأَنْعَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوِ الْحَوَايَا
 أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾
 فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ
 الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾

له وه پيش پهروه ردگار ره دى موشريكه كانى دايه وه كه له خويانه وه شتيان
 حه رامو حه لال ده كرد، نه وهى روون كرده وه: كه حه لال كردنو حه رام كردن به
 نيگاي خودايى ده بى و به س! نه مجار ليړه دا نه وه روون ده كاته وه: كه نه وه
 خواردده مه نيانه ي خواردنيان حه رامه ته نيا چوار شتن: مرداره وه بسو، خوينى
 ره وان، گوشتى به راز، هه ر شتيك ناوى غه يري خوداي له سه ر يرابى.

عه بدى كورى حه ميد له طاووسه وه پيوايه ت ده كاو ده لى: ناده ميزادان
 له پيش هاتنى تيسلامدا هه روا له خويانه وه پري شتيان حه رام كردو پري شتيان
 حه لال كرد، نيتر نه م نايه ته هاته خوارى كه ده فهرموى: ﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِيمَا
 أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ﴾ نه ي موحه مه مه د پتيان بللى: من له وه
 سروشه ي بوم كراوه: كه قورناني پيروزه، شتيكى تيډا نايينم كه بؤ بخور
 حه رام بى ﴿إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً﴾ مه كمر مرداره وه بسو بى، -ماسى و كولله

بدرناکه‌ون چونکه نه‌وان به حه‌دیشی پیغه‌مبهر ﷺ پروون کراوه‌ته‌وه که مرداره‌وه‌بووی نه‌و دوو گیانله‌مهره حه‌لالن - .

﴿أَوْ ذُمًّا مَّسْفُوحًا﴾ یان خوینیکی شلی ره‌وان، نه‌ک خوینی توندی تویه‌ل به‌ستوو؛ وه‌کوو جهرگنو سبل. ﴿أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ﴾ یان گوشتی به‌راز ﴿فَإِنَّهُ رَجَسٌ﴾ بیگومان نه‌وه پیسه، ﴿أَوْ فِسْقًا أَهْلٌ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ﴾ یان سهرپراویک بی ناوی غه‌یری خودای له‌سهر برابی.

نایه‌ته‌که لی‌ره‌دا جه‌ختی له‌سهر نه‌وه کرد که چوار جور جه‌گوشت خواردنیان حرام‌وه‌یه‌که یه‌که دیاری کردن، له‌ سووره‌تی (النحل) یاشدا به‌شیوه‌ی جه‌خت له‌سهر کردن کورت هه‌له‌پتان جاریکی تر نه‌م چوار جور خوارده‌مه‌نیانه دیاری ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (النحل/ ۱۱۵). همدوو نایه‌ته‌که (نایه‌تی ۱۴۵ الانعام) و نایه‌تی (۱۱۵ النحل) که نایه‌تی مه‌که‌یین واته له‌پیش کؤچدا هاتونه خورای به‌شیوه حه‌صرو جه‌خت له‌سهر کردن نه‌وه ده‌گه‌یدن که شته حرام‌ه‌کان له‌م چوار جور جه‌دا کورت هه‌له‌پتارون، هه‌روه‌ها نایه‌تیکی مه‌ده‌نیش له‌ سووره‌تی (البقره) دا هه‌مان حوکم جه‌خت ده‌کاته‌وه که ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ﴾ (البقره/ ۱۷۳). نه‌وه‌تا لی‌ره‌شدا وشه‌ی (انما) که حه‌صره‌و کورت هه‌له‌پتان ده‌گه‌یدن به‌کاره‌یتاوه.

له‌سهره‌تای سووره‌تی (المائده) شدا ده‌فرموی: ﴿أُحِلَّتْ لَكُم بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ﴾ (المائده/ ۱) رافه‌گه‌رانی قورنان (مفسرون) له‌سهر نه‌وه کؤکن که مه‌به‌ست به‌ (إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ) نه‌و شتانه‌یه که له‌ نایه‌تی سی‌هه‌می نه‌و سووره‌ته‌دا واته (المائده) دا ریزی کردوون که ده‌فرموی: ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ، وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ﴾ (المائده/ ۳) هه‌موو نه‌و شتانه به‌ مرداره‌وه‌ بوو حلیب

ده‌کرین، پەرورده‌گار بۆیه یه‌که یه‌که ناوی هه‌تان چونکه ته‌وان پهیان وابوو: که (المنخنقه و الموقوذة.. هتد) حه‌لالن، که‌وابوو ته‌وه‌مان بۆ ده‌رده‌که‌وی که شه‌ریعت له‌بنه‌ره‌ته‌وه تا کۆتایی له‌سه‌ر ته‌م حوکه‌و کورت هه‌له‌یه‌نانه دامه‌زراوه.

شایانی باسه‌ ته‌م حه‌سه‌رو کورت هه‌له‌یه‌نانه‌ی له‌ ئایه‌ته‌کان وه‌رده‌گیرئ موطله‌قو ره‌ها نیه، به‌لکو نیسبی و ئیضا فیه؛ واته به‌نه‌زه‌ر ته‌م حه‌لالو حه‌رام کردنه‌ی بته‌یه‌سته‌کانه‌ویه: که به‌هه‌واته به‌ده‌م خوداوه هه‌لیان ده‌به‌سته‌و بپاریان له‌سه‌ر ده‌دا، له‌ناو شته حه‌رام‌کراوه‌کانی ته‌واندا ته‌نها ته‌م چواره حه‌رامن.

که‌واته: مانای ئایه‌ته‌که به‌م شیوه‌یه ده‌کرئ: پەرورده‌گار به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فهرموئ: ته‌ی موحه‌مه‌د! به‌و که‌سانه بلئ: که رزقو رۆزی حه‌لالی خودا به‌ هه‌واته حه‌رام ده‌که‌ن، بلئ من نایینم له‌و قورئانه‌دا که به‌سه‌رووش بۆم هاتوو خوار دنیگ له‌سه‌ر به‌خۆر حه‌رام بی جگه له‌م چوار شته.

١- مرده‌وه‌به‌وو: ته‌و گیانه‌به‌ره‌ی به‌بی سه‌ره‌پینی شه‌رعی گیانی ده‌ره‌چئ، ئیتر ته‌م جوړه هه‌موو ته‌م ناژه‌لانه ده‌گرته‌وه که به‌هه‌لدیران، یان خنکان، یان به‌هۆی شه‌رو لیكدان وه‌کوو شه‌ره‌قۆچی که‌له‌گاو شه‌ره‌به‌رانو شه‌ره‌ نیری..هتد، یان دپنده کوشته‌یتی.. حه‌رام‌بوونی ته‌م جوړه گوشته له‌به‌ر ته‌ویه خۆینه‌که‌ی تیدا ماوه‌ته‌وه و گوشته‌که ژه‌ه‌راوی ده‌بی و تیکده‌چئ؛ که‌سیگک بیه‌خوا له‌وانه‌یه ته‌ندروستی پی تیکک بجئ!

٢- خۆینی رزاوو روونو ره‌وان: که له‌ په‌گتو ده‌ماری سه‌ره‌پاوه‌که‌وه ده‌رده‌چئ. واته: خۆینیگ حه‌رامه که شلو په‌وان بی و له‌کاتی سه‌ره‌پین له‌لاشه‌که ده‌ره‌چئ.

ئیه‌نو عه‌یباس ده‌فهرموئ: مه‌به‌ستی ته‌م خۆینه‌یه که له‌ شا په‌گه ده‌ماری ملی ناژه‌له سه‌ره‌پاوه‌که ده‌رده‌چئ و هیشه‌تا گیانی تیدا ماوه. که‌وابئ خۆینی توند وه‌کوو سپلو جهرگ، یان ته‌م خۆینه‌ی که تیکه‌لاو گوشته‌که بووه، یان له‌ ده‌ماره‌کانیدا ده‌میتیته‌وه حه‌لاله، چونکه خۆینی په‌وان نین. عکریمه له‌سه‌ر رسته‌ی (او دما مسفوحا) ده‌لئ ته‌گه‌ر ته‌م ئایه‌ته نه‌بوايه

ده‌بویه خه‌لک ناو ده‌ماره‌کانی ناژه‌له سدرپراوه‌کانی پاک بکردایه‌وه له‌هر شوینی د‌ل‌ویه خوینی بمایه ده‌بوا ده‌ری بینن، وه‌کوو جوله‌که ده‌یانکرد، هه‌دیشکی پیغه‌مبهر ﷺ هه‌یه ده‌فهرموئ: (أُحِلَّتْ لَنَا مِيتَانِ وَدَّمَانِ؛ فَأَمَّا الْمِيتَانِ فَالْحَوْتُ وَالْجَرَادُ، وَأَمَّا الدَّمَانِ؛ فَالْكَبْدُ وَالطَّحَالُ)^{١٢}.

هۆی حهرامی خوینی ره‌وان نه‌وه‌یه: که جۆره‌ها می‌کروبو نه‌خۆشی و گهرای تیدا بلاو بێته‌وه.

٣- گوشتی به‌راز: هه‌روه‌ها پتوو هه‌موو به‌شه‌کانی لاشه‌ی به‌پێستو گۆشتو ئێسقانه‌وه گلاوو پیسه، سه‌گیش حوکمی به‌رازی هه‌یه، هه‌مووته‌مانه وه‌کوو مرداره‌وه‌بوو پیسو قیزلی‌کراون ته‌بیعه‌تی پاک بپزی لێپانه‌و خۆیان لی به‌دوور ده‌گرئو توخنیان ناکه‌وئ.

٤- هه‌ر سهرپراوی‌ک ناوی خودای له‌سه‌ر نه‌هاتبێ واته: سدرپینه‌که‌ی بۆ غه‌یری خودابێ و ناوی غه‌یری خودای له‌سه‌ر به‌رئ، وه‌کوو نه‌و حه‌یوانانه‌ی که موشریکه‌کان له‌سه‌ر به‌رد (نصب) هه‌کانی ده‌وری کابه یان بۆ به‌ته‌کانیان سهریان ده‌برین، یان قومارو به‌خت گرته‌وه‌یان له‌سه‌ر ده‌کردن!

نه‌مجار په‌روه‌ردگار حاله‌تی نا‌عیلاجی له‌م حوکمه‌ چهرت ده‌کاو ده‌فهرموئ: ﴿فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ که‌سێک که‌وته حاله‌تی ته‌نگانه و بزسیایه‌تی ته‌نگی پێ هه‌لچنی و به‌هیچ شپوه‌یه‌ک خواردنی هه‌لاکئ ده‌ست نه‌که‌وت به‌ناچارئو به‌گۆره‌ی پتووست هه‌ندیکی له‌و حهرامه‌ خوارد، نه‌وا خودا لی‌خۆش بوو به‌به‌زه‌یی‌یه‌و به‌تاوان بۆی حلیب نا‌کا، چونکه نه‌وه بۆ پزگار کردنی ژيانه‌و دا‌یین‌کردنی پتووستی زه‌روورییه‌و به‌و حهرام خواردنه‌ خۆی له‌ مردن پزگار ده‌کا!

پوخته‌ی قسه‌ نه‌وه‌یه: مه‌به‌ستی نایه‌ته‌که په‌تدانه‌وه‌ی موشریکه‌کانه که به‌هه‌وانته‌وه له‌خۆیان‌وه (به‌حیره) و (سائیه) و (وه‌صیله) و (هامی) یان له‌خۆیان حهرام کردبوو، ئیتر په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌ پیغه‌مبهری خۆی کرد

^{١٢} به‌یهه‌قی له‌ سونه‌که‌یدا و حاکم له‌ عه‌بدوللای کورئ عوممه‌روه‌ پ‌بویه‌تیان کردووه.

که پیمان بلّی لهو نیگایه‌ی بۆ ئهو هاتووو ئهو‌ی تیدا نیه که ئهو شتانه حرام بن، به‌لکو حرام ته‌نھا ئهو چوار جوړه‌ن: که مردارو بوو خوینی پره‌وانو گوشتی به‌رازو شتیگ ناوی غه‌یری خودای له‌سهر بیږی.. چونکه خواردنی ئهم جوړه شتانه زینانی ماددیو مه‌عنه‌ویان تیدایه! ئهرکی پیغه مبه‌ریش ﷺ به حلال دانانی شتی پاکو حرام کردنی شتی پیسه! وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَيَجِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتُ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثُ، وَيُضَعُ عَنْهُمْ إِصْرُهُمْ وَالْأَغْلَالُ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾ الاعراف/۱۵۷. به‌لام وه‌کوو وتمان: کورت هه‌له‌ینانی شته حرامه‌کان لهو چوار شتانه‌دا موطلق نی‌یه. به‌لکو حه‌صره که نیسبی‌یه، ئهو حوکه‌ی ئهم نایه‌ته‌و وینه‌کانی ده‌یگه‌یه‌نن به نایه‌تی ترو فرموده‌ی پیغه مبه‌ر ته‌خصیص ده‌کری وه‌کوو ئهو نایه‌ته‌ی که ده‌فرموی: ﴿وَيَجِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتُ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثُ﴾ الاعراف/۱۵۷. ئه‌وه‌تا نایه‌ته‌که ئه‌وه ده‌یگه‌یه‌نی که هه‌رچی پیس بی خواردنی حرامه، هه‌روه‌ها هه‌دیته‌که‌ی پیغه مبه‌ر ﷺ که بوخاریو موسلیم له جابیره وه‌ گیراویانه‌ته‌وه: ده‌لی: (نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لَحْمِ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ). هه‌روه‌ها بوخاریو موسلیم له ئه‌بو ئه‌له‌به‌ی خوشه‌نییه‌وه فرموده‌یه‌کی تریان گیراوه‌ته‌وه، ده‌لی: (إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ أَكْلِ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ) له گیرانه‌وه‌ی نیبنو عه‌بیاس‌دا هاتووو (واكل كل ذي مخلب من الطير) هه‌روه‌ها فرموده‌یه‌کی تریان له عایشه‌و هه‌فصه‌و عه‌بدوللای کوری عومره‌وه ریوایه‌ت کردووو که پیغه مبه‌ر ﷺ فرموویه‌تی: (خَمْسٌ فَوَاسِقٌ مِنَ الدَّوَابِّ كُلُّهُنَّ فَاسِقٌ يَقْتُلْنَ فِي الْحِلِّ وَالْحَرَمِ: الْغُرَابُ وَالْحِدَاةُ وَالْعُرْبُ، وَالْفَارُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ) جا که پیغه مبه‌ر ﷺ فرمانی به‌ کوشتن له ناویردنیان کردووو به‌لگه‌یه له‌سهر حرامی خواردنیان، چونکه کوشتن جو‌دایه له‌سهر برینی شهرعی، سه‌ر برین پی‌ی ناگو‌ترئی کوشتن.

شافعی‌یه‌کان نایه‌ته‌که‌یان ته‌خصیص کردووو به‌و فرموده‌یه‌ی

پێغه‌مبەر که ده‌فرموئ: (وَأَسْخَبْتَ الْعُرْبُ فَهُوَ حَرَامٌ) نه‌وه‌ی عمره‌بی سروشت ساغ به پیسی دابنێن حه‌رامه‌.

پوخته‌ی رایه‌که‌یان نه‌وه‌یه هه‌ر ئازهل و په‌له‌وه‌رێک ده‌قیکی قورناتی یان هه‌رمووده‌ی پێغه‌مبەر هه‌لالی و هه‌رامییان دیاری نه‌کردبێ، هه‌رمایش به کوشتن و له‌ ناوێردنی نه‌کرا‌بی نه‌و کاته‌ نه‌گه‌ر عمره‌ب به‌ پاکیان دانا‌بو نه‌وه هه‌لاله‌، نه‌گه‌ر به‌ پیسیان دانا‌بو نه‌وه هه‌رامه‌، به‌لگه‌شیان نه‌م نایه‌تیه که ده‌فرموئ: ﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾ (الاعراف/١٥٧). یان نه‌و نایه‌تیه که ده‌فرموئ: ﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ، قُلْ: أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتِ﴾ (المائدة/٤). ده‌لێن: مه‌به‌ست به‌ ﴿الطَّيِّبَاتِ﴾ لێره‌دا هه‌لال نیه به‌لکو مه‌به‌ست پاکو خا‌وتنی به‌ مه‌به‌ست نه‌و خواره‌مه‌نی‌یانه‌یه که عمره‌به‌کان به‌ خا‌وتنیان حلیب کردوه چونکه نه‌گه‌ر وانه‌بی نه‌و کاته ته‌قدیری نایه‌ته‌که به‌م جو‌ره ده‌بی ﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الْحَلَالَ﴾ نه‌مه‌ش بی مانایه‌!!

هه‌روه‌ها مه‌به‌ست به‌ ﴿الْخَبَائِثَ﴾ نه‌و شتانه‌یه که عمره‌به‌کان به‌ پیسی داده‌نێن! هه‌لبه‌ته له‌ باره‌ی به‌ پاک دانانو به‌ پیس دانانه‌وه ته‌ماشای رای زۆرینه ده‌کری رای که‌مینه به‌رچاو ناگیرێ، چونکه نه‌گه‌ر رای که‌مینه و تاییه‌ت به‌ به‌رچاو به‌گرین نه‌وه سه‌رده‌کیشی بو تیکه‌لاو بوونی هه‌لال به‌ هه‌رامو سه‌رلی شێوانی موسوڵمانان!

زۆریه‌ی زانایانی سه‌له‌ف ظاهیری نایه‌ته‌که‌یان وه‌رگرتوه‌و جیگه له‌و چوار شته‌ی نایه‌ته‌که به‌ هه‌رامی داناون هه‌موو شتیکیان به‌ هه‌لال دانا‌وه. نه‌بو داوود ده‌گیرپته‌وه ده‌لسێ: ده‌رباره‌ی گوشتی ژیشک په‌رسیار له‌ عوبدوللای کوری عومەر کرا، نایه‌تی ﴿قُلْ لَا أَجِدُ﴾ ی خوێنده‌وه واته: به‌ هه‌لالی دانا، نیبوته‌بی حاته‌م و هی تریش به‌ سه‌نه‌دی سه‌حیحو ریکو پێک ده‌گیرپته‌وه ده‌لێن: خاتوو عاتیشه (هه‌ره‌می پێغه‌مبەر) که ده‌رباره‌ی خا‌وردنی گوشتی درنده‌ی خا‌وه‌ن که‌لبه‌و بالنده‌ی خا‌وه‌ن چنگ په‌رسیاری لی ده‌کرا نایه‌تی ﴿قُلْ لَا أَجِدُ﴾ ی ده‌خوێنده‌وه!

له نینو عہبباسوہ گیر دراوہ تہوہ (خ) ہیچ ۱۰ اژہ لیک حرام نیہ جگہ
 لہوہی کہ خودا لہ قورئاندا حرامی کردوہ، کہ دہ فرموی: ﴿قُلْ لَا
 اٰجِدُ...﴾. تہ مجار لہ رستہی ﴿عَلٰی طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ﴾ تہو حوکمہی
 دہ رہیناوہ: کہ لہ مردارہ وہ بوو تہ نیا تہو شتانہی دہ خورین حرامہ، کہوایی
 پیستو کولکئو موو و خوری ہر ناکہوئی، پیستی مردارہ وہ بوو کہ لہ دہ باغ
 بدری پاک دہ بیستہوہ، پیغہ مبریش ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا﴾ ہم جوڑہ لہ دہ قہ کہ گہ یشتوہ تہوہ تا
 نیمامی تہ حمدوہ ہی تریش لہ نینو عہبباسوہ دہ گیر تہوہ دہ فرموی:
 مہرکی سہوہی کچی زہ معہ مردار بوہوہ لہ ریوایہ تیکندا دہ لئین: مہرہ کہ
 ہی مہیمونہ بوہوہ، پیغہ مبریش ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا﴾ دہ بویہ سوود لہ پیستہ کہی
 ببینن، فریتان نہ دایہ! نافر تہ خاوہن مہرہ کہ وتی: پیستی مہری مردارہ وہ
 بوو بہ کار بینین؟ پیغہ مبریش ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا﴾ دہ فرموی: ﴿قُلْ:
 لَا اٰجِدُ فِیْہَا اَوْحٰی اِلٰی حُرْمًا عَلٰی طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ اِلَّا اَنْ یَّکُوْنَ مِیْتًا﴾ دہی
 خو ئیوہ نایخون! تہ گمر لہ دہ باغتان بدایہ سوودتان لی و ہر بگرتایہ).

تہ مجار پمروہ ردگار لہ ہر آورد کردنیک لہ نینو شریعتی تہ وراتو
 شریعتی قورئاندا ہوالی تہو خواردنہ را دہ گہ نہی کہ لہ نہ تہوہی
 نیسرائیلی قہ دہ غہ کردوون وہ کوو سزادانیک بویان، دہ فرموی: ﴿وَعَلٰی
 الَّذِیْنَ هَادُوْا حَرَمْنَا کُلَّ ذِیْ ظُفْرِ﴾ بہ تابیہتی لہ سہر نہ تہوہی جولہ کہ نہ ک
 گہلو نہ تہوہ کانی دیکہ - ہہ موو خاوہن ناخونیک لہ ناژہ لو پد لہوہرمان حرام
 کرد، واتہ: تہوانہی یہ ک سیمان ہہیوہ قاچیان دوو فاسقو سی فاق نیہ وہ کوو
 حوشترو مورغو قازو مراوی... ہتد بہ مہبہستی سزادانو تولہ لہ سہر جولہ کہ
 حراممان کردنو خواردنیا نمان لی یاساغ کردن! ^{۱۳}

﴿وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَمْنَا عَلَیْہِم شُحُوْمُھُمَا﴾ ہہروہا لہ ناژہ لی
 رہشہ ولاغو مہرو بزندا بہس تہو بہزو پیوہی بہ ناسانی جیا دہ کریتہوہو
 کہوتوتہ سہر ورگئو گورچیلہیان و تیکہ لاو گوشتو نیسقانیان نہ بوہو لیمان
 حرام کردن، ﴿اِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُھُوْرُھُمَا﴾ بہ لام بہزو پیوی پشتیانو کلکیان

^{۱۳} نینو عہبباسو موحاہیلو قہ تادہو سعیدی کوری جوبہیر ناویان مانا کردوہ.

﴿ أَوْ الْحَوَايَا ﴾ یان بهزو پیوی ریخۆله کانیان ﴿ أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ﴾ یان تهو بهزو پیوهی که لکاوه به ئیسقانهوه هه موو تهو جهۆره بهزو پیوانه مان بو حه لال کردبون ﴿ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ ﴾ تهو حهرام کردنو خوارده مه نی یاساغ کردنه ی ده رباره یان نه نجامان دا به هۆی سنوور شکینی و سه ریچی کردنی خۆیانه وه بوو، سزاو تۆله بوو لیتمان ستاندن سزای کوشتنی پیغه مبه ران و بهرگری کردن له بلا بوونه وه ی نایینی خوداو ربا وه رگرتنو خواردنی مائی خه لک به نا ره او پیشیان حه لال بوو! ته مه ره تدانه وه ی جوله که کانه که ده یانگوت: خودا هیچی لی حهرام نه کردوین، ئیمه بو خۆمان تهو خوارده مه نی یانه ی ئیسرائیل له خۆی حهرام کردبون ئیمه ش له خۆمان حهرام کردن ئیتر پهروه ردار بهم شیوه به درۆی خستنه وه ده فهرموی: ﴿وَأَنَّا لَصَادِقُونَ﴾ ئیمه راستگۆین له گێرانه وه ی تهو هه والانه داو ئیمه به مه بهستی ته مبی کردنیان تهو خوارده مه نی یانه مان لی حهرام کردن نه ک وه کوو جوله که کان ده لێن: گوايه ئیسرائیل تهو خواردنانه ی له خۆ حهرام کردبونو ئیمه ش له خۆمان حهرام کردن.

ئیبهر که شیر ده لی: مانای ﴿وَأَنَّا لَصَادِقُونَ﴾ واته ﴿وَأَنَا لِعَادِلُونَ فِيمَا جَازَيْنَاهُمْ بِهِ﴾ ئیمه دادپهروه رین له تۆله ستاندنو سزادان دا. سته میان لی ناکه ین!

﴿فَإِنْ كَذَّبُوكَ﴾ نه ی موحه مه ده! نه گهر دوژمنه کانت له موشریکو جوله که وه هاو وینه کانیان پروایان پی نه کردی به درۆیان خستیه وه به پیغه مبه ریان نه زانی و حوکهو یاسای ئیسلامیان رهت کرده وه ﴿فَقُلْ رَبِّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ﴾ بلی: خودای ئیوه خودایه کی خاوهن بهزه یی فراوانه، ههر که سیک بیهوی تهو ره حمه ته ی بهرکه وه ی شوین پیغه مبه ره که ی بکهوی له ره حمه تی خودا بی بهش نابی! ته مه ش ته ماع بهرنازو به هیوا کردنیانه، خۆ نه گهر له سه ر یاخی بوونو سه ریچی کردنی خۆیان بهرده وام بن تهو خودا تۆله یان لی ده ستینی و سزایان ده دا ﴿وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْجَازِمِينَ﴾ تۆله و سزای خودا که هات بو گهل و نه ته وه ی تاوانبارو یاخی بوو

سفر پیچی کار مانگیرد رسته و کسی نیده بتوانی ... نگاهی بخور و بهیمنی شه
 سزایه به شه نجام بگه یه نری. شه مشیان تر مانه و هره شه لی کردنیانه بو
 شه و هی که سفر پیچی فدرمانی پیغه مبهر ﷺ نه کن! شه به ته ماع کردنو
 هره شه لی کردنه (الترغیب والترهیب) ه شیوازو توسلویکی هره دیاری
 قورنانه، زور جار ناوا ناده میزادان به ته مای به هشت ده کاو به ناگری
 دوزه خیش هره شه میان لی ده کا و ه کوو له کوتایی شه سووره ته شدا
 ده فدرموی: ﴿إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ﴾.

تیلینی:

زوریهی زانایانی نیسلام له سهر شه رایمن که همر شتیگ پیغه مبهر ﷺ
 حرامی کردبی یان له شوینی تری قورناندا حرام کرابی شه و ده خرته پال
 شه شته حرامانهی تیره و به زیاد کردنی حوکم ده ژمیردی و پهره دگار له
 سهر زوبانی پیغه مبهری خوی به خه لکی راده گه نی. بو نمونه پهره دگار
 له سووره تی نیساءدا دوی دیار کردنو باس کردنی شه نافر تانهی که ناشیهن
 پیاو ماره یان بکا فدرموی ﴿وَأَجَلٌ لَّكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ﴾ النساء/ ۲۴.
 دهی پیغه مبهر ﷺ له فدرموده یه کیدا ماره کردنی نافر تهی به سهر پوریدا
 حرام کردوه، واته: نه گهر پیاو یک ژنی هدیو ویستی ژنیکی تر بهیمنی شه
 نافر تهی که ده دیوی ماره ی بکا نابی خوشکه زاو برازای ژنه که ی بی چونکه
 نابی دوو نافر تهی ناوا لیگ نریکنو خزم بینه هوی یه کتری. شه
 حرام کردنه ده خرته پال حرامه کانی تروه له مروه نمونه زورو
 زبه ندهن، کتیبه کانی توصولو شهر عهتو تهفسیره کان به درژی باسیان لیوه
 کردوه.

نیمامی مالیک ده لی: حرامی روونو ناشکرا جگه له و هی له م نایه ته دا
 باس کراوه نییه، بویه بری له زانایانی ربیازی نیمام مالیک پییان وایه
 گوشتی درنده و باقی ناژلهی تر جگه له نینسانو بهراز جه لاله بخوری!
 هه لبه ته له کاتی برسیه تی و ناچاری دا هه موو خواره مهنیه حرامه کان
 جگه له گوشتی ناده میزاد خواردنیان جه لاله به لام نابی زنده پره وییان تیدا

بکری. همر ده بى نه وهنده یان لى بخوا که له مردن رزگارى بى.
 ئیدیعای موشریکه کان ده رباره ی هاوه ل دانان بو خوداو شت حه رام بوون لییان
 سَیْقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ
 شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ
 عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾ قُلْ
 فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَلِيغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَيْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾ قُلْ هَلُمْ شُهَدَاءُ كُمْ
 الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ مَعَهُمْ
 وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِتِلْكَ آيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا
 يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾

پاش نه وهى په روه ردگار باسى نه فامو خوانه ناسه كانى سه رده مى
 نه زانى كرد به هه موو شى وه يه ك ده مكوتى كردن، نه مجار باسى بىرو بوچوونى
 پر وپوچى تریان ده كاو له هه موو لایه كه وه تهنگیان پى هه لده چنىو بوریان
 ده داو ده فمرموى: ﴿سَیْقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا
 آبَاؤُنَا﴾ له وه بهر لاوه نه واندى موشریكو خوانه ناسن ده ئین: نه گهر خودا
 بیویستایه ئیمه موشریك نه بین نه خۆمانو نه باوكتو باپیرمان موشریك
 نه ده بووین ﴿وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ﴾ هیچ كامیك لهو شتانه ی خودا هه لالى
 كردووه حه راممان نه ده كرد، واته: نه گهر بیویستایه ئیمه كافر نه بین
 نه یده هیشت كافر ببین، كه مه نعى نه كردوین مانای وایه وىستى خودا وایه
 ئیمه كافر ببینو نهو شتانه له خۆمان حه رام بكهین كه وایى ئیمه عوزرمان
 هه یه!

له راستى دا ئەمە شوبهیدە کە کردوویانە بە بیانوو بۆ کوفرو
 بیدینی بە کەیان! بپرو بیانوویە کى پڕو سوچو بى بناغە یە. خودا بە سەر
 هاو ئەدانانیان بۆ خودا و حەرام کردنى شتى حەلال لە خوێانو بناغە ی
 بیرو بارو هەلوێستیان دا زاناو ئاگادارە. هەلبەتە ئەم نایەتە هەوائیکى
 غەیبى یە، پێش بە دیهاتتى، پەرەردگار هەوالە کە ی فەرمووە، دواییش چۆنى
 فەرمووە ئاوا هاتۆتە دى وە کوو لە سوورەتى النحل / ٣٥ دا دە فەرموئ:
 ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا: لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبْدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ
 نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا، وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ
 قَبْلِهِمْ﴾. یان لە سەر زویانى کافرە کان دە فەرموئ: ﴿لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا
 عَبْدْنَا هُمْ، مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ الزخرف / ٢٠.

ئەمجار پەرەردگار بیانووە کە یان رەت دە کاتموە و بیرو بۆ چوونە کە یان بە
 پوچ دادەنئ و دە فەرموئ: ﴿كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ وە کوو ئەو بە
 درۆ خستە نوە ی موشریکە عەرەبە کان و دانیشتوانى مە ککو دە ورو بەر ی کە بە
 بى بە لگە بانگە وازى پێغەمبەریان رەت کردە وە، یە کتاپەرسى و
 پەرەردگار یە تى خودایان نە سەلماندو نە هاتن مافى دانانى شەریعە تى حەرام
 کردنو حەلال کردن هەر بۆ خودا بە رەوا بزانن- هەر بەو شیوێ گەلو نەتە وە
 پێشینه کانیش بە بى بە لگە ی عەقلى و زانستى پێغەمبەرایە تى پێغەمبەرە کانى
 خوێان بە درۆ خستوونە نوە. بە درۆ خستە نوە کە یان بە هەواتمو لە خۆ وە بوو،
 لە ئاکامى تیفکریزو ورد بوونە نوە نە بوو، خۆ ئەگەر بیرو بۆ چوونە کانیان راست
 بوونایە، خودا لە سەر ئەو کوفرو بیدینی یە یان سزای نە دە دان، چونکە خودا
 دادپەر وەر وە هەر گیز کارى سەمە مکاری ئاکا! ئەگەر کردار و گوشتارە
 کوفرنامیزە کانیان بە زۆرو زەخت خودا پێیان بکا ئەو شیاوى سزا و تۆلە
 نە دە بوون لە سەر ئەو کوفرو بیدینی یە یان، هەر وە ها لە قورتان دا ئەو نە دە جارە
 نایە تى لە جۆرى ﴿أَخَذْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ﴾ ﴿وَأَهْلَكْنَاهُمْ بِظُلْمِهِمْ﴾ دووبارە و
 سى بارە نە دە بوونە نوە!

﴿حَتَّىٰ ذَاقُوا بَاسَنَا﴾ ئەو گەلو نەتە وە بە دى ختانه بەردە وام بوون لە سەر

به درۆ خستنه وهی پیغه مبه ره کانیان هه تا سزای پراوی پری سه ریچی کردنه کانیانمان به سهردا رشتن و تۆ له مان لی ستاندن، نه مه نه وه ده گه یه نی که کافر بوون و حرام کردنی حه لالو حه لال کردنی حرام به ویست و ئیراده ی خۆیان بووه ده یان توانی وانه کهن! هه رچه نده پهروه ردگار ده یان توانی هه لۆستیان بگۆرێ به م جوړه بیرو با وه پری راست و دروستی بخستایه دلپانه وه وه له مبه پری دروست بکرا دایه له نیوان نه وان و کوفردا! به لام نه وه هه لۆسته شیان هه ر به ویستی خودایه، چونکه هیچ شتیگ له بوونه وه ردا به بی ویست و ئیراده ی خودا نایه ته دی.

نه مجار پهروه ردگار فرمان به پیغه مبه ره ده کا که داوای به لگه ی عه قلی و زانستی له سهر بیرو بوو چونه کانیان بخه نه روو ده فرموی: ﴿قُلْ﴾ نه ی موحه ممه دا! به و موشریکانه بلێ: ﴿هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا؟﴾ نایا لای ئیوه زانیاری به لگه یه کی واهیه که بتوانن پستی پی بیهستن بو چه سپاندنی بیرو با وه ره که تان؟ ته گه ر لاتان هه یه ده بیخه نه روو پیشانمان به دن با بزانیان چۆنه!!

نه م پرسیار لی کردنه بو گالته پی کردنه وه نه وه ده گه یه نی مه حاله نه و بیرو با وه ره ی نه وان به لگه ی زانستی پشتگیری لی بکا، له هه مان کاتدا سهرزه نشت و لۆمه کردنیانه له سهر نه و جوړه بوو چون و گومانه یان، ناشکرایه که هیچ به لگه ی زانیاریان به ده سته وه نی به و ناتوانن هیچ بنه مایه کی زانستی بو بیرو با وه ره که یان بدۆزنه وه، که وایی پتیا بلێ: ﴿إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ، وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ﴾ ئیوه ده رباره ی نه م بیرو با وه ره پووجه ی هه تانه و له سهر نه م هه لۆسته ناشیرینانه ی ده یاننویتن هیچ به لگه یه کی زانستی و نایینیتان به ده سته وه نییه، جگه له وه ی شوین گومان که وتوون به ده م قسه فری ده ده نو شوین خه یالپلاو و بیرو پروای گه نده ل که وتوون به ده م خودا وه درۆ هه لده به ستن و داوا که تان بی بنجو بنا وانه و بی به لگه و ده لیله! هیچتان به ده سته وه نی به.

نه مجار که به م شیوه ده م کوت کردنو سهر شوړو ده سه وه سان که وتنو

ھیچ بەلگەیەکیان پێ نەبوو ﴿قُل﴾ ئەو موحەممەد! بەو موشریکە نەفامانە بڵێ: ﴿فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ﴾ بەلگەی تەواو بەھێزو بێ وێنە لەسەر چەسپاندنی راستی و پووچەل کردنەوی بەتال ھەر بۆ خودایە، ھەرکە ویستی حەق بچەسپینی و بە تال تێرۆ بکا بنەمای بیروباوەری راست دابمەزرینی، نەحکامی راستو پتەو دابڕێژی بە ئەو پەری رێکبو پێکی نەنجامیان دەدا، ھەموو بیرو بۆچوونەکانی ئەوان بە بەلگەو نیشانەی پتەوو زانست نامیزەو ھەڵدەوێنیتەوہ ﴿فَلَوْ شَاءَ لَهَذَا كُمْ أَجْمَعِينَ﴾ ئەگەر خودا بیروستایەتیو کافر نەبن ئە یخستەن سەر رێگای راستو بە زۆر ئیمانی پێ دەھێنانو ناچاری دەکردن کە واز لە شەریک دانان بێنن، لە خۆتانەو شت ھەراو حەلال نەکەن، ھەمووتانی ھیدایەت دەدا، ئیستە کە وای نەکردوو، دیارە ئێو بە مەیل و ئارەزووی خۆتان ئەو تاوانانە نەنجام دەدەن؛ کەواتە جیگای خۆیەتی خودا داواتان لی بکا واز لەو بیروباوەرە پڕپووچانە بێنن! چونکە ئێو خواوەن ویستو ئیرادە ی خۆتان بە زۆر پێتان ناکرێو ناچار نین بۆ نەنجام دانێ.

ئەم نایەتەو وێنەکانی بناغە ی بیروباوەرێکی ساغ و دروست رادەگەیەنن...

ئەو روون دەکەنەو کە ئادەمیزاد ئازادە لەو کردەوانە ی بۆ خۆی ھەلیان دەبژێرێ، ھاو لەنی پێغەمبەر ﷺ لەسەر ئەم بیروباوەرە بوونو، دوا نەوانیش چێن لە دوا ی چێن موسولمانان ئەو بیروباوەرە یان پەسەند کردوو، ھەلیان بژاردوو ھەر ئەم بیروباوەرە ش لەگەڵ ژیری زانستدا گونجاو ژیاو!

ئاشکراشە کە ئیمە ئاگامان لە فەرمانو داواکراوەکانی پەرورەدگار ھەیە، فەرمانی پێ کردوین بە چاکو جەوگیری لی کردوین لە خراپە، رێگای راستو ناراستی بۆ روون کردوینەو دەشزانین کە ئیمە لە کردەوکانمان ئازادینو ناچار نەکراوین بە زۆرە ملی پێمان ناکرێ! لە ھەمان کاتدا ئاگامان لە مەیل و خواھیشی پەرورەدگار نی، نەزانین ویستو ئیرادە ی بە چێ، کە وایی دەبی ھەوڵی شتێک بەدین کە ئیزانینو ئازادین لە کردنیدا نەک خۆمان ھەلەوگیری ویستو ئیرادە ی خودا بکەین کە بەھیچ جوێک نازانین چۆنەو چۆن نی!!

بە هەرحال پێویستە لە سەرمان هەمیشە لە خودا بپارێنێوە کە
 هیدایەتمان بدات بمانخاتە سەر رێگای راستو خوا پەسەند!

ئەمجار فەرمان بە پێغەمبەری خۆی دەکا داوا لە موشریکەکان بکا
 شایەد بێن لەسەر راستی داواکانیان گەواهییان بۆ بدەن لەسەر ئەو
 حەرام کردن و حەلال کردنە بێ بانگەشە بۆ دەکەن و دەفەرموی: ﴿قُلْ نەى
 موحەممەد پێیان بۆ: ﴿هَلُمَّ شُهَدَاءُ كُمُ الدِّينِ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللّٰهَ حَرَمَ
 هٰذَا﴾ ئەو شایەتە نامادە بکەن کە بە ناشکرا شایەتیتان بۆ دەدەن کە ئەو
 شتانە پێتان وایە حەرامە، خودا لێى حەرام کردوون، دیارە شایەتیان دەست
 ناکەوتتو بۆ بەلگەو دەستەوسان دەبن، ﴿فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ مَعَهُمْ﴾
 ئەگەر وای دا بنێنێو لە فرزی مەحالا شایەدیان هێنانو شایەتییان بۆ دان؛
 ئەتۆ پێیان بپروا مەکوو شایەتیەکیان لێ وەرەگرەو تەسلیمیان مەبە،
 بەلکو دژیان یوەستەو بمر بەرەکانیان بکوو هەول بدە بۆیان بدە، چونکە
 دنیابە شایەتیدانەکیان درۆو بوختانەو ئەوانە شایەتی درۆن! ﴿وَلَا تَتَّبِعْ
 أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا﴾ ئەتۆ ئەى موحەممەد! بە هیچ شتێوەکە شۆن
 هەواو ئارەزوو بازی ئەو کەسانە مەکوو کە نیشانەکانی تاکو تەنیایی خودا
 بە درۆ دەخەنەو و بپروایان بە پەرورەدگاریەتی یەزدان نەبەو بە خواوەنى
 بوونەوهری نازانن، پێیان وایە دەسلاتی یاسا دارشتن و حەلال کردن و حەرام
 کردن تایبەت نەبە خوداوە ﴿وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ هەروەها شۆن
 بیروباوەری ئەو ئەفامانە مەکوو کە دوا خەیاڵپلاوی خۆیان کەوتوون و بپروایان
 بە هاتنی رۆژی قیامت نەبە، ئەوەندەیان بپروا بە زیندوو بوونەوهری رۆژی
 قیامت نەبە کە ئەو بپروایە پالیا پێوە بنی کاتی بەلگەو دەلیلیان بۆ
 هێندرانەو گۆی لێ رابگرن ﴿وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ﴾ ئەوانە شەریک بۆ
 خدای خۆیان دادەنێن، شتی تر دەکەن بە هارتای و هینانی خێرو لابردنی شەر
 وەپال ئەو شەریکە دەدەن، وەکوو خودا دەسلاتی حیسابو لیکۆلینەوهری
 قیامتەو تۆلە ستاندن و پاداشدانەوهری بۆ دیاری دەکەن!

نایینی پیروزی نیسلام له هه موو کاتو شوئیکدا بۆ هه موو کهس ناشکراو
عه یانه! به چاوی خۆمان روژانه نمونه یان ده بینینو ههستیان پێ ده کهین!

بهلام شه یاتینی جندۆکه - جندۆکه هه موویان - غه یبیککی خودایین! ئیمه
هیچیان لی نازانین جگه لهو زانیاری یانه ی که قورئانی پیروزو فهرمووده کانی
پێغه مبه ر ﷺ پیمان را ده گه یهن له رووی نه وه وه که ئایا لهم که ونه دا جگه
له ناده میزادو نهو زینده وه رانه ی که ناسراون له زه ویدا هیچ مه خلوقیککی تر
هه ن یان نا؟ له باره ی مه بده نه وه ئیمه بروامان به فهرمووده ی خودا
ده رباره یان هه یه، بروامان به هه وائی قورئان هه یه، ده رباره یان لهو
چوارچێوه ی نهو زانیاری یه ی قورئانو هه دیث ده رناچین!

بهلام نازانین نهوانه ی زانستیان کردوه به مه تالو دیوجامه، بۆ نه وه ی
تینکاری نهو شتانه بکه ن که پهروه ردگار له قورئاندا چه سپاندوونی پشت به
چی ده به ستن؟ به لگه یان چی یه؟! خۆ وا گومان نابری که زانیاری ناده میزاد
په ی به هه موو زینده وه رانی سه ر گۆی زهوی بر دبی و زانستی ده رباره یان
وه ده ست هینابی! ناشکراشه زانیاری یان نه گه یشتۆته نهو نه ندازه ی بزانی چی
له سه ر نه ستیره کانی تر هه یه، نهو زانیاری یه ی تا ئیستا ده رباره ی سه ر
مانگۆ نه ستیره ی مه ریخ ده ست که وتوه چ زانیاری یه کی نهو تو نیه که نهو
لافو گه زافه ی پێوه لی بدری!

هه موو نهو زانیاری یانه ی تا ئیستا به ده ست هاتوه هه ر له چوارچێوه ی
نه وه دایه ئایا جۆری ژیا نی سه ر گۆی زهوی له سه ر هه ندی لهو نه ستیره
ده سه به مرده بی یان نا؟! خۆ ته گه ر نهو بیرو بۆ چوونانه نهو تیوره زانستی یانه به
لایه کیش دا بکه ون بوونی ژیا ن له سه ر هه ندیک ته ستیره به سه لمینو له سه ر
هه ندیک کیشیا ن نه یسه لمینن، نابێ ئیمه برپاری نه بوونی جیهانی گیانله به رانی
تر له شوینی تری بوونه وردا به دین، نه فامی یه به ناوی زانسته وه بلێین له
بوونه وردا - جگه له سه ر زهوی - جیهانی زینده وه رانی تر نی یه، له رووی
چۆنیه تی سروش تی ته م جۆره گیانله به ره دروست کراوه ی که پێی ده لێن
جندۆکه و بریکیا ن ده بنه شه یاتینی و ناو ته ی شهرو گومرایی ده بنو ناده میزاد
له خشته ده بن، ئیمه جگه لهو زانیاری یه ی له خودا و پێغه مبه ره وه پیمان

ده گاته ﴿تَقُونَ﴾ بخوینیتوه.

حاکم له عوبادهی کوری صامیتوه ده گیریتوه ده لئی پیغه مبر ﴿فَمَرْمُورٍ﴾
 فمرموری: ﴿اِنَّكُمْ يٰۤاٰیُّنِی عَلٰی ثَلَاثٍ؟﴾ کویه یمانم ده داتی له سر به جیهنانی
 وه سیه تنامه کانی سی نایهت؟ نه مجار پیغه مبر ﴿فَمَرْمُورٍ﴾ ﴿قُلْ تَعَالَوْا
 اٰتِلْ مَا حَرَّمَ رَبِّکُمْ عَلَیْکُمْ﴾ هتا کوتایی نایهت کانی خوینده وه، نه مجار
 فمرموری: هر که سی پابند بی پیانده پاداشتی لای خودایه، که سی
 هم موری جی به جی نه کردنو لئی کم کردنوه، خدا له دنیا پیی رشتو
 سزایا، نه وه تۆلمو عیقاب، نه گمر بۆ قیامت بۆی هه لگرت نه وه کاری نه
 لای پهره دگاره؛ بی موی سزای ده داو بی موی لئی خوش ده بی.

﴿قُلْ تَعَالَوْا اٰتِلْ مَا حَرَّمَ عَلَیْکُمْ رَبُّکُمْ﴾ نهی موحه مه ده! بلئی: به
 موشریکانهی عیری خدا ده پرستن، رزقو رۆزیهک خدا بۆی حلال
 کردون بۆ له خویانی حرام ده کهن! له ترسی هه ژاری و سرزه نشتو لۆمه
 کردن مندالی خویان ده کوژن، به تاره زوو به هوانتو راسپاردهی شهیاتی
 حلال حرام ده کهن و حرام حلال ده کهن پیان بلئی: ورن بۆ لام لیتم
 کوینه وه، بۆتان ده خوینمه وه بۆتان ده گیرمه وه، نهو شتانهی خدا به راستی
 لئی حرام کردونو فرمانی داوه به حرام بوونیانو نینگای پی ناردوه -
 نهک وه کوو نیوه به ده مبرو گۆتره کاری - ورن پیتان بلیم بۆتان روون
 بکه مه وه، چونکه هر خدا مافی دارشتنی یاساو شریعتی هیه، هر نهو
 بۆی هیه شت حرام بکاو شت حلال بکا، نه منیش پیغه مبرو ره وانه کراوی
 نهوم چی بۆ ناردوم پیتانی راده گیه تم، ورن با نهم ده وه سیه تنامه تان پی
 رابگه نه تم پینجیان به شیوهی جلموگیری و پینجیان به شیوهی فرمان.

به تایبتهی باسی شته حرامه کانی کرد، هرچنده وه سیه ته کان گشتی
 ترن چونکه دیاری کردنی شته حرامه کان نه وه ده گیه نی که جگه لهوان
 نهوانی تر حلالن.

۱- سهره تا به جلموگیری کردن له هاوه لدانان بۆ خدا ده ست پی ده کاو
 ده فمرموی: ﴿اَلَا تَشْرٰکُوْا بِاللّٰهِ شَیْئًا﴾ نامۆزگاریتان ده کا که هیچ که سیکنو

هیچ شتیك نه كه نه هاوہ لی خودا، با نمو شته له باره ی قه باره وه گه وه بی؛ وه كوو مانگو خورو نه ستیره ی كاكه شان بی، یان له باره ی ریزو نرخه وه بهرزوپیرۆز بی وه كوو فریشته مو پیغه مبرانو پیاوچاكان، چونكه نه وانه هه موویان دروست كراوی خودانو بهنده ی خودان، وه كنۆ ده فمرموی: ﴿إِنَّ كُلَّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا﴾ مریم ۹۲. نه ی كۆمه لی ئاده میزاد پیویسته پرستزو بهندایهتی تایبته بكن به پهره ردگار هه وه بهس! واز له پرستزو بهندایهتی كردنی هه موو شتیك بیئن.

۲- چاكه كردن له گهل باوكنو دایكدا ﴿وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ واته: چاكه له گهل باوكنو دایكتان دا بكن بهدلو به گیان خزمه تیان بكنو گو ی رادیری فرمانه كانیان بن، به مهرچیتك فرمانه كانیان دژی تایین نه بی.

زۆر جار له قورتاندا پهره ردگار بهندایهتی كردن بۆ زاتی پاکی خۆی چاكه كردن له گهل دایكنو باوكندا بیه كه وه باس ده كا: چونكه پهره ردگار بۆ خۆی سه رچاوه ی دروست كردنی ئاده میزادو رزقو رۆژی ده ریه تی، باوكنو دایكیش هۆكاری نمو پیدا بوونو به خێو كردن و پارێزگاری كردن، نمو تا ده فمرموی: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾ الاسراء ۲۳ یان ده فمرموی: ﴿إِنْ أَشْكُرْ لِي لَوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾ لقمان ۱۴. بۆیه نه زه تدانی باكنو دایك له تاوانه گه وه كانه چاكه كردنیش له گهل یاندا له كرده وه چاكه كانه.

بوخاری و موسلیم له عبدلولای كۆری مه سعوده وه ده گیر نه وه ده لی: پرسیارم له پیغه مبره ی خودا كرد؛ وتم: چ كرده وه یه ك باشه بیه كم؟ پیغه مبره فرموی نوێژ كردن له كاتی خۆیدا، وتم دوا ی نوێژ كارێك باشه بیه كم؟ فرموی: چاكه كردن له گهل باوكنو دایكدا، گوتم پاشان چی؟ فرموی: جیهادو تێكوشان له پێناو تایینی خودادا.

چاكه كردن له گهل باوكنو دایكدا نه وه یه: مامه له میان له گهلدا بكه ی مامه له كردنێكی دلسۆزانو هه لقولاو له سۆزو خوشه ویستی به وه بی، نه ك به زۆرو له ترسان بی!

نیتر کوڕ چۆن له گەل باوکتو دایکیدا هه‌لسو کهوت بکا، منداله‌کانی نه‌ویش ناوا هه‌لسو کهوتی له‌گه‌لدا ده‌که‌ن، ته‌نانه‌ت با پاش ماوه‌یه‌کیش بێ. طه‌به‌رانی له‌عه‌بدوللای کوڕی عومه‌روه ده‌گێڕێته‌وه که پێغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: (بَرُّوا آبَاءَكُمْ تُبَرِّكُمُ آبَاؤُكُمْ، وَعِصُوا نَعَفَ نِسَائِكُمْ) چاکه له‌گه‌ل باوکتو دایکتان بکه‌ن، منداله‌کانتان چاکه له‌گه‌ل ئێوه ده‌که‌ن، داوین پاک بن له‌گه‌ل ناهه‌تانی خه‌لکدا، ناهه‌تانی ئێوه داوین پاک ده‌بن.

٣- کچ زینده‌به‌چال کردن یاساغه‌...! لهم رووه‌وه په‌روه‌ردگار ده‌فهرمووی: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ﴾ له‌وه‌پیش یه‌زدان وه‌سیه‌تی بۆ کردین؛ که چاکه له‌گه‌ل باوکتو دایکتو باپیرو نه‌نکدا بکه‌ین، نه‌مجار گه‌راپه‌وه فهرمانی کرد به‌ باوکتو دایک که چاکه له‌گه‌ل مندال بکریو فهرمووی: به‌شیک له‌وه‌سیه‌تو فهرمانو نامۆزگاریانه‌ی که خودا ناراسته‌ی ئێوه‌ی کردوه، نه‌وه‌یه: که له‌ ترسی هه‌ژاری یان شتی تر مندالی خۆتان له‌ ناو نه‌به‌ن، چونکه ﴿نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ﴾ ئێمه رزقو رۆژی ئێوه و نه‌وانیش ده‌ده‌ین، رۆژی نه‌وان به‌ هۆی ئێوه‌وه دابین ده‌که‌ین، نه‌ له‌ هه‌ژاری ئیستاو نه‌ له‌ هه‌ژاری داها‌توو مه‌ترسن- سه‌ری بێ رۆژی له‌ ژێر گله‌وه‌یه- په‌روه‌ردگار بۆ خۆی به‌ر عۆده‌ی رزقو رۆژی به‌نده‌کانی بووه، نمونه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره که ده‌فهرمووی: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ، إِنْ قَتَلْتُمْ كَانَ خَطَاً كَبِيراً﴾ الاسراء/٣١.

جوداوازی ئێوان نه‌م دوو ته‌عبیره نه‌وه‌یه: ته‌عبیری سووره‌تی (نه‌عام) مه‌به‌ستی جله‌وگیری کردنه له‌ کوشتنی مندال له‌به‌ر هه‌ژاری ده‌رحالو هه‌بوو؛ بۆیه رزقو رۆژی باوکه‌کانی پیش خست، چونکه نه‌مان گرنگن، لهم رووه‌وه که هه‌ژارییه‌که له‌ گۆڕپدايه، به‌لام له‌ ته‌عبیری سووره‌تی (ئیسرا) دا مه‌به‌ست نه‌وه‌یه: داوا ده‌کا که باوکه‌کان منداله‌کانیان نه‌کوژن له‌ ترسی هه‌ژارییه‌ک که چاوه‌پوان ده‌کری له‌ داها‌توودا بیه‌ته‌ گۆڕی، بۆیه رزقو رۆژی منداله‌کانی پیش خست له‌به‌ر گرنگی پیدان به‌وان، واته: له‌ هه‌ژاری داها‌توو مه‌ترسن به‌ هۆی رزقو رۆژی منداله‌کانتان! نایه‌ته‌که ئاماژه بۆ نه‌وه ده‌کا که پارێزگاری

به نارهوا که سیکی کوشتی یان موحصن بی و زینای کرد بی، یان له تایین هه لگه پرایته وه.

جا هه رچه نده تاوانی کوشتن ده چیه خانه ی فاحیشه وه و جله و گیریه که نه میش ده گریته وه، به لام بویه به تاییه تی باسی کرد بو زنده گرنگی پیدانو جدخت کردن له سهر نه وه که تاوانیکی هه نده گه وره یه پیوسته به هیچ جو ری توخنی نه که ون.

که ده فهرموئ: ﴿إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ ناما ژیه بو نه وه: که کوشتنی ناده میزاد جاری وا ده بی ره وایه، وه کوو نه وه کابرا تاوانیک بکا شیایو کوشتن بی؛ وه کوو پیغه مبهرو له فهرمووده یه کی دا ده فهرموئ: (لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُّسْلِمٍ إِلَّا بِأَمْرِ ثَلَاثَةٍ: كُفْرٌ بَعْدَ إِيمَانٍ، وَزِنًا بَعْدَ إِحْصَانٍ، وَقَتْلُ نَفْسٍ بَغَيْرِ حَقٍّ) واته: کوشتن و رشتنی خوینی موسولمان هه لال نیه مه گهر به سی شت نه بی: کافر بوون و هه لگه پانه وه له تایین، زینا کردنی پیو که ژنی هینابی یان نافرته شوی کرد بی، کوشتنی ناده میزادیک به نارهوا، هه که سیکی تاوانیک له م سی تاوانه ی لی روودرا، کوشتنی ره وایه.

به کورتی و پوختی کوشتنی ناده میزاد به شیوه یه کی رهوا نه وه فهرمانی پهروه ردگاره به کوشتنه وه ی بکوژو به رده باران کردنی زیناکهری موحصن تا گیانی دهرده چی!

موسلیم بوخاری له عه بدوللای کوپی عومره وه (ر) له پیغه مبهرو ده ده گیریتنه وه که فهرموویه تی: (أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ) فهرمانم پی کراوه که شهر له گهل ناده میزادان بکه م تا شایه تی دهن: که جگه له پهروه ردگار هیچ خودای تر نین و (محمد) پیغه مبهرو ره وانه کراوی خودایه، نوژه کانیان به ریکو پیکی نه نجام بدهن، زه کاتی مالو سامانی خوین دهریکهن، که نه وایان کرد، مالو گیانیان له من ده پارین، مه گهر حقه ی نیسلامیان بکه ویتنه سهری، حبسبابو

لَیْکَؤْ لَیْنَه‌وَه‌شِیَان له‌سەر په‌روه‌ردگاره، واته: هەر که‌سی به‌ رواله‌ت ناوای کرد به‌ موسولمان حسیب ده‌کری.. جا نه‌و به‌ دل موسولمان بووه‌ یان به‌ نا به‌دلی و دوورویی نه‌وه‌ خوا ده‌زانیو نه‌و حیسابی له‌گه‌ل ده‌کا!

ته‌م گرنگی پیدانو نه‌ی کردنه‌ له‌ مرۆف کوشتن، له‌بەر نه‌وه‌یه‌ کوشتن تاوانیکی گه‌لی گه‌وره‌و سامناکه، ده‌ست درێژی‌یه‌کی فره‌ دژواره‌ له‌ مافی مرۆفایه‌تی‌دا، ده‌ست درێژی کردنه‌ بۆ سەر دروستکراوی‌خودا که‌ به‌ ده‌ستی قودره‌ت نه‌خشو نیگاری کیشاوه‌و له‌ جوانترین شیوه‌دا تازو پۆی لَیْک داوه‌. ﴿ذَلِکُمْ وَصَاکُمْ بِهٖ لَعَلَّکُمْ تَعْقِلُونَ﴾ نه‌و کاره‌ یاسا‌غکراوانه‌ لَیْتان له‌و کارانه‌ن که‌ خودا نامۆزگاریتان ده‌کا به‌وه‌ی لی‌ی دوور بکه‌ونه‌وه‌و فەرمانو جله‌وگیری‌یه‌کانی خودا وه‌ریگرن، به‌و جووره‌ نامۆزگاری‌و وه‌سییه‌ت کردنه‌ بۆتان په‌روه‌رده‌تان ده‌کا، بۆ نه‌وه‌ی راستالو هۆشمه‌ندن، به‌رژه‌وه‌ندی خۆتان بزائن، نه‌وه‌ی فەرمانی پی‌ کردوون نه‌نجامی بده‌ن نه‌وه‌ی جله‌وگیری لی‌ کردوون توخنی نه‌که‌ون.

٦- پارێزگاری مالی هه‌تیو. وه‌سیه‌تو نامۆزگاری شه‌شهم پاراستنی مالی هه‌تیوه‌.. ده‌فهرموی: ﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ به‌ هیچ جوړیک توخنی مالی هه‌تیو مه‌که‌ونو لی‌ نزیک مه‌بنه‌وه، هیچ نه‌ندازه‌یه‌ک له‌ مالو سامانی نه‌و هه‌تیوانه‌ی له‌ ژێر سه‌ربه‌رشتیکاری ئیوه‌دان هه‌لمه‌گرن، ده‌سکاری مالو داراییان مه‌که‌ن، مه‌گه‌ر به‌ شیوه‌یه‌ک بی‌ که‌ سوودو قازانجی بۆ نه‌وان تێدابی، وه‌کوو نه‌وه‌ ماله‌که‌یان بخه‌نه‌ بازارگانی‌یه‌وه‌و گه‌شه‌ی پی‌ بدریو له‌ له‌ناو‌چوون بیارێزریو به‌ گوێره‌ی پێویست له‌ قازانجی ماله‌که‌یان بژێویان بۆ دا‌بین بکری. وینه‌ی ته‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌ که‌ ده‌فهرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَ سَيَصْلُونَ سَعِيرًا﴾ النساء/١٠.

جله‌وگیری کردن له‌ نزیک که‌وتنه‌وه‌ له‌ شتی‌یک به‌و ئوسلوبه‌ قورئانی‌یه‌ به‌لا‌غه‌تیکی زۆری تێدایه‌، چونکه‌ جله‌وگیری به‌و شیوه‌یه‌ جله‌وگیری‌یه‌ له‌و هۆکارو وه‌سیلانه‌ی که‌ سەر ده‌کێشن بۆ خودی شته‌که‌، وه‌کوو نه‌وه‌ له‌ کاتی بازارگانی کردن به‌ مالی هه‌تیوه‌که‌، یان ره‌دام هینانی کشتو کالی هه‌تیوه‌که‌

شتیکی لی بخوا، بیگومان په‌روه‌دگار جله‌وگیری به‌کی توکمه‌ی له‌ خواردن‌ی مالی هه‌تیو کردوه، مه‌گه‌ر له‌به‌ر نا عیلاجی و پیوستیاتی زۆر شتیکی لی بخوا، نه‌مه‌ دروسته به‌لام به‌ مهرجیک زیده‌ره‌وی تیدا نه‌کا وه‌کو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبُرُوا، وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ، وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ﴾ النساء/٦.

هه‌لبه‌ته جله‌وگیری کردن له‌ نزیک کهوتنه‌وه له‌ مالی هه‌تیو به‌رده‌وام ده‌بی ﴿حتی یبلغ أشده﴾ هه‌تا نه‌و هه‌تیوه پی ده‌گاوه‌سیده ده‌بی و له‌ ریزی پیاوان ده‌ژمی‌دری، مه‌له‌که‌ی عه‌قل و هۆشی کامل ده‌بی و ده‌توانی به‌ ریکو پیکی سه‌ره‌به‌رشتی مالو سامانی خۆی بکاوه‌شی پی بکا، بۆیه شه‌عی و مالیکو کو مه‌لێک له‌ زانایانی سه‌له‌ف رسته‌ی ﴿حتی یبلغ أشده﴾ یان به‌ (حتی یحتمل) مانا کردوه، واته‌: هه‌تا نیحتملامی ده‌بی، کاتی نیحتملام بوونیش به‌ عاده‌ت له‌ نێوان ته‌مه‌نی پانزه‌ سالی و هه‌ژده‌ سالی دایه، هه‌رکاتی هه‌تیو گه‌یشه‌ نه‌و ته‌مه‌نه‌و دیاره‌ی پیاوه‌تی و هۆشه‌ندی و زیره‌کی لی ده‌رکه‌وت نه‌و کاته‌ مالو سامانه‌که‌ی خۆی ده‌دریته‌وه وه‌کو له‌ شوینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿فَإِنْ أَنْسَلْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ﴾ النساء/٦.

٧-٨- ره‌سیده‌تی شه‌شه‌مو هه‌وته‌م کێشانه‌و پێوانه‌ی ته‌واو له‌ کاتی کرپن و فروشتنه‌دایه ده‌فرموی: ﴿وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ نه‌گه‌ر شتی پێوانه‌کراو کێشانه‌کراوتان فروشت به‌ خه‌لک به‌ ته‌واوه‌تی بۆیان پێوانه‌و کێشانه‌ بکه‌ن، که‌مو کوپی تیدا مه‌که‌ن، نه‌گه‌ر نه‌و شتانه‌تان کرپن له‌ کاتی پێوانه‌و کێشانه‌ کردن دا زیاده‌ی مه‌خه‌نه سه‌ری به‌ کورتی چ بفروشن چ بکرپن له‌ پێوانه‌و کێشانه‌دا زیاده‌و که‌می تیدا مه‌که‌ن! به‌لکو دادپه‌روه‌رانه کار بکه‌ن و ته‌رازو و بازی و حوقه‌بازی مه‌که‌ن، به‌ گوته‌ری توانا و ریا‌بن ربه‌و قسناغ و نامیری پێوانه‌و کێشانه‌تان که‌مو کوپی تیدا نه‌بی به‌ نه‌نقه‌ست فرتو قیل و ته‌له‌که‌ بازی مه‌که‌ن ﴿لَا يَكْلِفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ په‌روه‌دگار له‌ هیچ

که‌سیک زیاد له توانای خۆی ئه‌رکی ناخاته سه‌رئ، جا ته‌گه‌ر که‌سیک له کاتی پێوانه‌و کێشانه‌دا هه‌له‌ی کردو که‌می دا، یان زیادێ وه‌رگرت، نه‌وه تانبار نابێ هه‌ر کاتی هه‌ستی کرد ده‌بێ هه‌له‌که‌ی راست بکاته‌وه!

ناشکرایه ته‌رازووبازیو فرتو قیل له کێشانه‌و پێوانه‌دا تاوانێکی فره گه‌وره‌یه‌و په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی سامناکی له نه‌نجامده‌رانی کردووه، سه‌رنج‌امی به‌ده‌ختیو چاره‌ره‌شی ده‌خاته‌وه‌و فه‌سادو نا‌ژاره له ولاته‌دا به‌ریا ده‌بێ! نه‌وه‌تا: قورئان له شوێنێکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَيَلِّ لِلْمُطَفِّفِينَ، الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ﴾ المطففين/١-٣.

له نایه‌تیکی تردا په‌روه‌ردگار له‌سه‌ر زوبانی چه‌زهره‌تی شوعه‌یب ناوا ناکامی ته‌رازووبازیو فرتو قیل له کێشانه‌و پێوانه‌دا روون ده‌کاته‌وه‌و ده‌فرموی: ﴿وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ هود/٨٥. که وابێ بی‌بایه‌خ کردنو شکاندنی کالای خه‌لک ده‌چێته‌ خانه‌ی ته‌رازووبازیو حوققه بازی‌یه‌وه! به‌شیکه له هۆکاره‌کانی نا‌ژاوه‌نانه‌وه‌و فه‌سادێ کردن له زه‌وی‌دا.

٩- دادپه‌روه‌ری له قسه‌و به‌یارداد. وه‌کسو ده‌فرموی: ﴿وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى﴾ نه‌ی گه‌وه‌ی موسولمانان! که شایه‌تیتان‌دا یان به‌یارو حوکمتان ده‌رکرد، دادپه‌روه‌رانه نه‌نجامی بده‌ن، با نه‌و که‌سه‌ی شایه‌تی‌یه‌که‌ی له دژ ده‌ده‌ن یان به‌یاری دژ ده‌رده‌که‌ن خه‌زمو خه‌شیش بی، چونکه هه‌ر رێگه‌ی دادپه‌روه‌ری‌یه کاروباری ولات رێک ده‌خه‌یو ناسایش به‌ریا ده‌بێو دانیه‌شتوان مافیان پێشیل ناکرێ، تاکو کۆمه‌ل تۆخه‌ی له گیانی خۆیان ده‌که‌ن! دادپه‌روه‌ری بناغه‌ی فه‌رمانه‌وه‌ایی‌یه کۆله‌که‌ی ناشتیو ناوه‌دانی‌یه، ژبان له‌سایه‌ی عه‌داله‌ته‌و دادپه‌روه‌ری‌دا به‌هه‌شتی جاویدانی‌یه، هه‌ر ولاتی‌یک دادپه‌روه‌ری تێدا به‌رقه‌رار نه‌بێ دۆزه‌خیکی پێ خه‌مو زوخاوه! بۆیه په‌روه‌ردگار له چه‌ند نایه‌ته‌دا بانگه‌وازی ناده‌میزاد ده‌کاوه‌ لیان ده‌نی که هه‌میشه هه‌ول بده‌ن، عه‌داله‌ت به‌رقه‌رار بکه‌نو حوکم به‌یاریان له

چواچپوہی دادپہروہری دا تہ نجام بدہن بہ کورتی وہ کوچون پتویستہ لہ
کیشانہو پتوانہ دا - کہ کردار نامیزہ - بہ عہدالت نیش بکہن لہ شتی گوftar
نامیزش دا - کہ شایہ تی و برپارہ رکردن بہ شیکن لی - دہ بیست
دادپہوہری تہ نجام بدہن!! وہ کوو دہ فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا
قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ، شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ
وَالْأَقْرَبِينَ﴾ النساء/۱۳۵.

۱۰- وہ فا بہ وادہو بہ لیتو پابہند بوون پیانہو! تہ مہ یہ کیکہ لہ
وسیہ تہ کانی کہ پہروہردگار ناماڑہی تادہ میزادی کردوہو دہ فرموی:
﴿وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوفُوا﴾ وہ فا بہ عہدو پہیمانی خودا بکہن، تہو شتانہی
فرمانی پی کردوون، تہ نجامیان بدہن، تہوہی جلدوگیری لی کردوون توخنی
مہ کون، بہ گویرہی نامہی خودا کہ قورٹانہ کار بکہن، سونہتی
پیغہ مبہر ﴿پہرہو بکہن، ہمروہا سروشتی پاکو عدلی ساغ بہ کار بینن،
تہم رستہ یہ لہ نایہ تہ کدا ہمرو وادہو بہ لیتہ کان دہ گرتہوہ: چ تہو عہدو
پہیمانی کہ تادہ میزاد لہ گمل پہروہردگار کردوویانہ وہ کوو لہ شونیکی تردا
دہ فرموی: ﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ﴾ النحل/۹۱. یان تہو عہدو
پہیمانی کہ تادہ میزاد لہ ناوختان دا دہیکن وہ کوو دہ فرموی:
﴿وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا﴾ البقرة/۱۷۷.

تہ مجار پیش کوتابی ہینان بہ وہ سیہ تو ناموژگاریہ کان دہ فرموی:
﴿ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ تہو شتانہی باس کران؛ تہو شتانہ
کہ ناموژگاری پی کردوون، بہ لکو پہندیان لی وریگرن بیریکہ تہوہ تہ مبی
بین، واز لہو کردارو گوftarہ خرابانہ تان بینن کہ لہوہ پیش تہ نجامتان داون،
با تیوہ لہ ناوختان دا تہو وہ سیہ تو ناموژگاریانہی کہ خودا ناراستہی
کردوون بیر یہ کتری بخنہوہ، ناموژگاری یہ کتری پی بکہن وہ کوو لہ
نایہ تیکی تردا دہ فرموی: ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا
بِالصَّبْرِ﴾ العصر/۳. تہ مجار کوتابی وہ سیہ تو ناموژگاریہ کان بہوہ
دہ ہینی کہ تہم ریبازی نیسلامہ پیرہوو پروگرامیکی راستو دروستو

پته‌وه‌ن رَیبازی خودا په‌سندو به مرازگه‌یشتنه‌و ده‌فرمو‌ی: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ﴾ جا له‌بهر ته‌وه‌ی ههر ته‌مه رَیبازی خودا په‌سه‌ندو راستو دروسته‌و رَیگای حق ههر ته‌مه‌یه شو‌ین ته‌و رَیبازه بکه‌وه‌نو به موو لی‌ی لامه‌ده‌ن، ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَفْزُقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾ نه‌چن شو‌ین رَیبازه جیا‌جیا‌کانی ته‌مو ته‌و بکه‌وه‌ن؛ رَیبازه گو‌مپ‌ایی به‌کانو قو‌رتو پی‌چ پی‌چه‌کان، که له تاکام‌دا سهرتان پی‌ ده‌کی‌شی بۆ په‌رته‌وازه‌بو‌ونو دو‌وسهرکی‌و لادان له رَیبازی نایینی نی‌سلامو به‌رنامه‌و پرۆ‌گرامه نمونده‌یی به‌که‌ی!

نی‌ینو عه‌یب‌اس له رافه‌ کردنی ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ﴾ دا ده‌فرمو‌ی: په‌روه‌ردگار فرمائی به موسولمانان کردکه له ناو خو‌یان‌دا ته‌باب‌نو به‌کیه‌تی ریزه‌کانی خو‌یان بیار‌یزنو په‌رته‌وازه نه‌بن، دوو به‌ره‌کی‌و تا‌زاوه نه‌خه‌نه نی‌وان خو‌یا‌نه‌وه، ته‌وه‌شی پی‌ را‌گه‌یان‌دن که گهلو نه‌ته‌وه‌کانی پی‌شو‌و به هوی دوو به‌ره‌کی‌و کی‌شه‌و را جیایی له نایین‌دا تو‌وشی فه‌لا‌کته‌و له ناو‌چوون بو‌ون!!

عبداللای کو‌ری مه‌سعوود ده‌گیر‌پته‌وه، ده‌لی: روژیک پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ به ده‌ستی موباره‌کی خه‌تی‌کی راستی کی‌شا، پاشان فرمو‌ی: ته‌مه رَیگای راستی په‌روه‌رد‌گاره، ته‌مجار له لای راستو چم‌پی هیله‌که‌وه خه‌تی کی‌شان، ته‌مجار فرمو‌ی: ته‌م رَی‌گایانه هه‌مو‌ویان رَیگای گو‌مپ‌ایین؛ ری‌چکه‌یه‌ک نی‌ه شه‌یتانی‌کی به‌سه‌روهه نه‌بی‌و بانگه‌وازی نه‌اده‌میزادی بۆ نه‌کا، ته‌مجار ته‌م نایه‌ته‌ی خو‌ینده‌وه ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ...﴾.

نی‌مامی ته‌حمده‌و تیر‌میزی نه‌سانی له نه‌و‌واسی کو‌ری سه‌معانه‌وه که له پی‌غه‌مبه‌روهه ده‌گیر‌پته‌وه که فرمو‌یه‌تی: په‌روه‌ردگار به نمونده‌و مه‌شل باسی رَیگای راستی کردوه، فرمو‌یه‌تی: له هه‌ردوو قه‌راخی رَیگا‌که دوو شوره هه‌ن، ده‌رگای کراوه‌یان تی‌دان، ده‌رگا‌کان په‌رده‌یان پی‌وه‌ن په‌رده‌کانیان دادراره‌ته‌وه، له‌سه‌رده‌رگای ههر رَیبا‌زیک له‌و رَیبا‌زانه بانگه‌واز کمر‌یک هه‌یه؛ بانگ ده‌کا ده‌لی: خه‌ل‌کینه! وه‌رن بۆ سه‌ر ته‌م رَیبازه راستو هه‌مو‌وتان پی‌یدا برۆ‌نو په‌رته‌وازه مه‌بن، بانگه‌وازی‌کمر‌یکی تری‌ش له ژوو‌ر رَیگا‌که‌وه بانگ ده‌کا: نه‌گه‌ر به‌کی‌یک بیه‌وی ده‌رگایه‌ک له‌و ده‌رگایانه بکه‌اته‌وه پی‌ی ده‌لی:

کۆرە! نەکە! دەخەلت بێ! تۆ ئەو دەرگایە بکەیهووە کێشت نەکا... نەمجار
 پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: رێگا راستەکە نیسلا، شوروەکان پەرژینو
 سنورەکانی خودان، دەرگا کراوەکان شتە حەرامەکان، بانگەوازی کەری سەر
 رێگا کە قورئانی خودایە، بانگەوازی کەری ژوور رێگا کە نامۆژگاری کردنی
 خودایە کە لە دڵی هەموو موسولمانێکدا هەیە!

بۆچی تەوراتو قورئان نێردراون

ثُمَّ ءَاتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا
 لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾ وَهَذَا
 كِتَابُ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾
 أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَنْزَلَ إِلَهُكُمُ الْكِتَابَ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا
 عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ ﴿١٥٦﴾ أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ
 لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
 فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ
 عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

دواى ئەوەی یەزدانی مەزن لە نایەتەکانی پیشوودا (دە) وەسیەتو
 هەندى نامۆژگاری راگەیانندو ئادەمیزادانی هەلنان بۆ پابەندبوون پێیانەو
 هۆی ئاردنی تەورات بۆ حەزەرەتى (موسا) مان بۆ روون دەکاتەو، چونکە
 تەورات لای موشریکەکانی عەرەب ناوبانگی هەبوو، زۆر باسو خواسیان
 دەریارەى بیستبوو، نەمجار پلەو پایەى قورئانمان بۆ باسو دەکاو پێمان
 دەفەرموى: کە قورئان کتیبى هیدایەتو رهه نومایى کردنه، پێویسته بیکهینه
 پهیرهو و پرۆگرامى خۆمانو پابهندی فەرمانو جله و گیرى و نامۆژگاریه کانى

بین، پروییانوی موشریکه کانی رت کرده وه که گردنکه چی فدرمانی نه ده بوون، نه وهی چه سپاند که پروییانو ه کانیان به که لکی عوزر خواهی نایه نو بۆ نه وه ناشیهن بیانکه نه عوزر بۆ پابه ند نه بوونیانو ده فدرموی: ﴿ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾.

زانایانی ته فسیر ده فدرموون لیره دا له پیش نایه ته که دا وشه ی ﴿قُلْ﴾ مه زنده ده کری، واته: ته ی موحه مه ده! به و خه لکه بلی: ئیمه نامه ی ته وراتمان به موسا به خشیوه! نایه ته که ی ئیره به وشه ی ﴿ثُمَّ﴾ عه طف کراوه ته وه بۆ سه ر سه ره تای نایه تی وه سیه تنامه کان، واته: پییان بلی: گه وره تر له و (ده) وه سیه ته نه وه یه: که ئیمه نامه ی ته وراتمان به موسا به خشیوه؛ که وابی کۆی نه و قسانه ی که په وره دگار فدرمان به پیغه مبه ر ده کا به خه لکه که ی بلی: بریتین له مانه ﴿قُلْ تَعَالَوْا...﴾ وه رن نه وه ی خودا لی یاساغ کردوون بۆ تان بخوینمه وه و پیتان بلیم: خودا وه سیه تی بۆ کردوون که فلان شتو فلان شت بکه ن، فلان شتو فلان شت نه که ن! نه مجار پییان بلی و قیریان بکه: که ئیمه کتیبمان به موسا به خشیوه؛ ته وراتمان بۆ ناردوه، نه مجار هه واییان بده ری به و نیگایه ی بۆ تو هاتوه و به و نیگایه ی بۆ موسامان ناردوه.

بیگومان زۆرجار باسی ته ورات له قورئان دا دووباره بۆ ته وه، چونکه ته ورات-زیاتر له نینجیل و زه بوور- له قورئان ده چی، له م رووه وه که وه کوو قورئان هه موو حوکه میکی ته شریعی له خو گرتوه و هه ریبه که یان له ته وراتو قورئان حوکه و یاساو شه ریعه تیکی ته واون، به پیچهو انه ی نینجیل که بریتیه له په ندو نامۆژگاری و میژوو، زه بووریش ناوه رۆکه که ی بریتیه له لاوانده وه و پیا به لدانو ته نانه ت زۆریه ی عاقلمه ندانی عه ره ب ناو ته خوازی نه وه بوون که نامه یه کی وه کوو ته وراتیان هه بی و ده یانگوت: ته گه ر ئیمه نامه یه کی ناوامان بۆ بی زۆر باشت له جوله که کان پابه ندی ناوه رۆکی ده بووینو سوودمان لی ده بیینی، چونکه پییان وابوو: ته وان له جوله که زیره کتر عاقلسترو تیگه یشتووترن.

جا که له نایه‌تی پێشودا باسی قورئانی کردو فەرمووی: ﴿وَأَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ﴾ ئەمجار گەڕایه‌وه بۆ سەر ته‌وراتو مه‌دحی کردو فەرمووی: ﴿ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾. هه‌روه‌کوو زۆرجاری تر که باسی ته‌ورات ده‌کا دوبه‌دوای ته‌و باسی قورئانیش ده‌کا وه‌کوو ده‌فەرمووی: ﴿وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً، وَهَذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِّسَانًا غَرِيبًا﴾ الاحقاف/١٢. یان له‌سه‌ره‌تای ئەم سووره‌ته‌دا که فەرمووی: ﴿قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ لِيَجْعَلُوهُ قُرْآنًا يَّسْرًا يَتْلُونَهَا وَيُخْفُونَ كَثِيرًا﴾.

ئه‌و (ده‌) نامۆزگارییه‌ی که له‌ سێ نایه‌ته‌کانی پێشودا باسی کردو نموونه‌یان له‌ سووره‌تی (الاسراء) دا دووباره‌ بۆته‌وه‌ یه‌که‌م نایه‌ت بوون که پێش نه‌حکامی عیباداتو موعامه‌لات له‌ مه‌که‌که‌ هاتونه‌ خوارێ، هه‌روه‌ها ئەم نامۆزگارییه‌ یه‌که‌م شت بوون که: بۆ موسا نی‌ردراونو بنه‌مای نایینه‌که‌ی بوون، هه‌روه‌کوو چۆن بنه‌مای هه‌موو نایینه‌ ئاسمانی‌یه‌کانو له‌سەر زوبانی پێغه‌مبه‌ران راگه‌یه‌ندراون، وه‌کوو ده‌فەرمووی: ﴿شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ، وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾ الشوری/١٣. ئەو نه‌ندازه‌ هاویه‌شه‌ی که په‌روه‌ردگار وه‌سییه‌تی بۆ پێغه‌مبه‌ران کردووه‌ که به‌ گه‌لو نه‌ته‌وه‌کانیانی راگه‌یه‌نن بریتی بووه‌ له‌ یه‌که‌تاپه‌رستیو پابه‌ندبوون به‌ نه‌خلاقو ره‌وشتی جوانو دوور که‌وته‌وه‌ له‌ فاحیشه‌و کاری نابه‌جی!

﴿ثُمَّ آتَيْنَا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ﴾ واته‌: ئێمه‌ ته‌وراتمان به‌ موسا به‌خشی بۆ ته‌وه‌ی نیعمه‌تو به‌هه‌ره‌مه‌ندیو رێزو نرخ ته‌واو بکه‌ین بۆ ئەو که‌سه‌ی که به‌باشی پابه‌ندی رێنموونی‌یه‌کانی بۆ په‌یره‌وی فەرماشته‌کانی بکا، به‌ هیدایه‌تو نامۆزگاری‌یه‌کانی به‌خته‌وه‌ری به‌ ده‌ست بێنی، وه‌کوو له‌ شوئیتیکی تردا ده‌فەرمووی: ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ الانبیاء/٧٣. ده‌شێ مانای ﴿ثُمَّ آتَيْنَا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ﴾ له‌ نایه‌ته‌که‌دا به‌م جو‌ره‌بی:

ئیمه کتیبی تهوراتمان به موسا به خشی به ته‌واوی و بی که‌مو کوری، هه‌رچی ناده‌میزادانی نه‌و رۆژگار له باره‌ی ته‌شریعه‌وه پێویستی‌ان پێ بوو پێ‌تی‌یدا بوو، له جوانترین شیوه‌ی کتیبدا ره‌نگی دابووه‌وه! باشت‌ترین رێبازو شیوه‌ی له‌ خو گرتبوو، به‌لام نه‌وه‌ی نه‌م مانایه به نه‌گونجاو داده‌نی نه‌م رسته‌ی دواوه‌یه‌تی که ده‌فهرموئ: ﴿وَتَقْصِيلاً لِّكُلِّ شَيْءٍ﴾ واته: ئیمه نه‌و کتیبه‌مان پێ به‌خشی که بۆمان ناردبوو ته‌واوو کامل بوو هه‌رچی خه‌لک پێویستی‌ان پێ بوو ده‌رباره‌ی شه‌ریعت تێ‌یدا بوو! جا که‌مانای رسته‌ی پێشوو به‌و جوژه بکه‌ین له‌گه‌ل رسته‌ی دوا‌ییدا دووباره بوونه‌وه‌ی تیدا دێته جی؛ بۆیه نه‌ومانا دووه‌مه به نه‌گونجاو دێته به‌رچاو.

﴿وَهٰذٰی وِرَاحَةٌ﴾ نه‌و کتیبه‌ی ئیمه دابوومان به موسا کتیبی شاره‌زایی کردن بوو بۆ رێگای حه‌قو راستی؛ هۆی ره‌حه‌متو کامه‌رائی بوو بۆ که‌سی‌ک په‌یره‌وی بکه‌ردایمو پایه‌ندی فهرمانو جله‌وگیری‌یه‌کانی بوایه! ئیمه نه‌و کتیبه به‌فهره باشه‌مان دابوو به موسا ﴿لَعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ یُؤْمِنُوْنَ﴾ به‌لکو گه‌لو نه‌ته‌وه‌که‌ی بپوا یێن به گه‌رانوه بۆ لای خوداو وه‌دی هاتنی نه‌و واده به‌لێنانه‌ی که خودا پێ‌ی داو له پاداشو سزا، ته‌گه‌ر بپوایان به‌م شتانه کرد، نه‌وه مانای وایه: بپوایان به تاکو ته‌نهایی خودا هه‌یه‌و هاوه‌له بۆ دانائین.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار دێته سه‌ر باسی پیا‌هه‌لدانی قورئانو ده‌فهرموئ: ﴿وَهٰذَا کِتَابٌ﴾ نه‌م قورئانه، کتیبیکی به‌پێزو پایه‌به‌رزو سه‌ر سوپه‌ینه‌ره، سودو قازانجی بۆ دینو دنیا زۆرو زه‌به‌نده‌یه، به‌رنامه‌یه‌کی چه‌سپاوو خودا په‌سه‌نده، قانونیکی به‌رده‌وامه‌و ناسپه‌تیه‌وه کۆن نابێ و له کار ناکه‌وێ، زیندوووه هه‌سته‌و وێژدانی شوێن که‌وتوانی ده‌جو‌لێنی و هێزو وزه‌یان پێ ده‌به‌خشی، ﴿اَنْزَلْنَاهُ﴾ ئیمه ناردوو‌مانه‌ته‌ خواری بۆ ره‌هنومایی کردنی ناده‌میزاد، ﴿مُبَارَكٌ﴾ کتیبیکی به‌فه‌رو پیرۆزه، هه‌موو هۆیه‌کانی شاره‌زاییو رێنموونی له‌ خو گرتوه‌وه، هۆی سه‌رفرازیو سه‌رکه‌وتنی هه‌میشه‌یی‌یه، که‌وابی ﴿فَاتَّبِعُوْهُ﴾ شوێن رێنموونی‌یه‌کانی بکه‌ون، پا به‌ندی

فهرمانو جله و گیری به کانی بن ﴿وَأَتَقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ خو بیارین له بیدینی و کوفرو نیلحاد، خو بیارین له ناکامی کوفرو نیلحاد که ناگری دوزه خه، هدرچی قورشان نهی لی کردووه توخنی مه کهون به لکو به مرار بگهنو بکهونه ژیر ره حمه تی بی پایانی پهروه ردگارو له دونیاو قیامت دا به خته و هرو کامهران بن.

به راستی نه مه بانگه وازی به کی بی په رده و پیچو په نایه، پهروه ردگار ناراسته ی ناده میزادی کردووه، که شوین په یامی قورشان بکهون له مانای نایه ته کانی بفکرنو کاری پی بکهن!

قورشان کتیبی که ناردو و مانه ته خواری ﴿أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا﴾ - خطابه که له گهل دانیشتوانی مه که به - واته: بو تهوی نه لئین: ته نیا کتیبی ناسمانی بو سر نه تهوی جوله کهو مه سیحی نیردراوه و نیمه نامه ی ناسمانیمان بو نه هاتووه، واته: بو تهوی به هانه تان بپرین، بیانووتان نه مینئ، بو تهوی نه لئین: نیمه له زانیاری کتیبه پیشینه کان بی ناگا بووینو چیان لی نازانین، چونکه به زویانی نیمه نه هاتوونه خواری ﴿وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ﴾ هروه ها بو تهوی نه لئین: نیمه گهلو نه تهویه کی نه خوینده وارین تهوی گهلو نه تهویه کانی دیکه ده یخوینزو ده یزان نیمه نابزانینو لی بی ناگانین.

﴿وَأَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ﴾ هروه ها بو تهوی نه لئین: نه گهر نهو نیگا و کتیبه ی بو جوله کهو مه سیحی به کان نیردراوه ته خواری بو نیمه بهاتایه نیمه باشر هیدایه تمان لی و هره گرتو چاکتر فیری ده بووینو زوتر توی ده گه بیشترین! چونکه نیمه زیره کترو تیگه یشتووترین، به برپروا پشو دروژترین، وه کسو له نایه تیکی تردا ده فمرموی: ﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ لَيَكُونُنَّ أَهْدَى مِنَ الْإِنْسَانِ الْأُولَى﴾ فاطر ۴۲. جا پهروه ردگار بهر بهرچی دانه ووه به شیوه به ک که هه موو عوزرو برو بیانوی برینو فمرموی: ﴿فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ نا نا، برو بیانوو مه هیننه ووه تهوا له سر زویانی پیغه مبری نیمه

که موحه‌مه‌ده قوره‌یشی ره‌گه‌زو زمان عمره‌یه، قورئانان به زمانی خۆتان بۆ نێردرا، هه‌موو جوړه حوکمو یاسایه‌کی تێدا روون کراوه‌ته‌وه، هه‌لآلو حهرامی تێدا ئاشکرا کراوه، ده‌رمانی ده‌ردانه، شیفای دلۆ ده‌روونه، ره‌حه‌متی په‌روه‌ردگاره بۆ شه‌وه‌نه‌ده‌ی شوین فەرمانو جله‌و‌گیری‌یه‌کانی ده‌که‌ون، پا به‌ندی ده‌بن له‌ نه‌حکامو بیرویاوه‌رو ره‌وشتدا.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار سه‌ره‌نجامو ئاکامی سه‌رپی‌چی‌کارانو سه‌ته‌م‌کاران دیاری ده‌کاوه به‌ ته‌عبیری‌کی پرسیار نامێز نا‌ره‌زامه‌ندی خۆی به‌رامبه‌ر نه‌وانه‌ ده‌ر ده‌بێ که قورئان به‌ درۆ ده‌خه‌نه‌وه‌و ده‌فه‌رموێ: ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ بَآيَاتِ اللَّهِ﴾ کێ له‌و که‌سه سه‌ته‌م‌کارتره؟ واته: که‌س له‌و که‌سه سه‌ته‌م‌کارتر نه‌یه که نایاتی قورئان به‌ درۆ ده‌خاته‌وه، پرۆای به‌ نیشانه‌کانی هه‌بوونی خودا نی‌یه، پاش نه‌وه‌ی راستی بۆ ده‌رکه‌وتو حه‌قیقه‌تی بۆ روون بۆوه، یان هۆکاری فێربوونو تێگه‌یشتنی بۆ به‌یده‌ست بوو که‌چی پشتی لی هه‌لکاوه، نه‌شه‌ی‌لی که‌سانی تر بیری لی بکه‌نه‌وه‌و بیته‌ به‌ربه‌ست له‌ به‌رده‌م تێگه‌یشتنو فێربوونی قورئانو وردبوونه‌وه له‌ نایه‌ته‌کانی وه‌کوو نه‌وه‌ی که مله‌وره‌کانی مه‌که‌که ده‌یانکرد، وه‌کوو له‌ نایه‌ته‌کی تری نه‌م سووره‌ته‌دا ده‌فه‌رموێ: ﴿وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْأَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ الانعام/٢٦.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار پاش دیاری‌کردنی رۆلی قورئان له‌ شاره‌زایی‌کردنو هیدایه‌ت‌دانی ئاده‌میزاددا هه‌ره‌شه‌ی توند ئاراسته‌ی هه‌موو نه‌وانه ده‌کا که پرۆ له‌ قورئان وه‌رده‌گێرنو پا به‌ندی رێنموونی‌یه‌کانی نابزو ده‌فه‌رموێ: ﴿سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِقُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِقُونَ﴾ تێمه له‌وه به‌و لاوه به‌ کوشنده‌ترین سزا سزای نه‌وانه ده‌ده‌ین که روو له‌ نایاتی قورئان وه‌رده‌گێرن، په‌رده به‌سه‌ر چاوو هۆشو بیری خۆیاندا ده‌ده‌ن، له‌ نیشانه‌کانی خودا ورد نابنه‌وه، رێبازی حه‌ق چه‌واشه ده‌که‌نو ده‌بنه له‌مبه‌ر له‌ به‌رده‌م بانگه‌وازی‌که‌رانی نایینی خودادا، خه‌لک له‌ نایین لا ده‌ده‌ن، نه‌وانه تاوانی خۆیانو تاوانی له‌ خسته‌ بردنی خه‌لکی دیکه‌شیان له‌سه‌ره. بۆ خۆیان

له ریبازی خودا لایان داوه و خه‌لکی تریش لاده‌ده‌ن، بۆیه سزایان دوو چه‌ندانیه... وه‌کوو له ئایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ﴾ النحل/٨٨. ئه‌وه‌تا ئایه‌ته‌که زۆر به‌روونی ئه‌وه‌ی تێدایه‌ که زنده سزاکه‌یان به‌هۆی له‌خسته‌بردنی خه‌لکه‌وه‌یه، که‌وپرای روو وهرگێرانی خوێان خه‌لکی تریشیان گومرا کردوه.

هه‌ره‌شه‌ی توندو کۆتایی بۆ کافره‌کانی مه‌که‌که

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ ءَامِنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾

ئهم ئایه‌ته هه‌ره‌شه‌یه له کافره‌کانی مه‌که‌که، له وه‌پێش پهره‌ردگار ئه‌وه‌ی روون کرده‌وه که قورئان بۆیه نێردراوه، تا بروییانوی کافره‌کان بسپێو عوزریان نه‌مێنێ، نه‌مجار لێره‌دا ئه‌وه راده‌گه‌یه‌نی که ئه‌و کافرا نه به‌هیچ شیوه‌یه‌ک ئیمان ناھێنێو هیچ هیوایه‌ک له‌بروا هێنانی ئه‌واندا نی‌یه، ئه‌وه‌ش شی ده‌کاته‌وه که ئه‌وه‌ی له‌پێشیانوه‌ چاوه‌پروان ده‌کری بێته‌رییان، له‌م سێ شته‌ده‌رناچی که هاتنی فریشته‌یه بۆ گیان کێشانیان، یان پهره‌ردگار واده‌ی خۆی بێنێته‌دیو به‌وه‌ی پێغه‌مبه‌ریان به‌سه‌ردا زال بکاو ئه‌وان تووشی سزای دونیایی بکا، یان بری په‌لپه‌و بیانووی‌تر که کافره‌کان ده‌یانگرت، بێنێته‌دی؛ وه‌کوو ئه‌وه‌ی ده‌یانگوت با ئاسمان پارچه‌پارچه‌ببێو به‌سه‌رماندا بکه‌ویو ئهم جو‌ره‌په‌لپانه!! ئه‌و کاته‌بروا نه‌هێنێو له‌ناویان به‌ری، هه‌روه‌ها ئه‌و ناواته‌یان: که پێغه‌مبه‌ر به‌ریو به‌مردنه‌که‌ی چرای ئایینی ئیسلام بکوژێته‌وه هه‌رگیز نایه‌ته‌دی: به‌لکو ئایین ئایینی خودایه‌ قورئان به‌رنامه‌یه‌تیو خودا ناردوویه‌تیو هه‌ر ئه‌ویش پارێزگاری ده‌کا. ده‌فرموی: ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ جگه‌له‌یه‌کی له‌م سێ شته‌چاوه‌پروان ناکهن! واته: به‌گۆره‌ی

سوننه‌تی خودا نه‌وه‌ی لییان چاوه‌پوان ده‌کری یه‌کئی له‌م سئی ناکامو
سهره‌نجامه‌یه، فریشته‌ی گیان کیشان تاک تاک بیته سهریانو گیانیان
بکیشی! یان فریشته‌ی سزا بیته سهریانو به‌کۆمه‌ل له‌ناویان به‌ری، ﴿أَوْ
يَأْتِي رَبَّكَ﴾ یان خودای تۆ واده‌و به‌لینی خۆی بینیته‌دی، به‌وه‌ی
خۆشه‌ویستانی خۆی سهربخاو هه‌ره‌شه‌کانی بۆ دوژمنانی نایین جی به‌جی
بکا، به‌وه‌ی له‌دونیا دا سزایان بداو به‌دبه‌ختیو چاره‌ره‌شی هه‌تا هه‌تایی له
خۆیان بگری! هیچ شتی‌ک نه‌بی بیانپاریزی! وه‌کوو نه‌وه‌ی که ده‌رباره‌ی
نه‌وانه‌ی پییان وابوو قه‌لاو شوراکیان له‌سزای خودا ده‌یانپاریزی ده‌فهرموئ:
﴿فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا﴾ الحشر/٢.

﴿أَوْ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ﴾ یان بری روودای و روویدنه‌ی که وایان لی
بکا به‌ناچاری نیمان بینن^{١٤} وه‌کوو نیمان هیئانی فیرعه‌ون، هه‌لبه‌ته‌نه‌م
جوهره‌ی نیمان هیئانه‌ی سوودیکی نی‌مو نایی، چونکه نیمان هیئانی ئاوا له
حاله‌تی غه‌رغه‌ره‌دا به‌نیمان هیئانی نیختیاریو ناسایی حلیب ناکری، کابرا
زه‌نده‌قی ده‌چیو چ نیعتیاریک به‌نیمانه‌کی ناکری!!

بۆیه‌ی په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی کۆتایی ئاراسته‌ی کافره‌کانی مه‌ککه، هه‌موو
نه‌وانه‌ی هه‌لسو کهوتیان وه‌کوو نه‌وانه‌ ده‌کاو ده‌فهرموئ: ﴿يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ
آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسٌ إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ﴾ نه‌و روژه‌ی بری له
نایاتو نیشانه‌کانی په‌روه‌ردگار په‌یدا ده‌بنو کافره‌کان ناچار ده‌کا که نیمان
بیننو ده‌ره‌تانیا نایین، ئا له‌و کاته ناچاریه‌دا نیمان هیئان هیچ

^{١٤} بیگومان موشریکه‌کانی مه‌ککه زۆر په‌له‌پو بیانوی سه‌یر سه‌یریان له
په‌غه‌مه‌ر ﷺ ده‌گرت: جاریک ده‌یانگوت: با فریشته‌یته‌ خوارئ بۆ سه‌رمان، یان
ده‌یانگوت: با خودا بۆ خۆی بی یان با بیبینین وه‌کوو قورشان لییان ده‌گیریتمه‌وو
ده‌فهرموئ: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَايِكَةُ أَوْ نَرَى
رَبَّنَا﴾ الفرقان/٢١. یان ده‌فهرموئ: ﴿أَوْ تَأْتِي بَالُ اللَّهِ وَالْمَلَايِكَةُ قِيلاً﴾ الاسراء/٩٢. یان
داوای نه‌وه‌یان کرد که ئاسمان به‌سهریان دا پارچه‌پارچه‌ی بیو بکه‌وتنه‌ خوارئ وه‌کوو
ده‌فهرموئ: ﴿أَوْ تَسْقُطُ السَّمَاءُ كَمَا زَعَمَتْ كُفَّاءُ﴾ الاسراء/٩٢.

سوودێکیان پێ ناگەیەنێ چونکە ئیمان هێنانە کە بە ئیختیار و خواھیشی خۆیان نەبێ، ئیمانیش کاتیەک کەلکی هەیە کە بە خواھیش و ئارەزوو و ئیختیار نەتەجام بدرێ، ئیمانێک کەلکی نیە کە لە پێش نەو حالەتە ناچارێدە ئیمانی نەهێنابی ﴿أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا﴾ یان لەو پێش ئیمانی هێنابی بەلام چ کردە و هەیەکی چاکێ لە گەلدا نەکردبێ پاش هاتنی ئەم نیشانانە ئەگەر کردە و هەی چاکیش بکا بێ سوودە و کەلکی لێ وەرناگرێ.

بە کورتی پەلپەو داواکردنی خوا نەناسان بۆ روودانی کاری نااسایی (خارقة) لە بوونە وەردا ئەگەر برێکیان پەیدا بوون ئیمانێان نەهێنا ئەو یە کەسەر خودا لە ناویان دەباو دەیانفەوتینی ئەو روژی برێ نیشانە هێ هاتنی روژی قیامت پەیدا دەبن ئێتر ئیمان هێنان و کاری چاکە کردن دوا پەیدا بوونی ئەو نیشانانە هێچ سوودی نیە بۆ کەسیک لەو پێش ئیمانی نەهێنابی و کردە و هەیەکی باشی نەکردبێ لە گەل ئیمانە کەیدا، چونکە کردە و هەی چاک هەمیشە هاوشانی ئیمانە و بەلکو کردە و تەرازو پێوەری ئیمانە، هەروەها چونکە دوا پەیدا بوونی نیشانەکانی قیامت ئەوانە ئیمان دەهێنن ئیمان هێنانە کەیان ناچارێدە لە خواھیش و مەیلە و نەبێ، ئەو کاتە سەرەتای جیهانی قیامتە و تەکلێف نامینی سزاو پاداشیش لە ناکامی تەکلێفە و دەبێ؛ چونکە تەکلێف داخوازی و یست و تیرادە یە بەو هێ کابرا لایەنی ئیمان هەلبێزێ یان لایەنی کوفر، کاری چاک بکا یان خراب، سزاو پاداشیش لە ناکامی ئەم جۆرە تەکلێفە و دەستیشان دەکرێن. هەندێ کەس لە سەرەمەرگن و حالەتی غەرغەرەدا برێ لەو نیشانانە دەبینن هەندێکیش لەو نیشانانە تا نزیک رابوونی قیامت نایانبینن.

ئیمامی بوخاری و موسلیم هێ تریش لە راشە کردنی ئەم ئایەتەدا فەرموودە یەکیان لە ئەبو هورەیرە وە گیراوە ئەو دەلی: پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا رَأَاهَا النَّاسُ آمَنَ مَنْ عَلَيْهَا فَذَلِكَ حِينَ لَا يَنْفَعُ نَفْسٌ إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ). لە

گێڕانەوه یەکی تردا (فَإِذَا طَلَعَتْ وَرَأَاهَا النَّاسُ آمَنُوا أَجْمَعُونَ، وَذَلِكَ حِينَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ). واتە: قیامت بەدیا نابێ هەتا خۆر لە شوێنی ناوابوونی ئیستاکە یەوه هەڵنەیه تەوه، جا که هەلەاتو خەڵک بینییان هەموو دانیشتوانی سەرزهوی بپروا دەهینن، ئەوه کاتی که که بپروا هینانی کەس سوودی نییە، ئەگەر لەوه پێش موسولمان نەبووبی: ئەمجار پێغه مەبەر ﷺ ئەم نایەتی تیرە ی خوێندەوه.

نیامی ئەحمەدو تیرمیذی حەدیثیکی (مەرفوع) یان لە ئەبو هورەیره وه گێڕاوه تەوه که پێغه مەبەر ﷺ فەرموویەتی: (ثَلَاثٌ إِذَا خَرَجْتَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ: طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَالذَّجَالُ، وَدَابَّةُ الْأَرْضِ) سێ شت که روویان داو پەیدا بوون بپروای هیچ کەسیک که لەوه پێش نیامی نەهینابی سوودی نییە، ئەو سێ شتەش: هەلەاتنەوه ی خۆره لە شوێنی ناوابوونی ئیستاکە یەوه پەیدا بوونی (دەججالو دابەتو لئەرض).

ئەمجار پاش ئەم هەره شە سەختە، پەرورەدگار فەرمان بە پێغه مەبەر دەکاو دەفرموی: ﴿قُلِ انْتِظِرُوا﴾ ئەو موخەمەد بەو کافره سەر سەختانە بلی: دە ئێوه چاوهروانی ئەو شتانە بن که بە هیوان روو بدەن، هەروەها چاوهروانی ئەوه بن که پێتان وایە: نیسلام لە ناو دەچی، پێغه مەبەر دەکوژری ناسەواری نایین نامینی ﴿إِنَّا مُنْتَظِرُونَ﴾ تێمەش چاوهروانی ئەو وادهو بەلێنانەین که خدا پیی داوینو هیچ شکو گومانمان نیە لە راستیان دا، ئێمە سەر دەخار بە مراز دەگەینێو دوژمانمان لە ناو دەباو دەیانفەوتینی. وه کوو لە نایەتیکی تردا دەفرموی: ﴿فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ، قُلْ: فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ﴾ یونس/ ۱۰۲.

بێگومان ئەمە هەره شەیه کی تونده بۆ کافرو خوانەناسەکان، بۆ ئەوانە ی بپروا هینان دوا دەخەن، تۆبەو ژێوان بوونەوه لە تاوان هەڵدەگرن بۆ کاتی که تیمان هینانو تۆبە کردن سوودی نابێ وه کوو لە شوێنیکی تردا دەفرموی:

﴿فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ، فَلَمْ يَكْ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا﴾ غافر/٨٤-٨٥.

سه‌ره‌نجامی کیش‌ه‌ دوو به‌ره‌کی له‌ نایین‌دا

إِنَّ الَّذِينَ قَرَّضُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَّسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٦﴾

پاش‌ ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی له‌ کافره‌کان کردو ترساندن‌ی له‌ سزای سه‌ختر ئه‌و رووداوه‌ سامناکانه‌ی که پیش‌ رابوونی قیامت روو ده‌ده‌ن، نه‌مجار موسولمانان له‌ دوو به‌ره‌کی و کیش‌ه‌نانه‌وه‌ له‌ نایین‌دا ده‌ترسینی‌و هه‌لیان ده‌نی بۆ په‌کیه‌تی و ته‌بابی له‌ ناوخویان‌داو ده‌فهرمو‌ی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَرَّضُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا﴾ واته‌: ئه‌وانه‌ی نایینی خویان لیک جیا کردۆته‌وه‌و ئیمانیان به‌ بریکی هه‌یه‌و کاری پێ ده‌که‌ن هه‌ندیکیشی پاش‌ گو‌ی ده‌خه‌نو کاری پێ ناکه‌ن، به‌ گو‌یره‌ی هه‌واو هه‌وه‌سی خویان ده‌قه‌کانی ده‌گو‌رنو مانای نا‌قۆلار نه‌گونجاویان بۆ دیاری ده‌که‌ن، کۆمه‌ل کۆمه‌لو گرۆ گرۆ بوون؛ هه‌ر تاقه‌و کۆمه‌لیک رێبازو بیرو بۆ‌چو‌نیکی هه‌یه‌و لایه‌نگری مه‌ذه‌به‌بیکه‌و کو‌ترانه‌دا‌کوکی لی‌ده‌کات...!

نایه‌ته‌که‌ هه‌موو ئه‌وانه‌ ده‌گرێته‌وه‌ که له‌ نایین هه‌لگه‌رپانه‌وه‌و دژی نایین هه‌لس‌و که‌وت بکه‌ن^{١٥}.

^{١٥} ئه‌بو هوره‌یره‌ له‌ پیغه‌مبه‌ره‌وه‌ ده‌گیرێته‌وه‌ ده‌لی پیغه‌مبه‌ر فهرمو‌یه‌تی ئه‌وانه‌ی که نایینی خویان جیا کردۆته‌وه‌ تاقه‌و گرۆی بیدعه‌ت خوازو چه‌واشه‌کارن، کۆمه‌لی گومراو سه‌رلیشی‌واوی ئه‌م ئۆمه‌ته‌ن، موجه‌یدیش هه‌ر ئه‌م ته‌فسیره‌ی به‌لاوه‌ په‌سه‌ند بووه‌.

ئه‌بو ئوما‌مه‌ ده‌لی: مه‌به‌ست به‌ ﴿وَكَانُوا شِيعًا﴾ تاقمی خوارسج له‌ کۆمه‌ل ده‌رچوه‌‌کانن. قه‌تاده‌و خه‌حاکو سو‌ددی ده‌لێن: ئه‌م نایه‌ته‌ ده‌راره‌ی جوله‌که‌و نه‌صرانی‌یه‌کان هاتۆته‌ خوارێ که نایینی هه‌زه‌تی ئیبراهیم موساو عیسیان تی‌ک داوه‌و گۆرانکاریان تیدا کردوه‌و کردوو‌یانه‌ به‌ چه‌ند نایینیکی جیا جیاو رێبازی جۆراو جۆر.

﴿لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ﴾ ندی موحه ممه! تو له هیچ شتی کندا لهوان نیت، تو له خرابه کاری نهوان بهر پرسیار نی و توختیان مکه وه وازیان لی یینه، شهریان له گهل مکه، تو بهس راگیانندی ناینت له سهره، کومه کی به دروشمی نایینی حق بکه که نیسلامه به ریگنو پیکی بهو خه لکه ی رابگیه نه، تو له پیپی نهوان نی له کرده وه و گوشتارو ریازی نهوان بهر پرسیار نیت ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ نیشی نهوان؛ حیسابو لی کولینه وه له گهل یاندا پدیوه ندی به خودا وه هیه، پاشان له قیامتدا نیشه خرابه کانیان ده خاته وه بهر چاو وهوالی کرده وه کانیان یه که یه که به بی زیادو کم پی ده داته وه وه له سهر نهو دوو بهر کی نانه وه کیشه بهیدا کردنه له ناییندا سزایان ده دا.

نیمامی رازی ده فرموی: نهم نایه ته موسولمانان هه لده نی که یه کیه تی و ته بایی ریزه کانی خویان بیاریزنو کیشه و دوو بهر کی له ناییندا بهر یا نه که نو شتی ناموو بیدعت نه هیئنه ناو نایینه وه^{١٦}. پیغه مبه ریش ﷺ له ژیر روشنایی نهم نایه ته پیرو زانه داو بو زیاتر شی کردنه وه و تیگه یانندن هه همیشه موسولمانانی هه لئاوه بو یه کیه تی و ته بایی و ترساندونی له دوو بهر کی و پهرته وازه بوون، نه بو داوود له مرعاوییه ی نه بو سوفیانه وه ده گپرتنه وه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ و تازی بو خوتندنه وه و فرموی: (أَلَا إِنَّ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ افْتَرَوْا عَلَىٰ ثَنِينَ وَسَبْعِينَ مِْلَةً (ای فرقه) وَإِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ سَفَتَرُوا عَلَىٰ

خاوه نی ته فسیری مه نار پی وایه: نایه ته که گشتی بهو هه موو نهوانه ده گرتنه وه که له نایین لا ده دن، ده لی واکه ته فسیر تک بکه یین هه ردو واکان بگرتنه وه چونکه پهرو و دگار لهه سووره ته دا له پیش به لگهی نیسلامی هیئانه وه، شوبهو چه واشه کاری موشریکه کانی رت کرد وه، باسی نه هلی کیتابو شمریه ته که یانی کردن، نه مجار فرمانی بهوانه کرد که به پیر بانگه وازی نیسلامی بهو ههاتن که یه کیه تی و ته بایی خویان بیاریزنو دوو بهر کی نه نینه وه و گرو گرو نه بن.

^{١٦} ته فسیری رازی ج ٨/١٤.

ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ، ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَهِيَ الْجَمَاعَةُ) ناگدار بن نهوانه‌ی پیش نیه له خاوه‌ن نامه‌کان-جوله‌کهو نه‌صرانی- یوویون به حه‌فتاو دوو کۆمه‌ل، نهم نومه‌ته‌ی منیش ده‌بنه حه‌فتاو سی کۆمه‌لو گرو‌ی جیا جیا، حه‌فتاو دوو تا‌قمیان ده‌چنه دۆزه‌خه‌وهو تا‌قمیکیان له به‌هه‌شتدان نه‌وانیش تا‌قم‌و‌گرو‌ی شوین که‌وتوو‌ی ریبازی منن.

هۆی دوو به‌ره‌کیو په‌رته‌وازه بسوون زۆرو زه‌به‌نده‌ن گرنگ‌ترین نه‌و هۆکارانه، پله‌و پایه‌و کورسی خوشه‌یستی‌یه، ده‌مارگیری ره‌گه‌ز په‌رستی‌یه، ناره‌زوبازی‌و را سه‌پاندنه، گو‌ی را‌گرتن بۆ پرو پا‌گه‌نده‌ی دوژمنانو فرتو قیلیانه، نه‌زانی پاشکه‌وتوو‌یو شوینکه‌وتنی کو‌یرانه‌ی خه‌لکانی تره له دابو نه‌ریتو لاسایی کردنه‌وه‌دا، هه‌روه‌ها واز هینانو خۆ دزینه‌وه‌ی زۆریه‌ی حکومه‌ته‌کانی سه‌رزه‌ویه له نایینو بیرویاوه‌رو پروگرامو نیظامو یاسای خودا په‌سه‌ند!!!

پاداشی چاکه‌و خراپه

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امِّثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا

مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

پاش نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار له‌م سووره‌ته‌دا بنه‌مای باوه‌ری بۆ روون کردینه‌وه، به شوین نه‌وه‌دا ده نامۆزگاری و سه‌یه‌تنامه‌ی ناراسته کردین، هه‌ره‌شه‌ی له کافرو تا‌قمی بیدعه‌تخواز کرد، نه‌مجار پاداشتی کرده‌وه‌ی چاکو سزای کرده‌وه‌ی خراپی دیاری کردو فهرمو‌ی: ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امِّثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ هه‌ر که‌سیک روژی قیامت بیته ده‌شتی مه‌حشره‌وه تیشو‌ی باشی پی بی، کرده‌وه‌ی چاکي کردبی، تو‌ماری ژیا‌نی دونیای خودا په‌رستی و به‌ندایه‌تی‌کردنو فهرمانبه‌رداری بو‌ویی، نه‌وه پاداشتی ده‌چهندانه‌ی ده‌دریته‌وه، نه‌مه له رووی دادپه‌روه‌ری و زنده‌پیدانی سنوور داره‌وه‌یه، نه‌گینا جاری وا هه‌یه چاکه به

دھوت سہد نہوہندہو زیاتریش پاداشت دہدریتہوہ وہکوو لہ شوینیکی تردا
دہفرموی: ﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ
أَنْبَتَتْ سِنْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِئَةُ حَبَّةٍ، وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ البقرة/۲۶۱. یان دہفرموی: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي
يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفُهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾ البقرة/۲۴۵.
یان دہفرموی: ﴿إِنْ تَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ
لَكُمْ﴾ التغابن/۱۷.

نہم جوداوازیو زیادکردنی پاداشتی چاکہیہ بہدہست پدروہردگارہو چونی
بوی چندی بوی زیادو کہمی تیدا دہکا، ہدروہکوو چوں تیخلاصو نیبہتی
چاکہی کارہ کہ رولی خوی ہدیہ لہ زیاد کردنو کہم کردنی پاداشہ کہ.
کہسیکیش بیتہ دہشتی مہحشر خرابہی کردبی تہوہ بہ تہندازہی تہو
خرابہیہ سزا دہدری ﴿وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ﴾ ہیچ کہس لہچاکہکارو خرابہکار
ستہمیان لی ناکری، لہ کردہوہی کہسدا زیادو کہمی ناکری، لہ پاداشی
چاکہکاران کہم ناکریتہوہ دہلی پیغہمبہر لہ سزای خرابہکارانیش زیاد
ناکری!

پیغہمبہر ﷺ لہ فرمودہیہ کیدا تہندازہو جوداوازی تیوان پاداشتی
چاکہو سزای خرابہ دیاری دہکا، تہوہتا نیمامی تہحمہدو بوخاریو موسلیہو
نہسانی لہ نیبنو عہیاسہوہ (خوای لی رازی بی) دہلی پیغہمبہر ﷺ
فرموی: (إِنَّ رَبَّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ رَحِيمٌ، مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا، كُتِبَتْ لَهُ
حَسَنَةٌ، فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرَةٌ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَمَنْ هَمَّ
بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ، فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ وَاحِدَةٌ أَوْ يَتَحَوَّهَا اللَّهُ عَزَّ
وَجَلَّ وَلَا يَهْلِكُ عَلَى اللَّهِ إِلَّا هَالِكٌ) پدروہردگاری تیوہ، بہبہزہییو خواون
سوزہ، کہسیک ویستی چاکہیہک بکا، بہلام نہیکرد چاکہیہکی بو دہنوسری،
تہگمر چاکہکہی کرد دہ پاداش تا دھوت سہد پاداشی بو دہنوسری بہلکو
زیاتریش، کہسیک ویستی خرابہیہک بکاو نہیکرد چاکہیہکی بو دہنوسری

نه‌گهر خراپه‌یه‌کی کرد یه‌ک خراپه‌ی بۆ ده‌نووسری.
زانایان ده‌رباره‌ی که‌سیکت که ده‌یه‌وی خراپه بکاو دوایی نایکا ده‌لێن
نه‌مانه سی جۆرن:

- ١- خراپه‌که ناکا له‌بهر خاتری خودا، نه‌مه چاکه‌ی بۆ ده‌نووسری.
- ٢- واز له خراپه‌که بێنی به هۆی له بیرچونه‌وه و بێ ناگا بوون لی
نه‌مه نه چاکه نه خراپه. هیچیانی بۆ نانووسری چونکه نه‌تی خیری نه‌هیناوه
کاری خراپه‌شی نه‌کردوه.
- ٣- نه‌گهر وازی له خراپه‌که هینا له بهر نه‌توانینو ته‌مه‌لی و رستی
بیكاو بۆی نه‌کرا، نه‌وه وه‌کوو خراپه‌که‌ی کردبی وایه، چونکه له هه‌دی
صه‌حیح‌دا هاتوه ده‌فرموئ: (إِذَا لَقِيَ الْمُسْلِمَانِ سَبَفْتَهُمَا فَأَلْقَا تِلْكَ وَالْمَقُولُ
فِي النَّارِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الْقَائِلُ، فَمَا بَالُ الْمَقُولِ؟ قَالَ: إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا
عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ) هه‌رکاتی دوو موسولمان به شمشیر په‌لاماری یه‌کیان دا،
یه‌کیکیان نه‌وی تری کوشت بکوژو کوژاو ده‌چنه دۆزه‌خه‌وه! هاوه‌لان وتیان:
نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! نه‌میان بکوژه، هه‌قی خۆبه‌تی بجێته دۆزه‌خه‌وه، نه‌ی
کوژاو بۆ؟ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمووی: چونکه نه‌میش مه‌به‌ستی بوو ده‌ستی
خۆی پیش به‌خا و به‌رامبه‌ره‌که‌ی بکوژی!

شوین که‌وتنی نایینی ئیبراهیم له یه‌که‌تاپه‌رستی و عیباده‌ت‌دا
قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِّلَّةَ
إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١١١﴾ قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي
وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١١٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ
وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١١٣﴾ قُلْ أَعِزَّ اللَّهُ أَبْغَى رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ
شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى
ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١١٤﴾

په‌روه‌ردگار لهم سووره‌ته پیرۆزه‌دا به‌لگه‌ی زۆرو زه‌به‌نده‌ی له‌سه‌ر
یه‌کتاپه‌رستی هه‌ینانه‌وه، بیرو بۆ‌چوونی کافره‌کانی رەت کرده‌وه، هه‌رپه‌شه‌ی
له‌وانه‌ کرد که بپروایان به‌ قه‌زار قه‌ده‌ر نه‌یه، نه‌مجار کۆتایی سووره‌ته‌که به‌وه
ده‌هه‌ینی که نایینی تۆکه‌مو ریکتو پیک، رینگای راستو دروست نایینی
حه‌زهره‌تی ئیبراهیمه که له‌سه‌ر بنه‌مای یه‌کتاپه‌رستی و خودا په‌رستی بۆ غه‌لو
غه‌ش دامه‌زراره، به‌ گۆته‌ری نه‌و نایینه هه‌ر که‌سه به‌رپرسیاره له‌ کارو
کرده‌وه‌ی خۆی و چاکه‌و خراپه‌ی که‌س بۆ که‌س قازانچو زیانی نه‌یه، هه‌دايه‌تو
گه‌یشتن به‌ ناوات هه‌ر به‌ ده‌ست په‌روه‌ردگاره، پاداشو سزا بۆ ناده‌میزاد لای
خودا له‌سه‌ر نه‌و کرده‌وانه‌یه که نه‌نجامی ده‌دا، کردارو گوشتار نیشانه‌ی
خۆشه‌ختی و کامه‌رانی یان به‌ده‌بختی و چاره‌ره‌شی هه‌موو ناده‌میزاده.

بۆیه خه‌یاب ناراسته‌ی پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا بۆ نه‌وی ته‌م راستییانه به
گه‌له‌که‌ی بلی: ده‌فهرموئ: ﴿قُلْ اِنِّیْ هٰذَا نِیْ رَبِّیْ اِلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ﴾ نه‌ی
موحه‌مه‌د! به‌ گه‌لو نه‌ته‌وه‌که‌تو هه‌موو ناده‌میزاد را بگه‌یه‌نه‌و پێیان بلی:
خودای خۆم رهنموونی کردووم و ته‌وفیقی داوم بۆ رهبازیکێ راستو بۆ قۆرتو
پێچ، که بریتی به‌ له‌ نایینیکی تۆکه‌مو ریکتو پیک، که پابه‌ندبوون پێیه‌وه
خۆشه‌ختی دونیاو قیامه‌ت ده‌سته‌به‌ر ده‌کا، نایینیکه له‌سه‌ر حه‌قو راستی
دامه‌زراره بنه‌ماکانی چه‌سپاوو له‌گه‌ل سروشتی ناده‌میزادا گونجاون،
﴿فَیْمَا﴾ نایینیکه راستو ره‌وانه، خواریو خێچی تیدا نه‌یه ﴿مِلَّةَ اِبْرَٰهَیْمَ
حَنِیْفًا﴾ نه‌ویش نایینی ئیبراهیمی خه‌لیله که له‌ هه‌موو نایینیکی به‌تالو
پوچ پشته هه‌لکردو رووی کرده نایینی حه‌قو خودا په‌سه‌ند که نایینی
ئیسلامه، ده‌ ئیوه نه‌ی ناده‌میزاد! هه‌مووتان پابه‌ند بن به‌و نایینه پاکه بۆ
خه‌وشه‌وه‌و لی لا‌مه‌ده‌ن؛ چونکه نایینی حه‌قو یه‌کتاپه‌رستی به‌ نایینی
هه‌لبێزاردی ئیبراهیمه؛ که له‌ هه‌موو نایینیکی رووی وه‌رگێراو ته‌م نایینه‌ی
هه‌لبێزارد ﴿وَمَا کَانَ مِنَ الْمَشْرِکِیْنِ﴾ هه‌رگیز ئیبراهیم هاوه‌لی بۆ خودا دا
نه‌ناوه، بروای به‌ فره خودایی نه‌بووه، یه‌کتاپه‌رستیکی راستال بووه.
ناشکرایه نایینی خودا، نایینی یه‌کتاپه‌رستی و هه‌میشه‌یی و راستالی به

بۆ خودا، نه‌و ئایینه‌یه که په‌روه‌ردگار هه‌موو پیغه‌مبه‌رائی پی ناردووه، له هه‌موو نامه ناسمانی‌یه‌کان‌دا چه‌سپاندوویه‌تی، فرمانی به هه‌موو فروستاده‌کانی خۆی کردووه که بانگه‌وازی بۆ بکه‌ن، بۆیه‌ش نه‌م ئایینه‌ی به تایبه‌ت به ئایینی ئیبراهیم ناو برد چونکه هه‌زه‌تی ئیبراهیم دروودی خودای له‌سه‌ری، پیغه‌مبه‌ری که هه‌موو که‌س ددان به فه‌ضلو ریزی‌دا ده‌نێن، هه‌موو که‌س پێیان وایه: ئایینه‌که‌ی راستو ته‌واوه عه‌ره‌به‌کانو جووله‌که‌و مه‌سیحی‌یه‌کان هه‌ریه‌که‌یان له ناست خۆیه‌وه خۆیان به شوێن که‌وتووی نه‌و پیغه‌مبه‌ره مه‌زنه ده‌زانی، قوره‌یشی‌یه‌کانو لایه‌نگیره‌کانیان خۆیان به شوێن که‌وتووی نه‌و ده‌زانیو پێیان وابوو له‌سه‌ر ئایینی ئیبراهیم، بۆیه په‌روه‌ردگار دوا‌ی وه‌صف کردنی نه‌و زاته به (حه‌نیف) و پشت هه‌ل‌کردو له‌هه‌موو ئایینیکی به‌تاڵ، وه‌سفی یه‌کتا‌په‌رستی بۆ دیاری کردو فه‌رمووی: هه‌رگیز ئیبراهیم هاوه‌لی بۆ خودا دانه‌ناوه، جووله‌که‌و مه‌سیحی‌یه‌کانیش ئیدی‌عای شوێنکه‌وتنی ئیبراهیمیان ده‌کردو پێیان وابوو رێ‌ای شوێنکه‌وتنیان بۆ مووسا و بۆ عیسا شوێنکه‌وتووی ئیبراهیم‌یشن! ده‌ی که نه‌وه ئایینی ئیبراهیمه‌و بریتی‌یه له یه‌کتا‌په‌رستی، نه‌دی نه‌ی موشریکه‌کانی عه‌ره‌ب! نه‌ی تا‌ق‌می جووله‌که‌و مه‌سیحی! چون ئیوه لافی نه‌وه لی ده‌ده‌ن که شوێنکه‌وتووی هه‌زه‌تی ئیبراهیمو ئایینی نه‌و زاته په‌یره‌و ده‌که‌ن؟؟ که‌چی هاوه‌ل بۆ خودا داده‌نێن کو‌رو که‌چو خێزانی بۆ به‌ره‌وا ده‌زانن!! بۆچی ئایینی نه‌و؛ که بریتی‌یه له کاکله‌و جه‌وه‌ه‌ری ئایینی ئیسلام- وه‌رنا‌گرنو مو‌سو‌لمان نابن؟ خۆ ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ری که یه‌کتا‌په‌رستو حه‌نیف بوو، ئایینی خودا په‌سه‌ندی هه‌لبژارد، نه‌ جووله‌که‌ بووه‌و نه‌ مه‌سیحی، وه‌کو‌و له شوێنیکی تر‌دا ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ آل‌عمران/٦٧.

بۆیه بانگه‌وازی ئیسلامی به‌جه‌مس‌ه‌رو ته‌وه‌ره‌ی هه‌موو ئایینی پیغه‌مبه‌ران ده‌ژمێردری، چونکه ئایینی په‌سه‌ندو هه‌لبژێراوی په‌روه‌رد‌گاره، به‌ل‌کو ئایینی په‌سه‌ند لای خودا هه‌ر ئایینی ئیسلامه‌و به‌س! وه‌کو‌و له شوێنیکی تر‌دا ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ

مَنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾

ئه مجار پهروه دگار فەرمان به پیغه مبهرد ده کا که به موشریکه کان رابگه یه نئ، هه لویستی نه گۆری خۆی بۆ تهوانه دیاری بکا که یه کتاپه رستی ناکه نو جگه له خودا شتی تر ده په رستن، کوشتی به ناوی غهیری خودا سهرده برن، فەرمانی پئی ده کا: پئیان بلئی: نوژیو عیبادهتو هه جو عومره به ناوی پهروه دگار هه و بۆ تهوی ته نجام ده دا، کهس ناکاته هاوه لی خوداو جگه له خودا کهسی تر ناپه رستی!

ئهو کاته موشریکه کان بتیان ده په رستن، کوشتیان بۆ سهرده برینو له کاتی سهر برینی ناژه لدا ناوی بته کانیان له سهر ده بردن. بۆیه پهروه دگار فەرمانی به پیغه مبهرد ﴿٨٦﴾ کرد که پیچه وانهی تهوان هه لسو کهوت بکا، مه به ستو نییه تو عه زمو کرده وی ته نیا بۆ خودایی و کهسی که ی مه به ست نه بی و پئی فەرموو: ﴿قُل﴾ نه ی موحه ممه د پئیان بلئی: ﴿إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ بیکومان هه مو جوړه خودا په رستیه کم! نوژیو پارانه وه قوریانی و هه جو عومره و هه موو کردارو گوشتاریکم له ژبانه دا ئه و بیرویا وه ی له سهری ده مرم هه مووی بۆ خودای پهروه دگار هه مه به ستم له ته نجامدانیان به ندایه تکردنی زاتی پاکی کردگار هه هه موو کارو مه به ستو نییه تم بۆ رازی کردنی خودای مه زنو بی هاوه له!

بیکومان ته م نایه ته کوکهره وی هه موو کرداریکی چاکه یه، هه موو کردارو گوشتاریکی باشی له خو گرتوه!

پیویسته موسولمان مه به ستو کرداری، هه رچی له ژبانه دا ته نجامی ده دا، هه ر بهر هه میکی ده یخاته روو بۆ خودا بی و ره زامه ندی تهوی مه به ست بی، به لکو پیویسته نه و کرداره باشانه ی له پاش خۆی به جییان دیلی بۆ خودایی و له بهر خاتری خودایی و بۆ به ندایه تکردن بی بۆ خودا.

جا هه رچه نده و شه ی (نسک) که به زۆری بۆ قوریانی و ته نجامدانی کاروباری هه ج به کار ده هیندری و به شیوه یه کی گشتی به مانا عیبادهتو خودا په رستیه و نوژیو ده گرتمه و، به لام بۆیه به تاییه تی باسی نوژیو هیئا چونکه نوژیو

جده‌ه‌رو کاکله‌ی خودا په‌رستییه، به‌ مۆرانه‌ی شیرک زه‌ده‌دار ده‌بی ﴿لَا شَرِيكَ لَهُ﴾ په‌روه‌ردگار هاوه‌لو هاوشانی نی‌یه، نه‌ له‌ زاتو نه‌ له‌ صیفاتدا، که‌س نی‌یه‌ له‌ خودایه‌تی و په‌روه‌ردگاریه‌تی‌دا وه‌کوو نه‌و بی، په‌رستشو به‌ندایه‌تیکردن هه‌ر بۆ نه‌وه، هه‌ر نه‌و مافی ته‌شریع و یاسادانانی هه‌یه ﴿وَبَدِّلِكَ أَمْرًا﴾ من به‌و بیروباوه‌ره‌ فرمانم پی‌ کراوه‌و به‌ موو لی‌ لاناده‌م، ﴿وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ من یه‌که‌م موسولمانی گه‌ردنکه‌چم بۆ به‌جیه‌ینانی فرمانی په‌روه‌ردگارم بۆ خۆیاراستن له‌ جله‌وگیره‌کانی، هه‌ر شتی‌ک نه‌و نه‌ی لی‌ کردبی هه‌رگیز توخنی ناکه‌وم!

جا که‌ له‌نایه‌تی پیشوودا تاکو ته‌نهایی یه‌زدانی له‌باره‌ی خودایه‌تی‌یه‌وه‌ راگه‌یاندو، ته‌مجار تاکو ته‌نهایی نه‌و زاته‌ له‌ (ربوبیته‌)دا راده‌گه‌یه‌نی‌و ده‌فرموئ: ﴿قُلْ﴾ ته‌ی موحه‌مه‌دا! به‌و موشریکانه‌ بلی: ﴿أَغْفِرَ اللَّهُ أَمْ يَغْفِرَ رَبًّا؟﴾ نایا ده‌شی من جگه‌ له‌ خودا په‌روه‌ردگاریکی تر‌ داوا بکه‌م؟ له‌کاتی‌که‌دا که‌ نه‌و زاته‌ پاکو به‌رزه‌ خاوه‌نی هه‌موو شتی‌که، چی‌ له‌ بوونه‌وه‌ردا هه‌یه‌ دروستکراوی نه‌وه‌و نه‌و به‌دی‌هیناوه‌و هه‌لی‌ده‌سوپی‌نی، هه‌ر نه‌و زاته‌ کازو سه‌رچاوه‌ی خێرو بی‌ره‌و سوود گه‌یه‌نه‌رو زیان دوروخه‌ره‌ویه‌!! ده‌ی چۆن ده‌گونجی من جگه‌ له‌ نه‌و که‌سیکی تر‌ به‌په‌روه‌ردگار بزانم؟!

﴿وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا﴾ هه‌ر کرده‌وه‌یه‌ک ناده‌میزاد ته‌نجامی بدا، چاک بی‌ یا خراب، پاداش و سزای له‌سه‌ر نه‌و ناده‌میزاده‌ خۆیه‌تی‌و که‌سیکی تر‌ لی‌ به‌ریرسیار نی‌یه‌ ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾ هه‌چ نه‌فسی‌ک تاوانبار تاوانی نه‌فسی‌کی تر‌ هه‌لناگری، هه‌رکه‌سه‌ سزاو پاداشی له‌سه‌ر کرده‌وه‌ی خۆی ده‌دریته‌وه‌، وه‌کوو له‌ شوینیکی تردا ده‌فرموئ: ﴿لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ﴾ البقرة/٢٨٦.

هه‌موو ناده‌میزادیک به‌ریرسیاری کردار و گوشتاری خۆیه‌تی، چاکه‌ به‌ چاکو خراپه‌ به‌ خراپه‌. ﴿ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ﴾ ته‌مجار نه‌ی نه‌و تاقو کۆمه‌لانه‌ی خۆتان به‌ حونه‌فار نایین په‌سه‌ند ده‌زانن! باش بزانن له‌ کۆتایی‌دا گه‌رانه‌وه‌تان بۆ لای په‌روه‌ردگاری خۆتانه‌، نه‌ک بۆ لای

کهسانی تر، ههر نهو ئاکامی دووبه‌ره‌کی ئانه‌ه‌تان له نایینه‌دا پێ راده‌گه‌یه‌نی‌و به گۆڕه‌ی زانسته‌و یستی خۆی سزاتان له‌سه‌ر کرده‌وه‌کاتتان ده‌داته‌وه! وه‌کوو له شونینی‌کی تردا ده‌فرموی: ﴿ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُم بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ﴾ (١٦٣) له‌م سورته‌دا نه‌وه‌ی لی وهرده‌گیری که‌ه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د یه‌که‌م موس‌لمان‌ه‌و که‌سی تر نه‌و پله‌یه‌ی نادریتی!

نه‌و گهر پرسیار بکری‌و بگوتری نایا ه‌زهره‌تی نیبراهیمو پێغه‌مبه‌رانی پێش نه‌و له‌خوداناسین‌و موس‌ولمانیه‌تی‌دا پێش پێغه‌مبه‌ری ئیسلام نه‌که‌وتون؟ نه‌دی بۆچی ه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د ﷺ به‌یه‌که‌م موس‌لمان حلیب ده‌کری؟

ئیمامی قورطوبی به‌سی به‌لگه‌ وه‌لامی نه‌م پرسیاره‌ی داوه‌ته‌وه ده‌فرموی:
١- ه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د ﷺ له‌مانادا یه‌که‌م دروستکراوه به‌گشتی، نه‌بو هوره‌یره ﷺ فرمووده‌یه‌کی پێغه‌مبه‌ر ده‌گیری‌ته‌وه که‌ فرموویه‌تی (لَحْنُ الْآخِرُونَ الْأَوَّلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَحْنُ أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ).

له‌ فرمووده‌یه‌کی تردا که‌ حوزه‌یقه‌ روایه‌تی ده‌کا، پێغه‌مبه‌ر ﷺ فرموویه‌تی: (لَحْنُ الْآخِرُونَ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا، الْأَوَّلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُقْضَى لَهُمْ قَبْلَ الْخَلْقِ).

٢- ه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د له‌ دروستبوون‌دا پێشیان که‌وتوه وه‌کوو په‌روه‌ردگار له‌م باره‌وه ده‌فرموی: ﴿وَإِنْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ﴾ قه‌تاده ده‌لی: ئیبنوسعد ده‌لی: له‌م باره‌وه پێغه‌مبه‌ر فرموویه‌تی: (كُنْتُ أَوَّلَ النَّاسِ فِي الْخَلْقِ وَآخِرُهُمْ فِي الْبَعْثِ) من یه‌که‌م پێغه‌مبه‌رم له‌ دروستکراوی‌دا، دوا که‌ سیشیانم له‌ناردن‌دا، بۆیه‌ لی‌ره‌دا ناوه‌که‌ی پێش ه‌زهره‌تی نووحو پێغه‌مبه‌رانی تریش خراوه.

٣- ده‌توانری بگوتری ه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د ﷺ یه‌که‌م موس‌ولمانه له‌ ئومه‌ته‌که‌ی خۆی.

جینشینی ئادەمیزاد لەسەر زەوی

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

(١٦٥)

دوا ئەوەی پەرورەدگار ئەوەی پوون کردەوه که سەرەنجامی هەموو ئادەمیزاد گەڕانەوێه بۆ لای خودا بۆ حیسابو لیکۆڵێنەوه، بە نایەتییکی سەرنج راکیشو گرتگ، کۆتایی بە سوورەتەکه هینا، ئەو پاستییە پراگەیاندا که ئادەمیزاد بڕیکیان دەبنە جینشینی بڕیکیان، وەکوو چینی بیتستان چینیک دەپوا چینیکی تر جیگایان دەگرێهوه، بۆ ئەوەی ژيان لەسەر زەوی درێژە پێ بدرێو ئادەمیزادەکان پێشبرکێ بکەن بۆ ئەنجامدانی کاری باشو فەرمووی: ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ﴾ پەرورەدگار خودایەکی وەهاپە ئادەمیزادەکانی کردوون بە جیگیرو جینشینی یەکتەری، هەندیکیان شونیی هەندیکیان دەگرێهوه، گەلە پێشینەکانی لەناو بردوون، گەلو نەئەوهی تری خستنه شونیان بۆ ئەوەی زەوی ئاوەدان بکەنەوه، پۆلی خۆیانی تیدا بگێرن، پێشبرکێ بکەن بۆ بەکارهێنانو سوود بینین لە بەروبوومەکانی.

﴿وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ﴾ هەندیکیان خستۆتە ژوور هەندیکیانەوه، جوداوازی خستۆتە نێوانتانەوه؛ لە دەولەمەندی و هەژاری دا، لە پلەو پایەو دەست پۆشتییدا، لەزانینو نەزانی دا، لەشیوەو شەکل و سەرو سیمادا، لەجوانی و ناشیرینی دا، لەعەقڵ و ژیرییدا، لە رزق و رۆزیدا، ئەم جوداوازی و خوارو ژووری یە لەبەر نەتوانینو نەزانی خودا نیه، بەلکو ﴿لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ﴾ بۆ ئەوەی بە تاقیتان بکاتەوه لەو مالو دارایی یە پێش و پێش و خشیون، یا لەو کەمو کۆپییە که تووشی دەبن لە ژياندا، بۆ تاقیکرێهوه نەزموونه، تا دەریکەوێ چۆن هەلسو کەوت لەگەڵ ئەو بەشو

بارهدا ده کهن که خودا پیسی داو، واته: په رو: گار همرچه نده بو خوی
پتووستی به تاقیکردنوه نیو هه موو شتیگ لای نهو نو مایانه. به لام وه کوو
تاقیکه روه هه لسو کهوتتان له گهل ده کا؛ ده وله مند به تاقی ده کاتهوه، مالو
سامانی ده داتی، تا ده ر بکهوئ تا چ نه ندازه یه ک شوکرانه ژمیری له سهر
ده کاو بهشی فه قیرو هه ژارانی لی ده دا! هه ژار به تاقی ده کاتهوه مالو سامانی
ناداتی ژبانی پر ناستهنگو ده ست کورتی ده داتی؛ تا ده ر بکهوئ چهند شوکو
صابیره بهو بهشی خودا بوئی داناوه و چون هه لسو کهوت له گهل
هه ژاری به کیدا ده کا. نه مجار خودا پاداشته سزا له سهر کرده وه کانیان
ده داتهوه هه رکه سه به پیی کرده وه و هه لسو کهوتی خوی له دونیادا پاداشته
سزای پوژی قیامت وهرده گری!

واده بی ناده می که مته ر خه می ده کا لهو نه رکه می پیی سپهر دراوه یان
به ریکو پیکي نه رکی سه ر شانی جیبه جی ده کا، نیت پاداشته سزا به گویره ی
نهو کردارو هه لوسته دیاری ده کری.

وه کو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ
الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ، وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ﴾ محمد/ ٣١..

نیامی موسلیم له سه حیحی خویدا له ته بو سه عیدی خود ریه وه
فرموده یه ک ده گیریتوه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فرموی: ﴿إِنَّ الدُّنْيَا خُلُوهٌ
خَضِرَةٌ، وَإِنَّ اللَّهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ، فَاتَّقُوا الدُّنْيَا وَاتَّقُوا
النِّسَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنَةٍ بَنِي إِسْرَءِيلَ كَانَتْ فِي النِّسَاءِ﴾ ژبانی جیهانی شیرینو
جوانه په روه ر دگار نیه ی تیدا کردوه به جینشینو سه ر ده کا چون کار
ده کهن هه لسو کهوتتان چون ده بی! خوتان له داوی دنیا بیاریزن، خوتان
له داوی ناهه تان بیاریزن، ناگادار بن به گویره ی شه رعه تی خودا مامه له یان
له گهلدا بکهن، چونکه یه کهم فیتنه و ناشوویک که له ناو نه ته وه ی نیسرا نیلدا
به ریا بوو هه کاره که ی ناهه ت بوو!

نیتر دواى نهم تا قی کرد نه وهیه له بهر ده م ناده میزاددا دوو شت ههیه:
 تَوَلَّوْا عِیْقَابَ لَه سِر خراپه یان یاداشتو شهواب له سمر چاکه، ﴿إِنَّ رَبَّكَ
 سَرِیْعُ الْعِیْقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِیْمٌ﴾ دلنایه خودای تو زوو تَوَلَّوْا ده سینی،
 که سیک سمر پیچی فرمانه کانی بکا دژی ریبازی پیغه مبهره کهی بچولیته وه
 زوو سزای ده داو پاشگویی ناخا، هر چه نده بق ماوه یه ک مؤلته تی بدا،
 وه صفدار کردنی تَوَلَّوْا سزا به زوو نه نجامدانی لهم پروه وهیه که هه موو
 داهاتوو یک نزیکه، عه ره ب وتنه نی (كُلُّ مَا هُوَ آتٍ قَرِیْبٌ).. نمو تَوَلَّوْا
 سزایه یا له دونیادا ده بی به زیان لیکه وتن له گیانو مالو ناموسدا، یان له
 هه ندیکیاندا، یان له قیامه تدا ده بی به ناگری دۆزه خ! ده شی به هه موو
 سزاکان سزا بدری.

پهروه ردگار وه کوو زوو تَوَلَّوْا له موشریکو کافران ده سینی و سزای
 تاوانکاران ده داو لیخوش بوو به بهزه یی به بق چاکه کارانی موسولمان، نهوانه ی
 شوین په یامی پیغه مبهران که وتوونو پایه ندی فرمانو جله گیره کانیان بوون،
 چونکه په حمو بهزه یی خودا زۆر له قارو غهزه بی زیاتره.. په حمه تی پاساوی
 به سمر قاری دا ههیه، نه وه نده په حمه تی زۆره به شی هه موو شتیک ده کا،
 پاداشتی چاکه به ده چه ندانه ده داته وه، بگره جاری وا ده بی - نه گهر چه
 بکا - ده گاته حموت سه د هینده و زیاتریش.. به لام سزای خراپه هر
 به نه ندازه ی خوی تَوَلَّوْا ده سینی، به لکو نه گهر تاوانکار تویه بکاو له
 گونا هه که ی ژیان بییته وه لهوانه یه لیشی خوش بی، جاری وا ده بی به
 فه ضلو گهره یی خوی له دونیادا تاوانی تاوانبار په رده پۆش ده کاو ناوی
 نازرتی!

زۆر جار پهروه ردگار له قورئاندا نهم دوو صیفه ته ی خوی ویکرا ده هی نی؛
 صیفه تی لیخوشبووی و بهزه یی له گهل صیفه تی تَوَلَّوْا سه نی و غهزه ب ده خاته
 په نا یه کتره وه، وه کوو ده فرموی: ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى
 ظُلْمِهِمْ، وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ الرعد/٦ یان ده فرموی: ﴿نَبِئْ

عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنَّ ذَٰبِي هُوَ الْعَذَابُ
 الْأَلِيمُ ﴿٤٩﴾ الحجر/٤٩-٥٠.. گەلیک ئایاتی تریش لەم جوړه هەن که موژده و
 ترسانیان تێدایه به ته ما کردنو هەر شهیان له خو گرتوه، جارێک بانگهوازی
 ناراسته‌ی بێنده‌کانی ده‌کا به‌هه‌ل‌نانو ته‌ما بمرنانو باسی خوشی به‌هه‌شتو
 شیوه‌ی رازاوه‌ی، ده‌میکیش بانگه‌وازییه‌که به‌شیوه‌ی هه‌ره‌شمو ترساندنو
 باسی سه‌ختی سزای دۆزه‌خو ئیشو ئازاری ئاگری سوتینه‌ر نه‌نجام ده‌دا،
 جاری واش هه‌یه بانگه‌وازییه‌که به‌هه‌ردوو شیوه‌که نه‌نجام ده‌دا.

به‌یارمه‌تی خوا لی‌یه‌دا سورەتی (الانعام) ته‌واو بوو، ده‌ست ده‌که‌بین
 به‌ سورەتی (الاعراف).

سوره تی الاعراف

نهم سووره ته ناو نراوه (الاعراف) چونکه وشه ی (اعراف) ی تیدا هاتووه..
 (اعراف) بهو شووره یه ده گوتری: که له نیوان بهه شتو دۆزه خدایه.
 طه بهری ده لی: (اعراف) کۆی (عرف) همر ته پۆلکمو بهرزییه ک
 له زهوی دا پتسی دهوتری (عرف).. همر بۆیه به کلاوه ی که له شیر دهوتری
 (عرف) چونکه بهرز بۆتهوه.

ئیبینو جهریری طه بهری له حوذه یفهوه حه دیشک ریوایهت ده کا، ده لی:
 ده باره ی نه عرافیه کان (اصحاب الاعراف) پرسیار له پیغه مبر ﷺ کرا،
 نه ویش فهرمووی: نه وانه که سانیکن چاکمو خراپه یان هاوسهنگی یه کترن،
 خراپه کارییه که یان پنگه ی بهه شتی لی بریونه وه، چاکه کانیشیان ریگای
 دۆزه خیای لی گرتوونو ناهیلن بچنه ناو ناگره وه، له سهر شووره ی نه عراف
 پاده گیرین تا پهروه ردگار بریاریان ده باره ده رده کا!

سوره تی (الاعراف) به قسه ی قورئان خوینه به صری و شامی یه کان
 دووسه دو پینج نایه ته، به قسه ی قورئان خوینه مه دینه یی و کوفیه کان دووسه دو
 شه ش نایه ته.

نهم سورت به کۆرا (الاجماع) مه که یی یه، ئیبینو عه بباسو ئیبینو زویه بر
 بهراشکاو ی کۆرا یان له م باره وه فهرمووه.

قه تاده ده لی: نایه تی ﴿وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ﴾
 مه دینه یی یه. هه ندیک ده لین: هه شت نایه ت له ﴿وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ﴾ ی تا
 نایه تی ﴿وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ﴾ مه دینه یین. به لام راجی په سه ندو
 به هیز، به لکو کۆرا (اجماع) ی له سهر ریوایهت کراوه که هه موو سووره ته که
 مه که یی یه به یه ک جار هاتوته خواری.

نهم سووره ته بۆ درێژه پیدانو شیکردنه وه ی سهرگورشته و چیرۆکی
 به سهرهاتی پیغه مبرانو روونکردنه وه ی بنه مای باوه هاتووه، نه میش وه کوو
 سووره تی (الانعام) وایه، به لکو وه کوو شیکردنه وه ی نه وایه، له ته وه ره ی
 چه سپاندنی یه کتا په رستی و زیندو بوونه وه و پاداشتو سزاو، چه سپاندنی نیگا و

پیغہ مبرایہ تی بہ تایبہ تی چہ سپاندنی نہوہ کہ حزرہ تی موحمہ مد
پیغہ مبرہی ہموو نادرہ میزادہ، دہ خولیتہوہ.

سورہ تی نہ عراف لہ سورہ تی نہ نعم در پڑترہ، نہ گہر ریز کردنی حہوت
سورہ تہ در پڑہ کان بہ گویرہی نہوہ بی کامہ در پڑہ نہوہ پیش بخری دہ بواہ
نہ عراف پیش نہ نعم بخرایہ، بہ لام ناشکرایہ ریز کردنی سورہ تہ کان
لہ قورٹاندا (توقیفی)یہ.

نہم سورہ تہ ش وہ کوو ناماژہی بؤکرا، وہ کوو سورہ تی نہ نعم باسہ
سہرہ کیہ کہی لہ تہوہ رہی چہ سپاندنی عہ قیدہو بیروباوہ پدا دہ خولیتہوہ..
بہ لام - وہ کوو سہید دہ فہرموی - جوداوازیان زورہ، ہر چہ نہ سورہ تی
نہ نعم نہ عراف باسہ سہرہ کیہ کہیان لہ چوارچپوہی قورٹانی مہ کی دایہو
باسی عہ قیدہو بیروباوہ دہ کمن، وہ لی جوداوازی گورہ پسانی ہاتو وچویان بؤ
چارہ سہر کردنی نہم باسہ گرنگہ زور لیک جیایہ.

نہم جار ماموستا سہید دہ فہرموی: (بیگومان ہموو سورہ تیک لہ
سورہ تہ کانی قورٹان خواہنی کہ سایہ تی سہرہ خون، ہمرہ کہیان سہرو سیمای
خوی ہدیہ، رپبازو گورہ پانی تایبہ تی خوی بؤ چارہ سہر کردنی نہم باسہ
گرنگہ ہدیہ.

وینہی سورہ تہ کانی قورٹان لہم پرووہ وہ کوو نادرہ میزادہ کان وہ ہایہ،
کہ پورہ ردگار ہر نادرہ میزادہ و کہ سایہ تیو شیوہو پوخساری تایبہ تی خوی
داوہ تی، ہموویان نادرہ میزادن، ہموویان تایبہ تہندی نادرہ میزادیتیان
تیدایہ، ہموویان لہ دروست بوونی پیکہاتہی نہندامہ کانیاو نہرکی
نادرہ میزادیہ تیان وہ کوو یہک وان؛ بہ لام ہمرہ کہیان تا نہوہری سنور
نمورنہی جیاجیایسان تیدایہ، ہیچ نادرہ میزادیک سہد دہر سہد
لہ نادرہ میزادیکی تر ناچی، بہ لکو زور لیک جوداوازن، تہنہا لہ تایبہ تہندی
نادرہ میزادی دا کؤدہ بنہوہ، تہ گینا لہ راستی دا ہر نادرہ میزادہو سہرو سیمای
شیوہو پوخسارو پوہشتی جورا وچوری خوی ہدیہ، تہنانت چاوہ قامکی
ہیچ کہ سیک لہ ہی کہ سیک تر ناچی، بہ ناشکرا جوداوازیان پتوہ دیارہ.

ہر بہو شیوہیہ سورہ تہ کانی قورٹانم دیتہ ہرچاو، ناوا ہستیان پی

ده کم، هه بهو شیوهیهش - پاش ئه وهه موو ته مه نه به سه ره بر د نه و ژیا نه
له گه له قور ئا نه دا - مامه له له گه له سو ره ته کا نی دا ده که م...

سوره تی ته عراف نه م به نه ما بیرو یا وه ره نی سه لامیانه ی له خو گر تو نه:

١- قور ئا نه نامه ی خودایه؛ سه ره تای به وه ده ست پی ده کا که قور ئا نی
پیروژ مو عجیزه ی هه تا هه تایی پیغه مبه ره وه، نیعه ته پیرو ره دگا ره
نار دویه تی بو ئا ده میزا دو پیو یسه شو نی بکه ون.

٢- ئا ده م باب ه گه وه ی ئا ده میزا د؛ ئا ده میزا د هه مو یان له یه که با وک
که وتو نه وه که ئا ده مه.. پیرو ره دگا ره فه رمانی به فره شته کان کرد که سوژ ده ی
پیرو خو شه ویستی بو بهرن، نه که سوژ ده ی به ندایه تی کرد نه پیروژی.

٣- چه سپان دنی بیرو یا وه ری یه که تا به رستی دان نان به تا کو ته نهایی
خودا و به ندایه تی کردن بو ئه و زاته پیروژه، دان نان به وه که هه ره خودا مافی
دانانی شه ریعه تی هیه، مافی حه رام کردن حه لال کردن هه ره هی نه وه
که سی تر رایه ی نا که وی لافی نه وه لی بدات!

٤- سه روش و پیغه مبه رایه تی؛ نیگای خودا بو پیغه مبه رانی شتیکی
چه سپا وه لی ره دا بری ته له نار د نه خواره وه ی قور ئا نه بو سه ره دلو ده روونی
حه زه ره تی مو حه مه د.

٥- چه سپان دنی بیرو یا وه ری زین دویو نه وه و پا دا شتو سزا له پروژی
قیامه تدا.

٦- به لگه هیتا نه وه له سه ره هه بو نی خودا؛ له م سو ره ته دا پیرو ره دگا ره
به لگه ی زۆرو زه به ند ه ی هیتا نه وه له سه ره هه بو نی خو ی، بریک له وه به لگانه
به دیهیتانی ئا سه نه کانو زه وییه له ما وه ی شهش پوژ دا، هه روا هاتنی شه و پوژ
یه که به دوا ی یه که دا، هه روا هاتو چۆی مانگو خوژو نه ستیره کان هه ری به که یان
له ته وه ری خوژ دا و به بی پاشو پیتش به فه رمانی پیرو ره دگا ره، هه ره ها
ده رهیتانی میوه به رو بو مو دانه وێله له زه وی.

٧- هه ره شه کردن به له ناو بردن؛ پیرو ره دگا ره زۆر گه لو نه ته وه ی سه ته مکارو
مله پوری له ناو بر دوون که ده بوا یه گه لو نه ته وه ی دوا نه وان په ندو ئاموژ گاری
لی وه ربگر ن، خه لکانی له هه مان شیوه سزا و تۆله ترساندوه. له هه مان کا تدا

ئادەمیزادانی ھەلناو ەبۆ ئیمان ھێناو کردەو ەبۆ باشو خواپەسەند ەبۆ ئەو ەبۆ خێرو بێریان بەسەردا بڕیژی.

۸- چیرۆکئو بەسەرھاتی پێغەمبەرەن؛ پەرورەدگار لەم سوورەتەدا کۆمەڵیک چیرۆکئو سەرگۆرشتە پێغەمبەرەن (نوح، ھود، صالح، لوط، شوعەیب، موسا) سەلامی خویان لێ بۆ دەگێریتەو، ەبۆ ئەو ەبۆ ئەندو نامۆزگاریان لێ وەرگیرێو بزانی سەرەنجامی خواپەرستان چۆن بوو.

۹- ھەر شە کردن لە بێپرستانو لاقرتی کردن بەوانە ەبۆ شتیک دەپرستن کە زیانو قازانجی ھیچیان بە دەست نیە، شتیک دەپرستن نە دەبێستن نە دەبینن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بەناوی خودای بەخشندەر و مێھرەبان

شۆنکەوتنی قورئانو پابەند بوون بە ھەرمانو جەلەوگیرەکانی

الْمَصِّ ① كِتَابٌ أَنْزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ

حَرَجٌ مِّنْهُ لِيُنْذِرَ بِهِ ۖ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ② أَتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم

مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ③

پەرورەدگار ئەم سوورەتە مەککەیی ەبۆ (المص) دەست پێ کرد، ھیکمەتی دەست پێکردنی ئەم سوورەتەو نمونەکانی کە بەو جۆرە پێتانە کە مانایەکی ناشکرایان نیە، ناگادار کردنەو ەبۆ بێسەر و خۆنەرە کە ئەو ەبۆ ئەو ئەم پێتانە دێ شتیکێ گرنگئو بەنرخئو پێویستە بەناگاداری گوێیان لێ بگیرێ.

بەلێ وردبوونەو تێفکرین لە سوورەتەکانی قورئان ئەو مان ەبۆ دەردەکەوێ کە ئەو سوورەتانە ەبۆ جۆرە پێتانە یان بە وشە (کتاب) دەست پێ دەکەن، ئەو سوورەتانە کە لە مەککە ھاتونەتە خواری، ەبۆ بانگەوازی کردنی موشریکەکان ەبۆ موسوڵمان بوونو چەسپاندنی

پێغه‌مبهرایه‌تی و سروش، نه‌و سووره‌ته‌ مه‌ده‌نیانه‌ی که به‌و جوژه پیتانه ده‌ست پێ ده‌که‌ن وه‌کوو سووره‌تی به‌قهره‌و سووره‌تی ئالی عیمران بانگه‌وازی کردنه‌که تیا‌بانه‌ ناراسته‌ی نه‌ه‌لی کیتاب کراوه‌.. هه‌روه‌ها له‌ سووره‌تی (مه‌ریه‌م) و (عه‌نکه‌بووت) و (پۆم) و (ص) و (ن) دا بانگه‌وازی کردنه‌که تیا‌بانه‌ بریتی به‌ له‌ چه‌سپاندنی پێغه‌مبهرایه‌تی و ناردنی قورئان له‌خوداوه‌و باسی نه‌وانه‌ی که له‌سه‌ر ئایین تووشی ئازار و نه‌شکه‌نجه‌ بوون، هه‌روه‌ها گێڕانه‌وه‌ی سه‌رگورشته‌ی فارسی و پۆم سه‌رکه‌وتنی موسولمانان به‌سه‌ر کافراندا، نه‌مه‌ ئاشکرترین موعجیزه‌ی قورئانه‌ که راستی پێغه‌مبهریتی هه‌زره‌تی موحه‌مه‌د ده‌چه‌سپێنێ.

هه‌ندێ له‌ زانایان پێیان وایه‌ ته‌م جوژه پیته‌ پچه‌ر پچه‌رانه‌ ناوێ بۆ سووره‌ته‌کان و جوژیکێ له‌عه‌له‌می مورته‌جهل.

برپکی تر له‌ زانایان پێیان وایه‌ حیکمه‌ت له‌هینانی ته‌م جوژه پیتانه ده‌ستیشان کردنی سه‌رئاسایی قورئانه‌و ئاماژه‌یه‌ به‌ نه‌وه‌ که قورئان له‌م پیتانه‌ پیکهاتوه‌، قسه‌و ئاخاتنی عه‌ره‌به‌کانیش له‌م پیتانه‌ پیک ده‌ی که‌چی له‌گه‌ڵ نه‌وه‌شدا عه‌ره‌به‌و ئاعه‌ره‌ب ناتوانن له‌و پیتانه‌ نامه‌یه‌کی ئاوا به‌خه‌نه‌ پوو، بۆ نه‌وه‌ سه‌رنجیان ڕابکێشی بۆ نه‌وه‌ که قورئان ئاخواتنی ئاده‌میزاد نیه‌و شاکاری ده‌ستی په‌روه‌ردگاره‌!

﴿کِتَابٌ أَنْزَلَ إِلَيْكَ﴾ ته‌م قورئانه‌ کتیبیکی گه‌وره‌و به‌فه‌رو به‌نرخه‌، نه‌ی موحه‌مه‌د له‌لایه‌ن خوداوه‌ بۆتۆ ئێردراوه‌، بۆ نه‌وه‌ی خه‌لکی پێ شاره‌زا بکه‌ی و ڕیگای ئایینی راست پێشان ئاده‌میزاد بده‌ی و له‌گومپایی و سه‌رلێشی‌واوی ڕزگاریان بکه‌ی.

﴿فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ﴾ به‌ سنگیکی فراوانه‌وه‌ ته‌رکی سه‌رشانی خۆت نه‌نجام ده‌، دلت ته‌نگ نه‌بێ به‌راگه‌یانندی قورئانو ترسانندی مه‌ردووم پیتی و گه‌یانندی به‌و که‌سانه‌ی که فه‌رمات پێ کراوه‌ پێیان بگه‌یه‌نی، خۆراگه‌یه‌ بۆ فه‌رمانی ئیمه‌، ته‌رکی پێغه‌مبهرایه‌تی خۆت جێبه‌جێ بکه‌؛ وه‌کوو چۆن پێغه‌مبهره‌ خاوه‌ن هه‌لوێستو عه‌زیمه‌ته‌کان خۆ ڕاگر بوون!

پێگومان هه‌زره‌تی موحه‌مه‌د ته‌رکی په‌هنومایی کردنی هه‌موو

ناده میزادو هه موو جنۆکهی له سهر شان بووه، نێردراوه بۆ سهر هه موویان،
 کهوابێ شتیکی سروشتی و چاوه پوان کراوه که تووشی جۆره ها نا په حه تی و
 نه زه ته ناخۆشی ببێ، چاوه پوان کراوه تووشی به ریه کانی و تانوتو روو
 لی وهرگپرانو پشت لی هه له کردنی زۆر کهس ببی! که نه مانه کاروباریکن
 ده بنه هۆی دله نگی و نا په حه تی، بۆیه پهروه ردگار نهو جلهوگیریهی
 ناراسته کرد بۆ نهوهی زیاتر سووری له سهر جیبه جی کردنی نهکی سهرشانی و
 چاوه پوانی به دیهاتنی وادهی پهروه ردگاری بۆ چاوه له پیغه مبه ره خاوه
 عه زمه کانی پیش خۆی بکا، وه کوو له شونینکی تر دا ده فرموی: ﴿فَاصْبِرْ
 كَمَا صَبَرَ آلُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ﴾ الاحقاف/ ۲۵، بۆیه ده بی مه به ست به
 جلهوگیری نایه ته که ی نیره قول لی هه له مالینو تیکوشانو شان بهردانو خو
 ناماده کردن بۆ به ره نگاری کردنی هه موو ته نگو چه له مهو تیشو نازاریکن
 که له پیناو راگه یاندنی په یامه کهیدا تووشی دێ، وپرای چاوه پوانی کردنی بۆ
 وه دیهاتنی وادهی پهروه ردگار.

نهی موحده محمد! تیمه هم کتیبه به غمرو گموره یه مان بۆ ناردویه خوارئ
 ﴿تُسَلِّزْ بِهِ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ بۆ نهوی نه تموه که تو باقی تاده میزادی پی
 بترسینئ، همره ها بۆ نهوی بیسته بیره وه ریو یادخه وه بۆ تمو که سانه ی له
 زانستی خودادا به موسولمان حلیب کراون، یادکردنه وه یه کی سوودبه خشو
 کاریگر بی له دلیاندا.

قورئان ناميه کي ناسمانيه بۆ تۆ نيردراوه، بۆ نه نجامداني دوو کاري گريگ: ترساندني موشريکئو خوانه ناسان، وه بيرهيئانه وهی موسولمان، قورئان کتبيکيه نيردراوه بۆ قليشانه وه شۆپش، بۆ درکاندنو راگهياندني حقو راستي، بۆ روويروبوونه وهی ئاده ميزاد به شتيک که له وائه تدا دژی بهرژه وهنديانه دژی ده وهستن، بۆ به گژداچوونه وهی بيرويا وهی دابو نهريتي نه شازو پړوپو وچيانه، بۆ پړوخاندني قه لای کوفرو بيدينيو بارودۆخي کۆمه لگاي خوا لي پنه جاوه، بۆ هه لته کاندني هه موو بيرو بۆچوونو ياسار نظاميک که له تاييني حقي خوداوه سهرچاوهی نه گرتبي، که وایي پړپه وانی قورئانو هه لگرائي مه شخه لي نهو رۆژه روونا که له هه موو رۆژگارو شويني کدا

له ناو هه موو کۆمه لۆ نه ته وه به کدا تووشی جۆره ها ناسته نگۆ ته نگۆ چه له مه ده بن، چونکه ئیسلام رووداوێکی کاتی میژوویی نیه سهری هه لدابی و ماوه یه ک رۆلی بینیی و دوايي به سهر چوویی و چووبیته دووتویی لاپه ره کانی میژووه وه، وه کوو چیرۆک بخویندریته وه! به لکو ئیسلام بریتیه له یاسایه کی ناسمانی خودایی بۆ رووبه پروو بوونه وه ی گوهرایی ئاده میزاد له هه موو چه رخو زه مانی کدا، چونکه قورئان که بهرنامه ی ئه و نایینه یه و یاسای بوونه وه ره، بهرنامه ی هه لبارده یه بۆ ئاده میزاد بۆ هه تا هه تایه، هه رکاتی ئاده میزاد له و پرپه وه لایداو گه رپایه وه بۆ سهر پرپازی گوهرایی ده بی قورئان رۆلی خۆی بینیی و فریای ئاده میزاد بکه و ی و له شه وه زهنگی گوهرایی پرگاریان بکا، که وایی له هه موو رۆژگاری کدا هه قخوازو قورئانخوازان ده بی چاره پروانی رووبه پروو بوونه وه و ناسته نگۆ کیشمه کیشم ببن، ده بی له پێناو راگه یاندنی نایینی خودادا چاره پروانی تووش بوونی زه ره رو زیان بن، وه به دلێکی فراوانه وه خۆ نامه ده بکه ن بۆ هه موو ناخۆشی یه ک، چونکه پرپازی بانگه وازی کارانی ئیسلام به گۆل نه چیندراوه و پرنگا هه ورارو سهره ولیژه.

جا چونکه ئه م قورئان ئه وه نده گرنگۆ پیرۆزو به فهره، بۆیه په ره وردگار خیطابی خۆی ناراسته ی هه موو ئاده میزاد کردو فهرمووی: ﴿اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ﴾ ئه ی موحه ممه د! به و خه لکه بلی: هه مووتان تیکرا شوین ئه و قورئانه بکه ون که له خودا وه بۆتان نێردراوه ته خوارێ، له لایه ن په ره وردگارو به ده یه ننه وه هه لسه روپه ننه ی کاروبار تانه وه بۆتان نێردراوه. هه ره ئه وه به ته نیا شیاوی ئه وه یه مافی ئه وه ی هه یه که شه رعه ت دابنێ و یاساتان بۆ دابه رژی و عیباداتو خودا په رستیتان بۆ دیار بکا، شتی به سه وودتان بۆ هه لال بکاو شتی زیانبه خشتان لی یاساغ بکا چونکه هه ره ئه وه کڕۆکۆ ماهیه تی شته کان ده زانی، ده زانی چی به سه ووده و چی زیانبه خشه.

﴿وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ ئیوه جگه له خودا که سی تر مه که ن به وه لی و سه ره رشتیاری خۆتان، نه له ئاده می و نه له شه یاتینی، ئه وانه ختوکه و وه سه وه ده خه نه دلتانه وه، مه یانکه ن به گه وه ره و لی په رسه راوی خۆتان، کاروباری خۆتان یان پێ مه سپێرن؛ پا به ندی فهرمانه کانیان مه بن بۆ

نه جامدانی کاری زیان نامیزو خه تهرناک، بۆ وه رگرتنی بیرو باوه ری
پروبووچو گومرای شوتنیان مه که ونو شهرو به دبختی بۆ خۆتان دهسته بهر
مه که نا وا مەزانن نهو بتانه، نهو نارامگای شیخو گۆرو قسنانه - هه رچه نه
بهردو دارو بۆ گیانن - لای پهروه رگار کاریگه ریان هیه! لهو په یامه ی
پیغه مبه ر ﷺ بۆ هیناون لامه دن بۆ بهرنامه و پروگرامی تر، نه گه ر وابکه ن
له حق لاتان داوه بۆ گومرای، له جیاتی هوکمی خودای زاناو دانا، یاسای
شهیتانو هه واه هه وه ستان هه لێژاردوه، خۆتان به دبختو چاره ره شی هه ردوو
دونیا کردوه!

به کورتی ته نه ا خودا سه روکاری کاروباری به نه ده کانی ده کا، نهو
به دیهیتان، هه ر نهو شیای حه لاکردنو حه رامکردنه، هه ر نهو مافی
ته شریع دانانی هیه، زه ره رو قازانج هه ر به ده ست نهو، که سی تر رایه ی
ناکه و ی یاسا بۆ نهاده میزاد دابنێ، نه گه ر بۆشی دابنێ بهرژه و نه دی
ناهه میزادی تیدا نه، له به دبختو چاره ره شی زیاتر هیچی تری لێ ده ست
ناکه و ی!

به لام نیوه ﴿قَلِيلًا مَّا تَذْكُرُونَ﴾ زۆر به که می نهو شتانه ی نه رکی
سه رشانتانه بهرامبه ر به خودا دپته وه بهر تانو پیتی ناشنا ده بن، که متر په ندو
نامۆژگاری له م قورئانه وه رده گرنو واز له لاسایی کردنه وه ی کویرانه و ناره زوو
په رستی ده هیننو ده گه رپه نه و بۆلای خوداو موسو لمان ده بن، وه کوو له
نایه تیکی تر دا ده فره موئ: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ
بِمُؤْمِنِينَ﴾ یوسف/ ۱۰۳.

تییینی:

۱- نایه ته که به شیوه یه کی گشتی فره مان ده کا به هه موو ناهه میزاد که
شوین نایینی نه سلامو بهرنامه که ی - که قورئانه - بکه ون، هه ر شتی که نهو
حه لالی کرد حه لاله، هه ر شتی که نهو حه رامی کرد حه رامو پێویسته لیتی دور
بکه وینه وه.

شوینکه وتنی پیغه مبه ریش ده چپته چوارچه وه ی شوینکه وتنی قورئانه وه

چونکه په‌روه‌ردگار فرمانی پی‌ کردوین که پایه‌ندی فرمانه‌کانی بین، وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ﴾ النحل/۴۴. که‌وابی نایه‌ته‌که به‌لگه‌یه له‌سمر پی‌ویست بوونی شوینکه‌وتنی قورنارو فرموده‌کانی پیغه‌مبیر ﷺ.

۲- حرامه له ناییندا شوین همر ناده‌میزادیک بکه‌وین که پایه‌ندی فرمانی خودا نه‌بی، نابی لاسایی نه‌هلی کیتاب بکه‌ینه‌وه: که پایه‌ندی فرمانی ره‌به‌نه‌کانیان بوون، وه‌کوو له شوینیکی بردا ده‌فرموی: ﴿اتَّخِذُوا أَخْبَارَهُمْ وَرُءِبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ التوبة/۳۱.

۳- له‌گه‌ل هه‌بوونی ده‌قی شرعی حرامه ناده‌میزاد شوین پراو بوجوونی تایبه‌تی خوی بکه‌وی.

۴- حرامو یاساغه جگه له‌خودای مه‌زن که‌سیکی تر بکری به‌وه‌لی و سهریزشتیارو به‌ندایه‌تیی بو بکری.

سهره‌نجامی به‌درو‌خستنه‌وه‌ی پیغه‌مبهران له‌دونیادا

وَکَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيِّنًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿۴﴾ فَمَا

كَانَ دَعْوَانَهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿۵﴾

له نایه‌ته‌کانی پیشودا په‌روه‌ردگار فرمانی به پیغه‌مبیر کرد که نمرکی سهرشانی خوی - تر ساندزو را‌گه‌یاندن - نه‌نجام بدا، فرمانیشی به ناده‌میزادان کرد که په‌یامه‌که‌ی وه‌ریگرنو شوینی بکه‌ون، ته‌مجار له‌م نایه‌تانه‌دا باسی ناکامی نه‌وانه ده‌کا که سهرپیچی فرمانو جله‌وگیره‌کانی قورشان ده‌کهن، نه‌مه‌ش له‌پروانگه‌ی وه‌بیره‌ینانه‌وه‌ی هوکارو ناکامی له‌ناویردنی گه‌له پیشینه‌کانو فرموی: ﴿وَکَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا﴾ زور له شارو شارو‌چکه‌مان ژیر زه‌بهر کردنو دانیش‌توانیانمان له‌ناویردن، به‌هوی سهرپیچی کردنیان بو پیغه‌مبیره‌کانیانو به‌درو‌خستنه‌وه‌یان، نه‌و گه‌لو نه‌ته‌وانه پیغه‌مبیرمان بو ناردنو سهرپیچی‌یان کرد ﴿فَجَاءَهَا بَأْسُنَا يَبَاسًا﴾

نیتر عذابو تۆلوی نیمه یان بۆ هات، له کاتی که ئەوان لە شهودا بوونو
 له شیرینی خودا غافلگیرمان کردن! ﴿أَوْ هُمْ قَائِلُونَ﴾ یان له کاتی قهیلولو
 پشودانی پیش نیوه پۆدا بوون. ههردوو کاته که کاتی بێ ناگییو
 نیستیرا هتو پالدا نهویه. وه کوو له نایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿أَفَأَمِنْ
 أَهْلِ الْقُرَىٰ أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ، أَوْ أَمِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ
 أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ﴾ الاعراف/ ۹۷-۹۸. کهواته با
 خراپه نه کزو له خۆیان دلتیا نهبن، به لکوو هه موو کاتی خۆ له خراپه کاری
 بیاریزنو له عذابو خودا بێ ترس نهبن، بزاتن که خودا هه می شه ناگادارو
 به تواناو به صهیره به لام که تۆلستاند به زهیره!

﴿فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾
 له کاتی هاتنی تۆلوی سزای نیمه بۆ سه ر نهو گه لو نه ته وه سته مکارانه هه
 نه وه نه دیان پێ گوترا که دان به تاوانه کانیاندا بنه زنو به ده می خۆیان بلێن
 نیمه شایانی نهو سزایه ی نهو سته مکار بووین، په شیمان ده بنه وه به لام تازه
 په شیمانی سوودی نابێ.

مه به ست له نایه ته که ترساندنو هه ره شه کردنو په ند وه رگرتنه به نهو
 عذابو سزایه ی که تووشی گه له سه ری پچی کاره کان بووه، بۆ نه وه ی بی سه رازو
 ناده میزادانی سه رده م به خۆیاندا بچنه وه واز له تاوانی سته مکاریان به یه نن،
 به تر سن له وه ی که خودا غه زه ییان لێ بگریو به ده ردی گه لو نه ته وه کانی
 پیشوویان به ری، چونکه سوننه تی خودا وایه که هه تا ئەوان راستالو
 خودا په رستو گوێرا یه ل بن، خودا به کۆمه لو کۆکوژی له ناویان نابا، وه کوو له
 نایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا
 بِأَنْفُسِهِمْ﴾ الرعد/ ۱۱. چونکه تۆلوی سزای په ره ر دگار بۆ به نه ده کانی له
 دونیادا حقو داد په ره ری به له نا کامی سه ری پچی تاوان کردندا تووشیان
 ده بی!

سهره نجامی کوفرو بی دینی و لیکن لینه وه له سهر کرده وه له رۆزی

قیامه تدا

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾ فَلَنَقْضُنَّ عَلَيْهِمْ

بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ

فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ

خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِتَابِعَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

پاش نهوی پهروه ردگار هه ره شهی له سهر پیتی کاران کرد به له ناو بردن
 ریشه کیش کردن، به شوین نمو هه ره شهیده هه ره شهی به سزایه کی تر لی
 کردن، که سزای رۆزی قیامه ته: نهوی روون کرده وه که پرسیار له هه مو
 که س ده کرئو له کرده وه کانی ده کۆلد ریته وه هه حسابی له گهل ده کرئو،
 هه که سه به گویره ی کرده وه کانی سزاو پاداشتی ده دریته وه، چاکه به چاکه
 خراپه به خراپه! جا که له نایه تی پیتشودا نهوی روون کرده وه که بریک له
 حالو چۆنیه تی قیامه ت لیکن لینه وه هه حساب له گهل کردنه، نهو جار نهو
 به یان ده کا که برئ له حالو چۆنیه تی قیامه ت، کیشانی کرده وه ی
 ناده میزاده وه ده فرموی: ﴿فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ﴾ دلیا بنو هیچ
 شکو گوماتان نه بی نیمه له رۆزی قیامه تدا پرسیار له گهل و نه ته وه کان
 ده که یین ده رباره ی شیوه ی وه لامدان وه یان بو پیغه مبه ره کانیا، لیان
 ده پرسین چۆن وه لامی پیغه مبه ره کانیا داوه ته وه، واته: پهروه ردگار له رۆزی
 قیامه تدا یه که یه که پرسیار له ناده میزاده کان ده کا ده رباره ی نهو
 پیغه مبه ره ی که پتویست بووه شوونی بکهوئ! چۆنی بانگهوازی پی
 گه یشتروه و چۆن وه لامی داوه ته وه!

ههروه ها ﴿وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ﴾ پرسیار له پیغه مبه ره کانیش ده که یین،
 ناخو چۆن چۆنی په یامی نیمه یان به خه لکه که گه یاندروه و چۆنیا وه لام

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینین و هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروو فهرمووده‌کانی
پێغه‌مبهر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی نه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ناده‌میزاد و نه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌وه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فهرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی نه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین نه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ نه‌وه‌ی
تینکاری نه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ناده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی برده‌ی و زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابی! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته نه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستیره‌کانی تر هه‌یه، نه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستیره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی نه‌وتۆ ئیه که‌ نه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو نه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
نه‌وه‌دایه ئایا جووری ژبانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستیره‌انه
ده‌سته‌بهرده‌ی یان نا؟! خۆ ته‌گه‌ر نه‌و بیرو بۆچوونانه نه‌و تیوره‌ زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژبان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستیره به‌سه‌لمیئن و له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانه‌بهرانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ته‌م جووره گیانه‌بهره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه‌ شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بن و ناده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خودا و پێغه‌مبهره‌وه پێمان

لە مائى باوکیدا بەرپر سيارەو لیکۆلینەو ەى لى دە کرى، بە کورتى ھەمووتان کاربە دەستو لىپر سرازو لىپر سىنەو ەتان لە گەل دە کرى.

قورئانى پىروژ لە بارەى ئەم لىپر سىنەو ەبەى پروژى قىامت زۆر ئايەتى تىدان، وە کوو دە فرموى: ﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ﴾ القصص/ ۶۵، يان ﴿وَيَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ؟ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا، إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلَامُ الْغُيُوبُ﴾ السائدة/ ۱۰۹، يان دە فرموى: ﴿يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ الانعام/ ۱۳۰.

بەلام ئاشکرايە ئەم پرسيار لىکردنو لىپىچانەو ەبەى بۆ زانىنو ئاشکرا کردنى شتىكى ئەزانراو نىبە کە لەو پىش خودا ئەمىزانىبى، بەلکو بۆ پى پراگەياندنو ەوال پىدانى خودايە بەوان کە ئاگادارى کردو ەکانيان بوو ە دەزانى چيان کردو ە بۆ سەركۆنەکردنو سەرزەنش کرديانە لەسەر خرابەکارى! پرسيارو لىکۆلینەو ەبەى کى وردو چرو پر، ەمە لايەنو گشتى، پر ەوانە کراو بۆسەر پر ەوانە کراو دە گرتەو، ئەم لىکۆلینەو ە پرسيارو ەلامە بەنەپنىو پەنامە کى نىبە، بەلکو لەپىش چاوى ئەهلى مەحشر ەو لەشاشو فلىمى خودايەو ە رادەنوئىرئى بەروونو ئاشکرايى دەبينرئى، پرسيار لەو خەلکە دە کرى کە پىغەمبەريان بۆسەر پر ەوانە کراو ئەوانىش بە وردى بۆ پىچو پەنا رووداو و ەلۆست چۆن بوو دانى پيا دەنن، ئىعتىراف بە تاوانبارى خويان دە کەن! پرسيار لە پىغەمبەرەکان دە کرى و ەلام دە دەنەو، بەلام کار بەو ەندەو ە ناو ەستى بەلکو وئ دەچئ ئەوان شتىکيان لەبىر چوو پىتەو ە بەلام خودا نووسىو ەتى و ەيچ شتىكى ئەوار دوو، وە کوو لە شوئىتىكى تردا دە فرموى: ﴿أَحْصَاءُ اللَّهُ وَتَسْوَةٌ﴾ المجادلة/ ۶. بۆبە دە فرموى: ﴿فَلَنَقْصَنَّ عَنْهُمْ بَعْلَمَ﴾ دُنْيا بە تىمە زۆر بە وردى لىزانى رووداو ەلۆستو کارو کردو ەکانيان بەسەر پىغەمبەر ەتەو ەکانياندا دە خوئىنەو ە خوئىندنەو ەبەى کى زانستيانە، تا ئەو ەبى زانستى! بەبى ئەو ە تەنانت بە ئەندازەى گەردىلەبە کتو بچو کترىشمان لى ەون نابى، چونکە زانستى تىمە

همو شتیکی وردو ههراش ده گریتموه و ناگاداری هموو ههلو یستو کردارو گرفتاریکیان بووین ﴿وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ﴾ هیچ کاتو ساتیک له هیچ په ناگه و کونو که له بهر یکهدا نیمه له نهوان بی ناگا نه بووین، به لکو له گه لیان بووینو نهوه ی گوتوو یانه بیستو ومانه، نهوه ی کردوو یانه بینو ومانه، ناگاداری ههستو مه بهستو خدیالی ناو دلشیان بووین، خیانه تنی چاویشیانمان ناگا لی بووه، له پرژی قیامه تدا ههوال به ناده میزاده کان دده دین به کرده و کانیان، ههرجی کردوو یانه کهم بی یان زور، گرنگ بی یان پروپوچ ده یخه ینمو بهر چاریان، چونکه نیمه ناگاداری هموو شتیکیان، گه لایه ک که له درخت ده که ویته خواری، دهنکه دانو یلیمه ک که ده که ویته درزی زهوی یهوه خودا ناگای لیمو پیی ده زانی، وه کوو له شونیک کی تر دا ده فرموی: ﴿وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا، وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ الانعام/ ۹۵.

نه مجار بهر وهر دگار یاسای تۆلوو حیسابو لی کۆلینهوه دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ﴾ کیشانو نهن دازه دار کردنی کرده و کان بو پیغه مبهرا نو گه لو نهتموه کانو سهنگو سووکییانو باشو خرابییان نهو پرژه له سر بنه مای حقو داد بهر وهری نه انجام ده درئی، کهس سته می لی ناکرئی، ماوه ی به ههله بردنو تهرازوو یازیو دزینه وه ده مه ده می نیه، وه کوو له شونیک کی تر دا ده فرموی: ﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا، وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكُفًى بِنَا حَاسِبِينَ﴾ الانبیاء/ ۴۷. جا که تهرازوو خیرو شهر دانرا، کرده و کان کیشانه کران، سهر ده کرئی ﴿فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ که سیک تای تهرازوو کرده و به شه کانی قورس بوو به سهر تای تهرازوو کرده و خراپه کانیدا زال بوو، نهوه نهوانه به مرز گه یشتوونو ده چنه ناو به ههشتموه له سزای ناگری دۆزه خ رزگاریان ده بی! چ رزگاریوونو به مرز گه یشتنیک لهوه خوشتره ناده میزاد له ناگری دۆزه خ رزگاری بیو و بگه ریتموه بو به ههشت؟ بو نهو به ههشته ی که له سهره تای په یدا بوونی

ناده میزاددا ژبانی تیدا به سمر بردو؟ زیدو نیشته مهنی خوی بووه، دوی نهو داپرانه دوورو دریژه گهرانهوه بو نهو به ههشته، گهرهترین به مزار گهیشته. بهلام ﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ﴾ که سیک تای ترازوی کردهوه باشه کانی سوک بی، چاکه کی کم بنو کوفرو خرابه کاری زور بن، نهوانه خودی خویان خهساره تمند بوون، خودی خویان له ده ست داوه، خوشبهختی و به مرز گهیشته هتا هتاییان له کیس خویان داوه و بهرو دوزه خو به دبهختی و چاره پرسی هه میسه بی بردویانه! نهوانه دردیان گرانه، خودی خویان له ده ست داوه، که سیکیش خوی له ده ست دا خوی له کیس بجی تیتر چی بو ده مینیتوه؟!

کهوایی ترازوی خپرو شهر ناده میزاده کان ده کاته دوو بهش؛ به شیکیان موسولمانن، نهوانه هه چهنده پلهو کردهوه تنای ترازوی کردهوه کانیان جوداوازی تیدایه بهلام زوویان درهنگ ده چنه به ههشتهوه به مزار گهیشتون. بهشی دووهم تاقمی کافرو بی دینه کانن، نهوانهش له گهل جوداوازی پلهو پایده دوزه خیان خهساره تمندی چاره پرسی به دبهختن!!

نهم مانایه له چهند شوینیکی قورناندا دووباره و سئ باره بوتهوه وه کوو ده فرموی: ﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ، وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأَمَّهُ هَٰوِيَةٌ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ نَارٌ حَامِيَةٌ﴾ القارعة/ ۶-۱۱.

ماوه تهوه نهوه بلتین: که نهو شتانهی رژی قیامت ده کیشترین کردهوه کانن، هه چهنده کردهوه عرضی مهعنهوین، بهلام چهروه ردگار ده توانی نهو عرضانه بکاته قهباره و له نامادیسهو بیانکاته مাদدهو بیانکیشی!

فرموده هی پیغه ممبر زورن دهربارهی نهوه که کردهوه کان ده کیش به قهباره، وه کوو نهو فرموده هی دهربارهی پرسیار کردن له گوردا که ده فرموی: ﴿فَيَأْتِي الْمُؤْمِنُ شَابٌ حَسَنُ اللَّوْنِ طَلَبُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَيَقُولُ أَنَا عَمَلُكَ الصَّالِحِ﴾ یان وه کوو نهو فرموده هی که دهربارهی سزای

زهکات نه دهر که ټیبنو ماجمو نه ساتی و ټیبنو خوزه یمه له ټیبنو مه سعو دوه که ده فرموی: نو مالو سامانه ی زه کاتی لی نه دری ده بیته ماریکی که چلو سزای خاوهن ماله که ی پی ده دری، وه کوو ده فرموی: (مَا مِنْ أَحَدٍ لَا يُؤَدِّي زَكَاةَ مَالِهِ إِلَّا مِثْلَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ حَتَّى يَطُوقَ بِهِ عُنُقَهُ) نه مجار پیغه مبر ﷺ نایهتی ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ ال عمران/ ۱۸۰ ی خوینده وه، به لکه له سر نه وه که کرده وه کان ده کیشرین نو فرموده یه که نه بود او دو تیر میزی به (مرفوعی) له جابیره وه ده یگیر نه وه ده فرموی: ترازوی خیرو شرپ داده نری که سیک به نه ندازه ی دنکه گه نمیک چاکه کانی قورستر بن له خرابه کانی ده چپته به هه شته وه، که سیکیش خرابه کانی به نه ندازه ی دنکه دانه و لیک قورس تر بن ده چپته دوزه خموه) گوترا نه ی نه گمر ها و ترازو بوون؟ فرموی نه وانه ی که چاکو خرابه یان به نه ندازه ی یه که نه وانه له نه عرفا ده بن.

قورطوبی له ټیبنو عومره وه ریوایت ده کا، ده فرموی: نه وه ی که کیشانه ده کری نامه ی کرده وه کائن، نه مجار ده لی هر هم رایه راستو فرموده ی پیغه مبر بهم شیوه یه هاتوه؛ نه وه تا پیغه مبر ﷺ فرمویه تی: ﴿إِنَّ مِيزَانَ بَعْضِ بَنِي آدَمَ كَادَ يَخْفُ بِالْحَسَنَاتِ فَيُوضَعُ فِيهِ رِقْ مَكُوبٌ فِيهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَيَنْقَلُ﴾ وا ده بی تای ترازوی چاکه کان سوک ده بیو سلوا ناداته وه پیره کاغزیکی ده خه نه ناوی (لا اله الا الله) ی تیدا نوو سراوه نیتر تای ترازو وه که گران ده بی!

ده ی هم خه دیته نه وه ده گمیه نی که کیشانه که بو نو نامانیه که کرده وه کانی تیدا نوو سراون نهک خودی کرده وه کان، هروه ها نه وه ش ده گمیه نی که پهره و دگار نه گمر بیوی تای ترازو وه که سوک ده کا، نه گمر بیشیه وی قورسی ده کا، به وه ی که پیره کاغزی تری بکاته ناو.

ماوه نه وه تایا ناخو هم ترازو وه ترازوی حقیقی یه یان ره مزو

ته مثیلہ ؟ زانایان لہم بارہیموہ را جیاییان تیدا پیدایا بوہ .

موجاھیدو ضہ حاک و نعمہ ش دہ لَین: تہرازو کیشانہ کہ بہ مانا
عہ دالہ تو برپار دانو یہ کالا کردنہ وہی کردہ وہ کاتہ . باسکردنی تہرازو بو
میثال ہیندراوہ تہوہ، وہ کوو تہوہ دہ گوتری تہوہ کتیبہ ہاوتہرازوی فلانہ
شتہ، واتہ: ہرامبہرو ہاوشانی تہوہ، بہ نندازہی پارہ دینئی! مہ بہ ست بہ
تہرازو لہ پڑوی دوا پیدا داد پہروہری تہوہ اوو عہ دالہ تکاریہ، لہ
نہندازہ دارکردنی کردہ وہی نادہ میزادانو سزاو پاداشت دانہ وہیانہ!

جہ ماوہری زانایان پییان وایہ: کہ کیشانہ تہرازو حہ قیقہ تنو کردہ وہی
نادہ میزادانیان پی کیشانہ دہ کری. بو تہوہ زانیاری خودا دہربارہی
کردہ وہی بہندہ کانی پی تاشکرا بکریو خہ لکی بزائن کہ خودا ناگادارو
زانابوہ بہ کردارو گوفتاریانو پاداشتو سزایان لہسر ہدیتہوہ .

زہ جاج دہ لئی: تہ ہلی سوننتو جہ ماعت لہسر تہوہ کزکن کہ
پتویستہ پروامان بہ تہرازو و کیشانہی پڑوی قیامت ہہ بی، کردہ وہی
نادہ میزادان بو تہرازوہ کیشانہ دہ کری.

قسہی ہدقو راست تہوہیہ: کہ بلَین: تہرازو و کیشانہی پڑوی قیامت
شتیکی غہیبین، قورنانو حہ دیت چونیان باسکردون ناوا پروایان پی بکہین،
وازینین لہ لیکز لہنہوہ دہربارہی شتہوہ چونیہ تییان، تہوہ حہوالہی زانیاری
خودایہ.

بہ خشش و نیعمہ تہ زورہ کانی پہروہردگار بو بہندہ کانی

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعْيِشًا قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ

پاش راگہ یاندنی تہوہ: کہ دانہری نایین پہروہردگارو پتویستہ شوین
فرمانو جلہوگیرہ کانی بکہوین، پاشان باسی تۆلہ ساندنو سزای دونیای کرد
لہسر پیچیکاران، نادہ میزادانی ترساند لہ سزاو تۆلہی پڑوی قیامتو
نامارہی بہ ہہ بوونی تہرازووی خپرو شہر کرد، تہ مجار نادہ میزادان ہلڈہنی

بۆ پابه‌ندبوونو قه‌بول کردنی بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ران،، نه‌مه‌ش له‌پرێگه‌ی وه‌بیره‌ینه‌وه‌ی به‌خشش و نیعمه‌ته‌ زۆرو هه‌مه‌جۆره‌کانی په‌روه‌ردگار به‌سه‌ر به‌نده‌کانی داو فەرمووی: ﴿وَلَقَدْ مَكَنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ سۆیند بێ ئیمه‌ ئێوه‌ی ئاده‌میزادمان له‌سه‌ر زه‌وی چێگیر کردوه‌، ئه‌و هه‌ساره‌یه‌مان گونجاندوه‌ بۆ تێدا ژبانی ئێوه‌، زه‌ویمان کردوه‌ به‌شۆنتی حه‌وانه‌وه‌و تێدا ژبان، تایبه‌تمه‌ندی و امان تێدا داناوه‌ که له‌گه‌ڵ پێوستیاتی ئاده‌میزادو ئاژه‌لو په‌له‌ورو خه‌شکدا بگونجی، ﴿وَجَعَلْنَا فِيكُمْ مَعَاشٍ﴾ رزقو رۆزی زۆرو هه‌مه‌جۆرمان بۆ ئێوه‌ تێدا به‌دییه‌ناوه‌، سوود بینینو که‌لک وه‌رگرتن له‌زه‌ویمان بۆ حه‌لال کردوون، ده‌ریاو هه‌ورو بارانه‌مان بۆ رام کردوون، به‌گوێره‌ی پێوست زه‌وی ئاو‌دیر بکه‌نو رزقو رۆزی هه‌مه‌جۆری لێ به‌دی بینن! کێوانمان تێدا کردوون به‌ له‌نگه‌رو شیوو دۆلو چۆم و زێمان تێدا به‌دییه‌ناونو ئاوو هه‌وای سازگارمان بۆ دابین کردوون...

به‌لێ ناشکرایه‌و گومانی تێدا نیه‌ که به‌دییه‌نه‌ری ئاده‌میزادو زه‌وی به‌ قوده‌رتو حیکمه‌تی خۆی ئاده‌میزادی چێگیر کردوه‌ له‌ زه‌ویدا، هه‌ر ئه‌وه‌ که تایبه‌تمه‌ندی وای له‌ زه‌وی دا داناوه‌: که له‌گه‌ڵ ژبانی ئاده‌میزاد بگونجی، نه‌ ئه‌وه‌نده‌ گه‌رم بێ شت به‌سووتینی یان ئه‌وه‌نده‌ سارد بێ به‌سته‌له‌ک دروست بکا، په‌روه‌ردگار ئه‌م زه‌وییه‌ی کردوه‌ به‌ لانه‌ی ئاده‌میزادو شۆینگه‌ی حه‌وانه‌وه‌، بژێوو و به‌روبوومی پێوستو هۆکاری ژبانی تێدا ده‌سته‌به‌ر کردوه‌، هه‌ر زاتی په‌روه‌ردگاره‌ زه‌وی وای به‌دییه‌ناوه‌ که بپێته‌ مه‌لێه‌ندی تێدا ژبان، پێکهاته‌و قه‌باره‌و ئاوو هه‌واو دوورو نزیکه‌ی له‌مانگه‌و خۆرو هه‌لسو‌پانی به‌ده‌وری خۆرداو خێرایه‌ی هه‌لسو‌پانه‌که‌ی... هه‌تد هه‌موو ئه‌و تایبه‌تمه‌ندیانه‌ی وای به‌دییه‌ناون که گونجاو بن بۆ ژبانی ئاده‌میزادو تێدا حه‌وانه‌وه‌ی، نه‌گه‌ر چێگیر کردو دانه‌زاندی په‌روه‌ردگار نه‌بویه‌ بۆ ئاده‌میزاد له‌زه‌وی دا له‌کوێ ئه‌م ئینسانه‌ زه‌بوونو بێ ده‌سه‌لاته‌ ده‌یتوانی سروشت بۆ به‌رژه‌وه‌ندی خۆی رام بکا؟! ئاوا ده‌سه‌لات به‌سه‌ر ئاوو هه‌واو ده‌ریاو شیوو دۆلو ده‌شتو چیا‌دا پمیدا بکا?!

بێگومان ئێستا له‌پروانه‌گی گه‌شته‌ ئاسمانیه‌کانی فه‌ضاو فڕینی فڕۆکه‌

لەبەر زایى ئاساییداو بەرز بوونەوهی ئادەمیزاد بۆ سەر هەسارەى مانگۆ مەریخ دەرکەوتوو ئادەمیزاد چەند پەيوەندى بە زەوى پەيوە هەيه! چەند پەيوەندى بە ئاوو هەواى ئەم هەسارەوه هەيه، کە لىتى دوور کەوتەوه چەندە بەپەرۆشەوه پەيوە پەيوە بارەشى و ئارامى تێدا بگرێ.

پەرۆردگار پزقو رۆزى لە زەوى دا بە دوو جۆر بۆ دابىن کردوون: يەكەم بە دروستکردنى پزقو رۆزى لە سەر تادا، دووم لە پرێگەى کارو کاسبى و بازرگانى و رەدامهينانى ئادەمیزاد خۆپەوه، هەروو شتێوە کەش لە راستى دا بە ويستى نیرادە و فەضلو گەورەى خودا دینە جێ، هەمويان نىعمەتى خودان بۆ بەندەکانى، زۆرى و هەمەجۆرى نىعمەتیش بىگومان خوازیارى گەردنکەچى و بەندایەتى و سوپاسگوزارى، بەلام لە گەڵ ئەوە شدا ئێوە نەى ئادەمیزادینە! ﴿قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ زۆر بە كەمى سوپاسگوزای ئەو نىعمەتانەى من دەكەن كە بە سەر ئێوەمدا رشتوو، وەكوو پێویست نەركى سەرشانى خۆتان نەنجام نەهێنو كوفرى نىعمەتەكانم دەكەن، وەكوو لە شونىكى تردا دەفرموى: ﴿وَإِنْ تَعْدُوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ﴾ ابراهیم/ ٣٤، یان دەفرموى: ﴿وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِي الشَّكُورُ﴾ سبأ/ ١٢.

سوپاسگوزارى نىعمەت بەوه دەبێ خواوەن نىعمەت بەچاکی بناسى، بەجۆرێك سوپاسى بكەى كە شیاوى بێ، هەموو ئەندام و جەستە لە شتێكدا بەكاربهێنى كە بۆى دروستكراوه، لەكارى خێرو خواناسى دا بەكاریان بێنین، بۆ ئەوهى پەرۆردگار لەخۆمان رازى بكەین و نىعمەتەكانى بۆ ئادەمیزاد بەردەوام بن، چونكە بە سوپاسگوزارى، نىعمەتو بەخششى خودایى بەردەوام دەبن و ئادەمیزاد خۆشەختو كامەران دەبێ!

ریزان له ئاده‌میزاد به‌هوی سوژده‌بردنی فریشته بو ئاده‌مو گومر ابوونی
شه‌یتان و ده‌رکردنی له به‌هه‌شت

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْۤا
اِلَّاۤ اِبٰلٰیْسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّٰجِدِيْنَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ اَلَّا تَسْجُدَ اِذْ
اَمَرْتُكَ قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِيْ مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِيْنٍ ﴿١٢﴾ قَالَ
فَاْهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُوْنُ لَكَ اَنْ تَتَكَبَّرَ فِيْهَا فَاخْرُجْ اِنَّكَ مِنَ الصّٰغِرِيْنَ
﴿١٣﴾ قَالَ اَنْظِرْنِيْۤ اِلٰى يَوْمٍ يُبْعَثُوْنَ ﴿١٤﴾ قَالَ اِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِيْنَ
﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَاۤ اَغْوَيْتَنِيْ لَاقْعَدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيْمَ ﴿١٦﴾

ئۆم لاتیئنه‌م مین بئین آیدیه‌م و مین خلیفه‌م و عن آیمینه‌م و عن شمایله‌م
ولا تجذ اکثره‌م شکیرین ﴿١٧﴾ قال آخرج منها مدءو ما مدخورا لمن
تبعك منهم لاملان جهنم منكم اجمعین ﴿١٨﴾

له نایه‌تدکانی پیشوودا به‌رو و دگاری ئاده‌میزاده‌کانی هه‌لنان بو
گوپراگرتن و ده‌رگرتنی بانگه‌وازی پیغه‌مبران جاریک به ترساندن و جاریک به
تەماع به‌رنانو پانواندنی نیعمه‌ته زۆرو هه‌مه‌چه‌شه‌کانی؛ نه‌مجار به شوین
نه‌وه‌دا باسی دروست کردنی ئاده‌مو ریز لی‌گرتنی ده‌کا، به‌وه‌ی که فرمانی
کرد به فریشته، که سوژده‌ی ریزی بو به‌رن؛ دیاره‌ی ریزگرتن له باوک، ریزگرتنه
له کوپو کچه‌کانی، کهوابی و پرای ته‌م ریز لی‌گرتنه نه‌گەر ئاده‌میزاد تووشی
وه‌سه‌وه‌سو ختوکه‌دانی شه‌یتان هات حەق وایه زوو په‌نا بو خودا به‌رنو
په‌شیمان ببنه‌وه واز له سه‌ریچی کردن به‌ینن.

شایانی باسه‌قورنان له حەوت شویندا چیروکی ئاده‌مو چیروکی شه‌یتان

باس ده کا: له سووره قی (البقرة) و سووره قی (الاعراف) و سووره قی (الحجر) و سووره قی (الاسراء) و سووره قی (الکھف) و سووره قی (طه) و سووره قی (ص).

پوخته ی چیرۆکه که لیژده هۆشیار کردنوه ی ئاده میزاده بۆ پزلیتانی ئاده م و پروونکردنوه ی دوژمنایه قی کردنی شهیتانه بۆ نهوه کانی و بانگه وازی کردنیانه بۆ نهوه ی شوینی نه که ونو سوباسگوزاری نیعمه ته زۆرو هه مه جوړه کانی پهروه ردگار بزود ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ﴾ نه ی ئاده میزادینه! نیعمه باوکی تپوه که ئاده مه له قوڕ دروستمان کردو نیگارمان کیشا ﴿ثُمَّ مَوَّزْنَاكُمْ﴾ پاشان وینه مان کیشناو کردمانه ئاده میزادیکی پیکنو پیکنو له گیانو رۆحی خۆمان فوومان پیدا کردو گیانی به بهردا کراو، زانیاری تهواومان فیکر کرد، ناوی شته کانه مان پێ گوتو فیریان بوو، ریزو عیلمو زانستی به ده سه پنهان ﴿ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ دوا ی نهوه جهسته یمان پیکه خستو گیانمان به بهردا کردو وای لیهات به که لکی نهوه بۆ بییتنه چینه شینو ئاوه دانکه ره وه ی زه وی ئاماده باشی نهو نه رکه ی تیدا به دیکراو قیری ناوی هه موو شته کانه مان کردو رهوشتی زانایی به ده ست هینا، نه به جار فیرمانمان به فریشته کان کرد که سوژده ی پزلیتانی بۆ ئاده م بهرن ﴿فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ﴾ هه موو فریشته کان جگه له شهیتانی نه فرین لیکراو، سوژده یان بۆ ئاده م بهردو فرمانی خودایان به جی هینا، شهیتان لووت به رزی نواندو ملی نه دا بۆ سوژده بهردو خۆی بهزل زانیو فرمانی خودای شکاندو خۆی له پیری سوژده بهران هه لهاردو له خوا یاخی بوو، نهو له به ناغه دا له په گهزی جنۆکه بوو، نه که له په گهزی فریشته.

نهم سوژده بهردنه سوژده ی ریزو به گهوره زانین بووه نه که سوژده ی په رستو ته قدیس، چونکه به لگه ی حاشا هه لنه گر هه من له سه ره وه ی که هیهچ په رستراو خودای به حق نین شیای سوژده بهردن بن جگه له پهروه ردگار.. جا که شهیتان فرمانی خودای شکاندو سوژده ی نه بهرد ﴿قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا

تَسْجُدْ إِذْ أَمَرْتُكَ؟^{١٧}، پهروهردگار پیتی فرموو چی ږیگه ی له تۆ گرتو بووه له مپهر له بهرده متا که سوژده بۆ ئادهم نه بهیت؟؟ که فرمانم پی کردی به سوژده بردن بۆ فرمانه که مت شکانو له گهل سوژده بهراند ا سوژده ت نه برد؟ ﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ﴾ شهیتان له وه لامدا وتی: توه ی که پالی پیوه نام نهم هه لویسته هه لگرمو سوژده نه بهم توه یه: من له ئادهم بهر پزترم! ږه گزی من له ږه گزی توه چاکتره، چونکه ﴿خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخُلِقْتَ مِنْ طِينٍ﴾ تۆ منت له ناگر دروست کردوه، ئادهم مت له قور به دیه پناوه، ناگر که تایبه تمهندی پروناکی و بهر زیوونه وه ی تیدایه زۆر بهر پزتره له قور که تایبه تمهندی بی خوشتو پهستی تیدایه.. که سیگ بهرزو بهر پزتریت سوژده بۆ خوار خوی نابا با فرمانی خوداش بی، نه مه قیاسو بهرام بهر کردنی نیلیس بوو، به لام قیاسیکی هه لوه بی بناغیه، چونکه چاک سروشتی مادی ناکرته به لگه له سهر چاکی ماده که! به لکو چاکیستی به تایبه تمهندی و سوود به خشو مهعانی سامیه ده بی! ده خو پهروهردگار ږیزو پلهو پایهو تایبه تمهندی زانستو زانیاریه کی زۆری به ئادهم به خشیبوو که شهیتان بۆ خوشی ده یزانیو لییان بی ناگا نه بوو! جگه له وهش فرمانه که فرمانی خودا بوو له بهرام بهر فرمانی خودا دا هیچ قیاسو به لگه ی تر ده وریان نه!

به لگه هینانه وهشی به چاک سروشتی مادی ناگر له جی خیدا نه بوو، چونکه چاکی و خرابی ماده نه مری نیعتیبارینو به گویره ی راو بۆ چوون ده گوړین، جگه له وهش زۆریه ی ماده ی به ها گرانو به نرخ له کاریون پیدا ده بی توهش له خه لوز وه دی دئ!

^{١٧} له وشه ی (الا تسجد) دا (لا) به زیده حسیب ده کړی چونکه له سووره تی (ص) دا نایه تی ژماره (٧٥) به بی (لا) هاتوه ﴿مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ﴾ ص/٧٥. ده شی (لا) زیده نه بی توه کاته (منع) به مانا (حمل) بی وه تعذیر ده کی بهم شتیه به بی (ما حملک الا تسجد).

زیاد له‌وه‌ش خۆ فریشته له نوورو رووناکی دروست کراون شه‌یتان له ناگر
خۆ نوورو رووناکی له ناگر باشتره ده‌ی خۆ فریشته‌کان له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا که له
نوورو دروستکراوون! سوژده‌یان بۆ ئاده‌م برد!

ئه‌مه‌ی گوترا هه‌مووی له‌سه‌ر نه‌وه بنیات ده‌نری که فەرمانکردنی
په‌روه‌دگار به شه‌یتان بۆ سوژده‌بردن فەرمانیکی ته‌کلیدی بووه و ئه‌م جو‌ره
گفتوگۆیه و پرسیارو وه‌لامه له‌نیوان په‌روه‌دگارو شه‌یتاندا پرویداوه.

به‌لام به‌پێی ئه‌و رایه‌ی که ده‌لی: فەرمانه‌که بۆ ته‌کلیف ئه‌و فەرمانیکی
(ته‌کوینی)یه و چیرۆکه‌که بۆ پروو کردنه‌وه و دیاریکردنی سروشتی ئاده‌میزادو
فریشته‌و شه‌یتانه، ئه‌وکاته ئه‌و مانایه‌ی لی وهرده‌گیرئ که په‌روه‌دگار
فریشته‌کانی سه‌ر زه‌وی و ئاراسته کردوون که به‌فەرمانی خودا کاروباری
زه‌وی هه‌لسۆپنن به‌ گۆره‌ی ئه‌و یاسایه‌ی که گونجاوه بۆ سوود لی بینینو
درۆژه‌دان به ژیان تا ئه‌و کاته‌ی په‌روه‌دگار دیاری کردوه، وه‌کو له شوینیکی
تردا ده‌فهرموی: ﴿فَالْمَدْبَرَاتِ أَمْرًا﴾ ئه‌م فریشتانه هه‌لسۆپنهری
کاروباری زه‌وین، به‌ ویستو ره‌زامه‌ندی خودا، پابه‌ندن بۆ وه‌دیه‌پنانه‌ی
به‌رژه‌وه‌ندی ئاده‌م نه‌وه‌کانی، سروشتی ئاده‌میزادی و به‌دیه‌پناوه که
ئاماده‌باشی تێدایه بۆ سوودوهرگرتن له زه‌وی به‌گۆره‌ی یاسای خودایی،
سوودوهرگرتن له ئاوو هه‌واو کانو گژوگیاو ناژه‌لو رووناکی و تاریکی و .. هتد.
به‌مه‌ش هیکمه‌ت و دانایی و نیشانه‌ی خودایه‌تی خودا له زه‌وی دا
ده‌ره‌وشیته‌وه، هه‌روه‌کو چۆن هه‌ندئ له‌و ئاده‌میزادانه ئاماده‌باشی ئه‌وه‌یان
تێدایه: که بینه هه‌لبۆڕراوی خوداو بکرنه پیغه‌مبه‌رو نیگای یتزددانیان بۆ
بی و بینه پێنیشاندهری گه‌لو نه‌ته‌وه‌کانی خۆیانو ئایینی په‌سه‌ندکراوی
خودایان پێ رابگه‌یه‌نن و خه‌لکی له گومرایی و به‌ده‌ختی رزگار بکه‌ن.

له‌هه‌مان کاتدا سروشتی شه‌یتانو شه‌یتانه‌کانی و دارشتووه که
که‌مه‌ندکێشی ئاده‌میزاد نه‌بن به‌لکو دوژمن و ناحه‌زیشه‌تی. سروشتو
ده‌روونی ئاده‌میزادی و دارشتووه که پله‌ی مام ناوه‌ندی هه‌بێ، له‌نیوان
نه‌فسی فریشته‌یی فریشته‌کان که له‌سه‌ر طاعه‌تو گه‌ردنکه‌چی سروشتی
دارپۆراوه، له‌نیوان گیانی ئه‌و جندۆکانه‌ی که سروشی شه‌ر تێیاندا زاله به

شه‌یاتینی ده‌ناسرین په‌روه‌ردگار ئیراده‌و ئیختیاری داوه به‌ئاده‌میزاد دتوانی
به‌رز بیته‌وه به‌ئاسووی فریشته، نه‌گهر ویستیشی نزم بیته‌وه به‌ئاسووی
جندۆکه‌و شه‌یاتینی.

ئیتەر دواي ئهم گفتوگۆو پرسیارو وه‌لامه ﴿قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا﴾
په‌روه‌ردگار فه‌رمانی به‌شه‌یتان کردو فه‌رمووی: دابه‌زه‌ خواری. له‌م
به‌هه‌شته‌ی که‌ خودا تۆی تیدا دروست کردوه به‌ئو خواره‌وه، به‌هه‌شته‌که
به‌سهر ته‌پۆلکه‌یه‌کی به‌زه‌وه به‌وو؛ یان مه‌به‌ست ئهو به‌هه‌شته‌یه که‌ دواي
دروستکردنی ئاده‌م له‌زه‌وی خراوه‌ته ئهو به‌هه‌شته‌وه تیدا نیشته‌جی
کراوه ئه‌ویش به‌هه‌شتی یاداشتدانه‌وه‌یه^{۱۸}. په‌روه‌ردگار فه‌رمانی به‌شه‌یتان

^{۱۸} زانایانی ئیسلام له‌باره‌ی ئهو به‌هه‌شته‌ی ئاده‌م حوا تیدا به‌وه کیشه‌یه‌کی دورو
دریژیان تیدا په‌یدا به‌وه، هه‌ندیک ده‌لێن: ئهو به‌هه‌شته به‌هه‌شتیکی تایبه‌تی بو خودا
به‌ئاده‌میزادی دروست کردوه تا ئهو تاقیکردنه‌وی تیدا نه‌نجام بدا! ئهو به‌هه‌شته
بریتی بو له‌ باغو دارستانیک له‌نیوان فارسو کرماندا، هه‌ندیک ده‌لێن له‌ فه‌له‌ستین
به‌وه. ئیمام نه‌بو حه‌نیفه‌ش هه‌ر پای وایه که‌ ئهم به‌هه‌شته به‌هه‌شتیکی تایبه‌تی به‌وه
له‌ باغیک ئاده‌م حواي تیدا به‌خۆشی ژانیان به‌سهر بردوه.

خاوه‌نی (تفسیر المنار) له‌ ج ۱/ ۲۷۷دا پای ئهو مه‌نصورى ماتویدی دینی و ده‌لێ: ئیمه
پیمان وایه: ئهم به‌هه‌شته بریتی به‌وه له‌ باغو دارستانیک یان دورگه‌یه‌کی رازاوه،
ئاده‌م حوا تیدا ده‌ژیانو رایان ده‌بارد، پتویست ناکا شوینه‌که‌ی دیاری بکه‌یزو لێی
بکۆلینه‌وه، ئهمه‌ رای زانا پێشینه‌کانی ئیسلامه ئه‌وانه‌ی هه‌ولیان داوه شوینه‌که‌ی
ده‌سنیشان بکه‌من هیچ به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه نه‌یه.

نه‌مجار ده‌لێ: به‌م شیوه ته‌فسیره زۆر گرێ کۆرکه ده‌کړینه‌وه. خاوه‌نی ته‌فسیری (روح
المعانی): مامۆستا ئالووسی ده‌لێ: ئه‌وه‌ی که‌ پالېشتی ئهم رایه ده‌کات ئه‌مانه‌ن:

۱- په‌روه‌ردگار یه‌که‌م جار ئاده‌می له‌سهر زه‌وی دروست کردوه به‌ئوه‌ی خۆی نه‌وه
وه‌چه‌کانی تیدا نیشته‌جی بن! که‌وابوو جێنشین کردنی ئه‌وان له‌ زه‌وی دا مه‌به‌ستیکی
تایبه‌تی‌یه، ناگۆنجی بایین: له‌تۆله‌ی تاواندا قزێ دراونه‌ سهر زه‌وی.

۲- په‌روه‌ردگار له‌دواي دروست کردنی ئاده‌م حوا له‌سهر زه‌وی نافه‌رمووی به‌رزمان
کردنه‌وه به‌ئاسمان، نه‌گهر شتی وا بیوايه باسی ده‌کرد چونکه ئهمه‌ پووداویکه‌ گرنگه.

کرد که لهو به‌هه‌شته بپواته خواری، چونکه به‌هه‌شت شوینی به‌نده موخلیص و راستاله‌کانی پمروه‌دگاره نه‌ک شویتی یاخی بووانو سه‌ریچی کاران ﴿فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا﴾ نه‌ی شه‌یتانی نه‌فرین لیکراو! بۆت نیه و ڕیگات پێ نادرئ که لووتبه‌رزی بنوینیت لهم شوینه‌دا که بۆ ریزو نرخ پیدان ناماده کراوه ﴿فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ﴾ لهم شوینه بپۆ ده‌روه تو له‌وانه‌یت سوکایه‌تیت پێ ده‌کرئ و به‌چاوی بێ نرخو ریزه‌وه سه‌یرت ده‌کرئ، به‌پێچه‌وانه‌ی بیرو بۆچوونی خۆت که له‌خۆت رازیو خۆت پێ گه‌وره‌و به‌ریزو نرخداره، تو هه‌یچو بووچو که‌م بایه‌خی، له‌ تاقیکردنه‌وه سه‌رکه‌وتوو نه‌بوویتو نه‌زموونه‌که حه‌قیقه‌تی تۆی ده‌رخستو هه‌یچ ریزو پله‌و پایه‌یه‌کت بۆ دانانرئ، نه‌فرین لیکراویو له‌ په‌حه‌متی پمروه‌دگار بێ به‌ری!

۳- نه‌گه‌ر ئاده‌و حه‌وا له‌زه‌وی‌مه‌وه بپرانایه بۆ به‌هه‌شت -واته: به‌هه‌شتی پاداشته‌نامه‌وه- پمروه‌دگار له‌جیاتی رسته‌ی (اسکن انت و زوجک الجنة) ده‌یفه‌رموو (ادخل انت و زوجک الجنة).

۴- به‌هه‌شتی راده پیدراو جگه له‌خواپه‌رستانی ته‌قراکار که‌سی تری تێ ناچئ، نه‌دی شه‌یتانی نه‌فرین لیکراو چۆن چووه ناوی بۆ هه‌له‌تانه‌ی ئاده‌و حه‌وا؟.

۵- به‌هه‌شت شوینی جلموگه‌یری کردن نیه له هه‌یچ شه‌یخ واته شوینی سه‌رکه‌و ته‌کلێف نیه، ده‌ی چۆن ئاده‌و حه‌وا جلموگه‌یریان لئ کرا که له‌داری گه‌نم نه‌خۆن.

۶- له‌به‌هه‌شتدا گه‌ناه ناکرئ، نه‌دی چۆن ئاده‌و حه‌وا شه‌و هه‌له‌یه‌یان که‌ردو تاوانبار کران؟!.

۷- به‌هه‌شت شوینی پاداشته‌نامه‌ی له جیهانه‌دا چاکه‌کارن خودا به‌و به‌هه‌شته پاداشته‌یان ده‌داته‌وه. ده‌ی چۆن یه‌که‌م جارو له‌ریه‌ ئاده‌و حه‌وا خراته ناوی؟!.

۸- به‌هه‌شتی پاداشته‌نامه‌وه به (دلر الآخرة) مائی دوایی ناوزه‌د کراوه، نه‌گه‌ر شه‌و به‌هه‌شتی ئاده‌م به‌هه‌شتی (دلر الآخرة) بێ شه‌وکاته ناوبردنی جیهان به‌ مائی یه‌که‌م ناوبردنی به‌هه‌شت به‌ مائی دوایی هه‌له‌ ده‌رده‌چوو.

۹- به‌هه‌شتی پاداشته‌نامه‌وه قورئان به‌وه وه‌صفی کردوه هه‌رکه‌سه‌ی چووه ناوی هه‌تا هه‌تایه تیییدا ده‌مینیتمه‌وه، ده‌ی که‌وابێ بۆچی ئاده‌م و حه‌وا تیییدا نه‌مانه‌وه؟!.

شهیتان خیرا مهوقیفه کهی قۆستهوه داوای مۆلته و ته من درێژی کردو
﴿قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ وتی: خودایه! مه ممرینهو مۆلته تم بده تا نهو
پۆژی نادهو نهوه کانی زیندو ده کرینهوه، مژو نهوه کانم زیندو بین، ناگامان
له ژيانو مردن زیندو بوونه یان بێ. پهروه دگاره وهلامی دایهوه و فهرمووی:
﴿إِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ﴾ تو لهوانه ی تا پۆژی دونیا ویران بوونو فوو کردن به
که ره نای صورو داچله کاندنی ناده میزاد باقی گیاندارانو خپ کردنیانو
مراندنی هه موو زینده وریککو تیکچوونی جیهان، مۆلته دراو و وه کوو له
نایه تیکو تردا ده فهرمووی: ﴿وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَمَنْ فِي
السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ﴾ النمل/ ٨٧.

واته: شهیتان تا پۆژی دونیا ویران بوون ده مینێ !! ظاهری نایه ته که ی
نیره نهوه ده گه یه نێ که شهیتان مۆلته درابێ تا پۆژی زیندو بوونهوه !!
چونکه شهیتان داواده کاو ده لێ مۆلته تم بده تا پۆژی زیندو بوونهوه پهروه دگاره
ده فهرمووی: تو مۆلته دراوی، بهلام تهه داوا کردنه له سووره تی (الحجر) دا
وه لامه که ی به شپوه یه کی تره ﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ، قَالَ
فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ، إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ﴾ (الحجر/ ٣٦-٣٨). نه مه
نهوه ده گه یه نێ مۆلته تده که ی تا دونیا ویران بوونه، نه ک تا پۆژی
زیندو بوونهوه - که نێوان دونیا ویران بوونو پۆژی زیندو بوونهوه چل ساله -.

نێبوو نه بی حاتهو نێبوو مه رده وه یه ی له نێبوو عباسه وه (خوا لێ
رازی بێ) گێراویه تیه وه: که له تهفسیری تهه نایه تانه دا فهرموویه تی: شهیتان
وێستویه تی مردن نه چێژی، بۆیه وتی: تا پۆژی زیندو بوونهوه مۆلته تم بده،
بهلام پێی گوترا: تا پۆژی دیاریکراو - که پۆژی دونیا ویران بوونه - مۆلته
دراوی، ماوه ی نێوان دونیا ویران بوونو پۆژی زیندو بوونهوه ش چل ساله.

هه نێبوو نه بی حاتهه له (السدی) یه وه ده گێریتیه وه ده لێ: پهروه دگاره
شهیتانی تا پۆژی زیندو بوونهوه مۆلته نه دا به لکو تا پۆژی دیاریکراو که
پۆژی دونیا ویران بوونهو نهو پۆژی یه: که هه موو گیانله به رانی سه ر زه وی
ده مرنو که سی تیدا زیندو نامینێ.

ئەمجار کە شەیتان دڵنیا بوو تا پۆژی دونیا ویران بون نامری ﴿قَالَ فِيمَا أُغْوِيْتِي لِأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ وتی بەهۆی ئەوەوە کە منن لەبەر خاتری نادەم گومرا کردو نەفرینت لێ کردم، سویند بێ لەسەر ڕیگای راستی تو دابنیشمو نەهێلم نادمیزادەکان پێیدا پۆژنو لەو ڕیگایە لایان بەدەم، ڕیگای تری خوارو خێچیان لەپیش چاو شیرین بکەو سەریان لێ تێک بەدەم، گومرایان بکەم. ئەمجار شیوەی گومرا کردنە کە دیاری دەکاو دەلی: ﴿ثُمَّ لَا يَنبَغُهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ﴾ پاشان لە هەموو لایە کەو هێرشیان بۆ دینم لە هەرچوار لای دیمە وێزەیان، لە پیشیانەو لە دوایانەو لەلای راستیانەو، لەلای چەپیانەو، بەهەموو جۆریک تێدەکوژم بۆ لەخستەبردن و هەڵخەڵەتاندنیان و گومراکردنیان، لێیان لەبارێزدا دەبوو هەر هەلەم بۆ هەڵبکەوئ بەقورتاریان نادەم! ﴿وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ﴾ زۆریەیان وایدە کەم سوپاسی تو نەکن، دەبینی زۆریەیان کوفرانی نێمەتی تۆدە کەن، سوپاسگوزایی ئەوە نابن کە تو عەقل و هۆشت پێ بەخشیون، پزق و پۆزی هەمەجۆرت بۆ دابین کردوون، لەش ساغی و تەندروستیت داوئ. بەلکو کەمێکیان شوین نایینی پەسەندکراوی تو دەکەون. شەیتان کە ئەمە ی گوت لە یەقینەو نەبوو بەلکو بە گومانەو وتی: پێی وابوو وای دەبێ، کەچی گومانەکی هاتە جێ و وادەرچوو، راستی پێکا! ئەو ئەوە نێە لە شوینیکی تردا پەرورەدگار فەرمووی: ﴿وَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَأْتِيهِمْ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ﴾ سب/ ٢٠-٢١.

ئەمجار پەرورەدگار جەختی لەسەر نەفرین لێ کردنەو کە ی کردەو وەو ﴿قَالَ أَخْرَجْ مِنْهَا مَذْمُومًا مَذْحُورًا﴾ فەرمووی لەو بەهەشتە دەرچۆ دەرەو وەو ترۆ ببە؛ پۆ دەرەو بە سەرزەنش کراوی و پێسواکراوی نەفرین لێکراوی، نەفرینی پەرورەدگار و فریشتەکان لێ بێ، تو بێ بەری لە ڕەحمەتی نێمە! ئەمجار پەرورەدگار سویندی خواردو فەرمووی: ﴿لَنْ تَبْعَكَ مِنْهُمْ

لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٩﴾ مەرج بێ هەركەسێك لە ئادەمیزاد شوین تۆ بکەوێ و بەو فرتو فیلانە تۆ هەلبخە لەتێ ڕیگای پاست هون بکاو ڕیگای گومرایی بگریته بەرو گومانی تۆی تیدا بەجێ بێ، من دۆزەخ پێ دەکەم لە تۆو لە هەندێ لەو ئادەمیزادانە کە شوین تۆ دەکەون، وەکوو لە شوینیکی تردا دەفرموی: ﴿لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَتَّبِعُكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ ص/ ٨٥. بەلام پەرورەدگار بەندە راستالەکانی لەم گومرایی کردو دۆزەخ لێ پێکردنە چەرت (استثناء) دەکاو لەو پێرپارە دەریان دەهاوێ، وەکوو لە شوینیکی تردا دەفرموی: ﴿إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ﴾ الحجر/ ٤٢، یان دەفرموی: ﴿قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا غَوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ﴾ ص/ ٨٢-٨٣.

سەرگورشتە ی ئادەم لە بەهەشتداو دەرجوونی لێی

وَيَتَنَادِمُ أَسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٠﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢١﴾ وَقَاَسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٢﴾ فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ ط

وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنهَكُمَا عَنْ تِلْكَمَا الشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ
 لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا
 لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ أَهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ
 وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ
 وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

نایه‌ته‌کانی تیره در یه‌پیدانی باسی چۆنیه‌تی دروست بوونو سهره‌لدانی
 ناده‌میزادو رۆلی شه‌یاتینی جندۆکه له گومرایی کردنی ناده‌میزاده، مه‌به‌ست
 لهم چیرۆکه رینومایی کردنی ناده‌میزاده بۆ نه‌وی رینگای هیدایه‌ت بگرنه
 بهر، ترساندنیه‌انه له ختۆکهو وه‌سوه‌سه‌ی شه‌یتان، چونکه شه‌یتان به‌هۆی
 هه‌سودی بردنی به‌ ناده‌م حه‌وا هه‌ولێ دا نه‌وان له‌و نيعمه‌تو خوشی‌یه
 وه‌ده‌رنی، نازو نيعمه‌تو پۆشاکي جوانو رازاوه‌یان لی دارنێ! نه‌و ناواته‌شی
 هاته‌ دی.

له‌وساوه‌ تا ئیستاشو له‌مه‌و دوا تا دنیا وه‌نایه‌ شه‌یتان له‌ هه‌ولۆ
 تیکۆشاندا به‌ بۆ له‌خشته‌ بردنی ناده‌میزادو گومرکردنیان... ده‌فه‌رموی: ﴿وَيَا
 آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ﴾ نه‌ی ناده‌م تۆ خۆتو خیزانت له‌و
 به‌هه‌شته‌دا نیشته‌جێ ببو تێدا رابووین، نه‌و به‌هه‌شته‌ به‌رای زوڕیه‌ی زانایان
 به‌هه‌شتی هه‌تا هه‌تاییو پاداشتدانه‌وه‌یه، هه‌ندیک پێیان وایه به‌هه‌شتیکه له
 به‌هه‌شته‌کانی ئاسمان، یان باغیکه له‌ باغه‌کانی زه‌وی. بێگومان نه‌م چیرۆکه
 حه‌وت جار له‌ قورئاندا دووباره‌ بۆتموه، له‌ هه‌یج شوێنیکدا ناماژه به‌ نه‌وه
 نه‌کراوه که ناده‌م دواي نه‌وه‌ی له‌ زه‌وی دروستکرا، به‌رز کرايێته‌وه بۆ
 به‌هه‌شتی پاداشتدانه‌وه، که‌وابو رای نه‌وانه‌ی که ده‌لێن: به‌هه‌شته‌که
 به‌هه‌شتی پاداشتدانه‌وه‌یه - هه‌رچنده‌ زۆرینه‌ی زانایانیشن- ره‌ت ده‌کریتموه
 چونکه ناده‌م حه‌وا داوایان لی کرا که له‌ داری گه‌نم نه‌خۆزو لێی نزیک

نه‌بنه‌وه.. ده‌ی خۆ له‌به‌هه‌شتدا ته‌کلێف نیه، هه‌روه‌ها ئاده‌م له‌و به‌هه‌شته‌دا نووست! دوا‌یی لێ‌ی ده‌رکرا، شه‌یتان چوه‌ وێ‌زه‌ی هه‌لێ خه‌له‌تاندا! ده‌ی خۆ له‌به‌هه‌شتی پاداشته‌دانه‌وه‌دا نه‌ نووستن هه‌یه نه‌ ده‌رکردن هه‌یه، نه‌ شه‌یتانی‌ش دوا‌ی نه‌فرین لێ‌کردنی ده‌توانێ بچێته ناوی. به‌هه‌ر حال زانی‌نی شوینی نه‌و به‌هه‌شته واجب نیهو پێ‌ویست نا‌کا خۆمانی پێ‌وه هه‌له‌و‌گیر بکه‌ین!!

په‌روه‌ردگار که ئاده‌م وه‌وای له‌ به‌هه‌شتدا نی‌شته‌جێ کردن بۆ‌ی حه‌لال کردن که تییدا به‌پننه‌وه، فه‌رمانی تری ئاراسته‌ کردو فه‌رمووی: ﴿فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا﴾ له‌ هه‌ر شوێنێک هه‌رچه‌کتان هه‌ز لێ‌یه بخۆ‌نو بخۆ‌نه‌وه، به‌ ئاره‌زووی خۆتان، به‌روبوو‌و میوه‌ی بخۆ‌ن! به‌لام ﴿وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ به‌هیچ جو‌ریک نزیک نه‌و داره تایبه‌تیه مه‌که‌ونه‌وه، له‌به‌روبوومی مه‌خۆ‌ن.. -قورئان جو‌ری داره‌که‌ی دیاری نه‌کردوه- نه‌مجار هۆ‌ی جله‌و‌گیری له‌ نزیک بوونه‌وه له‌ داره‌که‌ دیاری ده‌کاو ده‌فه‌رمووی: نه‌گه‌ر لێ‌ی نزیک بکه‌ونه‌وه و لێ‌ی بخۆ‌ن ده‌چنه‌ ریزی سه‌مه‌کارانه‌وه، شیای‌ی نه‌وه ده‌بن سزا به‌درین.

﴿فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ﴾ شه‌یتان وه‌سه‌سه‌ی خسته‌ دڵیان‌وه‌و تاوان‌و سه‌رپێچی کردنی له‌پیش چاو جوان کردن، ته‌فه‌ری دان بۆ‌ نه‌وه‌ی به‌روبوومی دره‌ختی لێ‌ قه‌ده‌غه‌کراو بخۆ‌ن، ﴿لِيُذَيِّعَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا سَوَاءَهُمَا﴾ هه‌تا له‌ ئاکاما به‌هۆ‌ی خواردنه‌که‌وه پێ‌ویستیان به‌سه‌ر ئاو بی‌ی، شه‌رم‌گایان -که له‌وه‌پیش به‌ په‌رده‌ی سه‌پۆشی یه‌زدانی داپۆ‌شرا‌بوو- به‌ده‌ر بکه‌وێ، چونکه‌ سو‌ننه‌تی خودا وایه: که نیعه‌تیکی به‌خشی به‌که‌سیک؛ به‌گه‌لو هۆ‌زیک هه‌تا نه‌و نیعه‌ت پێ‌دراوه له‌خۆ‌ی تیک نه‌داو نه‌یته هۆ‌ی لا‌بردنی، خودا نیعه‌ته‌که‌ی خۆ‌ی هه‌له‌نا‌گرێ!

(لا‌ی) (لِی‌ذِی) ه‌ پێ‌ی ده‌گوت‌ری: (لام‌ العاقبه‌) واته‌: بۆ‌ نه‌وه‌ی له‌ ئاکاما شه‌رم‌گایان ده‌ریکه‌وێ.

حه‌سه‌نی به‌هه‌ری ده‌لێ: وه‌سه‌سه‌که‌ی شه‌یتان به‌هۆ‌ی هه‌زێکی تایبه‌تی که خودا به‌ شه‌یتانی به‌خشیوه له‌ زه‌وی‌یه‌وه بۆ‌ ئاسمان ئاراسته‌کراوه، نه‌م

قسه‌یدی حه‌سه‌نی به‌صری له‌وه‌وه سه‌رچاوه ده‌گری که تاده‌م له‌به‌ه‌شتی
پادا‌شتدانه‌وه‌دا بووبی و شه‌یتان له‌و به‌ه‌شته‌ ده‌رکرای نه‌ک ته‌و رایه‌ که ده‌لی
به‌ه‌شته‌که بریتی بووه له‌ باغ‌یک له‌سه‌ر زه‌وی.

به ههشته که برسی بووه که باغیگ نه سهر زهوی.
 نه مجار شهیتان که وته چاوو راو و ﴿وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ
 الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ﴾ وتی بویه خواردنی
 بمریوومی نمو داره تان لی قه دهغه کراوه بۆ شهوی نه بنه فریشته یان بۆ
 شهوی ههتا ههتایه لهم به ههشته دا نه میننه وه؛ نه گمر لهم دره خته بخون شهوه
 نهم مراده تان دیته جی، یان ده بنه فریشته و تاییه تمه ندی فریشته تان پی
 ده دری، یان وه کوو شهوان هیزو ترانو و ته من در ژیتان دهست ده که وی و واتان
 لی دی هیچ دیار ده یه کی کمون کارتان لی ناکا، یان ده چنه ریزی نه واننوه؛ که
 ههتا ههتایه له به ههشته دا ده میننه وه و مردنتان به سهر دا نایه! بهم جوړه له
 شهوه ری ههستیانی دا بهم حدزو ناره زویانه ی که له سروشتی ناده میزادا
 شیردر اونه وه سهرنجی راکیشان، ناده میزاد پی خۆشه نه مر بی، یان ته مه نی
 دریژ بی، پی خۆشه به ته مه نی کورتیش مالو سامانی زۆرو زه به ننده و بی
 سنووری هه بی، له و قیراته ته دا که (لام ای) (ملکین ای) تیدا به مه کسپووری
 ده خویندریته وه به تیروانین له تایه تیکی تر که ده فرموی: ﴿هَلْ أَدُلُّكُمَا
 عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى﴾ طه/۱۲۰. شهوه مان بۆ دره ده که وی که
 فرمانه وایی هه می شه یی و ته مه نی ههتا ههتایی به هیژترین حدزو ناره زوی
 ناده میزادن! ته نانه ت حدزو ناره زوی (جینسی) یش خوی له خوی دا هوکار که
 بۆ دهسته بمریوونی نهم نه مر ییه که به هو ی وه چو شه وه چین له دوای چین
 دیته جی.

لهو قيرائتهدا که (لام)ی (ملکین) به مهفتوحي تیدا ده خویندریتسهوه
فریودانه که بهوه ده بی که له کوتر زنجیری تایبه تمهندیی ناده میزادیی
رزگاریان بیی و بچنه پیپی فریشتهوه و مردنیان به سمردا نهیه، جا هرچه نده
نهم قیرائته مشهورتره به لام قیرائته پیشو؛ که (لام)ی (ملکین)ی تیدا
مه کسوره له گهل ده قی نایه ته که ی سورره تی (طه) دا گونجاوتره.

جا چونکہ تھو نہ فرین لیؕ کراوہ دہیزانی خودا نریک کہوتنہوہی تھو

تلفظی روی روان

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینینو هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروزو فەرمووده‌کانی
پێغه‌مبەر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فەرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێو زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو که‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جۆری ژیانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌بهرده‌بێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژیان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمێنن و له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمێنن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانه‌بهرانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئه‌م جۆره گیانه‌بهره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بنو ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

چار پی کهوت ههریه کهیان چاری به هینی نهوی تریان کهوت که له وه پێش دا پۆشرا بوون! نیت به هۆی نهو خواردنه وه ناره زۆی زاووزی و هه زی مندال بوونو نه وه لی کهوتنه وه یان تیدا وروژا، وپرای نه وه ش ئاده م به بینینی هینه که ی خۆی و بیلامانه که ی حه و شهرمی به خودا هاته وه، حه واش به هه مان شیوه به بینینی بیلامانه که ی خۆی و هینه که ی ئاده م تهریق بووه وه، هه ستیان به پتویست بوونی پۆشاک کرد، ﴿وَلَطْفًا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ نیت ههریه کهیان په لاماری په لکه گه لای پانی دره خته کانی به هه شتیان دا به جهسته ی خۆیا نه وه ده نو سانو شهرمگای خۆیا نیان پی داد به پۆشی!!

نه وه ناماژه یه کی روونو ناشکرایه: که ئاده میزاد به سروشت له به ده رکهوتنی شهرمگای دا شهرمی به خۆی دا دیته وه، هه تا نهو سروشته تیک نه چی ریکا نادا ئاده میزاد ناماده بی شهرمگای خۆی به ده ر بخواو شانازیش به و رووتو قوتی به بکا که ده ست کردو دیاری کۆمه لگای نه زانی به بو شیواندنێ شیرازه ی کۆمه لو خیزانی موسولمان!!

﴿وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ له کاتی تهنگو چه له مه یه ی که ئاده مو حه و تسی که و تیبوون په ره و رد گاریان بانگی لی کردنو سه رزه نشتی کردن به شیوه یه کی گله بی نامیز پی فهرموون: نه ری من له خواردنی نهو دره خته جله و گیریم لی نه کردن؟؟ پیم نه گوتن توخنی نهو دره خته مه که ونو لی نزیک نه بنه وه؟؟ بوچی فهرمانه که ی منتان شکاند؟ به قسه ی شهیتان لهو داره تان خوارد؟! نه ری من پیم نه گوتن: شهیتان دوژمنی راسته قینه ی ئیوه یه وه نه خه له تابن به قسه ی بکه ن؟! من پیم نه گوتن ته گهر ئیوه به قسه ی شهیتان بکه ن له به هه شت وه ده رتان ده نی و له خۆشی له ززه تو رابواردنی به هه شت ده رتان ده کاو ده تان خاته تهنگو چه له مه ی ژیا نی کولله مه رگی و ناره حه تی دونیا، نه ری من پیم نه گوتن! وریا بسو له شهیتان حه زه ر بکه نو نه که ونه داوی گلاری؟! وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرمو ی: ﴿فَقُلْنَا: يَا

أَدُمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ، فَلَا يَخْرِجُكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ
فَتَشْقَى ﴿طه/۱۱۷﴾. تیر ناده مو حوا به هوش خو هاتنه وه په شیمن
بوونه وه ورویان له باره گای پروه ردگار کردو دهستی نزاو پارانه وه یان
بهرز کرده وه ﴿قَالَ: رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا﴾ و تیان پروه ردگارا! نیمه سته ممان
له خودی خو مان کردو هه لخد له تاینو پیمان هه لخلیسکا به وهی که به قسه ی
شهیتان فرمانی تومان شکاند، سرباری ناگادار کردنه وه مان که به قسه ی
شهیتان نه کهین، که چی نیمه به فرتو قیلی شهیتان تیکه موتینو تاوانمان
نه نجام دا ﴿وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ نه گهر به
لوطفو ره حمه تی خو ت لیمان خوش نه بی و بهزه بیت پیمان دا نه یه ته وه
تهو فیکمان نه ده ی بو په پره و کردنی ریگای راستو خودا پرستی و ازهی تان له
سته مکاری و تویه مان لی ورنه گری و په شیمانیمان لات قبول نه بی و
ره زامه ندیت نه بی بهرام بهرمان نه وه نیمه له پیرو تا قمی خساره تمه ندان
ده بین خو مان له دست دا وه تازه له به دبه ختی و چاره ره شی رزگارمان
نابی!

به کورتی به مراد گه یشتن و خوش به ختی لی خوشبوونو ره حمه تی بو
که سیک ده سته بهر ده بی که بگهر پته وه بو لای توو ری بازی پیرو زت بگری؛
که سیک سوور بی له سمر تاوان نه نجام دانو بهر بهر هکانی پروه ردگار بکاو
سهر پیچی فرمانه کانی بکاو لوت بهرزی بنوینی و خو بهزل بزانی؛ نه وه
خه ساره تمه ندی هه می شه بی و مالویرانی دنیا و قیام ته، ﴿قَالَ اهْبِطُوا
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ﴾ پروه ردگار خیطابی ناراسته ی ناده مو حوا و شهیتان
کردو فرمووی: هه مووتان پر و نه خواری و له به هه شته در چن هه ندیکتان
دوژمنی هه ندیکتان بن (شهیتان دوژمنی ناده میزاده و به پیچه وانه شه وه)
بویه پیوسته ناده میزاد هیچ کاتی له دوژمنایه تی شهیتان بی خدم نه بی، له
وه سوه سو گو مپایی کردنی نه مین نه بی، هه می شه به دوژمنی خو ی بزانی و
دنیا بی که نه و کافره نفرین لی کرا وه هه می شه بوی له که لین دایه! وه کوو
له نایه تی کی تر دا ده فرمووی: ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا،

إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾ وده در نانی
 ناده و جهوا لهو به هشته له تۆلهی نهو تاواندها بوو که کردیان، به لام تۆلهی
 قیامه تیان نییه، چونکه خودا به تۆیه کردنه که یان عهفوی کردن له گونا هیان
 خوش بوو وه کوو له شوینیکی ترده ده فرموی: ﴿وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى،
 ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى﴾ طه/۱۲۱-۱۲۲. نه مجار رووی
 خیطاب ده کاته ناده و جهوا و نهو کانیان، ده فرموی: ﴿وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ
 مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ﴾ بؤ نیه هیه نهی ناده میزادینه! له زهوی دا
 مانده و ته مه نی دیاری کراو که ماوهی ژیاقتان ته و او بوو نه جهلی مردنتان
 دی، هه موو ته مانه له له و حوله محفوظدا ده ست نیشان کراونو نوسراون ﴿قَالَ
 فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَ مِنْهَا تُخْرَجُونَ﴾ پمرو ردگار فرموی: نهی
 ناده میزادینه! نیه له سمر زهوی ژیان به سمر ده بدن، همر له سمر (زهوی) یش
 ده مرنو ده خرینه باخه لی خاکوه، همر له زهوی ده رده هیندرینه و ده زیندو
 ده کرینه و راپیچی ده شتی مه حشر ده کرینو کوو ده کرینه و بؤ لیکۆلینه و ده
 بادا شدانه و تۆله لی ستانندن.

تَیْبِیْنِی: نایه تی ﴿إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَکَیْنِ....﴾ نه وهی لی وهرده گیری
که فرشته له ناده میزاد بهر پزترن وه کوو له نایه تی تریشدا ناماژه بهم
زیده رزییه کراوه وه کوو ده فسر موی: ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي
مَلَكٌ﴾ الانعام/۵۰. یان نایه تی ﴿وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ﴾ النساء/۱۷۲.
به لام که لیبی ده لی: موسولمانان زیده رزییان به سهر هه موو دروست
کراواندا -جگه له کۆمه لیئک فرشته ی وه کوو جو برائیل- میکائیل-
ئیسرافیلو فرشته ی گیانکیشان- هیه، چونکه نه مانه له پیغه مبه رانی
خودان.

ئىبنو عەبباسو زەججاجو زۆرىنەي زانايانى ئىسلام پىيان وايە
موسولمانان لە فريشته ريزدار ترن.

نایه تی ﴿لِيُنْفِیْ هُمَا مَا وَرِی مِنْ سَوَآتِهِمَا﴾ نماژہ بۆ ئهوه دهکا که
 به ده رخستنی شهرمگا کاریکی ناشیرینه و دیاردهیه کی قیزی وهنه، همر له
 کۆنهوه سروشتی پاک بیژی لی ده کاتهوه و عهقل و هوش به ناشیرینی
 داده نین، پهروه ردگار داپۆشینی شهرمگای به واجب داناوه، بۆیه ئاده و حدوا
 که شهرمگایان به ده رکهوت خیرا ههولیان دا به گهلای دره خسته کان بیشار نهوه
 همر که سیك بانگهوازی بکا بۆ ده رخستنی شهرمگا ئهوه مانای وایه:
 پهرده ی حهیا و ناموسی درپوه، ئاده میزاد بۆ سهرده می نهزانی و بهر له لای
 ده گیریتهوه، نافرته ده کاته نامیری را بوانی نابه جی و کالای فروشتن، هیچ
 پارێزگاری نه و ناموس و شهرفه ناکهن که تاییین فرهمانی به پاراستنی
 کردووه و سروشتی سهلیم داخوازی پاک و خاوی ن راگرتیه تی!

پوخته‌ی چیرۆکه‌که بۆ ئەوه‌یه: ئیمه رۆنمونی بکا بۆ پابه‌ند بوون به‌و سروشته‌ی پاکی له‌سه‌ری دروست بووین، هه‌روه‌ها بۆ سوپاسگوزاری خوداو جێبه‌جێ کردنی فرمانه‌کانی و خۆپاراستن له‌ جێه‌و گێرییه‌کانی و هه‌زه‌ر کردن له‌ وه‌سه‌سه‌و ختۆکه‌ی شه‌یتان. جا که ئیمه‌ی ئاده‌میزاد هه‌زو ئاره‌زوکانی خۆمان زانیو هه‌ستمان به‌ خه‌ترناکی دوژمنی سه‌ر سه‌ختی خۆمان؛ شه‌یتانی نه‌فرین لی کراو کردو دێو ده‌روونی خۆمان له‌سه‌ر یادی خوداو نه‌ده‌بو نه‌خلاق‌ی جوان په‌روه‌رده‌ کردو پابه‌ندی فرمانو جێه‌و گێرییه‌کانی په‌روه‌ردگار بووین، ئەوه‌ له‌ دونیاو له‌ قیامه‌تدا خوشبه‌ختو کامه‌رانین. ته‌رکی خۆمان له‌ ژياندا به‌جێ هێناوه‌و به‌ مراز گه‌یشته‌وو و سه‌رکه‌وتووین.

دابینکردنی پیوستی ناده میزاد له دونیاو ترساندن له فیتنه ی شهیتان
 یَدْبَنِیْ عَادَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَیْكُمْ لِبَاسًا یُّوَارِیْ سَوْءَ تَکُمُ وَرِیْشًا وَلِبَاسُ
 التَّقْوٰی ذٰلِکَ خَیْرٌ ذٰلِکَ مِنْ ءَایَتِ اللّٰهِ لَعَلَّهٖمْ یَذْکُرُوْنَ ﴿۲۶﴾ یَدْبَنِیْ
 عَادَمَ لَا یَفْهِنَنَّکُمْ الشَّیْطٰنُ کَمَا اَخْرَجَ اَبَیْوٰیْکُمْ مِنَ الْجَنَّةِ یَنْزِعُ
 عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِیُرِیَهُمَا سَوْءَ اَیْهِمَا اِنَّهٗ یَرٰ تَکُمُ هُوَ وَقَبِیْلُهُ
 مِنْ حَیْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّیْطٰنِ اَوْلِیَآءَ لِلَّذِیْنَ لَا یُؤْمِنُوْنَ

له نایه ته کانی پیشوودا نه وه مان زانی: که پدروهر دگار فرمانی به
 ناده مو حوا کرد: که دابه زنه سر زه وی و زه وی بو کردن به شوینی تیدا
 حوانه وه ژیان به سر بردن، نه مجار لیږه دا پدروهر دگار نه وه مان بو روون
 ده کاته وه که هه موو پیوستیاتیکی دینو دونیای بو ناده میزاد له زه وی دا
 دابین کردوه بری لهو پیوستیانه پوښاکه که پیوستی به کی گرنگه بو دینو
 دنیا نه مهش داخوازی سیاسگوزاری ناده میزاده له سر نهو نیعمه ته زړو
 زه به ندانه ی خدا بو به نده کانی و فرمووی: ﴿يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَیْكُمْ
 لِبَاسًا یُّوَارِیْ سَوْءَ تَکُمُ وَرِیْشًا﴾ نه ی نه وه ی ناده م یادی نازو نیعمه تی
 خدا بکه نه وه که به خشیونی به نیوه نیستاو به بساو ناده مو به دایه حوا
 له وه پیش، بهو جوړه که پیوستیاتی نایینو ژیانی دونیای بو دابین کردوون،
 وه کوو نهو پوښاکه ی شرمگای پی داده پوښو نهو بهرگوو نامیره جوانانه ی
 خوتانی پی دهر ازیننه وه، له سمرماو گمرما خوتانی پی دهر ایزن، مانای
 (أَنْزَلْنَا) - ناردنه خواره وه ی پوښاک- نه وه یه: که خدا بوی کردوون به یاساو
 شریعتو فرمانی پی کردوون که له بهری بکه ن، ماده ده خامه که یشی بو

دروست کردوون^{١٩}، مادده خامەکی که لۆکو خوری کولکتو موو و ناوری شەو پەری بالەندەیه...هتد، بە گۆرەیی پێویست بۆی بە دیهێنان، ئەمجار قیری رستەو جۆلایی کردەو چنێزە دروونی کردوونو شیوەی لەبەر کردەو بە کارهێنانی ئەو پۆشاکو هۆکارە رازیتەرەوانەیی خستۆتە دلتانەزەو بۆ بەرژەو هەندی خۆتان بە کاریان دەهێنن! ئەم مەنت نەهێ پەرەردگار بە نیعمەتی پۆشاک بە لگەیه لەسەر ئەو که رەوایه ئادەمیزاد پۆشاکێ جوان لە بەر بکاو خۆ پرازییتەرەو، ئەمەش لە گەڵ سروشتی ئادەمیزادا گونجاوێ که ئارەزووی خۆپرازانە ئەو خۆ قۆز کردەو ئارایشتە دانی هەیه!

نیعمەتی پۆشاک نیعمەتێکی گەورەو بە نرخە، هەر کەسێک هەست بە گەرمی ئەم نیعمەتە ئەکات سروشتی تێک چوو، پۆشاک وەکوو شەرمگا دادەپۆشیو زێدە جوانی بە ئادەمیزاد دەبەخشی لە هەمان کاتدا لە سەرماو گەرماش دەپارێزی!

قورئانی پیرۆز که لێرەدا باسی پۆشاکو گەرمی بەکە دەکاو بە یەکی لە نیعمەتە گەورەکانی خودا بۆ ئادەمیزادی حەسب دەکا؛ هەرچا بە ئاسانی بە سەریدا رامەبوورە! لێی وردبەرەو تەبی بکەرە! چونکە قورئان رێنموونی بەک رانانویستی که پێویست نەبێ بۆ دەرمانی دەرەیک نەبێت، بۆ بەرامبەری کردەو قەلاچۆکردنی حالەتێکو دیاردەیهکی ناشیرین نەبێ! چیرۆکی ئەکیرپتەرەو که کاریگەری رۆلی خۆی نەبێ لە بزوتنەوێ نیسلامی، چیرۆکی قورئان بۆ تەنها لایەنی فەنەو داھێنان نی، که حەقیقەتێک رادەنویستی تەنها بۆ راناندنی لایەنی نەزەرییەکی نی، بە لۆکو بۆ پەرەردەو پێگەیانندی کەسایەتی موسولمانە.

قورئانی پیرۆز پرۆگرامی خودایە بۆ ئادەمیزاد بۆ ئەوێ پەڕەوی بکا، رێنموونی و پراوەکانی بۆ رووبەر و بوونەوێ حالەتو رووداوی روودراوەکانی بزوتنەوێ نیسلامی، بۆ چارەسەرکردنی کێشەو تەنگتۆ چەلەمەیه که: که رووبەر و کۆمەلگای موسولمانان بوەتەرەو، یان دەبیترەو، هەر لەم روانگەرە

^{١٩} سەبید دەفەر موی (انزلنا) لێرەدا بە مانا (شرعنا لکم فی التفریل).

که سهیری نهم نایه تهی ئیره ده کهین ده بینین تیماری برینیکی کۆمه لایه تی
قوولی سهرده می نه زانی ده کا، قه لاجزی دیارده یه کی قتیژ لی کراری کۆمه لگای
عهره بو هه موو کۆمه لگایه کی نه قامی- که نهو جوړه دیار دانه ی تیدابی-
ده کا.

بێگومان قورەیشی به کان پێش هاتنی نیسلام چهند یاساو دابو
نهریتیکیان بۆ بهرژوهه ندی خۆیان داهینابوو، بۆ نهوه ی خۆیان به سهر نهو
عهره به موشریکانه دا به سه پێنن که سالانه بۆ نه نجام دانی هه ج روویان
ده کرده مه که مر کاره کانی هه جو پێداو یستی به کانیان نه نجام ده داو تهوافی
که عبه یان ده کرد؛ نهو که عبه یه ی کردبوویان به خانه ی بستو سه نه مو شوینی
خزمه تچی به کانیان، نهم یاساودابو نهریته یان له سهر بیرو بۆ چوونیک گه لاله
کردبوو: که پێیان وابوو: نایینی خوادیه، نه مانه یان داهینا بوو بۆ نهوه ی
که سانی دیکه ی پێ گهردنکه چ بکه نو بیانچه وسپهنه وه! وه کوو هه موو خاوه ن
دیرو کاهینو مله وره کانی نهو رۆژگاره ده یان کردوو په یڕه وییان ده کرد،
قورەیشی به کان ناوێکیان له خۆیان نابوو به خۆیان ده گوت (الحمس) کۆی
(احمس) هاته نایین په روه ر، برێ مافو زیده ریزیان به خۆیان دابوو
عهره به کانی تر نهو مافانه یان به خۆیان نه دابوو!

به شیک لهو مافانه ی که تایبه ت بوو به قورەیشی به کانه وهو که سی تر
نهو مافه ی نه بوو برێ دابو نهریتو چۆنیه تی نه نجامدانی تهوافی که عبه
بوو! ههر بۆ قورەیشی به کان رهوا بوو به بهرگی خۆیا نه وه تهواف بکه ن؛ به لام
جگه له قورەیشی به کان عهره به کانی تر بۆیان نه بوو به پۆشاکیک که
لهو پێش له بهریان کردوه تهواف بکه ن، ده بوایه پۆشاک لهو قورەیشی به
وه بهرگرن که ناوی (الحمس) یان له خۆ نابوو، یان ده بوایه ههول به ن پۆشاک
تازه پهیدا بکه ن بۆ نهوه ی تهوافی پێوه بکه ن، نه گهر له م دوو حاله هیچیان
بۆ هه لته سوپایه نه وه ده بوو به رووتو قووتی تهواف بکه نو ئافره تیشیان
له گه لدا ده بوون!

نیبنو که ئیر ده لی: عهره به کان- جگه له قورەیش- به پۆشاکیک که
لهو پێش له بهریان به کردایه تهوافیان نه ده کرد، پێیان وابوو: نابێ به پۆشاکیک

تہواف بکہن کہ تاوانیان پی کردوہ؛ تہنہا قورہیشی بہکان کہ ناوی (الحمس) یان لہ خویان نابوو بویان ہہبوو بہہرگی کۆننہوہ تہواف بکہن، بہلام عمرہ بہکانی تر تہگہر کابرایہ کی قورہیشی (احمس) ی پۆشاکیکی بدایہ تہوہ تہوافی پیوہ دہ کرد یان تہگہر پۆشاکیکی تازہی دہست بکہوتایہ تہوہ دہیتوانی تہوافی پیوہ بکا دوا تہوافہ کہ دہبواہ فرپی بدایہو کہس بوی نہبوو ہللی بگرتہوہ؛ حق تہگہر کابرای قورہیشی پۆشاکی پی نہدایہو ہی تازہشی چنگ نہکہوتایہ تہوہ بہ رووتو قووتی تہوافی کہعبہی دہ کرد، تہگہر تافرہتیش بوواہ ہہر ناوا بہرووتی تہوافی دہ کرد تہگہر شتیکی دہست بکہوتایہ - وائی کہہی - خوی پی دادہ پۆشی!! بہلام بہ زۆری تافرہتہکان تہگہر رووت بوونایہ بہشہو تہوافیان دہ کرد یو خاتری شوینی نا لہباری نہ بیندري!

کہوابی بۆ روویروو بوونہوہی تہم واقعہ تالہ، بۆ قہ لاچۆ کردنی تہم گومرایو سہر لی شیانہ، بۆ پووجل کردنہوہی تہو شہریعتہ دہسکر دہ قیزہ ونہی کہ پال خودایان دہدا دہریارہی چۆنیہتی تہنجامدانی تہوافو پۆشاکیو... ہتد، تہم دہقہ قورناتیانہ تیردرانہ خواری، بۆ تہوہی تادہ میزاد بگہرتہوہ بۆ سہر جادہ رییہ کہو لہو دابو نہریتہ نہزانیانہ رزگاریان بکا!

گومان لہوہدا نیہ کہ منہت نانی خودا بہسہر تیمہی تادہ میزاددا بہ نیعمہتی پۆشاکیو نامیری خوجوان کردن، بہلگہی بہہیزہ لہسہر تیباحوہو حہلالی بہتیو ہلنانی موسولمانان بۆ پۆشین، چونکہ تایینی نیسلام تایینی کہ لہ گہل سروشٹ گونجاوہ تایینی فیترہتہ، لہ تایینی نیسلامدا شتی کہ نیہ سروشٹو فیترہتی تادہ میزاد داخوازی بی تہو قہدہ غہی بکاو؛ ہہر شتی کہ پیویست بی بۆ ژبانی تادہ میزاد نیسلام ہہرگیز قہدہ غہی ناکا، بہلکو سنووری بۆ دادہنیو لہ چوارچیوہی شہریعتی پہسہندی خودایی دا بہکاری دہہینیو بہ رہوای دہزانی۔

ہہر کاتی مرۆف پۆشاکیکی تازہی لہبہر کرد سوننہتہ سوپاسی خودای لہسہر بکا۔ تیمام تہحمد لہ عہلی کوپی تہبو طالیبہوہ دہگیرتہوہ کہ فہرمویہتی لہ پیغہ مبہرم ژنہوت لہ کاتی لہبہر کردنی پۆشاکیدا دہیفہرموو:

(الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَزَقَنِي مِنَ الرِّيشِ مَا أَجْمَلُ بِهِ فِي النَّاسِ وَأَوَارِي بِهِ عَوْرَتِي).

ئەمجار پەرەردگار پۆشاکی مەعنەوی یاسا و دایەو بەسەر پۆشاکی ماددی دا فەرمووی: ﴿وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ﴾ بە گۆتە ی کۆمەڵی تابیعین، پۆشاکی تەقوا پۆشاکی مەعنەوی بە ئەک حیسسی! ئێبنو عەبباس دەفەرموێ پۆشاکی تەقوا بریتی بە لە ئیمان و کردەوێ باش لە پۆشاکی رۆڵەتی چاکترە.

عەبدوڕەحمانی کورێ ئەسەلم دەلی: موسوڵمان لە ترسی خودا شەرمگای خۆی دادەپۆشی ئەوێ پۆشاکی تەقوا. کەوابێ لە نێوان تەشریع دانانی بۆ پۆشاکو خۆپازاندنەو لە نێوان تەقوای پەیدوێندی بەهێز هەیە، تەقوا پۆشاک هەردووکیان دا پۆشەری شەرمگان، تەقوا عەیبو عاری دێو دەروون دادەپۆشی و دەپازینیتەو، پۆشاکیش شەرمگای جەستە دادەپۆشی و جوانی دەکا.

﴿ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ﴾ ئەوێ باس کرا لە دروست کردن و بەدیھێنانی ماددە خامەکانی پۆشاک، لە دانانی یاسا و شەریعەتی پۆشینی پۆشاک نیشانە ی بە دەسلاتی خودایەو فەضلو گەورەیی زاتی پەرەردگار دەچەسپێتی، نیشانە ی رەحمو بەزەیی یەزدانە بۆ بەندەکانی، پەرەردگار ئەم نیعمەتانە ی پێ بەخشیو بۆ ئەوێ بیانماڵینی و رامیان بکا بۆ سوپاسگوزاری و شوکرانە ژمیری زاتی پەرەردگار و ناسینی نیعمەتە گەورەکانی بەسەر بەندەکانی داو دوور کەوتنەو لە فیتنە ی شەیتانو بەدەر خستنی شەرمگا و خۆ رووتکردنەوێ نا شەریعی.

ئەمجار پەرەردگار ئادەمیزادانی لە فەرت و قێلی شەیتانو تاقەمەکی ترساندو ئەوێ بۆ روون کردنەو کە شەیتانو شەیتانینی یەکان دوژمنی سەر سەختی ئادەمیزادو ئەم دژایەتی یە شەیتان دژایەتی یەکی کۆنو دێرینەوێ لە سەردەمو کاتو ساتی دروستبوونی ئادەمەو دەستی پێ کردووە! ئەو بوو فەرمانی خودای شکاندو سوژدە ی بۆ ئادەم نەبرد، دوا یی هەوڵی دا بۆ وەدەر نانی ئادەمو حەوا لە بەهەشت و تووشبوونیان بە زۆر

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینینو هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروزو فەرمووده‌کانی
پێغه‌مبەر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فەرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێو زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جوۆی ژیانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌بهرده‌بێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژیان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمیئنو له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانله‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئه‌م جوۆه گیانله‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بنو ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

یارمه‌تیده‌رو پشتگیری‌که‌ری کافرو بی پرواکان، به‌م جو‌ره ناماده‌باشییان
تیدایه بۆ قبوڵکردنی وه‌سوه‌سی شه‌یتان وه‌کوو چۆن جه‌سته‌ی لاواز
ناماده‌باشی تیدایه بۆ نه‌خۆش کهوتن وه‌رگرتنی می‌کرو‌ب.

تییینی: نایه‌تی ﴿يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أُنْزِلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي
سُوءَاتِكُمْ﴾ نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که داپۆشینی شهرمگا واجب‌وه ده‌رخستنی
یاسا‌غه. چونکه نایه‌ته‌که ده‌فهرمو‌ی: ﴿يُؤَارِي سُوءَاتِكُمْ﴾ واته: په‌روه‌ردگار
پۆشاک‌ی داهیناوه بۆ نه‌وه‌ی ئاده‌م بۆ نه‌وه‌ی شهرمگای خۆیانی پی داپۆشن،
زانایانی نیسلا‌میش به‌یه‌ک ده‌نگ داپۆشینی شهرمگایان به‌لاوه پتۆسته!
که‌س نیه بلی: دروسته ئاده‌میزاد شهرمگای خۆی بۆ خه‌لکی نامۆ ده‌ربخا.

نه‌مجا با بزانی‌ن شهرمگا چیه‌وه کو‌ی ده‌گرته‌وه: زانایانی ظاهیری
نیامی طه‌به‌ری پتییان وایه شهرمگای پیاو ته‌نها پاشو پتشیه‌تی واته:
(هینو بیلاماناکه‌ی) جگه له‌م دووانه شو‌ینه‌کانی تری جه‌سته شهرمگا نین
چونکه قورئان ده‌فهرمو‌ی: ﴿لِبَاسًا يُؤَارِي سُوءَاتِكُمْ﴾، یان ده‌فهرمو‌ی:
﴿بَدَتْ لَهُمَا سُوءَاتُهُمَا﴾. یان ده‌فهرمو‌ی: ﴿لَبِئْسَ مَا سَأَلْتَهُمَا﴾. له‌هه‌موو
ده‌قه‌کاندا هه‌ر با‌سی (پاشو پتشی) کردووه. هه‌روه‌ها نیامی بوخاری له
نه‌نه‌سه‌وه فهرمووده‌یه‌ک ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌کو‌لانه‌کانی
خه‌یبه‌ردا را‌کردنی نه‌نجام دا. له‌وه‌ده‌قه‌دا هاتووه ده‌فهرمو‌ی (ثُمَّ حَسِرَ الْإِزَارَ
عَنْ فَخْذِهِ، حَتَّىٰ إِنِّي أَنْظَرُ إِلَىٰ بَيَاضٍ فَخِذِ النَّبِيِّ ﷺ). واته نیزاره‌که‌ی له‌سه‌ر
سمتی کو‌کرده‌وه به‌جو‌ری‌ک من به‌ناشکرا سپیایی رانی پی‌رو‌زیم بینی.

نیامی مالی‌ک ده‌فهرمو‌ی: ناووک شهرمگایه، به‌لامه‌وه جوان نیه
پیاو رانی خۆی به‌ناگاداری ختانی ده‌ربخا! به‌لگه‌ی مالی‌ک فهرمووده‌که‌ی
پیغه‌مبه‌ره که به (جه‌رده‌ی کو‌ری خوه‌یلیدی) فهرموو رانت داپۆشه چونکه
ران شهرمگایه. (بوخاری ته‌م فهرمووده‌یه‌ی به‌شیوه‌ی ته‌علیق ریوایه‌ت
کردووه) نه‌مجار بوخاری گو‌توویه‌تی هه‌دی‌تی نه‌نه‌س راست تهره هه‌دی‌تی
جه‌رده‌ه نیح‌تیاتی پتره. مه‌به‌ستی نه‌وه‌بوو له‌خیلافه‌که خۆی رزگار بکا.

که وایی به‌لای مالیکی به‌کانه‌وه ران شهرمگا نیه، چونکه رۆژی خه‌بهر پیغه‌مبهر ﷺ به ده‌ری خست، به‌لام به لایانه‌وه مه‌کروهه له‌بهر هه‌دیه‌که‌ی جهره‌د. نه‌بوو هه‌نیفه پئی وایه که ران شهرمگایه.

شافیعی پئی وایه نه‌ژنوو ناووک شهرمگا نین به‌لام داپۆشینیان واجبه لهم روه‌وه هه‌ر شتی‌ک واجبی پئی ته‌واو بیی واجبه. به‌لای زوربه‌ی زانایانه‌وه ئافره‌تی سه‌ربه‌ستو نازاد جگه له دوو ده‌ستیو ده‌مو چاوی هه‌موو جه‌سته‌ی شهرمگایه، چونکه زوربه‌ی فوکه‌ها ده‌فهرموون: که‌سی‌ک بیه‌وی ژن بخوازیو ماره‌ی بکا با له پیش‌دا ته‌ماشای ده‌مو چاوو هه‌ردوو ده‌ستی بکا. هه‌روه‌ها چونکه له کاتی ئی‌حرام‌دا پی‌ویسته نه‌م دوو نه‌ندامه‌ی به‌ده‌ره‌وه‌ین.

فه‌رمووده‌ی قورئان که ده‌فه‌رموی: ﴿مَنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ﴾ نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که ئاده‌میزاد جندۆکه‌و شه‌یاتی‌نی نایینن تیمامی ته‌حه‌دیش هه‌دی‌کی ریوایه‌ت کردوه مانای نایه‌ته‌که جه‌خت ده‌کاته‌وه ده‌فه‌رموی: (إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنْ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ) له ئیبنو عه‌بی‌سه‌وه ریوایه‌ت کراوه که پیغه‌مبهریش ﷺ نه‌و جندۆکانه‌ی نه‌یینیون که گۆیان له قورئان خۆندنه‌که‌ی گرت. به‌لگه‌ش نایه‌تی ﴿قُلْ أَوْحَى إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ﴾ به‌لام له ئیبنو مه‌سه‌ووده‌وه ریوایه‌ت کراوه: که پیغه‌مبهر ﷺ بینوونی، فه‌رمووده‌ی تریش هه‌ن نه‌وه ده‌چه‌سپێتن که دیتوونی، شافیعیش پئی وایه: که بینینان تاییه‌ته به پیغه‌مبهرانه‌وه.. به‌یه‌قی له مه‌ناقیه‌که‌ی له هاوه‌لی خۆی تیمامی ره‌یعه‌وه ده‌گیرێته‌وه که گوتویه‌تی هه‌ر که‌سی بلی جندۆکه‌م بینوون شه‌ها ده‌تی لی وه‌رناگرین مه‌گه‌ر پیغه‌مبهری، دیتیان ته‌نها بۆ پیغه‌مبهران ده‌سته‌بهر ده‌بی^{٢٠}.

^{٢٠} تفسیر المنار ج/ ٨ / ٣٦٨.

شهریعه‌تی موشریکه‌کان لاسایی کردنه‌وه‌ی باوک و باپیرانیانه،

شهریعه‌تی خودا نیگا ناردنه بو پیغه‌مبه‌ره‌کانی

وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ

لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ اتَّقُوا اللَّهَ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ قُلْ أَمَرَ رَبِّي

بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾ فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ

اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

له نایه‌ته‌کانی پیش‌شودا په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی باس کرد که شه‌یاتینی
کردونه هاو‌نشینی کافره‌کانو بالاده‌ستی کردون به‌سهریاندا، نه‌مجار لی‌ره‌دا
باسی جو‌ریکه له کاریگری بالاده‌ستی شه‌یاتینی‌یه‌کان ده‌کا به‌سهر نا
موسولمانان‌دا که گهردن‌که‌چی و فرمانبرداری‌یانه بو وه‌سه‌سو سهرلی
تیکدانیانو ده‌فرمودی: ﴿وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً﴾ نه‌و موشریک‌نو گومرپایانه که
تاوانیکی گه‌وره و ناشیرین نه‌نجام ده‌دن، تاوانیکی و ده‌کمن که شرعو
عه‌قلو سروشتی ساغو سه‌لیم به‌هیچ شیوه‌یه‌ک وه‌ری نه‌گری وه‌کو: ته‌واف
کردنی ژنو پیاو به‌روتو قووتی و هه‌موو تاوانیکی تری گه‌وره و فاحیشه
ناسا، پییان بگوتری بوچی و به‌چ یاسایه‌ک نیوه نه‌و تاوانانه ده‌کمنو به
ره‌وایان ده‌زانن؟ نه‌گمر له‌سهر کرده‌وه‌کانیان خه‌لکی سهر زه‌نشتیان بکه‌ن،
﴿قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا﴾ ده‌لین: نیمه لاسایی باوک‌نو باپیری
خومان ده‌که‌ینه‌وه و شو‌ین دابو نه‌رتی نه‌وان ده‌که‌وین، چار له رت‌بازی
ده‌که‌وین، جگه له‌وه‌ش خودا فرمانی پی کردوینو نیمه فرمانی خودا جی به
جی ده‌که‌وین!!

سه‌یره نه‌وان به‌لگه له‌سهر کار دروستی خو‌یان ده‌هیننه‌وه و پاساوی

کرده وه فاحیشه‌کانی خۆیان ده‌ده‌نمویه به دوو به‌لگه، پێیان وایه: کرداره‌کانیان ره‌وانو به خرابیان نازانن! یه‌که‌م ده‌لێن: تێمه باوکتو باپیری خۆمان وا بینیه وه نه‌مه دابو نه‌رتیان بووه. دووهم ده‌لێن: خودا فرمانی پێ کردووسن ئهم کارانه نه‌نجام بده‌ین!

ئیترا خودای مه‌زن فرمان به پێغه‌مبهر ده‌کا که به‌رپرچیان بداتمه‌وه به‌لگه‌ی دووه‌میان پوچهل بکاتمه‌وه ده‌فرموئ: ﴿قُلْ إِنْ اَللّٰهُ لَا یَأْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ﴾ ئه‌ی پێغه‌مبهر پێیان بلێ ئێوه راست ناکهن، ئهم پاساو دانمه‌ویه‌تان درۆیه، چونکه خودا فرمان به کرده‌وه‌ی فاحیشه‌نامیز ناکا، ئهم کارانه‌ی ئێوه وێ نه‌چوو و نه‌گونجاوو قێزه‌ونن، هه‌موو پێغه‌مبهران به خرابو نه‌شیایان حلیب کردوون، خودای مه‌زنو بالا ده‌ست هه‌رگیز فرمان به کردنی کاری ناوه‌ها ناشیرین ناکا!

له حه‌قیقه‌تیشدا شه‌یتان فرمان به کرده‌وه‌ی فاحیشه‌نامیز ده‌کا وه‌کوو قورئان نامازه‌ی بۆ ده‌کاوه‌فرموئ: ﴿الشَّیْطَانُ یَعِدُّکُمْ اَلْفَقْرَ وَیَأْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ﴾ البقرة/٢٦٨.

ئمه‌وه‌ی تێبینی ده‌کری پهره‌ردگار ده‌ریاره‌ی به‌لگه‌ی یه‌که‌میان هه‌چ ره‌تدانمه‌ویه‌کی نه‌بوو!! هۆیه‌که‌ی ئمه‌ویه: که لاسایی کردنه‌وه‌ی کوێرانه هه‌ینه هه‌له‌یه‌کی ناشکرایه پێوست به ره‌تدانمه‌وه ناکا، هه‌موو که‌س به لایه‌وه کاریکی ناپه‌سه‌نده!!

ئه‌مجار پهره‌ردگار به‌ پرسیار کردنتیکی نا‌ره‌زامه‌ندی نامیزه‌وه پێیان ده‌فرموئ: ﴿اتَّقُوا لَوْنِ عَلٰی اَللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ﴾ ئه‌ری ئێوه به‌ چ روویه‌که‌وه شتی ناوا پال خودا ده‌ده‌ن؟ شه‌رحو حه‌یا ناتانگرتی بوختانی ناوا به‌ده‌م خوداوه هه‌له‌به‌سه‌ستن؟ شتی‌ک که حه‌قیقه‌تو راستی‌یه‌که‌ی نازانن بۆ ده‌لێن: خودا فرمانی پێ کردووسن؟ خۆ شه‌ریعه‌تو فرمانی خودا به‌ نیگا کردن بۆ پێغه‌مبهران نه‌بێ نازاندی، له‌ رێگه‌ی نیگای خوداوه بۆ پێغه‌مبهرانی نه‌بێ ئاده‌میزاد له شه‌ریعه‌تی یه‌زدان تێ ناکهن! ده‌ی خۆ ئێوه به‌ ختۆکه‌وه ده‌نه‌ده‌نه‌ی شه‌یتان ره‌فتار ده‌کهن درۆ له‌سه‌ر خودا هه‌له‌به‌سه‌ستن!

ئایەتە کە دەربڕینی ناپەزایی بە بەرامبەر ئەوانە ی فەرمانکردن بە کردنی فاحیشتە پال پەرورەدگار دە دەن، گوێپایەلێ بۆ شەیتان دە کە نو بە نامۆزگاری ئەو تارانێ گەورە ئە نجام دە دەن کە چی بێ شەرمانەو ئەزانانە دە ئێتن: خودا فەرمانی بێ کردوین!!

لە هەمان کاتیشدا شایەتی دانە لە لایەن پەرورەدگارەو دە کە بناغە ی قسەکانیان گێلێ و ئە فامی بە، هۆی کەودەنی و بێ عەقڵییانە کە ئەو کردارە ناشیرینانە پال خودا دە دەن! ئە مجار پەرورەدگار ئەو ی رەت کردەو دە کە فەرمان بە فاحیشتەو خراپە کاری بکا، رویی خیطاب دە کاتە پیغە مەبرو دە فەرموێ: ﴿قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ﴾ ئە ی (محمەد!) بەو موشریکانە بلێ: پەرورەدگاری من فەرمان بە فاحیشتەو خراپە کاری ناکا، بە لکو فەرمان بە دادپەرورە یو کاری چاکو سوود مەند دە کا، داوا دە کا ناده میزادان کاری چاک ئە نجام بە دە نو سیانە رەو بەردەوام بن لە سەر کاری چاکو زێدەرەو ی نە کەن. فەرمانتان بێ دە کا کە: ئە خۆتان رووتو قووت بکەنەو، ئە بەرگتو پۆشاکی حەراو زێدە درێژو زێدە پانو زێدە گرانبە ها لە بەر بکەن.

﴿وَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ﴾ هەرە ها ئە ی (محمەد!) پێیان بلێ: لە ناو هەموو مزگەوتێک کە خودا پەرستی تێدا دە کەن مافی رووتیکردنتان بۆ لای خودا بە دەن، بە ئەوای رووتیکردنە کە ئە نجام بە دەن؛ نییەتی ساغو دلناگایی و لیبران بۆ رووتیکردن لە پەرورەدگارتان هەبێ، چ ئەو عیباده ئە ی کە لە مزگەوتە کە یان لای مزگەوتە کە ئە نجامی دە دەن نوێژ بێ یان ئەواف بێ یان ذیکرو خودا پەرستی بە کی تر بێ، دە بی ساغ بۆ خودایی!

﴿وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ هاوارو پارانەو دە عیباده تان تەنها بۆ خودا بێ، هەر ئەو پەرستەنو روو لە بارە گای زاتی ئەو بکەن، روومە کە نە غەیری خودا و کەسی تر جگە لە پەرورەدگار بە شایستە ی پەرستش مەزانن، هاوارو پارانەو مە کە نە فریشتەو پیاو چاکو پیغە مەبران و پێتان وابێ پارانەو لەوانو گۆرەکانیان لە خواتان نزیک دە کاتەو وامەزانن پارانەو لە شێخو پیاو چاکو گۆرەکانیان بە شێکە لە نایینو سوود بە خشە!!

پاش ئەو ی بنەمای ئایینی دیاری کردو فەرمانو جله وگیری ئاراستە ی

پێغه‌مبهر و موسولمانان کردو ناره‌زایی خۆی ده‌رباره‌ی هه‌لۆستو کردوه‌ی
 موشریکه‌کان ده‌ربهری، باسی زیندوو یونوه‌و حیسابو لیکۆلینه‌وه‌و پاداش و
 سزا ده‌کاوه‌فرموئ: ﴿كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ، فَرِيقًا هَدَىٰ وَ فَرِيقًا حَقَّ
 عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ﴾ وه‌کوو چۆن له‌ سه‌ره‌تاوه‌ خودا ئیوه‌ی دروست کردوه‌و
 ناواش بۆ لای خودا ده‌گه‌رپینه‌وه‌، واته‌: هه‌ر به‌و ده‌سه‌لاته‌ زیندووتان ده‌کاته‌وه‌
 که سه‌ره‌تا کاروانی ژیا‌نتانی ده‌ست پێکرد...

دوو پێرو تا‌قم بوون؛ ئاده‌و خێزانی، شه‌یتانو جه‌ندرمه‌کانی، که
 ده‌شگه‌رپینه‌وه‌ بۆ لای خودا کۆمه‌لێکتان له‌گه‌ل ئاده‌و دایکه‌ سه‌وا
 موسولمانانو راستاو خاوه‌ن باوه‌رو شوینکه‌وتوو پێغه‌مبهرانو گه‌ردنکه‌ج
 بۆ فه‌رمانو جله‌وگه‌رییه‌کانی په‌روه‌ر دگا‌ر، کۆمه‌لێکیشتان سه‌رپێچی‌کارو
 تاوانبار له‌گه‌ل شه‌یتانو جه‌ندرمه‌کانی ده‌گه‌رپینه‌وه‌ بۆ لای خودا ریسوا
 شه‌رم‌زار! کۆمه‌لێکتان خودا هیده‌یه‌تی داو‌نو رێبازی خوداتان گرتوه‌، یا
 به‌ندی فه‌رمانو جله‌وگه‌رییه‌کانی بوون.

کۆمه‌لێکیشتان گو‌م‌پ‌ایان به‌سه‌ردا ده‌چه‌سپێو چه‌سپیه‌، نه‌وانه
 شه‌یتانیان کردوه‌ به‌ پێشه‌واو شوینی که‌وتوون، ته‌ویش به‌ره‌و دۆزه‌خ
 راپێچیان ده‌کا، به‌ راستی شه‌یتان رابه‌رو پێشه‌وایه‌کی خراپو گو‌م‌پ‌اکه‌ره‌.

خاوه‌نی مه‌نار ده‌فرموئ: ته‌م رسته‌یه‌ی ئایه‌ته‌که‌ به‌لیغ‌ترین و
 کورته‌ترین و سه‌رتاساترینی قورئانه‌، چونکه‌ ده‌عوایه‌که‌ به‌لگه‌ی لیک‌چواندنی
 زیندوو یونوه‌ی قیامه‌تی به‌ دروستکردنی سه‌ره‌تای ئاده‌میزادی له‌خۆگرتوه‌،
 واته‌: په‌روه‌ر دگا‌ر چۆن سه‌ره‌تا به‌ ده‌سه‌لاتو توانای خۆی دروستی کردوونو
 به‌دییه‌یان ناواش دوا‌ی مردن زیندووتان ده‌کاته‌وه‌ و رۆژی قیامه‌ت
 ده‌گه‌رپینه‌وه‌ بۆ لای، به‌لام له‌م حا‌له‌تاندا دوو تا‌قمو کۆمه‌لن:

١- کۆمه‌لێکتان خودا له‌ جیهاندا به‌ هۆی ناردنی پێغه‌مبهران هیده‌یه‌تی
 داو‌نو ب‌پ‌رایان هیناوه‌ شوین په‌یامی پێغه‌مبهران که‌وتوونو به‌ راستی رویان
 له‌ خودا کردوه‌ راستالانه‌ خودایان په‌رستوه‌و که‌سیان نه‌کردوه‌ به‌ هاوه‌لو
 هاوشانی.

٢- کۆمه‌لێکیشیان گو‌م‌پ‌ایی له‌سه‌ر چه‌سپیه‌و شوین شه‌یتان که‌وتوونو

گومرپای کردوونو له ريگای خودا لای داو، هه موو تاقمو کۆمه ئیکیش له سهر
چ نایینیک ژباوه له سهر نهوه ده مریو له سهر چی ده مری له سهر نهوه زیندوو
ده کرتهمه مانای ﴿حَقَّتْ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ﴾ واته: گومراییان چه سپیوه
به هوی چه سپینی هۆکاره کردار نامیزه کانیان، به ویستی خویان هۆکاری
گومرپابونیان په پیره و کردوه، وه کوو ده فرموی: ﴿إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ
أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ﴾ واته: نهوانه که گۆرپایه لی
نامۆزگاری شهیتان بوونو نهو تاوانو خراپه کارییهی له پیش چاوان جوان
کردو له دلیان شیرین بوو مانای وایه کارویاری خویان داوه ته ده ست شهیتانو
نهویان کردوه به فرمانده و گهوهی خویانو وازیان له پهروه ردگاری زاناو
داناو بهرهم و به خشنده هیناوه؛ رویان له نهو خودایه وهرگپراوه که فرمان
به دادپهروهیو چاکه کاری ده کا جله وگیری له خراپه و فاحیشه ده کا!

که چی وێرپای نهه به ههله چوونو تاوانکارییهیان پییان وایه نهوان
زینموونی کرارنو هیدایهت دراوونو واده زانن نهوهی که شهیتان به گۆیاندا
دهدا راسته و پیویسته په پیرهوی بکهن!

نهوانه رووکردنه غهیری خوداو نوزانهوه و پاپانهوه له قسنو گۆری
پیغه مبهران و پیاو چاکان به ئومیدی نهوه له خودایان نزیک بکه نهوه به تاییو
خودا په رستی ده زانو، پییان وایه که ناده میزاد تاوانیکی کرد پیویسته هانا
بو گۆری پیاو چاکیک بهریو نهو ئیسکه رزیوانه بکاته تکاکار بو نهوهی
خودا لی خوش بی، واته: نهوانه وا ده زانن: خودا وه کوو پاشایه کی
سته مکار وایه تا په کییک له پیاوه نزیکو دارو ده سته کان نه بیته تکاکارو
داوای لیبوردن بو تاوانیاریک نه کا لی خوش نابو. سهیره! خودا بو خوی
ده فرموی: ﴿أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ بانگم لی بکهن وه لامتان ده ده مهوه،
یان ده فرموی: ﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ نیمه بو ههر
ناده میزادیک له رهگی لامل لی نزیکترین، یان ده فرموی: ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ
أَيْنَمَا كُنْتُمْ﴾ خودا له کهل ئیوهیه له ههر شوئیک بن، ده هاو سه ده ها نایه تی
لهم جوړه ههه که چی نهو خه لکه گیلو نه فامه ده چن له ده وری گۆریک

ده‌ست ده‌که‌ن به پارانه‌وه نو‌زانه‌وه به هی‌وای نه‌وه نه‌و ئیسکه رزی‌وانه ها‌وریان بگه‌یه‌نته خوداو شه‌فاعه‌تیان بو بکه‌ن!! -خودایه ها‌وار: به ها‌نامانه‌وه وه‌ره له‌سه‌ر رژی‌بازی راستو دروستی خۆت دل‌مان بچه‌سپینه - نه‌مان‌خه‌يته ریزی نه‌وانه‌ی گو‌م‌رانو پێیان وایه: هیدایه‌ت درا‌ون!

سه‌یره زو‌ربه‌ی تاقو گرۆه گو‌م‌راکانی دونیا له‌ کۆ‌نو نو‌ی‌دا پێیان وایه: له‌سه‌ر حه‌قن، نه‌وانه یان له‌ رووی لو‌تبه‌رزیو سه‌ره‌ه‌قی‌یه‌وه کافرو بۆ پروان به‌رامبه‌ر به‌ حه‌ق، وه‌کوو نه‌وانه‌ی دژایه‌تی پی‌غه‌مبه‌ریان کردووه له‌سه‌رده‌می خزیان‌دا نه‌وه‌تا فیرعه‌‌و‌نو تاقمه‌که‌ی که‌ نو‌ مو‌عجیزه‌ی هه‌زه‌تی موسایان بینیی، وتیان: سی‌ح‌رو جادو‌یکی ئاشکرایه.. سو‌ور ده‌یان‌زانی که‌ نه‌و مو‌عجی‌زانه له‌ خوداو‌ه‌ن به‌لام له‌به‌ر لو‌تبه‌رزیو خۆبه‌زلزانی پشتیان لی هه‌ل‌کردو برویان پێ نه‌کرد! وه‌کوو ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ﴾ النمل/١٤. هه‌روه‌ها وه‌کوو مله‌ورو سه‌رانی قوره‌یش -نه‌بو جه‌هل- وه‌لیدی کوری مو‌غیره- نه‌له‌نه‌ضری کوری نه‌ل‌حاریت- و زۆری تریش که‌ خودا ده‌ریاره‌یان ده‌فه‌رمو‌ی نه‌ی (م‌حمد!) ﴿فَانْهَمُ لَا يَكْذِبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ﴾ الانعام/٣٣.

نه‌م تاقو گرۆ کافرا‌نه‌ی که‌ له‌به‌ر لو‌تبه‌رزی ئی‌مانیان نه‌هینا‌وه کۆمه‌لو تاقم‌یکی که‌من له‌ چاو نه‌وانه‌ی که‌ له‌ ری‌گای لاسایی کردنه‌وه‌ی کو‌یرانه‌و شو‌ین که‌وتنی وه‌سو‌ه‌سه‌ی شه‌یتانه‌وه کافر بو‌ون.. نه‌وانه‌ی که‌ خودا ده‌ریاره‌یان ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا﴾ الک‌هف/١٠٤. زو‌ربه‌ی زانایان پێیان وایه: که‌ سی‌ک هه‌ولو کۆشش بدا بو‌ دۆ‌زینه‌وه‌ی رژی‌بازی حه‌ق، دوا‌یی شتیکی به‌ حه‌ق زانیو شو‌ینی که‌وت نه‌م رژی‌بازه‌ی که‌ نه‌م به‌ حه‌قی ده‌زانی جیا‌وازیی له‌ گه‌ل په‌یامی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ به‌ر مانای نه‌م نایه‌ته‌ ناکه‌و‌ی، لای خودا به‌هانه‌ی هه‌یه‌و مه‌عذوره‌، چونکه‌ نه‌وه‌ه‌ولی خۆی داوه‌و وزه‌ی خۆی به‌ خه‌رج داوه‌و خوداش ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿لَا

يُكَفِّرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴿البقرة/٢٨٦﴾.

هه ندى له زانايان رستهى ﴿كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ﴾ نيان بهم شىوه مانا
کردوهه چۆن له سه ره تاوه دروستمان کردوون؛ کۆمه لیکتان هيدايت دراوو
کۆمه لیکتان گوهر، ههر بهو شىوه دروست ده کرينهوه!!

تيبنو عه بباس ده فهرموئى: پهروه ردگار ئاده ميزادى دروست کردوهه.
هه يانه به مرسولمانو خاوهن برىوا، هه يانه به کافرى دروستى کردوون،
پهروه ردگار ده فهرموئى: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ
مُؤْمِنٌ﴾ التغابن/٢. پاشان زيندوويان ده کاتمه هه يانه موسولمانه هه يانه
کافر.

نهم رايه له گهل نمو فهرموودهى که بوخارى له تيبنو مه سعوده وه
ريوايه تى ده کا يه ک ده گرته وه که ده فهرموئى: (فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ، إِنَّ أَحَدَكُمْ
لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ
فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنْ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا
يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ
فَيَدْخُلُهَا).

به گوهرى نهم ته فسيهر ده زايه تى يه ک له نيوان نايه تى ﴿كَمَا بَدَأَكُمْ
تَعُودُونَ﴾ و نايه تى ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ
النَّاسَ عَلَيْهَا﴾ الروم/٣٠. ديت هه كايه وه، فهرمووده يه كيش نه بو هوره يه
ريوايه تى ده كا وه له سه حيحه ين دا هديه، پشتگيرى نايه ته كهى سووره تى
(الروم) ده كا ده فهرموئى: پيغه مبه ر ﷺ فهرموئى: (كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ،
فَأَبَاؤُهُ يَهُودَانِهِ وَيُنَصْرَانِهِ وَنَجْرَانِهِ). بيكه وه گونجاندنى نهم دوو نايه ته ﴿هُوَ
الَّذِي خَلَقَكُمْ....﴾ و نايه تى ﴿فِطْرَةَ اللَّهِ....﴾ به تيبنى نمو ده ش كه ههر
نايه تى كه له دووانه هه دي شيك پشتگيرى ده كا. بهم جوهر ده بى بليين:
پهروه ردگار سروشتى ئاده ميزادانى له سهر خودا ناسين و يه كته پرستى وا

دارشتوهو عه هه پهیمانی بهوه لی وه رگرتوون.

نه مجار که بهم شیوه سروشتی دارشتوونو دروستی کردوون، وای نه ندازه کیش کردوونو له عیلمی نهزه لی خوی دا زانیویهتی که کۆمه لیکیان خاوهن باوه پ ده بزو کۆمه لیکیان کافر، تاقمیکیان کامه رازو خۆشبه ختو ده سته کیان به دبه ختو چاره رهش، پهروه ردار زانیویهتی که گۆرانکاری به سهر نهو فیطره ت و سروشته نه صلی به یان دا دی که له سهری دروستکراون، هه ندیکیان له حالی دووه میان دا له سهر نهو سروشته نامینو دوا ی تیمان هینان کافری هه لده بژیرن!

نایه ته کان راسته وخۆ نهوه ده گهیهنن که:

١- لاسایی کردنهوهی کویرانهی باوکتو باییران په سهند نیه عهقلو سروشت رهتی ده کاتمهوه، چونکه پهروه ردار هینیکی تایبهتی به ناده میزاد داوه ده توانی به هوی عهقل جیاوازی نیوان حقو به تال بکا، پروانیو تیبهفکری نه گهر باوکتو باییرانی له سهر ریگای راست بوون با شوینیان بکهوی، نه گهر گومرا بوون پتویهسته له ریبازیان دوور بکهویتهوهو واز له لاسایی کردنهوه یان بین نه گینا نه قام نه زانو له سهر هه لهن.

٢- پهروه ردار فرمان به دادوهری و بهردهوام بوون له سهر چاکه کردن ده کا، ههرگیز خودا فرمان به خراپه کاری ناکا!

٣- پتویهسته موسولمان له کاتی خودا په رستی دا دوو خال بهرچاو بگری:

أ- ده بی کردهوهو خودا په رستی به کهی به گویرهی شریعت بی.

ب- ده بی خودا په رستی به کهی له دیاردهی هاوه ل دانان بۆ خودا دوور بی،

خودا په رستی به کهی ته نها بۆ خودایی خالصانهو راستالانه بی!

٤- پهروه ردار زیاد له تیمانو باوه ره سروشتی به که بۆ موسولمانان

هیدایهت و تهوفیق زیاد ده کا، سهرباری به کتاپه رستی و ناسینه

فیطره تی به کهی، موسولمان به هوی کردهوهی چاک تیمانو باوه ری زیاد ده کا!

ههروه کو چۆن به هوی وه سهوه سهو دهنه دهنی شهیتان کۆمه لیک له ناده میزاد

گومرا ده بن.

لەبەر کردنی پۆشاکى جوان و خواردن و خواردنەوهى خوێش لەلایە
 *يَنْبَغِي عَادَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا
 وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾ قُلْ
 مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ
 هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةٌ يَوْمَ الْقِيَمَةِ كَذَلِكَ
 نَفُصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

پاش ئەوهى پەروەردگار فەرمانى بە بەندەکانى کرد بە دادپەروەرى
 عەدالەتخوازى و بەردەوام بوون لەسەر چاکە لە هەموو نیشیکدا داوامان لى
 دەکا کە لە لای هەموو مزگەوتیکو بۆ هەموو خودا پەرستى بەک پۆشاکى
 پاکو خاوەن بپۆشین.. هەروەها خواردن و خواردنەوهى بۆ حەلال کردوین بە
 مەرجێک زێدە رەوى تێدا نەکەین.

ئێبنو عەبباس دەفرموى: عەرەبەکانى سەردەمى نەفامى بە رووتى
 تەوافى کە عەبیان دەکرد؛ پیاوان بە رۆژو ژنان بەشەو، جا کە دەگەشتە لای
 مزگەوتى مینا پۆشاکەکانیان فریى دەداو بە رووتى دەچوونە ژوورى
 مزگەوتەوه و دەیان گوت ئێمە لە پۆشاکێکدا تەواف ناکەین تاوانمان پێوه
 کردبێ!

ئیمامى موسلیم لە ئێبنو عەبباسەوه دەگیرێتەوه دەفرموى: نافرەتى
 سەردەمى نەزانی تەوافى کە عەبەى دەکرد بە رووتو قووتى تەنها پارچە
 پەرۆیهکى دەخستە سەر (بیلامانەکەى) لە کاتى تەوافدا بە رووتى ئەم
 شیعرەیان دەخوێندەوه:

الْيَوْمَ يَبْدُو بَعْضُهُ أَوْ كُلُّهُ
 وَمَا بَدَا مِنْهُ فَلَا أَجْلُ

ئێتر ئەم نایەتانه هاتنە خوارى ئەم دیاردانەى یاساغ کردن!
 هەر ئیمامى موسلیم لە صەحیحەکەیدا لە عوروەوه رىوایت دەکا کە

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینین و هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروو فهرمووده‌کانی
پێغه‌مبهر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا لهم که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فهرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێ و زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جوۆی ژیانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌به‌ره‌دبێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژیا ن له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمیئن و له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانه‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئهم جوۆه گیانه‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بن و ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

پیاو - وه کو له پیشه وه گوترا: نیوان ناوکتو نه ژتویه. جهسته ی ئافره ت هه مووی شهرمگایه جگه له دوو ده ستو ده مو چاو.

پۆشاک دیار ده یه کی بهرزو پیروزی شارستانییه، فرمان به داپۆشینی شهرمگا له یاسا جوانه کانی ئیسلامه، هه ر ئیسلام بوو هۆزه عه ره بو نا عه ره بی له دوا کهوتووی هه لسو کهوتی ناژه لپی رزگار کرد، هه دیشیکیش هه یه پشتگیری مانای نایه ته که ده کا ده یاره ی پیوستی داپۆشینی شهرمگا، طه بهرانی و به یه قی له ئیبنو عومره وه ده گیر نه وه که پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی: (اِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيُبَسِّ ثَوْبَهُ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَحَقُّ مِنْ تَزَيَّنَّ لَهُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ ثَوْبَانِ، فَلْيَأْتِزْ إِذَا صَلَّى وَلَا يَشْمَلْ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ اشْمَالَ الْيَهُودِ). هه رکاتی یه کی له ئیوه ویستی نوێژ بکا با ده ریو کراسی له بهر بکا، چونکه پهروه ر دگار له هه موو کهس شیواتره که له کاتی خۆراناندنو راوه ستان له خزمه تیا پۆشاک ی پاکتو خاویزو جوانی بو له بهر بکری، که سیک دوو پۆشاک ی نه بوو با به لایه نی که مه وه ده ریوی له پی بکا.....

نه مجار پهروه ر دگار فرمانی ئاراسته ی ئاده میزادان کردو پی ی راگه یاندن که خواردنو خوارد نه وه ی پاکتو خاویزیان بو ره وایه به مه رجیک زیده ره وه ی تیدا نه که نو فرمووی: ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾، نه ی کۆمه لی ئاده میزاد! بو هه ر یه کییک له ئیوه ره وایه خواردنو خوارد نه وه ی پاکتو خاویز بخاوا بخواته وه، ده ی ئیوه له خواردنو خوارد نه وه ی پاکتو به تاوه له ززه ت بخۆزو بخۆنه وه و زیده ره وه ی مه که ن، به لکو به شیه وه کی مام ناوه ندی و میان په وه ی که لکیان لی وه ریگرن، نه نه وه نه ده کهم بخۆن که پیدایه سی جهسته تان دابین نه کا، نه نه وه نه ده ش زۆر بخۆن که زیان به جهسته و بیرو هۆشتان یگه یه نی، رژدو به خیل مه بن دلتان نه یه به گوێره ی پیوست له مالی خۆتان بخۆن، نه وه نه ده ش ده ست بلاوو موسریف مه بن زیاد له پیوست مالو دارایی خۆتان خه رج بکه ن! دلنیا بن خودا نه وانه ی خۆش ناوین که زیاده ره وه ی ده که ن له خواردنو خوارد نه وه دا واته:

سزایان ده داو تۆله یان لی ده ستینی!

نیمامی نه حمده له عه بدو لای کوری عه مر ریوایه ت ده کا که پیغه مبهرم ﷺ فرموویه تی: (کلوا واشربوا والبسوا وتصدقوا من غیر خیلة و لاسرف، فان الله يحب ان یری اثر نعمته علی عبده). بخۆنۆو بخۆنه وه، پۆشاک بیۆشن به شیوه یه کی میانه رهوی نه رۆدی تیدا بکه ن نه ده ست بلاوی، چونکه پهروه ردگار پیتی خوشه دیارده ی نیعمه تی به سه ر به نده ی خۆیه وه ببینری..

نیمام نه حمده و نه ساتی و تیر میذی له مه عدی که ربه وه ده لی: له پیغه مبهرم ژنه وت ده یفرموو: (مَا مَلَآ ابْنُ آدَمَ وَعَاءٌ شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ، حَسْبُ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتٍ يَقْمَنَ صَلْبُهُ، فَإِنْ كَانَ فَاعِلًا لَا حَالَةَ، فُلْتُكْ إِطْعَامِهِ وَتُلْتُكْ لِشَرَابِهِ وَتُلْتُكْ لِنَفْسِهِ) ناده میزاد هیچ کیسه یه ک پر ناکات خراپه تریی له گه ده ی! به سه یۆ ناده میزاد سی یارو پشتی قایم بیۆ هیۆو توانای به نه ی ته گهر هه ر ده بوو بخوا با گه ده ی بکاته سی به ش به شیک یۆ خواردن به شیک یۆ خواردنه وه به شی سییه میش یۆ هه ناسه و ئیسرا حه ت، بری له زانیانی سه له ف و توویانه: پهروه ردگار هه موو زانیاری ته ندروستی له ئیو نایه تدا کۆ کردۆته وه ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا...﴾ ئیسراف: واته: زیده په وه ی سنوور شکینی له هه موو شتیکدا پهروه ردگار پیتی خوشه نه وه ی به حه لالی داناه به حه لالی بزانی، نه وه ی به حهرامی داناه به حهرامی بزانی، نه وه فرمانی پی کردوین به میان په وه ی، کهوابی نابی سنوور به زینی بکه ین جا سنوور به زینی به که سروشتی بی وه کوو خۆتینوو کردنۆ خۆ برسی کردن، یان زیده په وه ی له ناو خواردنه وه و ژۆر خۆریدا، یان سنوور به زینی به که له رووی ماده دی به وه بیّت. به م جوړه زیاد له ده ست کهوت خه رج بکات، یان سنوور به زینی شه رع ی بیّت به م جوړه په نا به رته به ر خواردنی مرداره وه بوو و خۆینۆ گوشتی به رازو نه و کوشتی یانه ی یۆ غه یری خودا سه ر ده برینۆ له کاتی سه ر بریندا ناوی غه یری خودایان له سه ر ده بری...هتد...ههروه ها خواردنۆ خواردنه وه له ناو

نامیزی زێڤو زبۆدا به زێده‌ره‌وی حسیب ده‌کریۆ هه‌روه‌ها له‌به‌ر کردنی پۆشاکێ ناوڕیشم بۆ پیاو به‌ زێده‌ره‌وی حلیبه‌. هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر پیاو له‌ پۆشاکو هه‌لسرو که‌وت‌دا لاسایی ئافره‌ت بکاته‌وه‌و یان به‌ پێچه‌وانه‌وه‌ به‌ر جله‌وگیرێ نایه‌ته‌که‌ ده‌که‌ویۆ کاره‌که‌ی زێده‌ره‌وییه‌...

به‌ کورتی خواردنۆ خواردنه‌وه‌ پێویستیاتی ژبانی ئاده‌میزادن، به‌لام دوو تاقم ده‌رباره‌ی خواردنۆ خواردنه‌وه‌ سه‌رلیشیواون:

۱- تاقمی به‌خیلو رژدو ئه‌وانه‌ی خۆیان کردووه‌ به‌ ره‌به‌نۆ خه‌لوه‌کیش ئه‌مانه‌ وازیان له‌ خواردنۆ خواردنه‌وه‌ی به‌تاو له‌زه‌ت هێناوه‌، به‌ بێ به‌لگه‌ به‌ ناوی نایینه‌وه‌ ئه‌م شتانه‌یان له‌ خۆ قه‌ده‌غه‌کردووه‌، یان دلیان نایه‌و ده‌ستیان ناچێته‌ مالی خۆیان.

ب- تاقمی ده‌ست بلاوو موسرێفه‌کان ئه‌وانه‌ی زێده‌ ره‌وی له‌ خواردنۆ خواردنه‌وه‌دا ده‌که‌نۆ هه‌موو هیواو ئاواتیان خۆش رابواردنۆ خواردنۆ خواردنه‌وه‌ی شتی خۆشه‌، وه‌کو ئاژهل ده‌له‌وه‌پێنۆ کۆ له‌ هیچ ناکه‌ن هیچ سنوورێک بۆ خۆیان دانانین.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار سه‌رزه‌نشتی ئه‌وانه‌ ده‌کا که‌ به‌بێ به‌لگه‌و به‌بێ هۆ شتی حه‌لال له‌ خۆیان یاساغ ده‌که‌نۆ فه‌رمان به‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا: که‌ به‌ شیوه‌ی په‌رسیاری ئینکار نامێزو نا‌په‌زایی ده‌ربه‌رین به‌و مه‌شریکانه‌ بلێ: که‌ له‌ خۆیانده‌وه‌ به‌ بێ به‌لگه‌ شتی پاکو خاوتن له‌ خۆیان قه‌ده‌غه‌ ده‌که‌ن ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ﴾ پێیان بلێ: کێ ئه‌و که‌لو په‌لو نامێرو کالایانه‌ی ده‌بنه‌ هۆی جوانی ئێوه‌ یان ئه‌و رزقو رۆژییه‌ی خودا بۆ به‌رژه‌وه‌ندی ئێوه‌ی دروست کردووه‌، به‌ هه‌رام داناه‌وه‌؟؟ کێ پۆشاکو نامێری رابواردنۆ خۆش گوزه‌رانی قه‌ده‌غه‌ کردووه‌؟! کێ ماده‌ده‌ خامه‌کانی ئه‌و هۆکارو نامێرانه‌ی به‌دی هێناون که‌ ده‌بنه‌ مایه‌ی خۆش گوزه‌رانی ئێوه‌؟ کێ عه‌قڵو زانیاری شیوه‌ی به‌کارهێنانۆ سوود بیه‌نین له‌و ماده‌دانه‌ی قیری ئێوه‌ کردووه‌؟ واته‌: خواردنۆ خواردنه‌وه‌ی حه‌لالو پاکو خاوتن، هه‌روا له‌به‌رکردنی پۆشاکو خۆپازاندنه‌وه‌و رێکبو پێکی حه‌لالو ره‌واهیه‌و خودا بۆ به‌رژه‌وه‌ندیی ئێوه‌ ماده‌ده‌ خامه‌که‌یانی به‌دییه‌ناوه‌و

عه قەل و زانیاری بە کارهێنان و سود لی بینینیانی قیزکرد و نو خیطابی ئاراسته کرد و نو که به میانه رەوی بە کاریان بین و سوودیانی لی وەر بگرن!! جا ئەگەر کافره کان وە لامیان نەبوو، یان وە لامه که یان وە کوو پتویست نەبوو ﴿قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ بلی ئەو خواردنو خواردنەو بە تام و خوشانه، پۆشاکێ جوان و نامیری خۆرازاننەو تاییه ته به پرواداران، له راستی دا خودا بۆ ئەوانی دروستکرد و نو ناموسولمان به هۆی ئەوانه و سوودیانی لی دەبینن، جا ئەگەر له ژیانی دنیادا کافره کان هاوبه شی خاوهن پرواکان ده کهن لهو خۆشی و رابواردنو خواردنو خواردنەو یه دا ئەو به یزانن له رۆژی قیامت دا ئەو رابواردنو خۆرازاننەو تاییه ته به پروادارانەو، کهس له کافره کان هاوبه شییان ناکا، چونکه به ههشت له بی پروایان قهده غهیه ﴿كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ بهم جوړه شیکردنەو و روونکردنەو یه که ده باره ی رزق و رۆژی و پۆشاکو نامیری خۆرازاننەو ته نجامان دا هه راواش نیشانه و به لگه کانی راستی ئایین و ته و اهه تی شهر و راستگویی پتغه مبهرو ریکو پیکي یاسا و شهرعت شی ده کهینه و به کسانیک زانستی کۆمه لئاسی و ده وروئناسی و ته ندروستی و.... هتد بزانن، به رژه و هندی ئاده میزاد ده ست نیشان بکه نو هه ول به دن بۆ دهسته بهرکردنی مافه کانیان، له بوونه و هه ورد بینه و هه په ندی لی و هه ر بگرن، گوێ بۆ قسه و تاخاوتن را بگرن چاکو خرابی لیکه جیا بکه نه و هه شوین قسه باش و به سووده کان بکه ون، نهک بۆ کسانیک که نه فام و نه زانن ناگاداری ئەم زانیاری و زانستانه نین و نازانن بۆ به رژه و هندی خه لکی به کاریان بینن، گوێ به زانست و زانیاری پتویست بۆ پیشکه و تن و شارستانیته ناده ن، ئەگەر قیزیشیان بین بۆ سودی کۆمه ل به کاریان ناهین!

به راستی ئەم ئایه ته به لگه یه له سه ر ئەو که ئایینی ئیسلام ئایینیکي ته و اوو بی عه یبو له که یه، ئایینیکي قاییم و پته و و توکه یه، لاشه و گیان به شیوه یه کی هاو ته راز و پهر و هه ده کا، وزه ده دا به جهسته و وه ده دا به گیان، بۆ ئەو ی ئاده میزاد به سه ر ته نگو چه له مه ی ژیا ن دا زال بی و سه ر که و توو بی، به توانی ته رکي سه رشانی خۆی جی به جی بکا، رۆلی خۆی - که

جینشینی به له سهر زهوی - وه کوو پتویست نه نجامی بدا!

ئهوهی لهم نایه تانه تیبینی ده کری ئهوهیه: که نایبینی ئیسلام بهرنامهی ژبانه، له ههموو بواریکدا بۆ ههموو شوێن و کاتییک یاسا و نیظامی بۆ ئاده میزاد داناوه، هیچ کون و که له بهرێکی ژبانی به بۆشی نه هیشتهوئهوه، بۆ ههموو گهرو گهرفتییک حهلی ههیه، بۆ ههموو رووداوێک به یار و هوکمی رهسای بێ عهیبی ههیه. به یاریک لهو یاسا و نیظامه ی ئیسلام ئهوهیه که پۆشینی پۆشاکێ به پتویست داناوه، داپۆشینی شهرمگای له سهر ههموو کهس واجب کردووه، چونکه له بهرکردنی پۆشاکێ پاکو خاوتن و داپۆشینی شهرمگا دیارهیهکی شارستانی و نیشانهی ههستی بهرز و سروشتی خاوتنه، ههمووها به رهوا دانانی خواردن و خواردنهوهی پاکو خاوتن و به لهزهت به شیوهی مامناوهندی میانهرهوی به لگهیه له سهر ئهوهی که نایبینی ئیسلام نایبینیکی میانهرهو و گونجاوه بۆ ههموو کات و شوێنیک.

داپۆشینی شهرمگا ههموو کاتییک پتویسته بهلام له کاتی نوێژداو له کاتی تهوفا دا یان له کاتی کۆبوونهوهی ئاده میزادان دا پتویست تره نایه تی ﴿خُذُوا زِينَتَكُمْ...﴾ به روونی ئهوه ده گهیه نێ که داپۆشینی شهرمگا پتویسته. زۆربهی زانایانی ئیسلام پێیان وایه داپۆشینی شهرمگا فهرزیکه له فهرزهکانی نوێژ، به لکو نیمامی نه بههری ده فهرموێ: داپۆشینی شهرمگا بۆخۆی فهرزیکێ سهر به خۆیه و پتویسته له کاتی نوێژ و غهیری نوێژدا شهرمگای خۆمان داپۆشین، ئهم رایه راسته چونکه پێغه مبهرد ﷺ که میسورهی کوری مه خره مهی به رووتی بێنی پێی فهرموو بۆ کراسه کهت له بهر بکهو به رووتی مه سوپێرهوه.

نایه تی ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا...﴾ به لگهیه له سهر ئهوه که خواردن و خواردنهوهی پاک هه لاله وه وایه به مهرجیک زنده ره و بیان تیدا نه کری.

جه صصاص ده لێ: ظاهیری نایه ته که ئهوه ده گهیه نێ که خواردن و خواردنهوه واجب بێ به مهرجیک به شیوهیهکی میانهرهوی به کار به یندرن، جا له هه ندێ کات و شوێن دا نایا به ده گهیه نێ له هه ندێ شوێن دا بۆ وجوبه،

لە هەركاتیك نەخواردنۆ نە خواردنەوه ترسی ئەوهیان لی نەدەكرا كە زیان بە
جەستە بگەیەنن ئەوه نەمرەكە بۆ ئیباحەییە ئەگەر ترسی زیان لی
كەوتنەوهیان لی دەكرا فەرمانی نایەتەكە بۆ وجووبە. واتە: هەركاتی بە
خۆگرتنەوه لە خواردنۆ خواردنەوه ترسی زیان گەیشتن بە جەستەیتیدا بوو
یان بێ هیزی تیدا دروست دەبوو بە جۆریك كە نەیدەتوانی ئەرکەکانی
سەرشارنی ئەنجام بدا ئەوه ئەو کاتە خواردنۆ خواردنەوه واجیە.... کەسیك
شتێکی حەلال حەرام بکاو بەبێ بەلگە خواردنۆ خواردنەوهی پاكو خاوین یان
لەبەر کردنی پۆشاکێ جوانو رازاوه خاوین لە خەلکی قەدەغە بکا دەچیتە
پێپری زیدەرەویەوه. هەر وەکوو چۆن لەبەرکردنی پۆشاکێ زیسر ناییتە
خوداپەرستی و ئەو جۆرە پۆشاکە پۆشاکێ تەقواکاران نیە. بەلکو پیاوێ زاناو
خودا پەرستەکانی ئیسلام دابو نەرتیان وابوو کە لە روژانی هەینی و جەژنۆ
مونا سەباتی تایبەتی دا جوانترین و پاكو خاوینترین و چاکترین پۆشاکیان
دەپۆشی! هیچ کاتی هەلبێژاردنی قوماشی باشو جوانیان بە لاوه ناشیرین
نەبووه!

دەگێرنەوه تەمیمی داری پۆشاکێکی کۆری بە هەزار دیرھەمی زیو و
نوژیشی پێوه دەکرد. مالیکی کۆری دینار پۆشاکێ باشی عەدەنی دەپۆشی.
بە کورتی نایینی ئیسلام نایینی واقعی و ژانە ماددەو گیان پێکەوه
دەگونجینی. ئامانجی ئەوێ: بە هۆی بیروباوەرو ئەخلاقو رەوشتەوه
ئادەمیزاد بگەیەنیتە کەمالی مەعنەوی، لە هەمان کاتدا هەولێ ئەوه دەدا:
کە ئادەمیزاد بگاتە کەمالی ماددی جەستەیی رێکئۆ پێکئۆ ساغو بێ دەرد
پەرور دە بکا، بۆ ئەوهی بتوانی ئەرکەکانی خوداپەرستی ئەنجام بدا، جیهادو
تیکۆشان لە رێگەیی خودادا جێبەجێ بکا، وازھێنان لە خواردنۆ خواردنەوه
جەستە زەبوون دەکاو هیزو توانای کەم دەکاوسەرەنجام ناتوانی ئەرکەکانی
سەرشارنی ئەنجام بدا. ئادەمیزاد لەسەر زەوی جێنشینی پەرورەدگارە،
ئەمەیندارو فەرمانڕەوایە بەسەر خێرو خێراتی زەوی دا، بەر پرسیارە لە
پێشکەوتنی ولاتو لە ئەنجام دانی ئەرکەکانی سەرشارنی لەبارەیی پێشکەوتنی
ولاتو پێشپێکی لە دابین کردنی پێوستی بەکانی ژیانو گەشەکردنی کشتو

کالو پیشه سازی و نابوری و زانیاری و ژشنبیری و کۆمه لئاسی....هتد.

بنه مای شته یاساغ کراوه کان له ئاده میزاد

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ
الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنْزَلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا

لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

له وه پیشه پهره دگار ناره زایی خۆی ده بپی بهرام بهر موشریکه کان که له
خۆیان وه حه لال حرام ده کهن، پۆشاکێ ریکو پیکو خواردن و خواردنه وهی به
تاو له زهت به بی به لگه له خۆیان یاساغ ده کهن! ته مجار لی به دا باسی
جۆره کانی حرام و یاساغ کراوه کان ده کاو بنه ماکانیان ده ست نیشان ده کا.

که له بی ده لی: کاتی که موسو لمانه کان پۆشاکیان پۆشی و ته وافی
که عبه یان کرد موشریکه کان ره خنه یان لی گرتو و لا قرتییان پی کردن، نیتر
ئه م ئایه ته هاته خوارێ فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ
مِنْهَا وَمَا بَطَنَ، وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنْزَلْ بِهِ
سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ ئه ی موحه مه ده! به و
موشریکه نه و خه لکی تریش بلی: که نه و شتانه ی خودا حه لالی کردوون ته وان
به بی هۆ به لگه حرامیان کردوون، پێیان بلی: پهره دگاری من ته نه ا ئه م
پێنج شتانه ی حرام کردوون که بنه مای هه موو شته حرامه کانه،
حرامی به که یان به شیوه یه کی به رده واه هه مه کاتی به له سه ره هه موو میللته
پێویسته که بزانه: نه مانه به هه یج جۆری که له هه یج شو ئێکه دا حه لال نینه
نابن. نه و شته حرامانه ش ته مانه:

١- فاحیشه ج به ناشکرا بی یان به نه ئینی. فاحیشه: بریتی به له کردار و
گوفتاری که له خراپی دا تییان په راند بی واته تاوانی گه ره به ی وه کوو زیناو
دزی و یاخی بوون له فهرمان په وای موسو لمان....هتد.

٢- تاوانی بچووک (اثم) بریتی به هه ر شتی که به تاوان حلیب بکری

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینینو هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروزو فەرمووده‌کانی
پێغه‌مبەر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ پڕوامان به‌ فەرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، پڕوامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ پهره‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێو زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستیره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستیره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جۆری ژیانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستیره‌نه
ده‌سته‌به‌رده‌بێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژیان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستیره به‌سه‌لمیئنو له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ بریاری نه‌بوونی جیهانی گیانه‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئهم جۆره گیانه‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه‌ شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومپایی ده‌بنو ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

تیکوشانو لیکڑلینہوہی تیدا ھہبوو دہتوانی: نیجتیھاد بکاو رای خوی
دہربری ئو کاتہ: قسہو فتواکانی دہبنہ شمرع پمیرہویان دہکریو بہشیکن
لہ شمریعتی نیسلام.

لیرہدا پرسپاریک سہری ھہلداوہو دہگوتری لہ نایہتہکدا وشہی (انما)
کہ کورت ھہلہینان دہگہینہی. کہوایی نایہتہکھی ئیرہ کہ لہ پیشیہوہ وشہی
(انما) ھہیدو نینجا پینج شتی حرام ریز دہکا ئوہ دہگہینہی کہ شتہ
حرامہکان لہو پینج شتانہدا کورت ھہلہیندراون. دہی خو جۆرہکانی حرام
زۆرنو لہو پینج شتانہ تیپہر دہکەن؟!

لہ وەلامدا دہلپین: جینایاتو دہستدریژی کردن پینج جۆرن:
یہکەم: دہست دریژی کردنہ بۆ سہر نہسہبو رشتہی خیزان کہ بریتیہ
لہ داوین پیسیو بہشیکہ لہ فاحیشہ.

دوہم: دہستدریژی کردنہ بۆ سہر عہقل کہ بہ ھۆی عہرہقخواردنہوہ
پہیدا دہبیو بہ (اثم) حلیبہ.

سۆیہمو چوارہم: دہست دریژی کردنہ بۆ سہر ناموسو گیانو مالو
سامان ئہمەش بہ رستہی ﴿وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ ناماژہی بۆ کراوہ.

پینجہم: دہست دریژی کردنہ بۆ سہر تاپین نہمیش بہ دوو جۆر دہبی:
یہکەمیان تانہو تہشہر دان لہ یہکتابہرستی بہم جۆرہ ھاوہل بۆ خودا
دابیری، ہر رستہی ﴿وَأَنْ تَشْرِكُوا بِاللَّهِ﴾ ناماژہ بۆ ئہم جۆرہ دہست
دریژیہ کراوہ.

دوہمیان دہم کوتان لہ نایینی خوداو قسہ تیداکردنی بہ تہزانیو بی
بەلگہ، ئہم جۆرہش بہ رستہی ﴿وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾
ناماژہی بۆ کراوہ.

کەواتہ بنہماو شتہ سہرہکی بہکانی حرامو یاساغ کراوہکان ئہم پینج
جۆرہن حرامہکانی تر وەکوو لقو پۆی ئہم پینجانہ وان، باسکردنی ئہو
پینجانہ بہ واتا باسکردنی ھہموو جۆرہکانی حرامہ. نیتر بہ کارھینانی
وشہی (انما) کہ نامیری حەصر و کورت ھہلہینانہ لہ جی خۆیداہ.

تەمەنی ژیانو دەسه‌لاتی هه‌موو گه‌لو تاکیک
وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ
سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

پاش نه‌وی په‌روه‌ردگار هه‌لالو حه‌رامی روون کرده‌وه، پۆشاکێ ره‌واو
رزقو روژی هه‌لالی ده‌ستنیشان کرد، پاشان باسی بنه‌مای شته‌ حه‌رامه‌کانی
کرد؛ نه‌مجار لێره‌دا باسی نه‌وه ده‌کا که هه‌موو گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک، هه‌موو
کۆمه‌لو تاکیک ته‌مه‌تیکی دیاریکراوی هه‌یه‌و پاشو پیش ناکا! له‌ماوه‌ی
ژیانیان دا رێژه‌ی شوێنکه‌وتنیاں بۆ په‌یره‌وو پرۆگرامی خودا له‌باره‌ی هه‌لالو
حه‌رامه‌وه ده‌رده‌که‌وی و نمایان ده‌بی، مه‌به‌ستیش ترسی دواپۆژو له‌دوونیا
ده‌رچوونی هه‌بی و به‌لێپرا نه‌وه ئه‌رکی سه‌رشانی نه‌نجام بدا.

فه‌رمووی: ﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ﴾ بۆ هه‌موو گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک، بۆ هه‌موو
چینه‌و توێژیک، بۆ هه‌موو هۆزه‌ بنه‌ماله‌و به‌ره‌بابو ئاده‌میزادیک، به‌لکو بۆ
هه‌موو شتیک له‌ بوونه‌وه‌دا ته‌جه‌لیکی دیاریکراو هه‌یه، کاتی‌ک هه‌یه‌ دینه
سه‌ر شاتۆی ژیانو ماوه‌ی ته‌واوبوونی ته‌مەنی هه‌یه‌کی ته‌ستنیشان کراوه،
که ماوه‌که ته‌واو بوو ساتیک دواناخرت!

جا ته‌م ماوه‌یه چ ماوه‌ی ژیان بی یان ماوه‌ی ده‌سه‌لاتداری به‌ختو
تیقبال بی! یان ماوه‌ی ژێرده‌سته‌یی و چه‌وساندنه‌وه بی!
جا ﴿فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ﴾ نه‌گه‌ر کاتی دیاریکراو هاتو ماوه‌ی ده‌ستنیشان
کراو بۆیان کۆتایی هات، ﴿لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً﴾ ساته‌وه‌ختیک دواناخرتن؛
بگه‌ر که‌مه‌ترین کات دواناخرتن، ﴿وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ﴾ هه‌روه‌کو چۆن پیش
ناخرتن.

ده‌ریاره‌ی مه‌به‌ست به‌ ته‌جه‌ل دوو را هه‌ن:-

١- نیب‌نوعه‌بیا سو حه‌سه‌نی به‌صری و موقاتیل ده‌لێن: مه‌به‌ست نه‌وه‌یه
په‌روه‌ردگار مۆلته‌ی هه‌موو گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌کی سه‌ری‌پچی که‌رو به‌درۆخه‌ره‌وه‌ی
پێغه‌مبه‌ره‌که‌یانی داوه بۆ ماوه‌یه‌کی دیاریکراو که نه‌هاتنه سه‌ر رێبازی

راستو ئیمانیان نەھیناوکاتی لەناوچوونو ریشەکیش کردنیان ھات! ئیتەر ئەو سزاو تۆلیە دێو هیچ دواناکەوێ. وەکوو ئەو عەزابو لەناو بردنە ی تووشی نەتەوێ نووجو عادو ئەموودو فیرعەونو ئیخوانی لووطو ھی تریش ھات.

ئەم قەلاچۆکردنۆ لەناو بردنۆ بنپەرکردنە تاییبەت بۆو بە گەلو نەتەوێ ئەو پیغەمبەراندووە کە بانگەوازییەکیان تاییبەت بۆو بە گەلی خۆیانمو، ئەم دیاردەو شێو بنپەرکردنە بەھاتنی پیغەمبەری ئیسلام کوتایی ھات. ھەر بۆیەشە کە موشریکەکانی عەرەب بەئینیان لە پیغەمبەر ﷺ گرت کە خودا ببینن، فریشتە بیتە خوارو بەچاوی خۆیان ببینن قورتانیان پێ بێ لەکاغەزدا نووسراپیئەو... ھەند پەروردگار ئەم جۆرە داخواریاتە ی بۆ پیغەمبەر ﷺ نەھینانە دی چونکە ئەگەر پەلپەکیان وەدی بەھاتایو یەکسەر ئیمانیان نەھینایە ریشەکیش دەکرانو بەکۆمەل لەناو دەبران!

۲- رای دووہ ئەوێە کە مەبەست بە ئەجەل تەمەنی ئادەمیزاد بێ، ھەركاتی ئەو تەمەنە ئەواو بوو ئیتەر پاشو پیشی تیدا ناكری!

ئیمامی رازی دەلی: رای یەكەم پەسەندە، چونکە خودا دەفەرموێ: ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ﴾ نافەرموێ: ﴿وَلِكُلِّ أَحَدٍ أَجَلٌ﴾ بەگوێرە ی رای دووہ کە دەفەرموێ: ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ﴾ نالی: ﴿لِكُلِّ أَحَدٍ﴾ لەم روووەوێە: کە نەتەوہ بریتییە لە کۆمەلو لەتاکەکان پێک ھاتوہ، ئەوانیش ھاوتەمەنن یان لەیەکەوہ نزیکن، ناوھینانی کەلو نەتەوہ لەجیاتی تاکو ئاراستەکردنی ھەرەشە بۆ سەرچەم نەتەوہ کە کاریگەرترەو زیاتر ھەست دەھەژنی! بۆیە لەشوێنی تاک، نەتەوہ ی بەکارھیناوە، جا بەگوێرە ی ئەم رایە دەبێ ھەریەکیک لە ئادەمیزاد تەمەنی دیاریکراوی خۆی ھەبێو پاشو پیش تیدا روونەدا، بەم جۆرە کوژراو کەدە کوژری بەئەجەلی خۆیەتیو تەمەنبەری تیدا نیە!!

نایەتەکە ئاماژە ی ئەوێ تێدایە کە جاری وا دەبێ نەتەوہ دەتوانی سزای لەناوچوون دوابھا، واتە: پیش ئەوێ ھۆکارەکانی لەناوچوون پەرەبەستین ئەو گەلو نەتەوہ یە واز لە ستەمکاریو سنووربەژینی بێنی، ھەموویان پەشیمان ببینەوہو خۆیان راستال بکەنۆ واز لە بێدەوشتیو شتە حەرەپو یاساغەکان

بیین، له‌خۆیانموه شه‌ریعتو یاسا دانه‌تینو حه‌رام حه‌لال نه‌که‌زو حه‌لال به‌حه‌رام له‌قه‌لهم نه‌ده‌ن، کۆمه‌لێک موصلیحو دو‌عاگۆو دڵسۆز هه‌ولێ چاکبوونه‌وی کۆمه‌ل بده‌زو نه‌خۆشی‌یه‌کان تیمار بکه‌ن، له‌وانیه‌ له‌ناو‌برد‌زو به‌هیلاکچوونه‌که‌ دوابکه‌وێ، یان هه‌ر روو نه‌دا، چونکه‌ ناشکرایه‌ کاریگه‌ری بی‌ره‌وشتیو بلاویوونه‌وی سته‌مو خراپه‌کاریی له‌ناو گه‌لو نه‌تسه‌وه‌دا ده‌ق ده‌شوبه‌یتته‌ نه‌خۆشی ناو جه‌سته‌!

واته‌ وه‌کو چۆن پزیشکه‌کان کۆپایان هه‌یه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ که‌ نه‌خۆشی شه‌کره‌ نه‌خۆشییه‌کی جه‌سته‌ییو عه‌قلی‌یه‌و سه‌ره‌نجام سه‌رده‌کێشی بۆ مرده‌نی نه‌خۆشه‌که‌ هه‌ر به‌و جو‌ره‌ش زانایانی کۆمه‌لناسی کۆپایان هه‌یه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ که‌ زیده‌په‌وی له‌فیسقو سته‌مو خراپه‌کایی‌دا گه‌لو نه‌تسه‌وه‌ قه‌لاجۆ ده‌کا، سنوور شکاندنو زیده‌په‌ویی له‌ته‌ماعکارییو به‌خیلییو هه‌سوودییو داوێ، پیسی‌دا ده‌بنه‌ هۆکاری به‌هیلاکچوونو فه‌وتانی گه‌لو نه‌تسه‌وه‌.

می‌ژووش شایه‌ده‌ که‌ هه‌ر گه‌لو نه‌تسه‌ویه‌ک رووی له‌ خراپه‌کارییو فیسقو سته‌مکاری کردبێ خودا له‌ناوی به‌ردوو به‌کۆمه‌ل ریشه‌کیشو بنه‌بری کردوونو ناسه‌واری نه‌هێشتوونه‌وه‌!

ته‌مه‌نی دیاریکراو ته‌ندازه‌کیشراو ته‌و ته‌مه‌نیه‌ که‌ زانایان پێی ده‌لێن ته‌مه‌نی سروشتی! بۆ نموونه‌ پزیشک ته‌گه‌ر جه‌سته‌ی که‌سیکی پشکنیو ته‌ندامه‌ سه‌ره‌کی‌یه‌کانی ته‌و جه‌سته‌یه‌ی وایینی که‌ ته‌گه‌ر به‌ئاسایی کار بکه‌ن له‌وانیه‌ بۆ ماویه‌کی دیاریکراو درێژه‌ به‌ ژیان بده‌ن، جا ته‌گه‌ر ته‌و کاریا پشکینه‌راوه‌ پێش ته‌و ماویه‌ خنکا یان کوژرا ده‌لێن پێش هاتنی ته‌جه‌لی سورشتی مرد! وه‌لی به‌ته‌جه‌لی خۆیو دیاریکراو لای خودا مردوو.

ته‌و هه‌دیثو فه‌رموودانه‌ی که‌ ته‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نن نزاو پارانه‌وه‌، صیله‌ی ره‌حمو دڵخۆشی، ته‌مه‌ن درێژ ده‌که‌نن ته‌وه‌ به‌نیسه‌به‌ت ته‌مه‌نی مه‌زنده‌ییو سروشتی‌یه‌، نه‌ک ته‌مه‌نی حه‌قیقی!! بێگومان نزاو پارانه‌وه‌ که‌ له‌پروای به‌هێز به‌خوداو هیوای زۆر به‌یارمه‌تیدانی بۆ موسوڵمانان سه‌رچاوه‌ ده‌گرێ هۆکاریکی گرنگه‌ بۆ ته‌مه‌ن درێژی، هه‌روه‌کوو چۆن به‌جیه‌نانی ته‌رکی صیله‌ی ره‌حم گرنگترین هۆکاری خۆشه‌ختیو کامه‌رانییه‌، کامه‌رانی

گرنگترین ھۆکارە بۆ تەمەن درژیی. ھەروەکوو چۆن غەمو خەفەت بەتایبەتی دوورکەوتنەوێ خۆشەویستو نائۆمیدبوون لەرەحمەتی خداو ھیواپرانی لە یارمەتیدانو کۆمەکیی کردنی پەرورەدگار ھێزو ورە ی نادەمیزاد لاواز دەکار پیش وەخت جەستە دادەوێشی، ھەروەھا کەم بژێوی و دابین نەکردنی پیوستی جەستە، یان زێدەپۆیی لە خواردن و خواردنەوێدا ھەروەھا نیشتەجێبوون لە شوێنێک کە ئەوێندە ھەتاوی تی نەکەوی میکۆڕبەکانی بکوژی دەبنە ھۆکاری تەمەن کورتیی و زوو مردن!

بانگەوازی پیغەمبەرانی بۆ نەتەوەکانیان

يٰٓدٰىنٰى اٰدَمَ اِمَّا يٰٓاٰتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ
اٰيٰتِيْ فَمَنْ اٰتَقٰى وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ
﴿٣٥﴾ وَالَّذِيْنَ كَذَبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَاَسْتَكْبَرُوْا عَنْهَا اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ

هُم فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٣٦﴾

پاش ئەوێ پەرورەدگار ئەوێ روون کردووە کە ھەموو گەلو نەتەوێک تەمەنیکی دیاریکراوی ھەیە، کە ئەو تەمەنە تەواو بوو ئەجەلیان ساتەوێ ختیکی پاشو پیش ناخرین، ئەمجار حالو چۆنیەتی نادەمیزاد پاش مردنیان دیاری دەکا، ئەو دەگەینی: ھەرکەسێک لەژیانی دنیایدا فرمانبەردارو گوێراپەڵی پەیمای پیغەمبەرانی بووی ئەو ترسی داھاتووێان نیە، پەرۆشی رابوردووێان نیە، ئەگەر سەرپنجی کەمیش بووین دەخرێنە ناو دۆزەخو دەفەرموی: ﴿يٰٓاَبٰى اٰدَمَ اِمَّا يٰٓاٰتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِيْ﴾ لێرەدا پەرورەدگار نادەمیزاد دەترسینی بەوێ کە خودا پیغەمبەرانی دەنێری نایەتەکانی بەوێ بۆ دەخوێننەوێ ئەحکامو ئەمرکەکانی خودایان فێر دەکەنو دەفەرموی: ئەو ئەوێ نادەمیزاد! ئەگەر پیغەمبەرێک لە رەگەزی خۆتانو نەتەوێ خۆتان ھاتە ناوتانو ھەوالی ئەو ئەمرکو فرمانانە ی ئیمەیان پی راگەیاندن، شەریعتو یاسای ئیمەیان بۆ روون کردنەوێ، دەریارە ی

خودا پهرستی و جوړه کانی مامه لهو بازرگانی، ته خلاق، ریو شوینیان پی
 گوتن، فرمانو جلمو گیري به کانی نیمه یان پی راگه یانندن ته وه نثیه له بهر دهم
 دوو هه لوړیستانو له یه کی لهم دوو حاله ته دا ده بن، حاله ټکیان مژده به خشو
 ته وی تریان ترسینهره. جا ﴿فَمَنْ تَبَعَ هَذَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ﴾ که سیکن
 له خودا بترسی و خو لهو کردارانه پیارزی که ده بنه هوی سزای دوزه خو
 په یوه ندی خوی به خوداوه به هیز کرد وازی له خراپه کاری هیناو له ماوه ی
 ژبانی دا سهرگرمی تاعه تکررنو خودا پهرستی بوو له سهر تهو حاله گیانی
 سپارد، نه وه هیچ ترسو بیمیکی داهاتووی نیو دلنیا به له ناکامی خوی
 هیچ ترسیکی له سزای دوزه خ نیه ﴿وَلَا هُمْ يَخْزُونَ﴾ هدره ها پهرشی ژبانی
 دونیا یان نیه، له کرده وه ی رابوردوویان په شیمان نین.

که ده فرمانوی: ﴿مِنْكُمْ﴾ ناماژیه بو نه وه که ته گهر پیغه مبر
 لمره گزی نهو گهلو نه ته وه بی که بو سهریان ره وانه کراوه باشتر بیانوویان
 ده بریو به لگه ی ناشکراتره و سوارتره، چونکه ناگاداری تهو گله به حالو
 چو نیه تی ژبانی رابردووی پیغه مبره که ده بیته هانده رو رنمونوی کمره که
 موعجیزه ی تهو پیغه مبره له خوداوه به پشستوویان تهو دینه دی!

مده ست به وشه ی ﴿آیاتی﴾ قورنانو به لگه ی تاکو ته نهایی خوداوه
 خودا یه تی و نه حکامه کانی شرح فرمانو جلمو گیر به کانی پهره رد گاره،
 وشه ی ﴿آیات﴾ وشه یه کی گشتی یو هه موو نه مانه ده گرته وه، چونکه
 هه موو نهو شتانه نایاتی خودانو پیوسته پیغه مبران به خه لکیان رابگه بن.
 ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا﴾ نه وانه ی نیشانو نایاتی خوداوه
 وهرنا گرنو به دل بره یان پی نیو لوو تبه رزی ده نو تنو پابه ندی
 نامورژگاری و فرمانو جلمو گیر به کانی قورنان نابن، به نه نقه ستو
 سهره قی بانگه وازی پیغه مبر ﴿رَهْتَ دَهْ كَهْ نَهْ وَه﴾ ﴿أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
 هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ نه وانه گروو تا قمی دوزه خن، جیگای نیشته مهنیان ناگری
 دوزه خمو بو هه تاهه تایی تییدا ده میننموه و لی دهرناچن!

سدره نجامی درو پانورامای چوونه ناو دوزخ له لایه ن کافره کانه وه
 فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۖ أُولَٰئِكَ
 يَتَالَهَمُ نَصِيبُهُمْ مِّنَ الْكِتَابِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ
 قَالُوا أَإِنَّا لَمِنَ الْمُكذِبِينَ ۚ أَوْ كُنْتُمْ تَدْعُونَنَا إِلَىٰ دُونِ اللَّهِ ۚ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا
 عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾ قَالَ أَذْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ
 مِن قَبْلِكُم مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ فِي النَّارِ ۚ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لِّعَنَتِ أُخْتَهَا
 حَتَّىٰ إِذَا آذَرُكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرِنَهُمْ لَوْلَهُمْ رَبِّنَا
 هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَتَاتِهِمْ عَذَابًا صِغْعًا مِّنَ النَّارِ ۚ قَالَ لِكُلٍّ ضِعْفٌ وَلَٰكِن لَّا
 تَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ وَقَالَتْ أَوْلَهُمْ لَأُخْرِنَهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ
 فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾

دواى نه وهى پهروه دگار سدره نجامى به درو خه وه کانی باس کرد، حالو
 چو نیه تی نه وانیهى لوو تبه رزی ده کهن له بهرام بهر پیغه مبهرو نایه ته کانی
 پهروه دگار روون کرده وه، لیرو ده باسی نه وه ده فهرموئ: که سته مکارترین
 کارو گه وه ترین تاوان نه وه یه که به ده م خودا وه شتی که هه لیه سترى که
 نه یه فهرموئ یان نهو شتانه ی فهرمویه تی به درو ی بزانی و پروای پی نه که ی،
 یان پیغه مبهرا به تی هه زه تی موحه مده رت بکه یه وه! ده فهرموئ: ﴿فَمَنْ
 أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ کی له نهو که سه سته مکارتره، تاوانبارتره؟
 واته: کهس له نهو که سه سته مکارتر نه یه که به ده م خودا وه درو هه لیه سته ی بهم
 جوړه شتی که به واجب بزانی که خودا واجبى نه کرد وه، شتی که حرام بکا که

خودا به‌حه‌رامی دانه‌ناوه! یان حوکمیک پال په‌روه‌ردگار بدا که نه‌یناردبی،
یان هاوه‌له‌و مندالو خیزان پال خودا بدا!

﴿أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ﴾ یان ناردنه‌خواره‌وی نامه تاسمانیه‌کان به‌درۆ بزانی،
ئینکاری نه‌وه بکا که قورشان که لامی خودا نیه‌و له‌خوداوه نه‌نیردراوه‌ته
خواری، وه‌کوو نه‌وه‌ی که کافره‌کانی عه‌ره‌ب نه‌یاندە سه‌لماند که قورشان
نیگای خودایه! ده‌ی ده‌یانگوت جندۆ که نه‌مه‌ فی‌ری موحه‌مه‌د ده‌که‌ن،
وه‌ختیکیش ده‌یانگوت: مامۆستای ناده‌میزادی هیه‌و نه‌و نه‌م قورشان به
موحه‌مه‌د قیر ده‌کا! یان پروای به‌پیغه‌مبدرایه‌تی موحه‌مه‌د نه‌بی، گالت‌ه‌و
لاقرتی به‌ نایه‌ته‌کانی خودا بکا، یان به‌پی‌ویستی نه‌زانی خو‌یان پی‌وه خه‌ریک
بکا ﴿أَوَلَيْكَ يَنَالُهُمُ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ﴾ نه‌وانه هه‌موویان به‌شی خو‌یان له
رزقو رۆژی که له‌کتی‌بی مه‌زه‌نده‌کراوان (کتاب قدیر) دا چه‌سپاره
به‌رده‌که‌وی، نه‌وه‌ی بۆیان ته‌رخان کراوه له رزقو رۆژی ته‌مه‌نو خوشی و
ناخوشی ژیان پی‌یان ده‌دری، نه‌وانه وێ‌رای سته‌مکاری‌و سپله‌ییان، وێ‌رای نه‌و
هه‌موو درۆ بوختانه‌ی به‌ده‌م خوداوه هه‌لی ده‌به‌ستن بی‌یه‌ش نا‌کرین له‌و نازو
نیعه‌ته‌ی که له‌تۆمارگه‌ی بوونه‌وه‌ردا بۆیان دیاری کراوه، هه‌تا ته‌مه‌نیان
ته‌واو ده‌بی‌و له‌دو‌نیا ده‌رده‌چن به‌شی خو‌یان ده‌دریتی‌و لی‌ی به‌هه‌ره‌مه‌ند ده‌بن!
﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ﴾ هه‌تا ره‌وانه‌کراوی ئیمه‌ که
فریشته‌ی گیان‌کێشانه ده‌چی بۆ لای‌نو گیانیان ده‌کیشی‌و تالای مردنیان پی‌ی
ده‌چیژن ﴿قَالُوا أَيْنَ مَا كُنْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ﴾ فریشته‌ی گیان‌کێشان به‌مه‌به‌ستی
سه‌ره‌نشت‌کردن لی‌تو‌وره‌بوون پی‌یان ده‌لین: کوان نه‌وانه‌ی کرد‌بووتان به
هاوشانی خوداو له‌ژیانی دونیاتان دا له‌جیاتی خودا به‌ندایه‌تیتان بۆ ده‌کردن؟
داوای ده‌سته‌به‌رکردنی سوودو دوورخسته‌نه‌وه‌ی سزاتان لی‌ ده‌کردن، هاناتان بۆ
ده‌بردن لی‌یان ده‌پاران‌ه‌وه؟

ده بانگیان بکه‌ن با له‌م حاله‌ ناخوش‌و تاله‌ رزگارتان بکه‌ن! نه‌م سزاو
ئیش‌و نازاره‌تان لی‌ دورو بخه‌نه‌وه! ﴿قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا﴾ وه‌لام ده‌ده‌نه‌وه
ده‌لین: لی‌مان هوون بوونو شوینه‌کانیان نازانین، هیوامان پی‌یان نیه، ئومیدی
نه‌وه‌یان لی‌ ناکه‌ین سوودیان بۆمان هه‌بی‌و زیانمان لی‌ دورو بخه‌نه‌وه!

﴿وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ﴾ شایه تییان دا له سهر
خویانو دانیان پیدانا که نهوان به پارانه وه و هانا بردن بو نه و بتو صه نه مو
خودا دروژنانه و به ندایه تیکردن بویان کافرو گومرا بون، چونکه نهوان وایان
ده زانی نه و شتانه ی نهوان ده یان به رستن لای خودا ده وریان هه یه و شه فاعه تیان
بو ده کهن! وایان ده زانی نه مانه یار مه تیده و قسه رویشتونو لای خودا روئی
گرنگیان هه یه! هه روه کوو چون پاشان فرمانه وایه کانی جیهان ده ستو
پیوه نده کانیان کاریان تی ده کهنو روئی گرنگ له کوکو به یاره کانیان دا
ده گیرن!

به روه ردگار بی تا تاجه و پیوستی به یار مه تیده ر نیه، چونکه زاتی بیچوون
زانیاری ره هاو ده سه لاتو توانای بی سنووری هه یه و هیچ له مبه ریک نیه
بتوانی بیته به ریه ست له به رده م ویستی خودا دا!

نه مجار به روه ردگار هه والی نه وه مان ده داتی که فریشته کان چی به نه و
کافرو موشریکانه ده لێن: چی به نه و بوختان که رو به دروژه وه وانه ده بیژن.
﴿قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ فِي النَّارِ﴾ روژی
قیامت فریشته به فرمانی به روه ردگار پییان ده لی ده برژنه پیری نه و گه لو
گرو هانه ی وه کوو خوتانن، وه کوو خوتان بون له هه لو یستو ره وشت دا،
نه وانه ی پیش ئیوه کافریون له جندو که و ناده میزاد، روژگاریان پیش روژگاری
ئیوه بوو، بیژه ره که یان مالیکی دۆزه خه، یان به روه ردگار نه م نایه ته
ناماژه ی نه وه ی تیدایه که به روه ردگار به یه ک وه جبه کافره کان ناخاته
دۆزه خه وه، به لکوو کو مه ل کو مه لو تا قم تا قم ده یان ناخاته ناو دۆزه خه وه،
هه یانه ماوه یی که خراوه ته دۆزه خه وه و سزا ده درئی هه یانه هیشتا نه خراوه ته
ناو ناگروه وه به ره و نه وی به لکیشی ده کهنو له م حاله ته دا پیشکه و توانی پیش
خوی ده بیینی له ناو دۆزه خ دا سزا ده درین!! ﴿كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ آخْتَهَا﴾
هه رکاتی تا قم کو مه لیک ده چنه ناو دۆزه خه وه ده بیینی چی به سهر هاتوه و
به سهری دی! نه فرین له هاوه لانی خویان ده کهن چونکه به هوی شوینکه و تنی
نه وانه وه تووشی نه و چاره ره شییبه هاتوونو به سۆنگه ی نهوان نه م نا کا مو
سهره نجامانه ی تووش هاتوون وه کوو له شوینیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿ثُمَّ

يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ، وَيَلْعَنُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿العنكبوت/ ۲۵﴾.
 ناوا بهو جوړه هندیك له كافر ده كان نه فرین له هندیكي تریان ده كهن، بریكيان
 خوځیان له بریكيان بی بهری ده كهن وه كوو له شونینيكي تردا ده فرموی: ﴿إِذْ
 تَبَرَأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ
 الْأَسْبَابُ، وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا: لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةٌ فَنَتَّبَرَأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا
 مِنَّا، كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ
 النَّارِ﴾ البقرة/ ۱۶۶-۱۶۷.

به کورتی مدهستی نایه ته که نهویه : موشریکه كان نه فرین له
 مشوریکه كان ده كهن، جووله که نه فرین له جووله کهو مدهسیحی له مدهسیحی و
 ناگر پهرست له ناگر پهرست ده كهن، ﴿حتى إذا الذَّارِكُوا فِيهَا جَمِيعًا﴾
 هه تاهه موویان خزیندرانه دۆزه خهوه له ویدا یه کتریان گرتهموه و کۆبونهموه و
 یه کتریان ناسییدهموه ﴿قَالَتْ أَخْرَاهُمُ لَأُولَاهُمْ﴾ پاشه تایان که له چوونه ناو
 دۆزه خ دواکه و تیبون یان پلهو مه قامیان پایینه و بۆره پیاوو کاسه لیسو
 خزمه ته چی بوون به نه وانه ده لاین که له پیشیانهموه چوونه ناو دۆزه خهوه، یان
 که پیشه و او کار به ده ستو ده مړاست بوونو به هوی تاوانی گومر ابوونی خوځیانو
 گومر اکر دنی خه لکانی دیکه وه پیشتر خراونه دۆزه خهوه، ده لاین: ﴿رَبَّنَا هَؤُلَاءِ
 أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ﴾ پهره ردگار! نمو ملهور و قیل بازو
 زمانلو و سو له خسته بهرانه بوون نیمه یان گومر اکر دو سمریان لی تیک دایزو
 نه یان هیشت شونین په یامی پیغه مبه ره کانت بکهوینو به خته وه ریی به ده ست
 بینین! نه وانه سمر کرده و پیشه و امان بوون له ربازی بی دینی دا، نیمه چاومان
 له نه وان کردوه! که وایی خودایه! سزای دوو چندانهمو دوو قاتیان له ناگر
 به سهردا بده، توله ی گومرایی خوځیانو گومر اکر دنی نیمه شیان لی بستینه،
 له نایه تیکي هه مان و اتا ده رده بریو ده فرموی: ﴿يَوْمَ تَقَلَّبَ وُجُوهُهُمْ فِي
 النَّارِ يَقُولُونَ: يَا لَيْتَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ، وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا
 أَطَعْنَا سَادَاتِنَا وَكِبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَ، رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ
 الْعَذَابِ وَالْعَنَتْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا﴾ الاحزاب/ ۶۶-۶۸.

پهره ردگار وه لامی دانهموه ﴿قال لكل ضعف﴾ فرموی: بز هر یه کی

له‌ئێوه و ئه‌وان سزای دوو چه‌ندانه هه‌یه، ئه‌وه‌مان بریارداوه و نه‌نجامان داوه، هه‌ریه‌که سزای شیاوی خۆیمان داوه‌تی، سزای گومراکردن و له‌خسته‌بردن، یان سزای شوێنکه‌وتن و لاسایی‌کردنه‌وه، چونکه هه‌ریه‌ک له‌فرمانپه‌واو کاربه‌ده‌ستو شرتنکه‌وتن یان گومراو گومراکه‌رن، ﴿وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ به‌لام ئێوه چۆنیه‌تی و حه‌قیقه‌تی سزاکان نازانن، وه‌کوو چۆن له‌جیهان دا له‌به‌ندی‌خانه‌دا به‌ندکراوی و هه‌یه سه‌رسهریی و شه‌قاوه و رۆچوو له‌تاوانباری‌دا هی واشیان هه‌یه سه‌رکرده‌و کاربه‌ده‌ست بووه، هه‌لبه‌ته ئه‌و سزا ده‌روونیه‌ی کۆمه‌لی دووهم هه‌ستی پێ ده‌کا، کۆمه‌لی یه‌که‌م هه‌ستی پێ ناکهن هه‌رچه‌نده به‌رواڵه‌ت واده‌بینری که سزا که بۆ هه‌موویان چوون یه‌که، نمونه‌ی نهم نایه‌ته له‌قورئان دا زۆرن که ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نن گومراکه‌ران زنده سزایان ده‌دری وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ﴾ النحل/٨٨. یان ده‌فرموی: ﴿وَلِيَحْمِلْنَ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ﴾ العنکبوت/١٣. یان ده‌فرموی: ﴿لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ النحل/٢٥.

نه‌مجار با بزانی هه‌لو‌تست و هه‌لامی پێشه‌واو پێشه‌تاکان چیه‌و ده‌ئێن چی؟ ﴿وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لِأُخْرَاهُمْ﴾ پێشه‌تاو کۆمه‌له‌ زوو چووه‌کان بۆ ناو ناگر یان پێشه‌واو ماله‌پور گومراکه‌ره‌کان به‌شوێنکه‌وتنی خۆیان ده‌ئێن: ﴿فَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ فَضْلٍ﴾ نه‌گه‌ر ئێمه ئێوه‌مان گومراکردی، ئه‌وه لهم باره‌وه ئێوه هیچ حه‌قیکتان به‌سه‌ر ئێمه‌وه نه‌یه تا داوای زنده سزا بۆ ئێمه بکه‌ن، بێگومان ئێوه‌ش وه‌کوو ئێمه گومرا‌بوون! بۆ خۆتان دانتان پێدا نا، ئێمه‌و ئێوه له‌وه‌دا که شیاوی ئه‌وه‌ین سزا به‌دریڤ چوون یه‌کین، ئێوه‌ش وه‌کوو ئێمه کافری‌بوون و خراپه‌کاریتان کردوه، نه‌ ئێوه شیاوی ئه‌وه‌ن سزاتان له‌سه‌ر سووک بکری، نه‌ ئێمه شیاوی ئه‌وه‌ین سزیمان له‌سه‌ر دووچه‌ندانه بکری؛ جاکه‌وابی ﴿فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ﴾ به‌چێژن سزای دۆزه‌خ به‌هۆی ئه‌و هه‌لو‌تستو کرده‌وانه‌تان که بووه‌ته هۆی نهم سزایه، نه‌مه وه‌لامی پێشه‌واو فرمانپه‌واو سه‌رۆکه‌کانه، یان فرموده‌ی په‌روه‌ردگاره ناراسته‌ی هه‌ردوو

تاقبو کۆمه‌له‌کان ده‌کری! وه‌کورو له‌ شوینیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَاقْبَلْ
بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ، قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ،
قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ، وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ
قَوْمًا طَاغِينَ، فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ، فَأَعْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا
غَاوِينَ، فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾ الصافات/ ٢٧-٣٣.

﴿فذوقوا العذاب﴾ له‌ نایه‌ته‌که‌دا ترساندنو سه‌ره‌ه‌نشست کردنه، چونکه
په‌روه‌ردگار که هه‌وایی نه‌وه‌ی دا که پێشه‌واو شوینیکه‌وتوه‌کان له‌ناو دۆزه‌خ‌دا
کیشه‌یان تیده‌که‌وی هه‌ندیکیان له‌هه‌ندیکیان خۆ به‌ری ده‌که‌نو بریکیان
نه‌فرین له‌ بریکیان ده‌که‌نو هه‌رکه‌سه‌ په‌نجه‌ی تاوان بۆ نه‌وی دی راده‌کیشی!
تا نهم مه‌وقیفو مه‌شه‌ده‌ ترسیکی زۆر ده‌خاته‌ دلۆ ده‌روونه‌وه‌!
خودایه‌! له‌ته‌نگتو چه‌له‌مه‌ی ناوه‌هاو مه‌وقیفی ناوا سامناکتو ته‌نگانه‌ی
بی ده‌ره‌تان به‌ناپاریزیو سه‌ره‌ره‌زی دوتیاو قیامه‌تمان به‌کی...

سزای بی‌بروایان

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ
وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي
الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾ لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذَلِكَ
نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

په‌یه‌ندی نهم نایه‌تانه‌ به‌نایه‌ته‌کانی پێشه‌وه‌ نه‌وه‌یه‌ که نهم نایه‌تانه‌
ته‌واوکهری هه‌ره‌شه‌کانی په‌روه‌ردگارن بۆ کافره‌کان، چونکه‌ په‌روه‌ردگار
له‌نایه‌تی پێشوردا نه‌وه‌ی راگه‌یاند که نه‌وانه‌ی یروا به‌ قورتان ناکه‌ن یروا به‌
خودا ناکه‌نو لووتبه‌ره‌زی ده‌نوینن له‌ناست نیمان به‌خوداو به‌پێغه‌مبه‌رو به‌
روژی قیامت بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ له‌ دۆزه‌خ‌ دا ده‌میننه‌وه‌، ته‌مجار هه‌وایی
نه‌وه‌مان ده‌داتی که نه‌و گروه‌هانه‌ به‌هیچ شیوه‌یه‌ک ناچنه‌ ناو به‌هه‌شته‌وه‌
مه‌حاله‌ بۆنی به‌هه‌شت یکه‌نو به‌هیچ جوړیک کرده‌وه‌ی چاکیان لی

وه رناگیرۆ بۆیان به خودا په رستی حلیب ناکرۆ سوودی قیامه تی لی
 وهرناگرن! بۆیه بهم نوسلوویه جهخت له سهر کراوه فەرمووی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ
 كَذَبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تَفْتَحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ﴾ نهو گرۆهو که سانهی
 نیشانەیی راستیی تاکو ته نهایی نیمهو نایاتی قورئانو راستیی
 پیغه مبرایه تی و هه بوونی روژی دواپی به درۆ ده خه نه وه ده رگای ناسمانیان بۆ
 ناکرته وه؛ واته: کرده وهی چاکو نزاو پارانه و هیان به مرزناکرته وه بۆ ناسمان
 لییان وهرناگیرۆ، ههروه ها گیانه کانیان به مرزناکرته وه و به ههشت نابینن. چی
 کرده وهی چاک بکه نو بیاریته وه بیهوده یه، چونکه پهروه ردگار کرده وه و
 پارانه وه له بهنده ته قواکاره کانی خۆی وهرده گری، کرده وه صالح و قسه و
 پارانه وهی به سۆز په سه ند ده کاو لای خۆی له نامدی راستان دا تۆماری ده کا
 وه کوو له شوینیکی تر دا ده فەرمووی: ﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ
 الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾ فاطر/ ١٠، یان ده فەرمووی: ﴿كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَرِ لَفِي
 عِلِّيِّينَ﴾ المطفلین/ ١٨، ههروه ها ﴿وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ
 الْحِيَاطِ﴾ نهوانه ناچه به هه شته وه، نهوانه له ره حمه تو به زه یی پهروه ردگار
 بی به شن، چوونه ناو به هه شت بۆ نهوان مه حاله و هه رگیز نایه ته جی؛ چونکه
 پهروه ردگار چوونه ناو به هه شتی بۆ نهوان به ستۆته وه به شتیکی مه حاله وه که
 ناودیو بوونی و شتره له کونی ده رزی یه وه، دیاره ناودیو بوونی و شتر له کونی
 ده رزی یه وه شتیکی مه حاله و بهرواله ت نایه ته دی، کهوا بوو چوونه ناو به هه شت
 بۆ نهو کافرا نه شتیکی مه حاله و نایه ته دی!!

نهم شیوه نوسلوویه، واته: په یوه ست کردنی شت به شتی مه حاله وه بۆ
 چه سپاندنی مه حالیه تی شته که، نوسلوویکی به رلاوو به کارهاتوه، نه وه تا
 عمره ب ده لئین: ﴿لَا أَفْعَلُ كَذَا حَتَّى يُشِيبَ الْغُرَابُ﴾ یان ﴿حَتَّى يَبْيُضَّ الْقَارُ﴾
 به کوردیش ده لئین: نهو نیشه ناکه تا قیر سپی نه بی!

نیبنوعه بیاسو سه عیدی کوپی جوبه یر ده لئین: مه به ست به (الجمَل)
 گوریسو حه بلی نه ستوره، چونکه گوریسو حه بل له گه ل کونی ده رزی دا
 مونا سیه نه ک و شتر!

زومه خه هری ده لئ: وشه که (الجمَل) ه، قیراته تی زۆرینه ی خه لک وایان

خوێندۆتەو، بەم شیوە خوێندنەوێش ماناکە کاریگەرترو بەلیغ ترە، چونکە کونی دەرزى نموونەى بچووکی و تەنگییە، وشتیش نموونەى قەبارە گەورەیی و زەبەللاحییە، ئەمەش زیاتر مەحالییەتەکە دەچەسپینی!

﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ﴾ وەکوو ئەو سزا کوشندەیه سامناکە، سزای هەموو کەسیکی تاوانبار دەدەین، هەرکەسێک دەرحەق بە خودا تاوان بکاو گەردنکەچی فەرمانو نەهییەکانی نەبی، ستم لە خودی خۆی کاو بەرامبەر برا موسولمانەکانی ستمەکار بی؛ بەو شیوە سزای کوشندەى دەدەین، هەرکەسێک تاوانو ستمەکاری لی بوویتە خوو پیشەى هەمیشەیی، ئیمە بە ناگری دۆزەخ سزای دەدەینو هەرگیز لەو سزایە قوتاری نابو و چاوی بەبەهەشت ناکەوێ و بۆنی ناکا، ئەم نایەتە نامازەیه بۆ ئەو کە تاوانو ستم هۆکاری سەرەکین بۆ سزادان بە ناگری دۆزەخ هەرکەسێک تاوان بکا سزا دەدرێ! بۆیه لە کۆتایی نایەتەکەدا ئەوێ دووبارە کردەو و فەرمووی: ﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ﴾ واتە: هەر بەو شیوەیەش ئیمە سزای ستمکاران دەدەین، چونکە هەموو تاوانکاریک ستمکارەو ستم لە خودی خۆی دەکا. ﴿لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٌ﴾ ئەو تاوانبارانە فەرشو راخەریان لەناگر بۆ تەرخان دەکری، لەلای سەریشانەو بەناگر دادەپۆشری، مەبەست ئەوێ کە ناگری دۆزەخ لەهەموو لایەکەو دەورەى داوانو لەخۆی گرتوون! وەکوو لە شۆنیتیکی تردا دەفەرموی: ﴿إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ﴾ ٨/الهمزة. یان دەفەرموی: ﴿وَأَنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾ التوبة/٤٩، یان دەفەرموی: ﴿لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ﴾ الزمر/١٦.

پاداشی موسولمان و خوداپه رستان

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٧﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَتُودُّوا أَنْ تُلَكِّمُ الْجَنَّةَ أَوْ رِثْمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٨﴾

لهو پیش پروه ردگار هر هشی له کافرو خودانه ناسان کرد، نه مجار
دوابه دوی نموه به لیزو مژده ددها به خوداپه رستان، عاده تو توسلووی
قورنانش وایه زوربهی کات که باسی دوزه خو سزای کافرو خودانه ناسانی
کرد، باسی به هشتو پاداشی موسولمانانش ده کا، بویه لیره دا دوابه دوی
باسی تاوانبارو سته مکارانو هر هشی لی کردنیان باسی موسولمانانو
مژده پیدانیان ده کاو ده فرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ نوانه نیمانیان هیناوه،
بروایان به تاکنو ته نهایی خوداو به پیغه مبرایه تی پیغه مبرو زیندوبونه وای
روژی قیامت هیناوه ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ کرده وای چاکیان کردوه و
ده کمن، پابه ندی فرمانو جلهو گیریه کانی پروه ردگارنو به گویره ی شریعه تی
نور هفتار ده کمن، هر نوانه ده ستو تا قمی به هشتینو ده چنه ناوی لی
ده رناچنو بز هتاهه تابه تییدا ده میننه ووه به نعیمه ته کانی به ختموه ده بن..
جا وه نه بی گیشتن به نم به هشتو جوانو قه شنگه زور گرانو له تاقه ت
به ده ربی، به لکوو هموو ناده میزادیکن ده توانی به دهستی بیسی، هر که سی
نیمانی هبی پیره وای قورنان بکا پی ده کا ﴿لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾
نیمه هر گیز هیچ که سیک زیاد له توانای خوی نمرکی ناخینه سر،

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینین و هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروو فهرمووده‌کانی
پێغه‌مبه‌ر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزاد و ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فهرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابێ که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی برده‌بێ و زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو که‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جوۆی ژبانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌به‌رده‌بێ یان نا؟! خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژبان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمێنن و له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمێنن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانه‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئه‌م جوۆه گیانه‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومپایی ده‌بن و ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خودا و پێغه‌مبه‌ره‌وه پێمان

ئهویان نه فرین له شه میان ده کا، له نازارو سزادا ده تلینه وه، موسولمانان به هه شته ییه کان سه رگرمی سوپاسو ستایشی پهروه ردگارن؛ تمنانه تهم چه مدو سوپاسه شیان هه ره له زه ته خوشی به له کوو تهو بهری له زه ته خوشی تیدا هه ست پی ده کهن ﴿وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ﴾ به زویانی سوپاسو بو ده برپرسی که یف خوشیو ره زامه ندییان ده لێن: هه موو سوپاسو شه نایه ک بو تهو پهروه ردگاره یه که رینموونی ئیمه ی کرد بو به مرزگه ییشتنمانو وه ده سه تهنانی تهم پلهو مه قامه! نه گهر رینموونی پهروه ردگار نه بوایه وه رحمه ته و فضلی تهو نه بوایه هه رگیز ئیمه ته مه مان ده ست نه ده که وه تهو ریبازی به وه به هه شتمان نه ده زانی! نه گهر فه ضلو گه وه یی خودا نه بوایه هه رگیز ئیمه به عه قلو بیروبو چوونی خو مان په ییمان به م ریبازه نه ده برد!

نیامی برخاری له سه حیحی خو ی دا له ته بو سه عیدی خود ریه وه ده گیریته وه: ده لێ: پیغه مبه ر ﴿فَرَمَوَى﴾ إِذَا خَلَصَ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ حَبَسُوا عَلَىٰ فِطْرَةِ بَيْنِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَأَقْتَصَّ هُمْ مَظَالِمَ كَانَتْ يَتَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا، حَتَّىٰ إِذَا هُذِبُوا وَنُقُوا، أُذِنَ لَهُمْ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنِّي أَحَدُهُمْ بِمَنْزِلِهِ فِي الْجَنَّةِ أَدَلُّ مِنْهُ بِمَسْكَنِهِ الَّذِي كَانَ فِي الدُّنْيَا. واته: که موسولمانان له ناگر رزگاریان ده بی له نیوان به هه شته دۆزه خ راده گیرین، زولم سه مبه ک که له نیوانیان دا هه بووه له دونیادا لییان وه ره ده گیریته وه تا هه موویان له گوناوه تاوان پاک ده بنه وه، نه مجار رگه یان پی ده درێ بو چوونه ناو به هه شت، سویند بهو که سه ی گیانی منی به ده سه ته هه ره که یان بو شوینو نشینگه ی خو یان شاره زاترن له چوونه وه بو مالی خو یان له جیهان دا!

نیبنو ته بی حاته م له حه سه نی به صرییه وه ده گیریته وه ده لێ: پیغه مبه ر ﴿فَرَمَوِيه تى﴾: يُحْبَسُ أَهْلُ الْجَنَّةِ بَعْدَ مَا يَجُوزُونَ الصِّرَاطَ، حَتَّىٰ يُؤْخَذَ لِبَعْضِ ظَلَامَاتِهِمْ فِي الدُّنْيَا، فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، وَلَيْسَ فِي قُلُوبِ بَعْضِهِمْ عَلَىٰ بَعْضٍ غِلٌّ).

نه مجار که ده بینن هه رچی پیغه مبه ران پییان راگه یاندوون هه مووی

راسته و راست ده‌رده چی ده‌لین: ﴿لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ﴾ بی‌گومان پیغه‌مبهرانی په‌روه‌دگارمان به راستو ره‌وانی هاتوونه سهرمانو ریگی راستییان پی‌نیشان داوینو چۆنیان به‌لین پی‌داوینو چۆنیان بو‌باس کردوین ناوا ده‌رچوو! نه‌مه ده‌ق نه‌و واده‌و به‌لینانه‌یه که په‌روه‌دگار له‌سهر زمانی پیغه‌مبهران پی‌ی راگه‌یان‌دوین! پراو پر هاتوونه دی.

﴿وَنُودُوا أَنْ تِلْكَمُ الْجَنَّةُ أَوْرَثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ بانگیان لی ده‌کری، واته: فریشته بانگیان ده‌که‌ن: ده‌لین: سلاوتان لی بی، باشتان کردوو، برۆنه ناو نه‌و به‌هه‌شته‌وه، نه‌م به‌هه‌شته‌وه‌یه که په‌روه‌دگار به میرات داویه‌تی به‌نیوه له‌پاداشی کرده‌وی باشتان!

نه‌بو سه‌عیدی کوری مه‌نصووو به‌یه‌قی له‌نه‌بو هوپه‌یه‌وه ده‌گپه‌وه ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ فرموویه‌تی: (وَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَلَهُ مَنْزِلَانِ: مَنْزِلٌ فِي الْجَنَّةِ وَمَنْزِلٌ فِي النَّارِ، فَإِذَا مَاتَ فَدَخَلَ النَّارَ، وَرِثَ أَهْلُ الْجَنَّةِ مَنْزِلَهُ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ: ﴿أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ﴾).

نایه‌ته‌که ناماژه‌ی نه‌وی تیدایه که به میرات‌گرتنی به‌هه‌شته‌و چوونه ناو به‌هه‌شت له پاداشی کرداری چاکه‌یه! نایه‌ته‌که ده‌فرموئ: ﴿أَوْرَثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ به‌لگه‌یه له‌سهر نه‌وه که نه‌اده‌میزاد به‌هۆی کرده‌وی چاکی خۆیه‌وه ده‌چێته به‌هه‌شته‌وه، به‌لام له‌راستی‌دا چوونه ناو به‌هه‌شت به‌هۆی ره‌حه‌تو فه‌ضلی خودایه! چونکه له‌شوئینیکی تردا ده‌فرموئ: ﴿ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ﴾ النساء/٧٠. یان ده‌فرموئ: ﴿فَسَيَدْخُلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ﴾ النساء/١٧٥.

له‌مه‌حیحی موسلم‌دا هاتوو ده‌که پیغه‌مبهر ﷺ رووبه‌رووی هاوه‌لان فرموویه‌تی: (لَنْ يَدْخُلَ أَحَدًا مِنْكُمْ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ، قَالُوا: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ). هیچ که‌سی له‌نیوه کرده‌وی نایبانه به‌هه‌شته‌وه، هاوه‌لان وتیان: نه‌توش نه‌ی پیغه‌مبهری خودا؟ فرموئ: نه‌نانه‌ت منیش، مه‌گه‌ر خودا به‌ره‌حه‌تو فه‌ضلی هۆی به‌مخاته

به‌هه‌شته‌وه .

له‌مه‌وه بۆمان ده‌رکه‌وت که به‌میراتگرتنی به‌هه‌شت به‌هۆی
 کرده‌وه‌وه‌یه، چوونه ناویشی به‌رهمه‌تو فضلی خوداییه، واته: کرده‌وه‌ی
 ناده‌میزاد چهنډیک گه‌وره‌و زۆرین خۆی نه‌و کرده‌وانه نابنه پارسه‌نگی چوونه
 ناو به‌هه‌شت! نه‌گهر ره‌حه‌تو فضلی خودای له‌گه‌ل نه‌بی، چونکه
 په‌روه‌ردگار نه‌و پاداشه‌ گه‌وره‌یه‌ی له‌پاسای نه‌و کرده‌وه که‌مه‌دا داناوه،
 که‌وابوو چوونه ناو به‌هه‌شت به‌فضلو ره‌حه‌تی خودایه!

به‌کورتی کرده‌وه‌ی چاک به‌گوێره‌ی رای نه‌هلی سونه‌تو جه‌ماعه‌ت
 ده‌بیته‌ هۆکاری چوونه ناو به‌هه‌شتو له‌تەرازووی عه‌داله‌تدا ده‌بی پاداشی
 کرده‌وه‌ی چاک چاکه‌ بی که به‌خشینی به‌هه‌شته، به‌لام پتویسته نه‌و کرده‌وه
 چاکه‌یه ره‌حه‌تو فضلی خودای له‌گه‌ل دا بی، چونکه په‌روه‌ردگار به‌هه‌شتی
 کردووه به‌پاداشی چاکه به‌فضلو گه‌وره‌یی خۆی، له‌جیاتی نه‌و کرده‌وه
 که‌مانه نه‌و به‌هه‌شته رازاوه ده‌دا، نه‌مه‌ش فضلو ره‌حه‌تی خودایه!

نه‌ک مانای نه‌وه‌یه له‌پاداشی کرده‌وه‌ی چاکدا پتویسته په‌روه‌ردگار
 بیانخاته به‌هه‌شته‌وه وه‌کوو موخته‌زیله بۆی چوون، چونکه به‌گوێره‌ی عه‌قل
 مه‌حاله‌و ناگونجی په‌روه‌ردگار شتی له‌سه‌ر واجب بی! خودا بۆ خۆی فاعیلی
 موختاره‌و هیچی له‌سه‌ر پتویست نه‌یه، هه‌رکاریک بکا یان نه‌یکا نه‌وه
 به‌ویستی خۆیه‌تی!

وتو ویژی نیوان بهه شتی و دۆزه خێ و ئه عرافیه کان

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا

رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ

بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ

اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾ وَبَيْنَهُمَا

حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَتِهِمْ وَنَادَوْا

أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلِّمُوا عَلَيْنَا لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾

• وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ

الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

پاش نهوهی پهروه ردگار هه ره شهی له کافره کان کردو پاداشو
سه ره نجامی خودا په رستانی روون کرده وه، به شوین نهوه دا باسی گوفتو گۆی
نیوان کافرو موسولمانه کان ده کا، واته: ئیمه ئیستا له بهرده م مه شهه دیک
تری روژی قیامه تین، مه شهه دیک که په یوه ندی به مه شهه دی پیشووه وه
هیه. نهوه تا پاش نهوهی بهه شتییه کان به مراد ده گهنو جیگهو مه کانی
خوین شاد ده بن دۆزه خیه کان له سه ره نجامی خوین دلنیا ده بنو سزای
سه خت له خوین ده گریو هیوا برپاو ده که ون! بهه شتییه کان بانگ له
دۆزه خیه کان ده که ون، پرساریان لی ده که ون، نایا نهوهی خودا له دونیادا واده ی
پی دابوون هاته دی؟؟

له لایه کی تره وه بهه شتییه کان له ناو خوین دا پرسیار له یه کتر ده که ون،
هه ره ها دۆزه خیه کان له ناو خوین دا له یه کتر ده پرسن، بو نهوهی

به هه شتییه کان زیاتر هه ست به نیعمه ته کانی به هه شت بکه نو دۆزه خییه کان
پتر شهر مه زاری و ریسوایی و په شیمانی نازاریان بدا

جا هه رچه نده به هه شت له بهرزترین ناسمانه و دۆزه خ له خوارترین
زه و بیه و نیوان به هه شت و دۆزه خ زۆر دوورو درێژه، به لام له گه له نهم دووری
مه سافه زۆرییه ش دا نهم گوشت و گوێه وێ ده چی بێته کایه وه، چونکه جیهانی
قیامت جیهانیکی تره و زۆر جیاوازی ههیه له گه له جیهانی دنیایی دا، حالو
چۆنیه تی وای ههیه ئاده میزاد ده توانی له زۆر دووره وه بپینیی و بییسی!
دووری و نزکی له نه ندازه به ده ر نابنه له مه پهری بپینیز و بیستن!!

ده ی با نیستا به تیفکرین و وردپینیی وه گوئی بو گوشت و گوئی نیوان
به هه شتی و دۆزه خییه کان بگرین و دیمه نه کان بپینینه پێش چاوی خۆمان که
ده فمر موی: ﴿وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ النَّارِ أَن قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا
رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمْ رَبُّكُمْ حَقًّا﴾ واته: به هه شتییه کان دوا
جیگیر بوونیان له به هه شت داو جیگیر بوونی دۆزه خییه کان له دۆزه خ دا، روو
ده که نه لای دۆزه خییه کان و شانازیان به سه ره وه ده که نو بو تانه و ته شر لیان
بانگیان لی ده که نو تاوان و سه ریچی کردنی دنیایان وه بیر ده هیننه وه و پپیان
ده لێن: نه وه ی په ره و دگارمان واده ی پێدا بوین بوی هینا وینه دیو راستو
حق بوو، ئیمه به مرز گه شتووین و به به هه شت شاد بوین! نایا نیوه ش
نه وه ی خودا واده ی پێدا بوون له ریسوا کردن و سزادانو تۆله لی ستاندن راستو
حق ده رچوو هاته دی؟

پرسیاره که نه وه ی له خۆ گرتوه که به هه شتییه کان دان به راستی په یامی
پێغه مبه ران دا ده نین و نیعتیراف به هاتنه دی واده ی خودای خۆیان ده که نه،
له هه مان کات دا سه رزه نشتو لۆمه کردنی دۆزه خییه کانی تێدایه له سه ر کارو
کرده وه خراپ و تاوان کردن له خودی خۆیان که پێغه مبه رانیان به درۆ
خست و نه وه و پڕوایان پێ نه کرد و ون!!

﴿قَالُوا نَعَمْ﴾ ده لێن: به لی، نه وه ی خودا هه ره شه ی پێ لی کرد بوین و
پێغه مبه ران چۆنیان پێ راگه یاند بوین هاته دیو راستو حق ده رچوو! نه وه تا
له ناو ناگری دۆزه خ دا ده سوو تیندرتین! نه مه به لگه یه له سه ر نه وه که

کافره کان روژی قیامت تیعتیراف بهوه ده کهن که وادهو هه شه کانی خودا
حه قو راستن.

﴿فَإِذَنْ مُّوَدِّنْ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ نیترا تا کام
سهره نجامی نمو گفتوگۆیهی نیتوان بهه شتی و دۆزه خیه کان هاوتای نهو
پرسیارو وه لامهو بۆردانی کافره کانو ریسوا کردنیان بهوه تهواو ده بی که
بانگده ریک بانگ ده کاو ده لی: نه فرینی خودا له سته مکاران بی، هه میسه
له ره حه قی خودا بهدوورینو نه حه سیینهوه چونکه نهوانه سته میان له خودی
خویان کردووه بهوه که تیمانیان نه هیناوه و ملکجهی فرمازو
جله و گیریه کانی نه بوون.

نمو بانگکهره یان مالیکی دۆزه خه یان فریشتهیه کی تره خودا فرمانی
بی ده کا نمو کاره نه نجام بدا!

نه مجار پیناسهی سته مکارانمان بۆ ده کاو ده فرمو: ﴿الَّذِينَ يَصُدُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا﴾ سته مکار نهوانن ئاده میزاد له ریگی خودا
لا ده نهو خه لکی له ریگی راستی خودا په سهند دورو ده خه نهوه، ده یانهوی نمو
ریگایه خوارو خێچ بی، پر له قۆرتو پیچ بی بۆ نهوهی کهس بییدا نه پروا
نیکاته ریبازی خۆی! وستی سته مکارانو هه والدانیان بۆ خوار کردنی ریگا
به چهند جۆریک ده بی و له چهند شیوهیه کدا رهنگ ده داتهوه:

١- رام کردنی نه قسی خویان به نه نجامدانی تاوانی گهروه که شریک
دانانه بۆ خوداو شیواندنی به کتا پرستی به تیکه لاو کردنی دیاردهی
بتپرستی و عیباده تکردن بۆ غهیری خوداو هه والدانان بۆی له خودایه تی و
پهروه دگاریه تی دا، به هیوای نهوه که نمو بته لای خودا شهفاعه تی بۆ بکا!

٢- سته مکردن بهوه که مو زیادیی له ناییندا بکهن، شتی وا داهینن که
نه له قورئانو نه له حه دیتدا نه بی! دابو نه ریستی جۆراو جۆر به ناوی نایینهوه
پیننه کایهوه و به نایینی حسیب کهن.

٣- سته مکردن بهوه که زندیقو بی پروا بن، بیروبا وه پری زهنده قهیی و
دوو پرووی بلاو بکه نهوه، شکو گومان بخه نه سهر بیروبا وه پری موسولمانان بۆ
نهوهی خه لکی لهو ریبازه خودایی به لا بهدن.

٤- سته مکردن به وه که زیده په وی له تاین دا بکهن، کاره ئاسانه کانی گران بکهن، حوکه فراوانه کانی تهنگ بکه نه وه. زیاده که می له حوکمو عیباده تو حه لالو حهرامه کان دا بکهن.

﴿وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ﴾ نهوانه وێرای نه وه موو گومپایی و گومپا کردنه پروایان به روژی قیامت نیه، بی پروایی و کافروبوونیان به روژی قیامت له ناخیان دا ره گی داکوتاه که تاوانیک ده کهن ترسی تۆله لی ستاندنی روژی قیامه تیان نیه، که ئینکاری روژی قیامت ده کهن ترسی سهرزه نشتو تانه ی روژی قیامه تیان نیه!

به کورتی نهوان بوونه له مپهر له بهردهم ریگای خواداو پرواشیان به روژی زیندوو بوونه وه نیه! پروایان به رو بهرو بوونه وه ی پهروهر دگار نیه، به دروی ده زانن، بۆیه هیچ به لایانه وه گرنگ نیه که کرده وه ی خراب ده که نه و قسه ی نابه جی ده لێن: چونکه ترسی حیسابو لیکۆلینه وه سزادانیان نیه، نهوان له روی کردارو گوفتاره وه خراپترین ئاده میزان.

﴿وَيَنْهَاهُمَا حِجَابٌ﴾ له نیوان به هه شتییه کان و دۆزه خیییه کان شووره و له مپهریک هیه، ناهیلی دۆزه خیییه کان بگه نه به هه شت، نه م شوورایه نه وه یه؛ که پهروهر دگار له نایه تیکی تر دا ده باره ی ده فهرموئ: ﴿فَضْرَبَ بَيْنَهُمُ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قَبْلِهِ الْعَذَابُ﴾ الحديد/ ١٣. تۆیه لاکو سهرانسهری نه م شوورایه بریتییه له نه عراف، ده باره ی چۆنیه قی ته عراف زۆر رای جیاجیا هه ن، رای په سه ندو راست نه وه یه؛ که نه عراف نه و شووره و په رده یه یه که له نیوان به هه شتو دۆزه خو دانیشه کانیان دایه، یان تۆیه لاکو لوتکه ی نه و شووره یه یه که کۆمه لیککی ئاده میزاد له سهرن، له وێوه چاویان له به هه شتییه کانو دۆزه خیییه کانه وه کوو ده فهرموئ: ﴿وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ﴾ له سهر نه و شوورایه ی نیوان به هه شتو دۆزه خ کۆمه لیک هه ن چاویان له به هه شتو دۆزه خه دانیشه توانی به هه شتو دۆزه خیییه کان ده بینن، به شیه وه روخسارو سهرو سیما به هه شتی و دۆزه خیییه کان ده ناسن، نیشه کانیان ده زانن، نیشه کانییه ک

له نیشانه ی به هه شتییه کان رووناکی و دره وشانه وه و سپیه تی ده و چاویانه، هی دۆزه خیه کانیش ته لخی و ره شی ده و چاویانه! وه کوو له شوینیکی که قورنان نیشانه کانیاں دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ، ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ، وَوَجُودٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ﴾ عبس/ ٣٨-٤٢.

ده رباره ی نه هلی ته عراف کێز چ که سن؛ چهند راو و بۆچوون هیه، رای سه حیح و راست نه و راییه که ده لی: نه وانه کۆمه لیکن چاکه و خراپه یان هاوته رازوون و بهرام بهرن، ده سته یه کی یه کتا به رستن، تاوان و خراپه کانیاں ریگای به هه شتیان لی گرتوون، چاکه و هه سته ناتیاں ریگای دۆزه خیان لی قه ده غه کردوون، له سهر نه و شوو رایه رایان ده گرن هه تا به روه ردگار ده رباره یان به ریار ده داو سه ره نه جامیاں دیاری ده کا.

نه بویه کری کوپی مه رده وه به یی له جابیری کوپی عه بدو لاوه ده گیریتسه وه که فرموویه تی: به رسیار له پیغه مبه ر ﴿﴾ کرا ده رباره ی نه و که سانه ی چاکه و خراپه یان بهرام بهرن نایا چیاں لی ده کری؟؟ پیغه مبه ر ﴿﴾ فرموی: (أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ، لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ).

ئیه بنو له عیانی ته لئه نصاری و به یه قی و هی تریش له حوزه یفه وه ده گیرنه وه گوتویه تی: خه لکی سه ر ته عراف که سانیکن چاکه و کرده وه ی باشیاں له دۆزه خ رزگاری کردوون و خراپه کانیاں به هه شتیان لی قه ده غه کردوون، له سهر ته عراف هی لدر او نه وه هه تا به ریار خوداییاں بۆ ده رده چی، جا له کاتی که ده لئه وانه له م چاوه پروانییه دان، به روه ردگار خویان ینشان ده داو پتیان ده فرموی: به رۆن به چنه ناو به هه شته وه، بیگومان من لی تان خوش بووم!

له گیرانه وه یه کی ته ردا هه ر له حوزه یفه وه ده فرموی: به روه ردگار ته ده میزاد کۆده کاته وه، پاشان به تاقمی سه ر ته عراف ده فرموی: ئیه و چاوه پروانی چین؟ ده لیسن: چاوه پروانی فرمانی توین، ده گوتری بیگومان چاکه کانتان ریگای چوونه ناو دۆزه خی لی گرتوون، خراپه کانیشتان ریگای چوونه ناو به هه شتی لی گرتوون وه به هۆی لی خوشبوون و رهحم به زه یی منه وه

بچنه ناو به هه شته وه!

﴿وَنَادُوا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ تاقمی سهر نه عراف بانگی به هه شتییه کان ده کهنو پتیان ده لێن: سه لامی خوداتان له سهر، نه م سه لامکردنه یان بریتییه له دو عاو پارانه وه له خودا بۆیان، یان هه وال پیدانیانه که له ناخۆشی رزگاریان بووه، نه مه نه گهر پێش چوونه ناو به هه شتیان بۆ، نه گهر دوا چوونه ناو به هه شت بۆ ته وه ههر سه لامکردنه و بهس! چونکه له شوێنێکی تردا ده فهرموو: ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كَذَابًا إِلَّا قِيلًا: سَلَامًا سَلَامًا﴾ الواقعة/ ٢٥-٢٦.

نه عرافیییه کان بانگی به هه شتییه کان ده کهن حالو وه زعیان وه هایه ﴿لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ﴾ هیشتا نه چوونه ناو به هه شته وه به لام به ته مای چوونه ناو به هه شتن چونکه حیسابو لی کۆلینه وه یان به ناسانی له گه ل کراوه، له هه مان کات دا بروایان به فراوانیی رهحمه تی خودا زۆره. حه سه نی به صری که نه م نایه ته ی خوێنده وه وتی: سویند به خودا نه م هیواو به ته مابوونه ی بۆیه خستۆته دلپانه وه تا ریزیان لی بنی و ده یه وی ته کری میان بکا، خه لکی له و روژه دا له نێوان ترسو هیوا دا ده ژین.

ته بو نه عیم له عومه ری کورپی خه تابه وه ریا یه ت ده کا که فهرمو یه تی: نه گهر بانگه رێک بانگ بکا بلی نه ی خه لکینه! هه مووتان بچنه ناو ئاگره وه جگه له پیاوێکتان من هیوا ی نه وه م ده بی که من نه و پیاوه لادراوه بم! نه گهر بانگ بکری بلی: هه مووتان بچنه ناو به هه شته وه جگه له پیاوێکتان، ترسم هه یه من نه و پیاوه لادراوه بم.

﴿وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ نه عرافیییه کان که چاویان سه ره و لای دۆزه خییه کان وهرده گیردرێ و نه و حالو وه زعییه ته ی نه وان ده بینن چاویان لی هه لده نگوی، ده ست ده کهن به پارانه وه و لالانه وه له پهروه ردگارو ده لێن: پهروه ردگارا! هاوار! نه مانخه یه ریزی سه ته مکارو کافرا نه وه، خودایه! ده خیل هانات بۆ دینین مه مانخه ره پی پی نه وانه ی سه ته میان له خودی خۆیان کردوه،

گوێزپایەلی ڤەرمانو جەلوگیرییەکانی تۆ نەبیون، پروایان بەیدەکتاپەرستی و راستی پیغەمبەرانو زیندووویرونەو نەبوو.

ئایەتەکە تەعبیری بە (مبني للمجهول) لێداوەتەو بۆ ئەوێ ناماژە ی ئەوێ تێدابی کە رووکردنە لای دۆزەخیان بەمەبەستو حەزی خۆیان نیە بەلکوو پێیان ناخۆشە ئەو دیمەنە ببینن، بەبێ مەبەست چاریان لە دۆزەخییەکان ھەلەنگوێ و دەیان بینن.

گوفتوگوێ نیوان ئەعرافییەکانو دۆزەخییەکان

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَتِهِمْ قَالُوا مَا آغَىٰ عَنْكُمُ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾ أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ

لەئایەتی پێشودا باسی ئەوێ کرد کە ئەعرافییەکان چاریان لە دۆزەخییەکان ھەلەنگوێ ئەو دیمەنە سامناکی ئەوان دەبینن، لەخودا دەپارێنەو کە لە پێڕی ئەوان حلیبیا نەکا، ئەمجار بەشوێن ئەودا باسی ئەو دەکا کە ئەعرافییەکان بانگی چەند کەسیکی ناو دۆزەخ دەکەنو ناخواتنیا نەگەل دەکەنو تانەو تەشەریان لی دەدەن، دەفرموی: ﴿وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاهُمْ﴾ ئەمە بانگەوازییەکی ترە ئەعرافییەکان ناراستە ی پڕی لووتبەرزو ملھورەکانی دونیا یان دەکەن کە لەناو ناگری دۆزەخدا سزایان دەدری ئەو ملھورانە ی کە لەدونیا دا پشتیان بەھێزو توانای خۆیان دەبەست، موسوڵمانەکانیان بەھیچ نەدەزانێ بەچاوی سووکایەتی سەیری موسوڵمانە ھەژارو بی ئەواکانیان دەکرد، ئەم بانگکردنە ئەعرافییەکان بەمەبەستی سەرکۆنەکردن و دناخۆشکردنی ملھورە موشریکەکانو سەمرانی کوفرو ئیلحادە، کەبەشیو و روخسارو نیشانە ی

تایبەتییان دەیانناسنەوه .

واتە: برێی لەئەعرافییەکان بانگی چەند کەسیکی موشریکئو ملهوپ ده کەن کەلەناو دۆزەخ سزا دەدرێن، ئەعرافییەکان ئەو ملهوپرانه دەناسنەوه بەشیوەو روخساری رەشو خەلوزاوی و تەپو تۆزاوی و چاو شین و شیوە شیواو! لەخەلکانی تر جیا یان دەکەنەوه، ﴿قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُم مَّجْعَلُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تُسْتَغْبَرُونَ﴾ پێیان دەلێن: مالو سامان کۆکردنەوه تان چ سوودیکی پێنەگەیانندن یان کۆمەلو کۆرو زۆری و دەسلاتی روالەتی دونیاتان چ قازانجیکی بۆتان نەبوو، هەروەها لووتبەرزێ و پشت هەلکردنتان لەو ئیمانەینان بەپەيامی پێغەمبەری ئیسلام هیچ سوودی بۆ ئێوه نەبوو! واتە: کۆمەلو زۆری و لووتبەرزیتان لە ئیمانەینان لە سزای دۆزەخ رزگاری نەکردن، بەلکوو ئەوەتا کەوتوو نە ناو ئەو سزاو تەنگو چەلەمەیهوه کە ناتوانن خۆتانی لی قوتار بکەن! هەروەها لووتبەرزێ و بەزلزانیان بەسەر موسوڵمانە هەژارو بێنەوا یەکان دا چ سوودیکی پێنەگەیانندن!

ئەمجار ئەو قسانەیان وەبیردیننەوه کە دەربارەی موسوڵمان لەدونیادا دەیانکردن بۆ زێدە تانەلێدان و سەرکۆنەکردن بە ناگاداری ئەو موسوڵمانە هەژارانەی کە لەدونیادا ئەوان دەیانچەوساندنەوه بەهۆی پڕوا هێتانیان بە پەيامی موحەممەد ﷺ وەکوو صوھەیبی رۆمی و خویەیبو بیلالی حەبەشی و بنەمالە یاسر، ئیشارەیان بۆ دەکەن و دەلێن: ﴿أَهَؤْلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ بَرْحَةٌ؟﴾ نایا ئەمانەبوون ئەوانەی کە لەدونیادا سۆزێنتان دەخواردو جەختتان لەسەر دەکردەوه و دەتانگوت: ئەمانە هەرگیز خودا رەحمیان پێ ناکا و سەرکەوتوو یان ناکا، چونکە هەژارو بێنەوا و بێ کەسوکارن! دەی خۆ بۆچوونە کانتان و! دەر نەچوون و ئەوه تا ئەو موسوڵمانە هەژارو بێنەوا یانە لەناو خۆشی و لەزەتی بەهەشتدا رادەبۆژن و لەبەر و بوومو میوهی بەهەشت دەخۆن و دەخۆنەوه، دل خۆشو لەشساغ بەمراز گەیشتوو تەر دەساغ و دەم بە پیکەنین و شادمانن! ئێوهی کافرو ملهوپو لووتبەرزیش لەناو ناگری بێ نامانی دۆزەخدا دەتلێنەوه!!

نه مجار پاش تهوهی پمروهردگار ماوهیهک تهو بره ئاده میزادانه لهسهرد شوروهی نه عراف دههیلّیتهوه، بهچاوی خویان سزای دۆزه خیهکانو لهزههتو خوشی بهههشتیهکان دههیننو ماوهیهک دهرواننه بهههشتو زیاتر ههزیان لی دهبی، جار جارهش چاویان له دۆزه خو سزای ملهپرو ستهمکاران ههلههنگوئو تهوهندهی تر تامهزرۆی بهههشت دهبن، پمروهردگار پیتیان دهفسهرموئ: ﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ﴾ برۆنه ناو بهههشتهوه، لهنیعمهتو خوشیهکانی لهزههت وهریگرن، هیچ ترسی داهاتووتان نهبی، مهترسن لهوه بهولاه هیچ ناستهنگو ناخوشیهک نایهته ریگاتان، تووشی تهنگو چهلهمه نابن، همروهها غههه پدژاره بو رابوردوتان ناخۆن، پدرووشی شتی بهجیمای دونیاتان نیهو هیچ شتیکی نیه ژیانی کامهپانیو رابواردنی بهههشتان لی تال بکا.

سوودو مەبەستی ئەم گوڤتو گۆڤەي نىوان ئەغراڤىيەكان لەگەڵ
دۆزەخىيەكانو بەهەشتىيەكان ئەوێهە كە ئادەمىزاد بزانن پاداش بەئەندازەي
كردەوێهە، ھەروەھا بۆ ھەلئاناي موسولمانانە كە پىشېركى بکەن لە كەردنى
كردەوێهە چاكو بەسووددا، چونكە بۆ قىامەت ئەوێهە پشەي پى بېەستري
-دواي رەحمەتي خودا- كەردەوێهە چاكيە نەك مالو دارايىو خزمە كەسو
كارو ھۆزو عەشیرەت، بۆ ئەوێهە بيسەراني قورئان ھەلبنى بۆ كەردنى كەرداري
چاكو خودا پەسەند، ھەروەھا بۆ ئەوێهە بزانن كە لەو رۆژەدا ھەموو كەس
بەشێوھو رەنگو روخساري تايبەتي خۆي دەناسرێتەو، خوداپەرستان دەو
چاو نورانيو سپي رەنگو پەرسنگدارن، تاوانباران بە تەپو تۆزاوي رەنگ
رەش داگيرساوي چاوشينيو شێو شێواوي دەناسرێتەو!

پاراندهوهو داواکاری دۆزه خیه کان له بهههشتیه کان بو توژی

ئاوو هه ندی خۆراک

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِضُوا عَلَيْنَا

مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَهُمَا

عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمْ

الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنسِفُهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا

كَانُوا بِقَائِلَتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

پاش نهوهی قورن ان گوشتو گۆی نیوان بههشتی و نه عرافیه کانو
دۆزه خیه کانیشی نمایش کرد، نه مجار داوا و پاراندهوهی دۆزه خیه کان
له بههشتیه کان راده نویسی: که چون داویان لی ده کهن قومو ناویکیان
بده نی، یان پاروو خوارده مهنیه کیان بگهیه نی، ده فهرمو: ﴿وَنَادَىٰ
أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ﴾
نه مه شهه دیکه له مه شاهیده ترسناکه کانی روژی قیامت که حالو
چۆنیه تی دۆزه خیه کان دیاری ده کا، له نایه ته دا پهروه دگار هه والی
زه لیلی و چاره ره شی دۆزه خیه کانمان پی راده گهیه نی که چون دۆزه خیه کان
داوی ناوو خوارده مهنی له بههشتیه کان ده کهنو نهوانیش گوئیان پی ناده ن.
واته: دۆزه خیه کان داوا له بههشتیه کان ده کهن که بری لهو
نیعمه تانه ی پئیان دراوه له خواردنو خواردنهوه له بههشتدا بنیره خوار ی بو
دۆزه خو فریایان بکهن، لییان ده پارینهوه که ههر چۆنیک بی بری له ناویان بو
برینه خوار ی، هه ندی خۆراکیان بو بنیره خوار ی به لام وه لامیان نادرستهوه.
لییان ده پارینهوه هانایان بو ده بن ده شرانن که وه لامیان نادرستهوه، به لام
له بهر سه رلیشیوانو تینوایه تی زۆرو برسیایه تی له نه ندازه به ده ر ده شرانن که
داواکه یان جیه جی ناگری نهوان داواکه یان ههر ده کهن!

ئیی نو عه‌بیاس ده‌فرموئ: که نه‌هلی نه‌عرف ده‌برینه ناو به‌هه‌شته‌وه نه‌هلی ناو دۆزه‌خ ته‌ماعیان به‌رده‌که‌وئ هه‌ندی ناو می‌دییان ده‌په‌وته‌وه! ده‌لین: خودایه! تيمه خزم ناسیاومان له‌ناو به‌هه‌شتا هه‌ن، رینگه‌مان بده با چاومان پتییان بکه‌وئ تاخاوتنیان له‌گه‌لدا بکه‌ین، په‌روه‌ردگار فرمان ده‌کا به‌به‌هه‌شت که په‌رده له‌سه‌ر خۆی لاداو خۆنیشان دۆزه‌خیه‌کان بدا، نه‌مجار نه‌هلی جه‌هه‌ننهم خزم ناسیاوه‌کانی خۆیان له‌ناو نازو نيعمه‌تی به‌هه‌شتا ده‌بینزو ده‌یانناسنه‌وه، نه‌هلی به‌هه‌شت سه‌یری خزم ناسیاوه‌کانی خۆیان ده‌که‌ن له‌ناو دۆزه‌خدا به‌لام نایانناسنه‌وه، چونکه ده‌پو چاویسان ره‌ش هه‌لگه‌پاوه‌و شیه‌ه‌یان گۆپاوه، نه‌هلی دۆزه‌خ بانگی نه‌هلی به‌هه‌شت ده‌که‌ن، به‌ناوی خۆیان بانگیان لی ده‌که‌ن! به‌تایبه‌تی داوی ناویان لی ده‌که‌ن، چونکه به‌هۆی گهرمی دۆزه‌خ ناوسکیان له‌گه‌رمانا ده‌جۆش.

سه‌عیدی کۆری جوبه‌یر له‌ته‌فسیری نهم نایه‌ته‌دا ده‌فرموئ پیاو هه‌یه بانگی باوکی یان برای خۆی ده‌کا، پی‌ی ده‌لئ: وا سووتام، له‌گه‌رمان دا مردم، برئ ناوم به‌سه‌ردا برێژه، پتییان ده‌گوترئ وه‌لامیان بده‌نه‌وه، نه‌وانیش ﴿قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ ده‌لین بی‌گومان په‌روه‌ردگار خواردنو خواردنه‌وه‌ی به‌هه‌شتی له‌سه‌ر کافران حه‌رام کردوه!

﴿الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ حُرُومًا وَلَعِبًا﴾ نه‌و کافرا نه‌ی که بو‌خۆیان هۆکاری سه‌ره‌کی بوون له‌وه‌ی که خواردنو خواردنه‌وه‌ی به‌هه‌شتیان لی قه‌ده‌غه‌ بکری، چونکه تایینی خۆیان کردبووه گالته‌و گه‌پ، یان گالته‌و کاری پرپو‌پو‌چیان کردبووه تایین، به‌ژێانی دونه‌یاو جوانی و زه‌رقو به‌رقی ژیان له‌خۆیان بایی بو‌بون، وازیان له‌کارو کرده‌وه‌ی به‌سوود هێنا‌بوو.

واته: نه‌و کافرا نه‌ گالته‌ه‌یان به‌تایین ده‌هاتو به‌گه‌نگییان نه‌ده‌زانی، یان گالته‌و گالته‌جارییان کردبوو به‌تایین بو‌خۆیان، هه‌میشه‌ خه‌ریکی نه‌نجامدانی کاری پرپو‌پو‌چ بوون، کارکیان نه‌کردوه که مشته‌و مائی دلۆ ده‌روونیان بکاو سوودبه‌خش بی، به‌لکوو کرده‌وه‌کانیان بریتی بوو له‌و کارانه‌ی که نه‌اده‌میزاد له‌کاری گه‌نگ بی‌تا‌گا ده‌کا، یان کاره‌کانیان بی‌مه‌به‌ستو ناکامی باشه، وه‌کوو کاری مندالانه که هه‌ر بریتی‌یه له‌خۆخا‌فلاندن!

﴿وَعَرَّتَهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ لەژیانی دنیادا لەخۆیان بایی بویوون، بەجوانی و لەزەت و خوشییەکانی گێڕۆدە بویوون! بەتەمای تەمەنی درێژو خوشگوزەرانی و زۆرکردنی مالو سامانو و دەستەینانی پلەو پایە، ناگیان لە قیامتو نیش بۆ کردنی نەبوو! بەپێچەوانەی ئەهلی بەهەشت کە لەژیانی دنیایان دا هەولو تێکۆشانیان بۆ و دەستەینانی پلەو پایە قیامت بوو، دُنیا بوون لەوێ کە دُنیا کێلگە قیامتە، هەموو هەولتکیان بۆ بەختەویری قیامت تەرخان کردبو، تەنانت کە پێیان خوش بوو نەعمەتی دنیایان بەسەردا بپڕی بۆ ئەو مەبەستە بوو کە یارمەتیدەریان بێ بۆ ئەنجامدانی ئەو کارانەی کە دەبنە هۆی رەزامەندی پەروردگارو خۆنامادەکردن بۆ ژانیکی بەختەورو کامەرائی هەتاهەتایی!! بۆیە پاداشی ئەو خوداپەرستانە بەهەشتی رازاوو کامەرائییە.

سزای ئەوانەی گالتەیان بە تاییین دەهاتو گرتگیان پێ نەدەداو بەژیانی دُنیا لەخۆبایی بویوون ناگری دۆزەخە... ئەو هەتا ﴿فَالْيَوْمَ نُنْصَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا﴾ نەمڕۆ مامەلەیان لەگەڵ دەکەین بەشیوەی مامەلەکردنی کەسێک کە شت لەبیرخۆی بەرتەو، واتە: لێیان دەگەڕێن با لەناو دۆزەخدا بسوتێن؛ هەرلێیان ناپرسینەو، مامەلە شتی لەبیرچوووەیان لەگەڵ دەوکهین، ئەگینا پەروردگار هیچ شتیکی لەبیر ناچیو هیچ شتیکی نە لە زانیاری خودا ون بێ، وەکوو لە شوێنیکی تردا دەفەرموی: ﴿فِي كِتَابٍ لَا يَخْلُ رَّبِّي وَلَا يَخْشَى﴾ طە/ ۵۲.

کەوابوو ئەم لەبیرچوونەوێ پەروردگار ئوسلوویکی بەلاغییەو بۆ موقابەلەو بەرامبەری کردنە وەکوو لە شوێنیکی تردا دەفەرموی: ﴿نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ﴾ التوبة: ۶۷. یان دەفەرموی: ﴿كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَتْهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى﴾ طە/ ۱۲۶.

بەکورتی مانای ﴿فَالْيَوْمَ نُنْصَاهُمْ﴾ نەمڕۆ مامەلە شتی لەبیرچوووەو یان لەگەڵدا دەکەین دوعار نزاو پارانەو هیان لی وەرناگرین، بەخێرو چاکە باسیان ناکەین، لەناو ناگردا دەیانھێلینەو دە لێیان دەگەڕێن ﴿كَمَا نَسُوا

لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا ﴿٥٢﴾ وه‌کوو چۆن ئه‌وان له‌دو نیا دا ئه‌م رۆژه‌یان له‌بیر خۆ
برد بووه وه هه‌رگیز وه‌بیر خۆیان نه‌ده‌هێنا به‌وه گرنگییان پێ نه‌ده‌دا، ﴿٥٣﴾ وَمَا
كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥٤﴾ هه‌روه‌کو چۆن ئینکاری ئایاتی خودایان ده‌کردو،
بروایان به‌ پیغه‌مبه‌ران نه‌ده‌کردو به‌درۆیان ده‌خستنه‌وه به‌رده‌وام دژی
په‌یامه‌که‌یان ده‌وه‌ستان!

باسی فه‌ضل و گه‌وره‌یی قورئان به‌سه‌ر ئاده‌میزاد داو حال و چۆنیه‌تی

کافران رۆژی قیامه‌ت

وَلَقَدْ جِئْتَهُمْ بِكِتَابٍ فَضَّلْتَهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً
لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي
تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ
لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
قَدْ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾

دواى ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار حال و چۆنیه‌تی به‌هه‌شتیه‌کان و دۆزه‌خیه‌کان و
ئه‌عرافیه‌کانی به‌یان کرد، گوشتو گۆی ئیوانی ئه‌م سێ تا قمه‌ی راناند؛ که
هه‌موویان نمایش و مه‌شه‌دی سه‌رنج راکیش بوون و ئاده‌میزاد هه‌له‌ده‌نی بۆ
ورد بوونه‌وه و تیفکرین له‌ ئاکام و سه‌ره‌نجام، ئه‌مجار به‌شوین ئه‌وه‌دا باسی
شه‌ره‌فو گرنگیی قورئانی پیرۆز ده‌کا، سوود و قازانجی بۆ ئاده‌میزاد روون
ده‌کاته‌وه، ئه‌وه راده‌گه‌یه‌نی که قورئان به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ئاده‌میزاد، هه‌مو
برووییانوی کافره‌کانی پووج کرده‌وه، ئه‌مجار حال و چۆنیه‌تی
به‌درۆ خه‌ره‌وه‌کان و ئه‌و ته‌نگه‌و چه‌له‌مانه‌ی تووشیان دین راده‌نوینی،
په‌شیمانی و ناھو حه‌سه‌رت و ئاواته‌خوازییان بۆ ئه‌وه‌ی سه‌رله‌نوێ بگه‌ڕێنه‌وه بۆ
دو نیا بۆ چاک کردن و گۆڕینی هه‌لو بستی کرداریان یان ئاواته‌خوازییان بۆ

ئەوێ که شه‌فاعه‌تکارێک تکیان بۆ بکاو لەو سزا سامناکه‌ رزگاریان بێی
 ده‌خاته‌ روو ده‌فهرموێ: ﴿وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ﴾
 بێگومان په‌راویکمان بۆ ئەو موشریکو بته‌پرستانه‌ی عه‌ره‌بو خه‌لکانی
 تریش هه‌یناوه‌ که‌ ئەحکامو ده‌قه‌کانی روونو ناشکرانو چه‌واشه‌کاریی تیدا نیه‌،
 نایاته‌ کانیمان به‌ وته‌ی پر ماناو په‌ند نامیزو ناموژگاریو چیروکتو دیروکتو
 نه‌حکامو به‌لێنو هه‌ره‌شه‌، شی کردۆته‌وه‌، به‌ زانیاریو مه‌عریفه‌تیکێ ته‌واوه‌
 راگه‌یه‌ندراون؛ بۆ ئەوێ ناده‌میزاده‌کانی سه‌رده‌می پێغه‌مبه‌رو دواپه‌ش
 بیروباوه‌ری خۆیان راست بکه‌نه‌وه‌، دلو ده‌روونی خۆیان پاک بکه‌نه‌وه‌، وه‌کوو
 له‌ شوینیکی تردا ده‌فهرموێ: ﴿أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ﴾ النساء/۱۶۶. بۆ ئەوێ
 له‌ژێر ۆرشنایی نایه‌ته‌کانی دا بیروباوه‌ری خۆیان راست بکه‌نه‌وه‌، خوشبه‌ختیو
 کامه‌رانیی به‌ده‌ست بێنن، ﴿هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ بۆ ئەوێ بیه‌ته‌
 ره‌هنوماو مایه‌ی ره‌حمه‌ت بۆ ئەوانه‌ی بروای پێ ده‌که‌نو ده‌یکه‌نه‌ په‌مپه‌روو
 په‌روگه‌رامی خۆیان له‌ژێر داو پا به‌ندی هوکه‌مه‌کانی ده‌بن!

خوێنه‌ری موسوڵمانی هه‌یژا! په‌روانه‌ قورئان چۆن بناغه‌ی نایینی روون
 کردۆته‌وه‌، هه‌ره‌شه‌ی توندی له‌ بته‌پرستیو هاوه‌ل دانان بۆ خه‌دا کردوه‌،
 یاساو نیظامی ره‌ساو له‌باری بۆ مرۆفایه‌تی داناوه‌، ناده‌میزادانی هه‌لئاون بۆ
 بیناکردنو پیشکه‌وتنو شاره‌ستانیه‌تو گه‌شه‌کردنی هه‌ردوو لایه‌نی ماددیو
 گیانی، ئەوێش له‌په‌رگه‌ی تیفکریزو وردبوونه‌وه‌و هه‌لئانی ناده‌میزاد بۆ
 لێکۆلینه‌وه‌و توێژینه‌وه‌، له‌ زۆر نایه‌ت دا ره‌خنه‌ی له‌ لاسایی که‌ره‌وه‌و
 شوێنکه‌وتنی کوێرانه‌ گرتوه‌، مه‌دحی عه‌قلو عه‌قلکاریی کردوه‌، وه‌کوو له‌
 شوینیکی تردا ده‌فهرموێ: ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ الرعد/۴،
 یان ده‌فهرموێ: ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ البقرة/۱۱۱.
 له‌مه‌وه‌ بۆمان ده‌رده‌که‌وێ که‌ نایینی ئیسلام نایینی عه‌قلو تیفکریزو
 سه‌روسته‌، سه‌رچاوه‌ی هه‌دايه‌تو حیکمه‌تو ره‌حمه‌ته‌، مایه‌ی خوشبه‌ختی
 ناده‌میزاده‌ له‌ دونیاو قیامه‌ت دا ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ﴾ ئەو کافرو
 خودانه‌ناسانه‌ چاوه‌روانی ناکه‌ن له‌م کتێبه‌ جگه‌ له‌ سه‌ره‌نجامی ئەوێ که‌

له‌سه‌ر زویانی پیغه‌مبه‌ران پێیان راگه‌یه‌ندراوه له‌سزاو پاداش! واته: جگه له‌وه‌دی‌هاتنی ئه‌وه‌ه‌والو واده‌و به‌لێنو هه‌ره‌شانه‌ی که‌تێیدا راگه‌یه‌ندراون هه‌یچی تر له‌پێشیان نه‌یه‌و چاره‌روانی ناکه‌ن! جگه له‌وه‌سزاو پاداشه‌ی له‌پێشیان، جگه له‌دۆزه‌خو به‌هه‌شت هه‌یچی تر چاره‌روان ناکه‌ن.

له‌ره‌یعی کورێ ته‌نه‌سه‌وه‌ ریه‌وایه‌ت کراوه که‌وتویه‌تی: به‌رده‌وامو په‌یتا په‌یتا ئه‌و شتانه‌ی قورئان هه‌والی پێداوه‌و ناماژه‌ی پێ‌کردوه‌و دینه‌جی‌و روو ده‌ده‌ن تا رۆژی قیامت ته‌واو ده‌بی‌و حیسابو لی‌کۆلینه‌وه‌ کۆتایی دی‌و ته‌هلی به‌هه‌شت ده‌چنه‌ به‌هه‌شته‌وه‌و ته‌هلی دۆزه‌خ ده‌خزێندری‌نه‌ ناو ئاگره‌وه‌ ئه‌و کاته هه‌واله‌کانی قورئان (تاویل) هه‌کانی کۆتاییان پێ دی‌! ﴿يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ﴾ ئه‌و رۆژه‌ی هه‌واله‌کانی قورئان کۆتاییان پێ دی‌ واده‌و به‌لێنو هه‌ره‌شه‌کانی دینه‌جی، راستی ئه‌و شتانه‌ی خه‌به‌ری پێ‌داوه‌ ئاشکرا ده‌بن، هه‌موو شکتو گومانیک ده‌ره‌وتیه‌وه‌، ئه‌وانه‌ی په‌یره‌وی ئه‌و قورئانه‌یان نه‌کردوه‌و له‌دunia له‌بیر خۆیان بردیه‌وه‌و روویان لی‌وه‌رگێرا‌بوو ده‌لێن: بێ‌گومان نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌رانی په‌روه‌ردگارمان پێیان ده‌وتین هه‌مووی راست بوو، ئه‌وان به‌حق هاتبوونو په‌یامه‌که‌یان هه‌قو راست بوو، ئاشکرا بوو ئه‌وان له‌سه‌ر حق بوونو ئیمه‌ به‌نه‌فامیی پشتمان له‌وه‌ په‌یامه‌ راسته‌ کردو روومان لی‌ وه‌رگێرا، بۆیه‌ به‌م شپۆه‌ سزیمان درایه‌وه‌! خه‌تای خۆمانه‌و خۆمان به‌خۆمان کرد!

ئه‌مجار ده‌که‌ونه‌ مقۆمقۆی ئه‌وه‌ ئایا ری‌گای رزگاربوونیان ده‌ست ده‌که‌وی، ئاواته‌خوازی ئه‌وه‌ ده‌بن به‌هه‌ر شپۆه‌یه‌ک بێ رزگاریان بی‌و ده‌لێن: ﴿فَهَلْ لَنَا مِنْ شَفْعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا﴾ ئایا ئیمه‌ تکه‌کاری‌ک، شه‌فاعه‌تخوازی دلسۆزیکمان هه‌یه‌ شه‌فاعه‌تمان بۆ بکاو له‌م به‌ده‌بته‌ختی و چاره‌ره‌شیه‌ی رزگارمان بێی ﴿أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ﴾ یان ده‌کری بگێردری‌نه‌وه‌ بۆ دونیاو ژیان ده‌ست پێ بکه‌ینه‌وه‌ جا له‌وی هه‌لوێستی خۆمان بگۆڕینو کرده‌وه‌ی چاک بکه‌ینو په‌یره‌وی ئایینو رێبازی‌ک بکه‌ین که‌خودا پێی رازی بی‌و شیاوی چوونه‌ ناو به‌هه‌شت بین؟؟

هۆی ئه‌وه‌ی که نه‌وان له‌سه‌ره‌تا‌دا ئاوا‌ته‌خوا‌زی شه‌فاعه‌تکارن دوا‌یی
 ئاوا‌تی گه‌رانه‌وه‌ بۆ دونه‌یا ده‌خوا‌زن نه‌وه‌یه که به‌پروای نه‌و مو‌شریکانه
 رزگار‌بوون له‌ داد‌گای په‌روه‌رد‌گادا به‌هۆی شه‌فاعه‌تکارانه‌وه‌ ده‌بی، جا که
 مایه‌پو‌چ بو‌ون و بۆیان ده‌رکه‌وت که رزگار‌بوون به‌هۆی بی‌رو‌یا‌وه‌ری راستو
 کرده‌وه‌ی چاکه‌وه‌ وه‌دی دی نه‌مجار ئاوا‌ته‌خوا‌زی گه‌رانه‌وه‌ی دونه‌یا‌یان
 ده‌که‌وته‌ سه‌رو نه‌و ئاوا‌ته‌ ده‌خوا‌زن، به‌لام تازه کار له‌کار ترا‌زا‌وه‌ نه‌و
 ئاوا‌ته‌و هیچ ئاوا‌تی تریان نایه‌نه‌ دی، وه‌کو له‌ نایه‌تیکی تردا له‌م باره‌وه
 ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿وَلَوْ تَرَىٰٓ اِذْ وَقَفُوا عَلَی النَّارِ فَقَالُوا: يٰٓاَيُّهَا النَّارُ لَا
 تُكْذِبِیْ بِآیٰتِ رَبِّنَا وَنَكُوْنُ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ، بَلْ بِدٰلِهِمْ مَا کَانُوْا یَخْضَعُوْنَ
 مِنْ قَبْلُ، وَلَوْ رُدُّوْا لَعٰدُوْا لِمَا نُهُوْا عَنْهُ وَاِنَّهُمْ
 لَکٰذِبُوْنَ﴾ الانعام/ ٢٧-٢٨.

په‌روه‌رد‌گار بۆ خۆی ده‌زان‌ی که نه‌وانه‌ نه‌گه‌ر بش‌گه‌ر‌دینه‌وه‌ بۆ جیهان،
 ده‌گه‌ر‌دینه‌وه‌ سه‌ر هه‌لو‌ستی ناله‌بارو بی‌رو‌یا‌وه‌ری پو‌و‌چی خۆیانو په‌ند نام‌یز
 نابن! نه‌مه‌ جگه‌ له‌وه‌ی که تازه کار له‌کار ترا‌زا‌وه‌ ﴿قَدْ خَسِرُوْا اَنْفُسَهُمْ
 وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا کَانُوْا یَفْتَرُوْنَ﴾ نه‌وانه‌ خودی خۆیان له‌کیس داوه‌ به‌وه‌ که
 خراونه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌و بۆ هه‌تا‌هه‌تایی تی‌یدا ده‌مینه‌وه‌و لی قوتار نابن،
 نه‌و خودا درۆ‌زنو په‌رسترا‌وانه‌یان که پتیا‌ن وابوو لای خودا تکیا‌یان بۆ ده‌که‌ن
 هیچ رۆ‌ل‌یکیا‌ن نه‌و ناتوا‌نن هیچیا‌ن بۆ بکه‌نو ناسه‌وا‌ریا‌ن دیا‌ر نه‌، نه‌
 شه‌فاعه‌تیا‌ن بۆ ده‌که‌ن نه‌ یا‌رمه‌تیا‌ن ده‌دن، نه‌ له‌و سزا‌یه‌ بۆ
 ساته‌وه‌خت‌یکش رزگار‌یا‌ن ده‌که‌ن!

به‌کو‌رتی قور‌تان گه‌وره‌ترین نیعه‌تی خودایه‌ به‌سه‌ر ئاده‌میزاد‌دا، چونکه
 رو‌ونکه‌ره‌وه‌و ر‌ی‌پ‌یشانه‌ری راستو دروسته‌ بۆ تیمانی سه‌حیح و سه‌قو
 خودا‌په‌سه‌ند، بۆ خودا‌په‌رستی راستو وه‌ده‌سته‌یتیا‌نی به‌خته‌وه‌ری هه‌ردوو
 جیهان.

چه سپاندنی خودایهتی و پروهردگاریهتی بۆ زاتی (الله)
 إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى
 الْعَرْشِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
 مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾

په یوه ندی نهم نایه ته به پیش خویه ده نهو یه: که قورنانی پیروز جهخت
 له سر چوار بنه مای سهره کی ده کاو له م چوار تهو ره دا ده خولیته وه، نهوانه ش
 بریتین له یه کتاپه رستی، هه بوونی خوداو راستی پیغه مبرایه تی،
 زیندو بوونه وه هاتنی روژی قیامت، بپوا به قهزاو قه ده ر، چه سپاندنی
 زیندو بوونه وه پابه نده به سه لماندن تانکو ته نهایی خوداو تواناو ده سه لاتی
 ره هاو زانستی به رفراوان.

جا که له وه پیش پروهردگار راستی هاتنی روژی قیامت ته چه سپاند،
 باسی گوشتو گوی نیان دوزه خویو به هه شتیو نه عرافیه کانی کرد، لای
 کرده وه به لای هیئانه وهی به لگه ی ته نهایی پروهردگارو تواناو ده سه لاتی
 ره هاو به رفراوانی، زانستی زورو بی سنوری، تا بینه به لگه له سر
 پروهردگاریه تیو خودایه تی حقو ره سا بۆ زاتی پروهردگارو چه سپاندنی
 هاتنی روژی قیامتو فرمودی: ﴿إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾ بیگومان پروهردگاری نیوه
 نهی ناده میزادینه! که ناوی (الله) یه خودایه کی نهو تویه که ناسمانه کازو
 زهوی له شهش روژدا به دیهینان، نه مجار کونترولی عهرشی کردو کاروباری
 بوونه وه ری لیوه هه لده سوورپنی، که وایو پتویستی سرشانی نیوه یه
 که به ته نه ها هر نهو به رستن، چونکه جگه له زاتی پاکی نهو هیچ خودای تر
 نین شیاوی به رستن بن.

له نایه ته پیروزه دا پروهردگار هموالی نهو مان ده داتی که هه موو
 ناسمانه کازو زهوی نهو یه تیاندایه له ماوهی شهش روژدا به دیهینان.

كه باسى شەش رۆژ دەكا يەكسەر زەين بۆ ئەو دەچى كه ئەندازەى ئەم رۆژانە هێندەى رۆژى ئاسايى دونيا بن، چونكه ئەو دەمە خۆرو مانگو ئەستىرە نەبون! بەلكو دواى دروستکردنى زەوى ئەمانە بەدى هێنارون.

ماموستا سەيد دەفەرموى: ئەو شەش رۆژەى ئاسمانو زەوييان تێدا دروست كراوە نەيىنى يەكى خودايى يە جگە لە خدا كەسى تر نايزانى، چونكه خدا بۆ خۆى فەرموى: ﴿مَا أَشْهَدْتُهُمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ﴾ وى دەچى ئەو شەش رۆژە بریتى بن لە شەش قوناغ، يان شەش گۆرانو طەورين، يان شەش رۆژ بن لە رۆژانى خدا كه بەپێوەرى رۆژگارى ئێمە ناپیورين، چونكه ئەو كاتە مانگو رۆژو هەلسۆرانى قەبارەكان نەبوو.

هەر رۆژێك لەو رۆژانە هێندەى هەزار سالى دونيا دەبى، وەكوو لە نايه تىكى تردا دەفەرموى: ﴿وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ﴾ الحج/٤٧. رۆژى قیامەتیش پەروەردگار لە نايه تىكى تردا درێژى يەكەى بەپەنجا هەزار سال ئەندازە دەكا وەكوو دەفەرموى: ﴿فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ المعارج/٤.

بە كورتى: خودای ئێو ئەى خەلكینه! خودایەكى تاكوو تەنياو بى هاوێلو بى وێنە، هەر ئەو ئاسمانو زەوى بەدى هێنارون، نەخشەى كێشان، كاروبارىانى رێك خستوو، لە شەش رۆژدا ياساو نىظامى دامەزراندوون، جا ئەو رۆژانە يان بەگۆرەى رۆژانى دونيا مەزەندە دەكرين، يان پەروەردگار بۆ خۆى لە هەموو كەس زاناترە بە ئەندازەو سنوورىانو ئێمە ئەندازەيان نازانين، خۆ ئەگەر پەروەردگار ئارەزووى هەبوايە دەيتوانى لە كەمترین ماوەدا دروستيان بكا، بەلام بۆيە بەشێنەيى بەدى هێنارون تا بەندەكانى لە كارەكانياندا لەسەرەخۆو بەشێنەيى بن، بەوردى كارامەيى تەنجاميان بدەن، ئەگينا پەروەردگار دەتوانى لە كورت ترين كات دا گەورەترین كار ئەنجام بدا؛ ئەو تا لە شۆنىكى تردا دەفەرموى: ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ يس/٨٢.

جا وەكوو لە نايه تىكى تردا دەفەرموى: ﴿قُلْ أَنْتُمْ لَتَكْفُرُونَ﴾

بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ، وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا، ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِي مِّنْ فَوْقِهَا، وَبَارَكَ فِيهَا، وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ ﴿فصلت: ۹-۱۰﴾

دروستکردنی زه‌وی دوو روژی وێستوه، دروستکردنی کێوو چۆو و گژوگیاو کازو کازاکانی دوو روژی تری وێستوه، ئه‌مجار ئاسمانه‌کانو مه‌جهره‌و ئه‌ستیره‌کانی به‌ دوو روژی تر دروستکردوون! وه‌کوو له‌ شوێنێکی تردا ده‌فرموی: ﴿فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ، وَأَوْجِي فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا، وَزَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَحِفْظًا، ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ فصلت.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار دواي دروستکردنو به‌ديهێنانی زه‌وی و ئاسمانه‌کانو نه‌وه‌ی تێیان دایه، کۆنترۆلی عهرشی کردو له‌ویوه کاروباری بوونه‌وره هه‌لده‌سوورپێنی، یاساکانی رێک ده‌خا، هه‌چ کارو به‌ديهێنانی که‌ی له‌هی ئاده‌میزاد ناچی، کارو کرده‌وه‌و زاتو صیقاتی له‌هی هه‌چ که‌س ناچی، بێ‌وێنه‌و بێ‌هاوتایه‌و بێ‌هاوه‌له‌!!

خوێنه‌ری هه‌ژا! پێویسته ئێمه‌ بیروباوه‌رمان لهم باره‌وه وه‌کوو ئێمانی هاوه‌لانی پێغه‌مبهر ﷺ وابێ، واته ده‌بێ بروامان وابێ که په‌روه‌ردگار کۆنترۆلی عهرشی کردوه به‌شیوه‌یه‌ک که شیاوی زاتی پیروزی بێ، به‌بێ دیاریکردنی چۆنه‌تی نه‌و کۆنترۆل کردنه‌و زانینی حه‌قیقه‌تی کۆنترۆل کردنه‌که‌ خودا خۆی ده‌یزانی و ئێمه‌ لی‌ی بێ‌ئاگیان!

ئه‌مه رای ئێمام مالیکتو ره‌ببعه‌ی مامۆستایه‌تی که‌ فرمویانه: کۆنترۆلکردنه‌که‌ ئاشکراو نومايانه به‌لام چۆنه‌ته‌که‌ی نه‌زانراو په‌نه‌انه، پرسیارکردنیش لهم باره‌وه بێده‌عتو نا‌ره‌وايه.

ئێبنو که‌ثیر ده‌فرموی: مه‌زه‌بی سه‌له‌فی صالح: له‌وانه ئێمام مالیکتو نه‌وزاعی و ته‌ووری له‌یشتی کورپی سه‌عدو شافعی و ئه‌حمه‌دو ئیسه‌حاقی کورپی راهۆیه‌و هی تریش له‌ پێشه‌وايانی موسولمانان له‌ کۆزو نوێدا ئه‌م جو‌ره ده‌قه ئاینیانه‌یان وه‌کوو خۆیان مانا‌کردوونو هه‌چ جو‌ره ته‌ئویل و ته‌شبههیان تێدا

به کار نه هیتاوه، ده قه که چ مانایه کی ساکارو ئاسایی هه لَ بگری ئاوا هه لَسو که وتیان له گهل کردووه، خودا روخساری بۆ خۆی باس کردووه، دهستی بۆ خۆی داناوه ئیمهش ده بی پروایان پی بکهین، به لام نهم دهسته چۆنه و چۆن نیه نه وه خودا بۆ خۆی دهیزانی... هتد.

نه عیمی کوری حه مهاد که مامۆستای ئیمامی بوخارییه فرموده تی: که سیک پهروه ردگار به دروستکراویک بشو بهی نی، کافر ده بی، که سیکیش ئینکاری نه و شته یکا که خودا بۆ خۆی وه صفی خۆی پی کردووه کافر ده بی، نه و شتانه ی خودا خۆی پی وه صفدار کردووه پیغه مبه ر ﷺ وه پالی داوه ناچیته خانه ی ته شبیهو لیك چووی خودا به دروستکراوه کانی.. که سیک نه و شتانه ی خودا بۆ خۆی وه پال خۆی داو نو فرموده ی صه حیح و راست له باره یانه وه هاتوه، بۆ خودایان به په وا بزانی و دانیان پیدا بنی به و شیوه یه ی که شیای پهروه ردگاره، ره وشتی ناله بارو پله نزمی له خودا دوور بخاته وه، نه وه ریگای هیدایه تی گرتوه.^١

به لام زانیانی خه لف نهم جو ره نایه تو فرمودانه ته ئویل ده که نو ده لین: ﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ یانی کاروباری بوونه وه هه لده سوو پی نی و به گویره ی نه ندازه و نه خشه کیشانی خۆی دانیی و زانیی ره ها و بی سنووری خۆی گزرا نکاری له بوونه وه ردانه نجام ده دا وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ، يُدَبِّرُ الْأَمْرَ﴾ یونس/ ٢.

نه مجار پهروه ردگار بری له دیار ده ی هه ل سو پانی بوونه وه دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿يَغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِثًا﴾ پهروه ردگار به تاریکی شه و رووناکی خۆر دا ده پۆشی، واته: تاریکی ده که وه ته شو نی رووناکی و به سه ریا ده کشی و دایده پۆشی، هه ر شو نی نیک تاریکی شه وی گه یشتی تی رووناکی خۆی لی نامی نی، به پیچه وانه شه وه هه ر شو نی نیک رووناکی خۆی گه یشتی

^١ تفسیر ابن کثیر ج ٢/ ٢٢٠، تفسیر المراغی ج ٣/ ١٧٣، تفسیر المنیر ج ٨/ ٢٣٣، تفسیر المنار ج ٨/ ٤٥٣.

تاریکی شەوی لی نامینی! ھەریەکیەیان بە شوین ئەوی تریانە وەیسەو راوی دەنی و رەدووی کەوتوو! بەبست بواری نادا، ئەمڕۆ کە زانستی تازە لە بارە ماددیەکان دا پیشکەوتنی بە دەست ھیناوە و زانست ھێلکەیی زەوی زیاتر چەسپاندو بوو تە شتیکی بەلگەنەویست، ئەم راوانان و شوینکەوتنە خیراییەیی شەو و رۆژ بۆ یەکتەری زیاتر روون دەبێتەو، چونکە ھەموو کاتی نیووی زەوی رووناکەو نیووەکەیی تری تاریکە، ھەموو کاتی لەئەنجامی ھەلخولانی زەوی لە تەوەرەیی خۆی دا بە دەوری خۆردا تاریکایی لە شوینیک دەپروا و رووناکی دیتە شوینی، لە شوینیکی تریش رووناکایی دەپروا و تاریکایی دیتە شوینی، ئەگەر لەخۆرەلاتی ناوەرەست رۆژ بێ و دنیا رووناک بێ، ئەو لەئەمریکای باشوور و یابان و دەوروێریان دنیا شەو و تاریکایی ھەیە، زوربەیی زانیانی ئیسلام وەکوو غەزالی و رازی و ئیبنو تەیمیە و ئیبنو لقەیم جەزویە نامارەیان بۆ ئەم راستییە کردووە لە نووسینەکانیان دا وەکوو حەقیقەتییکی زانستی چەسپاندوویانە.

رستە (يَغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ....) وەکوو بەلگە وایە بۆ پیشەوەیی؛ چونکە پەرورەدگار کە لەپیشدا یاسی کۆنترۆڵکردنی عمریشی کردو یاسی ھەلسۆراندنی بوونەوهری کرد، ئەمجار نمونەیی ئەم کۆنترۆڵکردنە و ھەلسۆراندنی بەناشکرا پیشان ئادەمیزادان دا، بۆ ئەوێ بەچارێ خۆیان دیاردەیی ئەم ھەلسۆراندنە ببینن و بزائن پەرورەدگار چۆن گۆرانکاری لە بونەوهردا دەکا، چۆن شەو و رۆژ بە شوین یەکتەردا دەھێنێ و چۆن ئەم ھەموو خۆرو مانگۆ ئەستێرە و ھەسارە و کاکەشانە ھەلەسۆرپینی ھەریەکیەیان کاروباری خۆی بۆ سوودی ئادەمیزاد پێ ئەنجام دەدا، بە گۆرانی شەو و رۆژ ھۆکاری ژیان بۆ ئادەمیزادان بەتایبەتی و بۆ گیانلەبەرەن بەگشتی دەستەبەر دەبێ و سوود و قازانجی ئادەمیزاد دیتە جێ و بەبەرژووەندی ئەوان تەواو دەبێ. ھەر لە دیاردەیی ریکخستەو نەخشەکیسانی خودا بۆ بوونەوهرە، کە ﴿وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالتَّجُومُ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ﴾ خۆرو مانگۆ ئەستێرە و ھەسارە و کاکەشە زەبەللا کەکانی بەدیھینان و ھەموویان بە گۆرەیی و یستو ئیرادەیی ئەو دین و دەچن، ھەموویان ملکەچو پابەندی فرمانی زاتی پاکی

کردگارن، چۆنی بویّ وا هه‌لده‌سوړپښ، ملیونه‌ها ساله‌م گم‌دوونه له‌ها‌تو‌چۆدایه، م‌م قه‌باره گه‌وره‌و زه‌به‌للا‌حانه به‌بې وچان هه‌لده‌سوړپښ، نه له‌کار ده‌که‌ونو نه به‌نزیو گازیان پ‌یوسته‌و نه لی‌یان ده‌بړی، نه بور‌غویان سلام ده‌بنو ده‌سوړپښ، هه‌ریه‌که‌یان له ته‌وه‌ره‌ی خ‌وی به‌خ‌یرایی‌یه‌کی دیاری‌کراو تایه‌ت هه‌لده‌سوړپښو هی‌چیان له‌هی‌چیان ناخ‌ش‌ینو ری‌گه له‌یه‌کتر ناگرنو پ‌یکه‌وه ده‌عم ناکه‌ن. ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ﴾ هوشیار بب‌نه‌وه! هه‌ر ب‌و په‌روه‌رد‌گاره به‌دی‌ه‌نانو در‌وست‌کردن، کار‌گی‌ری‌و هه‌ل‌سو‌پ‌اندن هه‌ر به‌ده‌ست نه‌وه، هه‌ر خودا خاوه‌نی بو‌ونه‌وه‌ره، هه‌ر نه‌و کار‌گی‌رو هه‌ل‌سو‌پ‌ن‌ه‌ره ﴿تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ خودای بو‌ونه‌وه‌ر پاک‌و ب‌ی‌گه‌رده، به‌رزو ب‌ی و‌ینه‌و ها‌وتایه، هه‌ر نه‌و خوداو په‌روه‌رد‌گاره، هه‌رچی خ‌یرو ب‌یری بو‌ونه‌وه‌ر هه‌یه، هه‌مووی له خوداوه‌یه، پ‌یوسته به‌نده‌کانی سو‌پ‌اسی خودا ب‌که‌ن له‌سه‌ر نه‌و هه‌موو نی‌عه‌تو خ‌یرو خوش‌ی‌یه‌ی ب‌و ئاده‌میزادانی داب‌ین کرد‌وه، ج‌گه له خودا که‌سی تر شایانی خودایه‌تی و په‌روه‌رد‌گاریه‌تی نی‌ه، که‌سی تر خودایه‌تی پ‌ی ناک‌ری، که‌س رای‌یه‌ی ناکه‌وی خودایه‌تی لی بدا:

قی‌ل‌ینی: په‌روه‌رد‌گار له‌نایه‌ته‌که‌دا جودا‌وازیی خ‌سته نی‌وان وشه‌ی (ال‌خلق) و وشه‌ی (الأمر) م‌م نی‌وان کرد‌نه‌ی به (واوی عه‌طف) نه‌نجام دا، جودا‌وازیی نی‌وان خه‌لقو نه‌مر به‌ل‌گی‌ه له‌سه‌ر نه‌وه که رای ته‌وانه‌ی ده‌ل‌ین: قور‌نان مه‌خلوقه هه‌له‌یه، چون‌که نه‌گره قور‌نان - که بریتی‌یه له نه‌مری یه‌زدانی - مه‌خلوق بوایه، ده‌بوو ده‌قه‌که‌ی ئیره نا‌وای لی به‌اتایه‌وه ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ﴾ نه‌مه‌ش نا‌په‌وانی و قسه نه‌زان‌یی‌ه که له‌خودا دو‌وره!

هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر (نه‌مر) مه‌خلوق بوایه پ‌یوستی به نه‌مر‌کی تر ده‌بوو پ‌ییه‌وه بو‌ه‌ستی نه‌و نه‌مه‌رش پ‌یوستی نه‌مر‌کی تر ده‌بوو، هه‌روا ب‌روا نه‌مه‌ش نه‌گون‌جا‌وو مه‌حاله، که‌واب‌ی نه‌مر که که‌لامی قه‌دیمی خودایه نه‌زه‌لی‌یه مه‌خلوق نی‌ه، به‌ل‌کوو هه‌موو مه‌خلوقات پ‌ییه‌وه په‌یوه‌ستن وه‌کوو له شو‌نی‌کی تر‌دا ده‌فر‌مو‌ی: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ﴾ الروم/ ٢٥.

ماوه‌تهوه تهوه بگوتری: که ته‌مرو ئیراده لی‌ک جیاوازن، چونکه
 په‌روه‌ردگار جاری وا هه‌یه ته‌مرد ده‌کا به‌شتیک ده‌یه‌وی ته‌نجام بدری! نه‌ی
 تهوه نیه فهرمانی کرد به ئیبراهیم که کوره‌که‌ی سه‌ربیری! ئیراده‌ی
 سه‌ربینه‌که‌شی نه‌کردبوو، فهرمانی به پیغه‌مبه‌ر کرد که په‌نجا نو‌یز بکاو
 هه‌ر ئیراده‌ی پی‌نج نو‌یزشی کردبوو، ئیراده‌ی شه‌هید بوونی هه‌مه‌ی کردبوو
 نه‌هی له‌ کافره‌کانیش کردبوو که بیکوژن، ته‌مه‌تا له‌ سووره‌تی
 (ال عمران / ۱۴۰) دا ده‌فهرمو‌ی: ﴿وَيَتَّخِذُ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ﴾ که یه‌کی له‌
 شه‌هیدانه هه‌مه‌ بووه، که‌چی نه‌هی له‌ کافره‌کان کردووه له‌کوشتنی.

په‌سه‌ندی نزاو پارانه‌وه له‌ خوداو خرابی ناشووب‌گیری

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾ وَلَا تُفْسِدُوا
 فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ
 مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

دوا‌ی ته‌وه‌ی په‌روه‌ردگار به‌لگه‌ی له‌سه‌ر تاقه خودایی خۆی هینایه‌وه،
 تواناو ده‌سه‌لاتی ره‌هاو هه‌لس‌پاراندنی بوونه‌وه‌ری به‌ته‌وه‌پیری دانایی و لی‌زانی بۆ
 خۆی چه‌سه‌پاند، فهرمانی به‌ ناده‌میزاد کرد که یه‌کتا‌پهرستی ته‌نجام به‌ده‌زو
 به‌ندایه‌تی هه‌ر بۆ خودا بکه‌نو هه‌میشه نزاو پارانه‌وه له‌ باره‌گای ته‌وه
 کرد‌گاره بکه‌ن، چونکه پارانه‌وه کاکله‌ی خودا‌پهرستی‌یه‌وه فهرمو‌ی: ﴿ادْعُوا
 رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً﴾ په‌روه‌ردگار به‌نده‌کانی شاره‌زا ده‌کا بۆ ته‌وه‌ی لی‌ی
 بی‌پارینه‌وه، چونکه نزاو پارانه‌وه له‌خودا مایه‌ی خۆشه‌ختی دویا‌و قیامه‌ته‌وه
 ده‌فهرمو‌ی: نه‌ی به‌نده‌کان! دوعاو پارانه‌وه ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگارتان بکه‌ن،
 به‌شیه‌یه‌کی ملکه‌چی و به‌سۆزو په‌رو‌شه‌وه له‌خودا بی‌پارینه‌وه، با پارانه‌وه‌که‌تان
 وێ‌رای ته‌وه‌ی که به‌زه‌لیلی و ملکه‌چی ده‌بی با به‌ ده‌نگی نزو له‌سه‌ره‌خۆ بی،
 پارانه‌وه مۆخی خودا‌پهرستی‌یه، به‌تایبه‌تی له‌کاتی ته‌نگانه‌دا، یان به‌ زه‌لیلی و
 ملکه‌چی نزاو پارانه‌وه ته‌نجام به‌ده‌زو هاوار بکه‌نه په‌روه‌ردگارتان، جارێک

به ده هنگی به رزی مام ناوه ندی جارێک به نه سپایی و ده هنگی نزم، بۆ ههر
 جۆرێک لهم دو عایانه کاتی تایبه تی ههیه، جاری وا ههیه نزاو پارانه وه
 به ده هنگی مه یله و به رزو مام ناوه ندی باشه، جاری واش ههیه به ده هنگی نزم
 نه سپایی باشه نه گهر له شوێنێکی چۆلو له ژوورێک دا بووی دلتیابووی کهس
 پیت نازانی و کهس گوئی له ده نگت نه وه ته شویش ناخهیه سه ریانو دیارده ی
 ریبابازی و خوده رخستن مه به ست نه بوو، نه وه به ده هنگی به رزی مام ناوه ندیی
 نزاو پارانه وه که بکری باشه، نه گهر له کاتی کۆیو نه وه ی خه لک له مزگه وت دا
 یان شوینی تر نه وه به ده هنگی نزم بپارێیه وه باشه، جگه له و دو عاو پارانه وانه ی
 که شمرع ده نگ به رزی تیدا په سه ند کردوون وه کوو (الله اکبر) کردنی
 وژرانی جه رزو (ایک اللهم لیك) گوتنی حاجیان، ههروه ها خویندنی
 سوره تی فاتحه و بری قورئانو خویندنی قنوت له نوێژه جه هریه کان دا.^٢

به هه ر حال ئایه ته که ناماژه ی نه وه ی تیدا یه که پارانه وه به نه ینی و
 به ده هنگی نزم باشتره، چونکه له ریبابازی دووره، ههروه ها چونکه
 به روه ر دگار له شوێنێکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَأَذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ
 تَضَرُّعًا وَخِيفَةً﴾ الاعراف/ ٢٠٥.

که مه ده چی زه که ریباش ده کا به وه مه ده چی ده کا که به ده هنگی نزم
 له و خودا پارا وه ته وه، ده فهرموئ: ﴿إِنْ نَادَى رَبُّهُ نِدَاءً خَفِيًّا﴾ مریم/ ٣.
 له سه حیه یین دا فهرمووده یه ک له نه بو موسای نه لئه شه ریه وه
 گیر درا وه ته وه ده فهرموئ: له سه فهرێک دا ها وه لان به ده هنگی به رز له خودا
 ده پارانه وه، پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: (ئه ی خه لکینه! تۆزێک له سه ره خو
 که مه یک پشو به نه نفسی خۆتان به دن، دلتیابن ئیوه بانگی که سیک نا که ن
 که رو بی گوئ بی؛ یان دوورو بی ناگابی؛ بیگو مان ئیوه له خودایه ک
 ده پارێنه وه بیسه ره و لیتان نزیکه، له هه ر شوێنێک بن له گه لتاندا یه.

^٢ تفسیر المنار ج ٨/ ٤٥٦-٤٥٧ به بری ده سکاری به وه.

نیبنو جورہ یج دہ لئی: دہنگ بہرز کردنہ و ہاوار کردن لہ خدا بہ دہنگی بہرز مد کرووہ، فہرمانمان پی کراوہ بہ دہنگی نزم و نہیٹی و ملکہ چی لہ خدا پیار پیئنہ وہ.^۲

حہ سہنی بہ صری دہ فہرموی: موسولمانانی پیشوو زور بہ نزمی و بہ نہیٹی دوعایان دہ کردن، بہ دہ گمہن لہ کاتی پارانہ و ہاوار کردن دا دہنگیان دہ بیسترا، دوعاو پارانہ و ہاوار کردن بریٹی بوو لہ سرتہ سرتی نیوان خویانو پدروہ ردگار، مہ گمر لہ دوعاو پارانہ و ہاوار کردن دہنگ بہرز کردنہ و ہاوار کردن دا پدہ سہندہ و ہکوو (البیک) گوتنی کاتی حہ جو (اللہ اکبر) کردنی رورانی جہون.

﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ بیگومان پدروہ ردگار نمو کہ سہانی خوشناوین کہ لہ دوعا کردن و پارانہ و ہاوار کردن لہ خوداو لہ شتی تریش زیدہ و ہاوار کردن، زیدہ و ہاوار کردن لہ دوعا دا نموہ کہ بہ شیوہی ملکہ چی و زہ لیلی و دہنگ نزمی نہ نجام نہ درئی خوشہ و ہستی خودای تیدا نہ بی، واتہ: دوعاو پارانہ و ہاوار کردن بہ شیوہی (تضرع) و پدنامہ کی نہ بوو، خودا و ہلامی ناداتہ و ہاوار کردن دوعا کہ گہرا نابی، کہ و ابو فہرمودہی خودا کہ دہ فہرموی: ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ و ہکوو ہرہ شہ وایہ بو نمو کہ سہانی کہ لہ نزاو پارانہ و ہاوار کردن (تضرع) و پدنامہ کی رہ چا و ناکہن!

نیمامی نہ حمہ دو نہ بو داوود لہ سہ عدی کوری نہ بوو و ہ ققاصہ و ہاوار کردن دہ گہر نہ و ہاوار کردن لہ بوو پیغہ مبہر دہ فہرموو: ﴿إِنَّهُ سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ، وَقُرْأْ هَذِهِ الْآيَةَ...﴾ دلنیا بن لہ مہودوا گہلو گرزہ یک پدیدا دہ بن لہ دوعا کردن و پارانہ و ہاوار کردن زیدہ و ہاوار کردن دہ گہن، نہ مجار نہ نایہ تہی خوندہ و ہاوار کردن ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً﴾، نہ و ہ سہ کہ بہ شیوہی کہی ملکہ چی و پدنامہ کی بلئی خودایہ! من داوای بہ ہشتو رہ زامہ ندیبت لی دہ کم داوات لی دہ کم ہیدایہ تم بہی بو نہ نجامدانی ہر گوفتارو

کرداریک لهو به خته وه ریه نزیك بكاته وه، په نا ده گرم به تو له دۆزه خو همر شتیک لهو چاره ره شیهه نزیك بكاته وه!

جا وه کوو پهروه ردگار فرمانی کردوه به دوعا کردنو نزاو پارانه وه هانا بردن بو خدا، نه هی له ناشوویگیری خراپه کاریش کردوه وه فرمووی: ﴿وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا﴾ نه هی نه وهی ئاده میزاد! خراپه کاری و ناشوویگیری له سهر زوی بهرپا مه کهن، دوا نه وهی پیغه مبهرا نو شوینکه وتوانیان کاروباری سهرزه ویان ریک خستوه، عاقل مه ندانو دلسوزان له باره ی ماددی مه عنه ویه وه هۆکاری ژانی به خته وه ریه و کامه رانیان ده سته بهر کردوه، له بواری بنه ماکانی ژیاندا - کشتو کال، پیشه سازی، بازرگانی، بلاو کردنه وهی نه خلاق ی بهرزو دادپهروه ریه و یاسای مه شۆره تو هاریکاری... هتد - کاریان کردوه.

خراپه کاری و ناشوویگیری له ناییندا وه کوو کوفرو بیدعه ت. ههروه ها خراپه کاری و نیفساد له گه لو کۆمه ل دا وه کوو کوشتن و برین و نانه وهی شهرو ناژاوه، ههروه ها نیفساد له مالو ساماندا به داگیر کردنو دزینو قیل کردن له مامه له دا، نیفسادی عه قل به خواردنه وه کیشانی نهو شتانه ی عه قل ده شیوتن، نیفسادی ره گه زو ره چه له ک به هۆی داوین پیسی و بوختان کردن به ده کتری.

نه مجار پاش نه وهی پهروه ردگار مه رجی وه رگرتن و گیرابوونی دوعای بهیان کرد، که ته ضه روح په نامه کییه، نه وه شمان تی ده گه یه نی که ده بی پیداو یستی دوعا به شیوه ی خو فو ره جا بی، هه ره که سیك دوعا کردنو پارانه وهی بهم شیوه یه نه بی بی سووده وه وه لامی نادریته وه، به لکوو له فه سادو ناشوویه وه نزیکتره، بۆیه پهروه ردگار فرمانی به ئاده میزاد کردو فرمووی: ﴿وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ وا له خودا بیارینه وه ترسی سزاو تو له ی خوداتان هه بی، به ته مای پاداشو به خششی نه براوه ی بن، بیگومان دوعاو پارانه وهی شه رعی مؤخی خودا په رستینو کاکله ی به ندایه تی کردنه بو خدا، هه رکاتی دوعاو پارانه وه مه رج و پیداو یستی هه کانی هاتنه جی گیرابوونی چاوه پروان کراوه، بۆیه فرمووی: ﴿إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ﴾ ره حه متو

نایینی پیروزی نیسلام له هه موو کاتو شوئنی کدا بۆ هه موو کهس ناشکراو
عه یانه! به چاوی خۆمان روژانه نمونه یان ده بینینو ههستیان پێ ده کهین!

بهلام شه یاتینی جندۆکه - جندۆکه هه موویان - غه بییکی خودایین! ئیمه
هیچیان لی نازانین جگه لهو زانیاری یانه ی که قورئانی پیروزو فهرمووده کانی
پێغه مبه ر ﷺ پیمان را ده گه یه نن له رووی نه وه وه که ئایا لهم که ونه دا جگه
له ناده میزادو نهو زینده وه رانه ی که ناسراون له زه ویدا هیچ مه خلوقیکی تر
هه ن یان نا؟ له باره ی مه بده نه وه ئیمه بر واما ن به فهرمووده ی خودا
ده ربار ه یان هه یه، بر واما ن به هه وائی قورئان هه یه، ده ربار ه یان لهو
چوار چی وه ی نهو زانیاری یه ی قورئانو هه دیث ده رنا چین!

بهلام نازانین نهوانه ی زانستیان کردوه به مه تالو دیوجامه، بۆ نه وه ی
تینکاری نهو شتانه بکه ن که پهروه ردگار له قورئاندا چه سپاندوونی پشت به
چی ده به ستن؟ به لگه یان چی یه؟! خۆ وا گومان نابری که زانیاری ناده میزاد
په ی به هه موو زینده وه رانی سه ر گۆی زه وی بر دبی و زانستی ده ربار ه یان
وه ده ست هی نابی! ناشکرا شه زانیاری یان نه گه یشتۆته نهو نه ندازه ی بزائن چی
له سه ر نه ستیره کانی تر هه یه، نهو زانیاری یه ی تا ئیستا ده ربار ه ی سه ر
مانگۆ نه ستیره ی مه ریخ ده ست که وتوه چ زانیاری یه کی نهو تو نیه که نهو
لافو گه زافه ی پێوه لی بدری!

هه موو نهو زانیاری یانه ی تا ئیستا به ده ست هاتوه هه ر له چوار چی وه ی
نه وه دایه ئایا جو ری ژیا نی سه ر گۆی زه وی له سه ر هه ندی لهو نه ستیره
ده سه به مر د بی یان نا؟! خۆ ته گه ر نهو بیرو بۆ چو وانه نهو تیوره زانستی یانه به
لایه کیش دا بکه ون بوونی ژیا ن له سه ر هه ندیک ته ستیره به سه لمین و له سه ر
هه ندیک کیشیا ن نه یسه لمین، نابی ئیمه بر یاری نه بوونی جیهانی گیانله بهرانی
تر له شوینی تری بوونه وهدا به دین، نه فامی به به ناوی زانسته وه بلین له
بوونه وهدا - جگه له سه ر زه وی - جیهانی زینده وه رانی تر نی یه، له رووی
چۆنی هه تی سهروشتی ته م جو ره گیانله بهر د روست کراوه ی که پێی ده لێن
جندۆکه و بریکیا ن ده بنه شه یاتینی و ناو ته ی شهرو گومرایی ده بنو ناده میزاد
له خشته ده بن، ئیمه جگه لهو زانیاری یه ی له خودا و پێغه مبه ره وه پیمان

٢- کۆمه‌لێکی تر له هاوه‌لانو چینی دوا هاوه‌لان (تابعین) پێیان وایه ده‌ست به‌رزکردنه‌وه له‌کاتی دو‌عاو پارانه‌وه‌دا دروسته، نيمامي بوخاری له‌ته‌بوموسای نه‌شعمری ريوایت ده‌کا؛ که ده‌لی: پيغه‌مبەر ﷺ پارايه‌وه ده‌ستی به‌رزکردبووه‌وه بن هه‌نگلی پيرۆزيم بينی، هه‌روا فەرمووده‌یه‌کی له‌م شيوه له‌ته‌نه‌سه‌وه ريوایت کراوه. ئيبنوعومەر ده‌فهرموئ: پيغه‌مبەر ﷺ هه‌ردووه‌ستی به‌رزکرده‌وه فەرمووی: (اللَّهُمَّ إِنِّي أُرَأُّ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ).
له‌ سه‌حیحی موسليمان له‌ عومەر کورپی خه‌تتا به‌وه ريوایت ده‌کا؛ ده‌فهرموئ رۆژی به‌در پيغه‌مبەر ﷺ سه‌یری له‌شکری کافره‌کانی کرد که ژماره‌یان هه‌زا ريو، هاوه‌لانیشی سی سه‌دو سه‌ده بوون، ئيتر پيغه‌مبەر ﷺ روي کرده قیبله‌وه ده‌ستی بۆ لای ئاسمان به‌رزکرده‌وه ده‌ستی کرد به‌ نزاو پارانه‌وه. تيرمذي له‌ عومره‌وه ريوایت ده‌کا ده‌فهرموئ: پيغه‌مبەر ﷺ که ده‌ستی به‌رزده‌کرده‌وه بۆ دو‌عاو پارانه‌وه تا دوو ده‌ستی به‌سه‌ر ده‌مو چاوی‌دا نه‌هێنایه‌وه ده‌مو چاوی مه‌سح نه‌کردنایه ده‌ستی شوپنه‌ده‌کرده‌وه.
نيمامي قورطوبی ده‌فهرموئ: نه‌م سه‌ده‌ی و فەرموودانه زنجیره‌ی گيرانه‌وه‌که‌یان راست ترو له‌سه‌ده‌ی نه‌نه‌س به‌هێزترن.. نه‌مجار ده‌فهرموئ: پارانه‌وه‌وه دو‌عا له‌خودا کارێکی باشه، چوونی بۆ گونجا با نه‌نجامي بدا نه‌گه‌ر وستی با روو بکاته قیبله‌وه ده‌ستی به‌رزیکاته‌وه نه‌وه باشه، نه‌گه‌ر وستی با ده‌ست به‌رز نه‌کاته‌وه چونکه وه‌کوو له‌ سه‌ده‌ی و هاتوه پيغه‌مبەر ﷺ له‌کاتی دو‌عاو پارانه‌وه‌دا وابوو ده‌ستی به‌رز نه‌کردۆته‌وه‌!

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینینو هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروزو فهرمووده‌کانی
پێغه‌مبهر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فهرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێو زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جۆری ژیانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌بهرده‌بێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژیان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمیئنو له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانله‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئه‌م جۆره گیانله‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بنو ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

تهو ههوره باراناوييه بههوي بابه كهوه راده فرنينين بۆ ولايتكي پيوستي به
 ﴿فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ﴾ بههوي ههوره كهوه لهوي بارانه كه ده بارنينين و
 زهويه كه زيندو ده كهينهوه.

چونکه به‌گوڙه‌ی زانستی كه‌شو هه‌وا ناسیی نه‌و هه‌وایه‌ی له‌ روویه‌ری ده‌ریاوه‌ نزیكه‌ به‌هۆی کاریگه‌ریی گه‌رمایی‌یه‌وه‌ هه‌لم‌ په‌یدا ده‌كا، نه‌مجار به‌ره‌و به‌مرزایی به‌رزده‌بیته‌وه‌، به‌هۆی هه‌وا‌ی سارده‌وه‌ نه‌و هه‌لم‌ كوڊه‌بیته‌وه‌و ته‌كاثوف په‌یدا ده‌كاو هه‌وری لی‌پێك‌ دێ، نه‌مجار به‌هۆی هیژی با وه‌ نه‌و هه‌وره‌ ده‌رۆیه‌ندریۆ به‌ ویستو ئیراده‌ی خودا باران ده‌بارینی.

نہم مانایہ لہ زور نایہ تی قورتان دا دوویارہ بووہ تہوہ وہ کوو دہ فرموی:
﴿وَاللّٰهُ الَّذِي ارْسَلَ الرِّيَّاحَ فَتَثِيرُ سَحَابًا فُسْقَنَاهُ اِلٰى بَلَدٍ مِّمَّتٍ
فَاَحْيَيْنَا بِهٖ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذٰلِكَ النُّشُوْرُ﴾ ۹/طبر.

يَا نَادِيٍّ فَهَرَمَوِيٍّ: ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ
ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ، وَيُنَزِّلُ مِنَ
السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ
عَنْ مَنْ يَشَاءُ، يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَخْطَفُ بِالْأَبْصَارِ﴾ النور/٤٣.

يَا نَادِيَهُمْ قُلْ: ﴿اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا
فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ
يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ، فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ
يَسْتَبْشِرُونَ﴾ ﴿الروم/ ٤٨﴾.

تەمجار ﴿فَانزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ﴾ بەھۆی ئەو بارانەوہ جوړەھا گڼوگیاو بدمروبووم لەزەوی دەروینین، کە ھەریەکیان رەنگو قەبارەو شتوہو روخسارو تاجو بۆزو بەرامی تایبەتی خوێ ھەیەو ھیچیان لەھیچیان ناچن، تەمە بەلگەییە لەسەر بەتوانایی خودا رەحمەتو بەخششی بێ پایانی، وەکوو لە ئایەتییکی تردا دەفرموی: ﴿وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ، وَجَنَاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنَوَانٌ وَغَيْرُ صِنَوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنَفْضُلٌ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾ الرعد/ ۴.

جا وه کوو په ندی پشینان ده لی: قسه قسه دینی، شت به شت ده که ویتمه و یاد، بویه له کوتایی نایه ته که دا ده فمرموی: ﴿كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَى﴾ وه کوو چون نمو زه ویه مردوو بهو بارانه زیندوو ده کهینه وه وه موو سالی سهرله نوی نمو هه موو گژو گیاو دارو دره خته زیندوو ده کهینه وه، هه بهو جوړه ناوا به ناسانی و بی ماندوویون ناده میزاده مردوو کان له کاتی خویدا زیندوو ده کهینه وه و گیانیان به بهر دا ده کهینه وه، نه م لیکچواندنو ته شبیه مان بو نیوه روون کرده وه ﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ به لکوو نیوه به خوتان دا بچنه وه و بیریک له خوتان بکه نه وه و په ند نامیز بسو بپروا به روژی قیامه تو زیندووویونه وه بکه نو بزانش نمو خودایه ی له سهره تاوه نیوه ی له نه بو وه و دروست کردوو، ده توانی پاش مردن سهرله نوی دروستان بکاته وه، وه کوو له شوینیکی تر دا ده فمرموی: ﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نَّعِيدُهُ﴾ الانبیاء/ ۱۰۴. یان ده فمرموی: ﴿كَمَا بَدَأْنَاكُمْ تَعْوَدُونَ﴾ الأعراف/ ۲۹.

جا چونکه ناماده باشی ناده میزادان بو پروا کردن به روژی قیامه تو زیندووویونه وه، به گویره ی سروشتو دلو ده روونیان جوداوازی تیدایه، ناده میزادی وا هیه ده روون پاکو سروشت خاوتنه، به پیر بانگه وازی نیسلا مییه وه دیو ملکه چی فمرمانو جله و گیریه کانی ده بی! هی وایش هیه ده روون ناپاکو سروشت شیواوه، پشت هه لده کاو روو وهرده گیرئو گوچکه ی خوی ده هاخنی، بویه بهر وهر دگار نه م لیکچواندنه ی ناراسته کردو فمرموی: ﴿وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرِجُ نَبَاتَهُ يَادْنِ رَبِّهِ﴾ واته: زه وی پاکو خاوتنو گونجاو بو کشتو کال به فمرمانو ویستی خودا گژو گیاو رووه کتو کشتو کال به باشی و به ریکو پیکي ده رویو شین ده بی و زوو پی ده گاو دیته بهرهم، ﴿وَالَّذِي خَبَثَ لَا يُخْرِجُ إِلَّا نَجَسًا﴾ نمو زه ویه ی گلو خوله که ی پیس بی و نه گونجاو بی بو کشتو کال، بارانیشی لی بیاری گژو گیای لی شین نابی، نه گمر لیشی شین بی به که مو کوو پی و به ناخوشی: بی بهرهم و بی خترو بیره!

ئیننو عه بیاس فرموده تی: نه مه په ندو مه سه له په روه ردگار
هیناویه ته وه بۆ ده ستینشان کردنی موسولمانو کافر، واته: خودای مه زن
موسولمانی شوبه اندوه به زه وی پر پیتو بهر که تو گونجاو بۆ کشتوکال،
کافرو خوانه ناسیشی شوبه اندوه به زه وی چه قه نو بی خیرو نه گونجاو بۆ
کشتوکال!

هر له مانای نه نایه ته دا فرموده یه کی پیغه مبر هیه نیمامی
نه حه دو بوخاریو موسلیمو نه سائی له نه بو موسای نه شعری یه وه
ده یگیر نه وه ده لی: پیغه مبر ﷺ فرموی: نمونه ی نهو په یامه ی که خودا
منی پی ره وانه کردوه که بریتیه له هیدایه تو زانیاری؛ وه کوو بارانیکی
خیرنامیزی زور وایه که ده بارته سهر زه وی به ک هندی لهو زه ویه نه زمانو
پاکو بی خه وشه، گونجاو بۆ کشتو کالو بارانه که وهرده گریو هلی
ده مژی، گیاو گزی زوری لی شین ده بیو بهر وومی پی دیته بهرهم،
هه ندیکشی ده بیته عه مباراوو ناوه که په زمه نده ده کاو خه لکی سوودی لی
ده بینن، لی ده خونه وه، کشتو کالی خویانی پی ناودیر ده که نا!

هه ندیک تر لهو بارانه ده بارته سهر زه وی به ک که ده شتیکی کاکی
به کاکی به، یان چه قه نو ره قه نه، ناوه که وهرناگریو هلی نامژی گژوگیای پی
لی ناروی، نه مه په ندو نمونه یه بۆ که ساتیک که له نایینی خودا شاره زا بزو
سوودی له په یامی من وهرگرتی، بۆ خوی قیری نایین بووبیو خه لکی تریش
قیر بکا، شوبه اندنی نهو خودا پیدوانه یه به زه وی به نه زمانو گونجاو ده که.
هه روه ها په ندو نمونه یه بۆ که ساتیک که به بانگه وازیه که ی من سهری
به رزنه کردیته وه نهو هیدایه ته خودایی به ی منی پی نیردراوم وهری نه گریو
کاری تی نه کاو پی پی پند نامیز نه بی! نه مه ش شوبه اندنی نهو به ده به ختو
چاره په شانیه بهو زه وی به خراپو بی پیتو رووته نو چه قه نانه.

هینانه وه په ندو بهر او رد کردنو لیکچواندنی نهو شتانه به یه کتری بۆ
نیقناع کردنی ناده میزادو هه لنانیانه بۆ نیمان هینانو بیرکرنه وه و
وردبوونه وه له حه قاتیقی شته کان؛ بۆ به په روه ردگار فرموی: ﴿كَذٰلِكَ
نُصَرِّفُ الْآيٰتِ لِقَوْمٍ يَّشْكُرُوْنَ﴾ واته: وه کوو نهو روونکردنه وه و

گورپانکاری بهی که له بوونه و هردا نه نجامی ده دهین، ناواش نایه ته کان دووباره ده کهینه و نه نایه تانهی که ده سه لاتو توانای نیمه دیاری ده که نو به لگه نه له سر هه بوونی توانای ره هاو بی ستورومان، نه نایه تانه دووباره ده کهینه و نه بو نهوانه ی سوپا سگوزاری نیعمه ته کانی نیمه نو نیعمه ته کانی نیمه که پیمان به خشیون له شرتنی خویان دا به کاریان دینن، بویه نهوانه شیایو نهوه ن نیمه زیاتر نیعمه ته کانمانیان بو زیاد بکهینو پاداشی باشیان بدهینه و.

چیرۆکی حه زره تی نوح (دروودی خوی له سه ر بی)

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَنْقُومُ عَبْدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾ قَالَ أَلَمَّا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾ قَالَ يَنْقُومُ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾ أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِّ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

له سه ره تای سووره ته که دا چیرۆکی ناده می گیرایه وه، نه مجار لی ره به ولاره یه که یه که چیرۆکی پیغه مبه ران (دروودی خویان لی بی) ده گیریته وه، سه ره تا به گیرانه وه ی چیرۆکی حه زره تی نوح (علیه السلام) ده ست بی ده کا، چونکه نوح دووه باوکی ناده میزاده و یه که پیغه مبه ره که په ره ردگار دوا ی ناده م (علیه السلام) ناردوویه تی بو سه ر دانیش توانی سه ر

زه‌وی ..

مه‌به‌ست له گێرانه‌وه‌ی چیرۆکی پیغه‌مبه‌ران هۆشیارکردنه‌وه‌یه بۆ
پیغه‌مبه‌رو شوێنکه‌وتوانی: که روو وهرگێرانی ئاده‌میزادان له بانگه‌وازی
پیغه‌مبه‌ران تایبەت نییه به نه‌ته‌وه‌ی قورەیشه‌وه که له ره‌گه‌زی پیغه‌مبه‌رن
ﷺ به‌لکوو ئهم روو وهرگێرانه دیارد‌ه‌و هه‌لوێستی هه‌موو نه‌ته‌وه‌ پێشینه‌کان
بووه‌و شتیکی گشتی‌یه، مو‌صیبه‌ت‌به‌لا که گشتیی بوو قورساییه‌که‌ی
سووک ده‌بی، کورد وته‌نی مردنی له‌گه‌ل هاوه‌لان جه‌ژنه‌ پیرۆزه‌یه!

به‌مه‌ش پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌زه‌تدانی کافره‌کانی له‌سه‌رشان سووک ده‌بی‌و
ته‌سه‌للای دلی دێ‌و به‌ شتیکی ناسایی ده‌زانی‌و زیاتر له‌سه‌ر هه‌لوێستی خۆی
سوور ده‌بی‌و وره‌ی پتر به‌رزده‌بی! نه‌وه‌تا له‌ شوێنیکی تردا ده‌فرموی:
﴿وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ
فُؤَادَكَ...﴾ مود/١٢٠.

له گێرانه‌وه‌ی ئهم چیرۆکانه‌دا ده‌ستیشانکردنی سه‌ره‌نجامی تێدا‌یه،
سه‌ره‌نجامی نه‌وانه‌ی پشتیان هه‌لکردوه‌ روویان وهرگێراوه، که نه‌فرین
لی‌کرد‌و خه‌ساره‌ ته‌مه‌ندی دویا و قیامه‌تیانه، له‌دونیادا سه‌رشۆرو ریسوا، له
قیامه‌تیشدا سزای ناگری دۆزه‌خ.

سه‌ره‌نجامو ناکامی موسوڵمانانیش سه‌ره‌به‌رزیه‌ی دویا و خوشبه‌ختی‌و
کامه‌رانی رۆژی دوا‌یی!

هه‌روه‌ها له گێرانه‌وه‌ی ئهم چیرۆکانه‌دا ناما‌ژه‌ی نه‌وه‌ی تێدا‌یه که
په‌روه‌ردگار -هه‌رچه‌نده‌ نه‌و تاوانکارانه‌ بۆ ماوه‌یه‌ک مۆله‌ت ده‌دا، به‌لام
هه‌رگیز له‌بیریان ناکاو وازیان لی ناهێنی، به‌لکوو تۆله‌یان لی ده‌ستینی!
نه‌مه‌ش په‌ندو نامۆژگاری تێدا‌یه بۆ چینه‌کانی ئاده‌میزادو پێویسته‌ ده‌رسی
لی وهرگرن، وه‌کوو له‌ شوێنیکی تردا ده‌فرموی: ﴿لَقَدْ كَانَ فِي
قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ یوسف/١١١.

هه‌روه‌ها گێرانه‌وه‌ی چیرۆکه‌کان به‌ ریک‌و راستی بی گۆر‌انکاری‌و هه‌له‌
به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌رایه‌تیی جه‌زه‌ته‌ی موحه‌مه‌د ﷺ چونکه‌ نه‌و

نه‌خوێنده‌وار بووه‌و نووسینو خوێندنه‌وه‌ی نه‌زانیه‌وه، که‌وابوو نه‌وه‌مان بو
ده‌چه‌سپی که‌ پیغه‌مبهر ﷺ نه‌و چیرۆکانه‌ی به‌ نیگا بو هاتوونو له‌خوداوه
پیی‌ی راگه‌یاندره‌وه، نه‌مه‌ش به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبهرایه‌تیه‌که‌ی.

حه‌زه‌تی نوح دروودی خوای لی بی کوری لامک کوری متوشلخ کوری
نه‌خنوخ که‌ هه‌زه‌تی ئیدریسی کوری یارد کوری موه‌لئیل کوری قینان
کوری نه‌نوش کوری شیت کوری ئاده‌م باب‌ه‌ گه‌وره‌ی ئاده‌میزاده^٤.

حه‌زه‌تی نوح یه‌که‌م پیغه‌مبهره‌که‌ ئیدراوه‌ بو سه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌کی
موشریکو هاره‌ل په‌یدا که‌ر، له‌ سه‌حیحی موسلیم دا فەرمووده‌یه‌ک له
نه‌بوهوره‌یره‌وه‌ ده‌رباره‌ی شه‌فاعه‌ت ریه‌ایه‌ت ده‌کا ده‌فه‌رموی: (يَا نُوحُ اَنْتَ
اَوَّلُ الرُّسُلِ اِلَى الْاَرْضِ) به‌ ئاشکرا نه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نی که‌ هه‌زه‌تی نوح
سه‌رقافله‌ی پیغه‌مبهرانه، هه‌روه‌ها یه‌که‌م پیغه‌مبهره‌ که‌ یاسای یاساگر دنی
ماره‌کردنی که‌چو خوشکو پووری راگه‌یاندوه‌وه، له‌وه‌پیش پیاو بو‌ی هه‌لال بووه
نه‌وانه‌ ماره‌ بکا.

موحه‌مه‌دی کوری ئیسه‌حاق ده‌لی: هیچ پیغه‌مبهریک به‌نه‌ندازه‌ی
حه‌زه‌تی نوح له‌لایه‌ن نه‌ته‌وه‌که‌یه‌وه‌ تووشی نه‌زیه‌تو نا‌ره‌ه‌تی نه‌بووه
مه‌گه‌ر پیغه‌مبهریک که‌به‌ده‌ستی گه‌له‌که‌ی شه‌هید کرابی، په‌روه‌ردگار کردی
به‌ پیغه‌مبهره‌وه‌انه‌ی کرد بو سه‌ر گه‌له‌که‌ی، نه‌و کاته‌ ته‌مه‌نی په‌نجا سال
بوو، دارتاشی باشی زانیوه‌.

ئیب‌نو عبباس ده‌فه‌رموی: که‌ کراوه‌ به‌ پیغه‌مبهر ته‌مه‌نی چل سال
بووه‌، پاش زریانو تۆفانیش شه‌صت سال ژیاوه‌.

یه‌زیدی ره‌ققاشی ده‌لی: بۆیه‌ پی‌ی ده‌گوتری: نوح چونکه‌ زۆر بو‌ حالی
خۆی گریاوه‌و ناخو تۆفی کردوه‌و به‌زه‌یی به‌خۆی دا هاتوه‌وه. بیگومان له‌نیوان
روژگاری هه‌زه‌تی ئاده‌مو روژگاری هه‌زه‌تی نوح دا ده‌ سه‌ده‌ تێپه‌ریوه
هه‌موو ئاده‌میزادان موسولمانو خودا په‌رست بوون.

^٤ سه‌رچاوه‌ی نه‌م زنجیره‌و نه‌ژاده‌ سه‌رچاوه‌ی مه‌مانه‌ پی‌ی کراو نین، زانیو نه‌زانینیان چ
گرنگی‌یه‌کی نه‌وتوی نه‌ه.

ئیمامی تیرمیزی و هی تریش ده‌فرموون: هه‌موو ئاده‌میزادانی ئیستا وه‌چه‌و نه‌وه‌ی حه‌زهرتی (نوح)ن.

ئیمامی زوه‌ری ده‌لی: عه‌ره‌بو فارسو رۆمو دانیش‌توانی شامو یه‌مه‌ن له نه‌وه‌ی (سام)ی کورپی نوح که‌وتونه‌وه. سندی و هیندی و زنجو حه‌به‌شی‌یه‌کانو زوطه‌کانو هه‌موو ره‌ش پیسته‌کان له نه‌وه‌ی (حام)ی کورپی (نوح)ن. تورککو به‌ره‌رو چینی‌یه‌کانو یه‌نجوجو مه‌نجوجو سه‌قالیبه‌کان هه‌موویان له نه‌وه‌ی (یافث)ی کورپی (نوح)ن.

سه‌ره‌تا که‌ه‌تپه‌رستی په‌یدا بوو به‌م جو‌ره‌ بووه؛ کۆمه‌لێک ئاده‌میزادی خودا‌په‌رستی راستال مردن گه‌لو نه‌ته‌وه‌کانیان له‌سه‌ر گۆره‌کانیان مزگه‌وتو په‌رستگایان دروست کردو په‌یکه‌ریان بۆ تاشین و ینه‌یان بۆ دروستکردن تا له‌یادیان نه‌چنه‌وه‌و شیوه‌و روخسارو چۆنیه‌تی خودا‌په‌رستییان له‌به‌ره‌چاویان بۆ نه‌مانیش چاو له‌ نه‌وان بکه‌ن، جا که‌ رۆژگاریان کۆن بوو ماوه‌یان زۆر به‌سه‌ردا تپه‌ری نه‌و په‌یکه‌رانه‌یان به‌ناوی پیاوه‌ صالحه‌که‌نه‌وه‌ ناوناو ده‌ستیان کرد به‌ په‌رستیان، ناوی هه‌ندێک له‌و په‌یکه‌رانه‌ی به‌ناوی پیاوچه‌که‌نه‌وه‌ ئیودیر کرابوون (ود، سواع، یه‌غو٥، یه‌عوق، نه‌سر) بوون، جا که‌ دیاره‌ی هه‌تپه‌رستی بلاو‌سووه‌وه‌و په‌ره‌ی سه‌ند په‌روه‌ردگار حه‌زهرتی (نوح)ی ناره‌ سه‌ریانو فه‌رمانی پێ کردن که‌ هاوه‌ل بۆ خودا دانه‌نێو به‌ته‌نیا خودا به‌هه‌ستن.

قورئانی پیرۆز له‌ چله‌و سی شویندا باسی حه‌زهرتی نووحی کردوه‌، له‌ سووره‌ته‌کانی: الأعراف، هود، المؤمنون، الشعراء، القمر، نوح-دا- چیرۆکی نه‌م پیغه‌مبه‌ره‌ پایه‌به‌رزه‌ به‌دریژی باس کراوه‌، پوخته‌ی چیرۆکه‌که‌ی نه‌وه‌یه‌: بانگی نه‌ته‌وه‌که‌ی کردوه‌و بۆ یه‌که‌تا‌په‌رستی و ازه‌ینان له‌ هه‌تپه‌رستی، به‌لام گه‌له‌که‌ی به‌ره‌ره‌کانییان کردو به‌ره‌ره‌چییان دایه‌وه‌و نه‌زیه‌تیان داو- له‌جیاتی نه‌وه‌ی شوین په‌یامی نووح بکه‌مون شوین دابو نه‌ریتی بری له‌ مه‌لوه‌یه‌که‌ی خۆیان که‌وتن، فرته‌ قیلی گه‌وره‌و سامناکیان نه‌نجام دان، بریاری نه‌وه‌یان دا که‌به‌ هیچ شیوه‌یه‌ک واز له‌ هه‌تپه‌رستی نه‌هێنن، سووربوون له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ ود، سواع، یه‌غو٥، یه‌عوق، نه‌سر، شیایو په‌رستنه‌و به‌خودایان ده‌زانین، سه‌ریاری نه‌وه‌ش به‌ لووتبه‌رزیه‌و سه‌ره‌قه‌یه‌وه‌ به‌ حه‌زهرتی (نوح)یان گوت:

تۆ زۆرت له‌گه‌ل گوتینو سنوورت به‌زاند، زیاد له‌ئه‌ندازه پیکیشیت لی کردینو
سهرت ئیشاندین، وازمان لی بینه، دلنیا به ئیمه واز لهو بپهرستییهی خۆمان
ناهینین، ئه‌و سزایه‌ی هه‌ره‌شه‌مان پی لی ده‌که‌ی بۆمان بینه‌و بی منته به!
هه‌زه‌تی نوح ﷺ وه‌لامی دانه‌وه‌و فهرمووی: سزادانی ئیوه‌و هاتنی
عه‌زاب به‌ده‌ست من نیه‌و به‌ده‌ست په‌روه‌ردگاره، خۆی چۆنی بو‌یو که‌ی
ئیراده بکا عه‌زباتان بۆ ده‌نێری!

جا که هه‌زه‌تی نوح له ئیمان هیئانی گه‌له‌که‌ی ناو می‌د بوو، سه‌رباری
ئه‌وه‌ی تۆ سه‌دو په‌نجا سال بانگه‌وازی بۆ کردنو چ کاری تی نه‌کردن، نزای
له‌ناوچوونی له‌قه‌ومه‌که‌ی کرد، په‌روه‌ردگار فهرمانی پی کرد که که‌شتی
رزگار بوون دروست بکا، ئه‌ویش که‌ره‌سته‌ی پیوستی ئاماده‌کردو ده‌ستی به
دروستکردنی که‌شتیه‌که‌ کرد، هه‌ر که‌ گه‌له‌که‌ی تاقم تاقو پۆل پۆل به‌لای دا
تیده‌په‌رین، گالته‌یان به‌هه‌زه‌تی نوحو کرده‌وه‌که‌ی ده‌کرد، که که‌شتیه‌که‌
ته‌واو بوو په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌نوح کرد -که‌ جگه‌ له‌ ژنه‌که‌ی- هه‌موو
خاووخیزانی بخاته‌ ناو که‌شتیه‌که‌وه، هه‌روه‌ها هه‌موو نه‌وانه‌ی ئیمانیان پی
هیئانه‌ له‌ته‌ک خۆی دا هه‌لیان بگری، هه‌ندیک ده‌لێن: ژماره‌یان شه‌ش که‌س
بوون، هه‌ندیک ده‌بیژن ژماره‌یان چل که‌س بووه، هه‌روه‌ها فهرمانی پی کرا
که‌ له‌ ره‌گه‌زی هه‌موو گیانه‌به‌ریک ئیرو مییه‌ک بخاته‌ ناو که‌شتیه‌که‌وه،
ئه‌مجار تۆفان هه‌لساوه‌ ته‌ندووری مائی نوح ئاوی لی هه‌لقولاو له‌هه‌موو
شوێنیک ئاوه‌له‌ده‌قولاو لافاو هه‌لده‌ستا، هه‌تا تۆفان هه‌لساوه‌ هه‌موو کونو
قوژینیکی سه‌ره‌وه‌ی گرتوه‌وه، جگه‌ له‌وانه‌ی له‌ناو که‌شتیه‌که‌دا بوون هه‌موو
ناده‌میزادو گیانه‌به‌رانی تر خنکانو له‌ناو چوون!

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار فهرمانی به‌زه‌وی کرد که ئاوی خۆی هه‌لقوڕینیو
فهرمانی به‌ناسمان کرد واز له‌ باران باراندن به‌ینی، کار سه‌ری گرتو تۆفان
وه‌ستاو که‌شتیه‌که‌ له‌سه‌ر کتوی جودی -که‌ که‌وتۆته‌ هه‌ریمی کوردستانو
ناوچه‌ی دیاره‌که‌- وه‌ستاو له‌نگه‌ری گرت، ئه‌وانه‌ی له‌ناو که‌شتیه‌که‌دا بوونو
رزگاریان بووبوو دابه‌زیو سه‌رله‌نوێ ژیانی ناساییان ده‌ست پی کرده‌وه.
زانایانی ئیسلام می‌ژوو زانان ده‌ریاره‌ی تۆفانه‌که‌ دوو رایان هه‌یه‌:

تاقمیکیان ده‌لین: تۆفانه‌که هه‌موو زه‌وی گرتۆته‌وه، چونکه زانیاریی شۆینه‌وارناسی ده‌ری خستوه که له‌سه‌ر به‌رزایی‌یه‌کانو سه‌رانسه‌ری کیو که‌ژه‌کان پاشماوه‌ی نا‌ژه‌لو شۆینه‌واری تۆفانه‌که هه‌ستی پی‌ده‌کری.

کۆمه‌لێکی تریان ده‌بیژن که تۆفانه‌که ته‌نیا نه‌و ناوچه‌یه‌ی گرتۆته‌وه که هه‌زره‌تی نوح گه‌له‌که‌ی تی‌یدا بوون، نه‌ویش ولاتی رۆژه‌لاتی ناوه‌راست بووه.

پتۆسته نه‌وه بزانیی که به‌لاو مو‌صیبه‌تو سزا جاری وا هه‌یه گشتیو سه‌رتاسه‌ر ده‌بی، سزاو عه‌زایی خودا که هات تایبه‌ت نابی به‌سته‌مکارو تاوانبارانه‌وه، به‌لکوو مندا‌لو بی‌تاوانو به‌سته‌زمانو هه‌موو گیانه‌به‌رو نا‌ژه‌لو بالنده‌و خشو‌کو پیرۆ ده‌گرتیه‌وه! نه‌ی نه‌وه نیه به‌رو ده‌ر‌دگار ده‌فرموی: ﴿وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً﴾ الانفال/٢٥.

هه‌زره‌تی نوح دوو دوعاو پارانه‌وه‌ی کردن دوعایه‌کیان بۆ موسو‌لمانانو دوعایه‌کیان له‌ کافره‌کان. دوعای یه‌که‌می که بۆ موس‌لمانه‌کانی کرد نه‌وه‌بوو فرموی: ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ نوح/٢٨.

دوعای دووه‌می که له‌کافره‌کانی کرد نه‌وه‌بوو فرموی: ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا﴾ نوح/٢٧.

تۆفانه‌که جیاکه‌روه‌ی خودا به‌رستو کافره‌کان بسو؛ هه‌رچی ئیمانی به‌هه‌زره‌تی نوح هه‌نا له‌ خنکان رزگاری بوو، هه‌رچی به‌روای نه‌کرد سه‌ری تی‌یدا چوو، ته‌نانه‌ت کوپه‌که‌ی نوح له‌پیری خنکاوان بوو، چونکه سه‌مه‌کارو بی‌به‌روا بسو، کۆمه‌لێک له‌ زانیانی ئیسلام پێیان وایه نه‌و کوپه‌ کوپی راستی هه‌زره‌تی نوح بووه، هه‌ندیکیش ده‌لین: کۆله‌به‌سه‌ی بووه؛ واته: کوپی ژنه‌که‌ی بووه له‌ می‌ردیکی تری نه‌ک کوپی خۆی!

قورثانی پیرۆ ز ناما‌ژه‌ی بۆ قه‌باره‌و پانتایی که‌شتی‌یه‌که نه‌کردوه، له‌ سووره‌تی (یس/٤١) دا به‌ (الفلک المشحون) ده‌ست‌نیشانی کردوه، له‌

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینینو هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروزو فەرمووده‌کانی
پێغه‌مبەر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فەرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابێ که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێو زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه‌ چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدرێ!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه‌ هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جوۆی ژبانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌به‌ره‌دبێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره‌ زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژبان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمیئنو له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانله‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئه‌م جوۆه گیانله‌به‌ره‌ دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه‌ شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بنو ئاده‌میزاد
له‌ خشته‌ ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌و پێمان

سزای سہختان بداو تۆلہی نهم سہرپیچیگردنو پشت هہلکردنہتان لی بستینی.

نہو رۆژہی کہ پەرورہردگار بہ (ایوم عظیم) ناوی بردووه، دہگونجی رۆژی قیامت بی، یان رۆژی هاتنی عہزابه کہو هہلسانی تۆفانہ کیہ.

جا گہلو هۆژہ کہی نوح لہ جیاتی نہوہی بہ پیر بانگہ وازی بہ کہ یہوہ بیزو واز لہ بتہرستی بینن، نہوہندہی تر شیتگیر بوونو یاخی بوون: نہوہتا قورئان دہفرموی: ﴿قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ پیاماقۆلو قسہ رۆشتوو سہرۆکئو کاربہ دہستہکانی گہلہ کہی بہ حہزہتی (نوح) یان گوت: ئیمہ تۆ بہ گومپراو سہرلی تیکچوو دہزانی، پیمان سہیرہ تۆ نہوہندہ گومپراو سہر لی شیاو بی بہ ئیمہ بلی واز لہ بتہرستی نہو بتانہ بہینن! تۆ چۆن بہ خۆت رادہ پەرمووی نہو داوا یہمان لی بکھی؟! نہوانہ خوداو پەرستراوی ئیمہن، -ود و سواع یہ غوثو یہ عوقو نہسر- تکا کارو شہ فیعو واسیتہو وەسیلہی ئیمہن لای خودا؛ لہ سایہی نہوانہوہ بہبہرہ کہتو خیری نہوان کرداری باشمان گیرا دہبی و داواکانمان جی بہ جی دہ کری، ئیمہ بہبی نہوان ناتوانین لہ خودا بیارپینہوہ، پوختہی قسہی نہوان نہوہیہ، دہلین: تۆ وا لہ گومپرایی دا نوغرۆ بووی ہمرگیز ریگای راستو باشو ہیدایہت نامیز نابینہوہ!

﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ حہزہتی نوح فہرمووی: نہی گہلو نہتہوہ کہم! من گومپراو سہرلی شیاو نیم، من کہ فہرماتتان پی دہ کہم بہیہ کتا پەرستی وازہینان لہ بتہرستی بہ سہرلی شیاو حلیب ناکریم، بہلکوو من رەوانہ کراوی پەرورہردگارو پیغہ مہیری فہرمان پیکراروم کہ نامۆژگاری ئیوہ بکہم، ریگای راستو سہرفرازیتان نیشان بدهم، بتانخہمہ سہر ریبازیک بہختہوہری دونیاو قیامتہی ئیوہی تیدا بی، لہ فوتانزو چارہ پەشی ہہمیشہیی بتانپاریم.

پەرورہردگار منی رەوانہ کردووه بۆ سہر ئیوہ کردوومی بہ پیغہ مہیر، منیش نہرکی سہرشانی خۆم نہ نجام دہدہم ﴿أَبْلَغُكُمْ رَسُولَاتٍ رَبِّي﴾ پەییامی پەرورہردگاری خۆم خۆتان پی رادہ گہیہنم، نہوہی پیم گوتراوہ

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینین و هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروو فهرمووده‌کانی
پێغه‌مبه‌ر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فهرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابێ که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێ و زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدرێ!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جوۆی ژبانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌به‌رده‌بێ یان نا؟! خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژبان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمیئن و له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانه‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئه‌م جوۆه گیانه‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بن و ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبه‌ره‌وه پێمان

پہنجہی پیروزی بہرہ و ناسمان بہر ز کردہ و ہ و فرموی: (اللَّهُمَّ اشْهَدْ، اللَّهُمَّ اشْهَدْ).

نہ مجار بہرہ و ردگار نہ و ہ مان بؤ دہ گیریتہ و ہ کہ حہزرتی نوح بہ گہلہ کہی فرموی: ﴿أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ﴾ تہری نئوہ من بہ درؤ دہ خہنہ و ہ ہروام پی ناکہ نو بہ لاتانہ و ہ سہیرو عہ جایہ بہ کہ لہ خودا و ہ پیغہ مہبران بؤ سہر نیڈر را و ہ ہدیامی بؤ ہیٹان؛ ہیٹان سہیرہ ہدیامی یاد خہرہ و ہ تان لہ سہر زویانی مڑیہ کی لہ خوتان بؤ نارد و ون؟! بؤ تہ و ہ ی بتانترسیٹنی لہ ناکام و سہرہ نجامی سہرکیٹشی و کوفرو بیڈینی ﴿وَلْيَتَّقُوا﴾ بؤ تہ و ہ ی نامادہ ہاشیتان تیدا بخولقیٹنی بؤ تہ قواکاری و ہ بابہ ندبویون بہ جی بہ جی کردنی فرمان و جلہ و گیریتہ کانی ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ﴾ بؤ تہ و ہ ی شیای رہ حمہتی خودا ہنو بہ زہی ہیٹاندا بیٹہ و ہ، تہ و ہ حمہتی بؤ تہ قواکارانو خودا ہمرستانی داناوہ نئوہ ش ہگریٹہ و ہ.

تہ و ہ جیگای سہر سورمان نیہ کہ بہرہ و ردگار نیگا بؤ پیایوٹک لہ رہ گہزی خوتان ہکا، رہ حمتان پی ہکا، چاگہ تان لہ گہل دا ہکا، بؤ تہ و ہ ی بتانترسیٹنی، بؤ تہ و ہ ی نئوہ خوتان لہ سزاو تۆلہ ی بہ ہیٹو ترسناکی ہپاریٹن، ہاوہ لی بؤ دانہ نٹن بہ لکوو بہ زہی ہیٹان دا بیٹہ و ہ بہ ہڑی بہ ندایہ تیکردن بؤ زاتی پاکو نیمان ہیٹان بہ پیغہ مہبران، بہ لام گہلی نوح گوی بیستی بانگہوازی حق نہ بویون، درؤہیان بہ رہ وشتی ناپہ سہندی خویان دا، زیاتر سورویون لہ سہر بہ درؤ خستہ و ہ ی حہزرتی نوح و رہ تکرندہ و ہ ی ہدیامہ کہی ﴿فَكَذَّبُوهُ﴾ بہ درؤیان خستہ و ہ ی رویان لی و ہرگیرا، کہ میکیان نہ بی ہروایان پی نہ کرد، و ہ کوو لہ شوٹنیکی تردا دہ فرموی: ﴿وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ مود/۴۰.

ہندیک دہ لٹن: تہوانہ ی ہروایان پی کرد ژمارہیان سیژدہ کہس بویون؛ حہزرتی نوح و کورہ کانی: سام، حام، یافث و خیزانہ کانیاو شہش کہسی تریش کہ نیمانیان ہیٹابو.

ہندیک دہ لٹن: چل، یان ہشتا کہس بویون، چل پیانو چل ژن. توفان

به‌ریابوو کاره‌سات ده‌ستی پی کرد ﴿فَأَنجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِّ﴾ نوح و نه‌وانه‌ی بر‌وایان پی‌کردبوو له‌که‌شتی‌یه‌که‌دا رزگارمان کردن، ﴿وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا﴾ نه‌وانه‌ی نایاتی ئیمه‌یان به‌در‌خسته‌وه‌و ئینکاری توفانیان کرد، به‌توفان خنکاندمانن، چونکه کافریوونو در‌یژه‌یان به‌گومرای‌ی و هاوه‌لدانان بۆ خودا دا ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ﴾ بی‌گومان نه‌وانه‌گه‌لو نه‌توه‌یه‌کی حق نه‌بین بوون؛ له‌ناستی بینینی حق دا کو‌یر بوون، به‌چاوی دلیان حقو راستی‌یان نه‌بینی و شاره‌زای نه‌بوون.

ناوا به‌و شیوه‌ له‌م چیرۆکه‌دا په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی روونکرده‌وه‌ که تۆله‌ی خوشه‌وستانی له‌ دوژمنانیان ده‌ستینی، پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی موسولمانانی رزگار کردن.

چیرۆکی هوود دروودی خوا‌ی له‌سه‌ر بی

﴿وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَبْقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝١٥﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ ۖ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي سَفَاهَةٍ ۖ وَإِنَّا لَنَنْظُرُكَ مِنَ الْكَذِبِينَ ۝١٦﴾ قَالَ يَبْقَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ۝١٧﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ۝١٨﴾ أَوْعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ

وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي
 الْخَلْقِ بَصْطَةً فَأَذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٦﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا
 لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ
 كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦٧﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ
 رِجْسٌ وَغَضَبٌ أَتُجَادِلُونَنِي فِي أَسْمَاءِ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ
 مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٦٨﴾
 فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا
 وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٩﴾

هۆزی عاد گه‌لی حه‌زه‌تی (ه‌ودان) (درودی خ‌وی لی بی) نه‌م
 نه‌مه‌ویه کۆنترین نه‌مه‌ویه‌کن که شوینه‌وارو پاشماوه‌ی کۆنینه‌یان ماب‌ی، وا
 پی‌ده‌چی رۆژگاری نه‌مان پیش رۆژگاری حه‌زه‌تی ئیبراهیم بی، بۆیه له بارو
 گونجاوه که دوا به‌دوا چیرۆکی حه‌زه‌تی نوح و گه‌له‌که‌ی باسی چیرۆکی
 ه‌ودو گه‌له‌که‌ی بکری، چونکه نه‌م نه‌مه‌ویه دوا به‌دوا‌ی گه‌لی نوح هاتون
 بوونه میراتگری نه‌وان، ﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ﴾
 دیاره خه‌لک ناگاداری روودا‌ی تۆفانی نوح بوونو نه‌م رووداوه میژوو‌ی بی
 وینه‌یان له‌یاد بووه، که‌وابوو حه‌زه‌تی ه‌ود که به‌گه‌له‌که‌ی ده‌فرموی:
 ﴿أَفَلَا تَتَّقُونَ؟﴾ ناماژه‌یه به ترساندنیان به سزایه‌کی له‌و جۆره سزایه‌ی که
 دووچاری گه‌لی نوح بوو!

ئیب‌نو ئیسحاق له که‌لبی به‌وه ده‌گیریت به‌وه ده‌لی: گه‌لی عاد بت‌پرست
 بوون، بتیان له‌سه‌ر شتیه‌و روخساری و‌و س‌و‌ا‌ج یه‌غوشتو یه‌غو‌ق‌و نه‌سه‌ر
 دروست کردبوو، سه‌نه‌میکی تریان دروست کردبوو ناویان نابوو سه‌مود

یه‌کیکی تریان هه‌بوو پێیان ده‌گوت: هه‌تتار. په‌روه‌ردگار هوودی کرده پیغه‌مبه‌رو ناردی بۆ سه‌ریان هه‌زه‌رتی هوود له‌ هۆزیک بوو پێیان ده‌گوت (خلوود).

هه‌زه‌رتی هوود له‌ بنه‌ماله‌یه‌کی مام ناوه‌ندیی بوو، پیاوکی شوخو شه‌نگ بوو، بانگه‌وازیی گه‌له‌که‌ی کرد بۆ خودا په‌رستی و فه‌رمانی پێ کردن که واز له‌ بته‌پرستی بهێنێ و په‌رستی بکه‌ن، واز له‌ سه‌تمکاریی بهێنێ و خه‌لکی نه‌چه‌وسێنه‌وه، نه‌وانیش به‌گوێیان نه‌کردو سه‌رپێچیان کرد، زێدو ولاتو نیشه‌مه‌نیان له‌نه‌حقانی یه‌مه‌ن بوون، واته‌: له‌ کێوه‌کانی (الرحل) له‌نیوان عومانو هه‌زه‌ره‌مه‌وتی یه‌مه‌ن نیشه‌جێ بوون، ناشووبو نا‌زاوه‌یان له‌هه‌موو دونیادا بلا‌و‌کرد‌بووه‌وه، سه‌میان له‌ خه‌لک ده‌کرد، به‌هۆی هی‌زو توانای تایبه‌تی خۆیان‌وه‌ ناده‌میزادیان ده‌چه‌وساند‌نه‌وه.

گه‌لی عاد هۆزیکێ عه‌ره‌ب بوون له‌یه‌مه‌ن، له‌ باکووری هه‌زه‌ره‌مه‌وت له‌ناوچه‌ی نه‌حقا‌فا نیشه‌جێ بوون، چه‌ند به‌تو سه‌نه‌میکیان هه‌بوو ده‌یان‌په‌رستن، ناوی سه‌نه‌مه‌کانیان: (سه‌دا، سه‌موود، هه‌تار) بوو. نه‌مانه عادی یه‌که‌مه‌ن. عادی دووهم دانیشه‌توانی یه‌مه‌ن له‌ قه‌حطانو سه‌به‌ء. جگه له‌ قورئانی پیرۆز هیچ له‌ نامه‌ ئاسمانیه‌کانی تر باسی عادیان نه‌کردوه په‌روه‌ردگار هوودی کرد به‌ پیغه‌مبه‌رو ناردی بۆ سه‌ریان.

هه‌زه‌رتی هوود کوپی شالخ کوپی شه‌رفه‌خشمو کوپی سام کوپی نووحه، که هه‌زه‌رتی هوود چوو سه‌ریانو بانگه‌وازیی کردن بۆ ئیمان هێنان، به‌پیر بانگه‌وازیی‌یه‌که‌یه‌وه نه‌هاتن، به‌درویان خسته‌وه‌و سه‌ر ره‌قیو سه‌رکێشیان کرد، په‌روه‌ردگار سی‌سال بارانی لی‌گرتنه‌وه، هه‌تا گرانی و بی‌بارانی ته‌واو تینی بۆ هێنان، خه‌لکی که تووشی په‌لاو ته‌نگانه ده‌بوون له‌خودا ده‌پارانده‌وه، په‌روه‌ردگار سی‌جۆر هه‌وری له‌ئاسمان دا نیشان دان، -هه‌وری سپی، سوور، ره‌ش- بانگیان لی‌کرا چ هه‌وریکیان ده‌وی بارانتان بۆ بیارینی و تیان هه‌وره ره‌شه‌که هه‌له‌به‌ترین، پێیان وابوو ته‌و زیاتر بارانی پێیه، به‌ته‌مای ته‌وه‌بوون خێریان لی‌ده‌ست بکه‌وی، و تیان: ﴿هَٰذَا عَارِضٌ مُّطَرٌ نَّ﴾ نهم هه‌وره بارانمان بۆ ده‌بارینی، به‌لام ره‌شه‌بایه‌کی سه‌ختی پێ بوو بایه‌که‌یان ری

که‌وت، هه‌موویان له‌ناوچوون جگه له‌حه‌زهره‌تی هوودو ته‌وانه‌ی ئیمانیان پی
هینابوو!! هه‌زهره‌تی هوود ﷺ دوا‌ی به‌هیلاکچوونی عاد له‌ولاتی
حه‌ضره‌مه‌وت‌دا نیشته‌جی بوو هه‌تا له‌دو‌نیا ده‌رچوو، له‌روژه‌لاتی زی‌دی
عاد دوو قوناغه ری له‌شاری (تریم) نزیک دۆلی به‌ره‌ووت نیژراوه.

ده‌ی با بزانی‌ن قورشانی پی‌روژ چۆن نه‌م چیرۆکه‌مان بو ده‌گیرێته‌وه؟
ده‌فهرمو‌ی: ﴿وَالِیْ عَادٍ اٰحَاہُمْ هٰوْدًا﴾ واته: هوودمان بوو سهر هۆزی عاد که
له‌ره‌گه‌زدا یه‌کیک بوو له‌هۆزه -نه‌که‌ برای نایینیان بوو- واته: له
ره‌گه‌زی خۆیان بوو له‌ره‌گه‌زی فریشته‌ نه‌بوو، بوو ته‌وه‌ی له‌ناخاوتنی تی‌بگه‌نو
هه‌لسوکه‌وتی کاریان تی بکا، نه‌خلاقو ره‌وشتی جوانی بی‌ته‌ پالپیوه‌نهر بوو
ئیمان هینانی ته‌وان پی‌ی.

حه‌زهره‌تی هوود که ره‌وانه‌ کرا بوو سهریانو ده‌ستی به‌بانگه‌وازی کرد
﴿قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهِ غَيْرُهُ﴾ وتی: نه‌ی گه‌لو هۆزه‌که‌م!
ته‌نها خودا بپهرستن، ههر پهره‌ردگار به‌شیاوی به‌ندایه‌تی بووکردن بزانی، هه‌چ
شتیکی تر مه‌که‌ن به‌خوداو به‌هاوشانی پهره‌ردگار، جگه له‌خودای تاکو
ته‌نیاو بی وینه‌ ئیوه‌ خودای ترتان نیه، له‌خۆپایی ته‌و بتو سه‌نه‌مانه‌ به‌خودا
مه‌زانی ﴿اَفَلَا تَتَّقُوْنَ؟﴾ نه‌ری ئیوه‌ بوو له‌خودا ناترسی‌ن؟ بوو به‌ندایه‌تی‌و
ملکه‌چی بوو ته‌و ناکه‌ن؟ بوو واز له‌پهرستنی ته‌و بتو سه‌نه‌مانه‌ ناھین‌ن؟ بوو
خۆتان له‌سزای دۆزه‌خ ناپارێ‌ن؟

وا دیاره‌ نه‌م قسانه‌ی هه‌زهره‌تی هوود له‌سهر شانی گه‌له‌که‌ی گه‌لیک
قورس بوو، پێیان ناخۆش بوو یه‌کیک له‌خۆیان بانگه‌وازیان بکا بوو
هیدایه‌تو خودا پهرستی! له‌سهر شانیان گران بوو یه‌کیک له‌خۆیان نار‌ه‌زایی
به‌رامبه‌ریان ده‌ربسپړیو به‌بی دینو ته‌قوانه‌که‌ریان دا‌بنی! ئیتر چاویان لی
په‌رییه‌ پشتی سه‌رو پێیان وابوو هه‌زهره‌تی هوود نه‌فامو گێله، بوو به‌بی
شه‌رمانه‌ پی‌غه‌مبه‌ری خۆیان تۆمه‌تبار کرد به‌بی عه‌قلو درۆزنو گێلو نه‌فام
﴿قَالَ الْمَلَأُ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا مِنْ قَوْمِهٖ﴾ پیاو ما‌قولو سه‌روک‌نو قسه
رو‌یشتوو‌ه‌کانیان ته‌وانه‌ی ئیمانیان پی نه‌هینا له‌گه‌له‌که‌ی وتیان: ﴿اِنَّا لَنَرٰکَ

فِي سَفَاهَةٍ ﴿۱﴾ بپراستی تيمه تو به گيلو نهقام ده زانين كه واز له ناييني خوت ده هيني و نايينيكي تر ورده گري!

﴿وَأَنَا لَنُظَنَّكَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ تيمه پيمان وايه تو لهم ناخاوتزو بانگه وازيه تدا، له ئيديعاي نهو دا كه ده لي من پيغه مبهرو له خوداوه بو سر تيوه نيردارم يه گيكي لهو دروزنانهي كه به درو لافي پيغه مبهرايه تي لي ده دن، درو به دم خوداوه هه لده بهستن.

به لي ههروا به ههواتمهو بي شهره و حيا، به بي تيفكرينو وردبوونه وه هه بووني به لگه ناوا حمزه تي هووديان تومه تبار كرد!

حمزه تي هوود زور به نه ده بوو حيشمه ته وه، به چاوپوشي و ليبوردي به وه ﴿قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ﴾ نه ميس وه كوو حمزه تي نوح پاكانهي بو خزي كردو وتي: نهی گه لو هوزه كه م! من هيچ ديارده يه كي گيلي و نه فاميم پيوه نيه، هه رگيز گومراو نه حمق نيمو سهرلي شيواو نه بووم، ﴿وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ﴾ به لكوو من پيغه مبهرو له لايه ن پهروهر دگاري بوونه وه وه ره وانه كراوم، خودا مني بو سر تيوه ناردوه بو نه وه ي نه كه كاني سهرشاتان بهرام بهر پهروهر دگار بو تان روون بكه مه وه، په يامي پهروهر دگارتان بي رابگيه نمو ريبازي ژياني به ختموهر ي ههروو دونياتان نيشان به م!

كاري سهره كي من ﴿أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي﴾ په يامو ناموزگاري به كاني خوداتان بي راده گيه نم، ناييني به سهندو خوداويستان قيره كه م ﴿وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾ من له راگيهان دني په يامي پهروهر دگارو ناموزگار كردم بو ناموزگاري كه ريكی دلتوزو فرتو قيتان لي ناكم، درو هه لده ستو خيانتكار نيم!

دياره گه له كه ي هوود پييان سهر بووه - وه كوو چو ن پيش ته وان گه لي نوح سهر سام بوون - كه له خويانو له ره گهزو هوزي خويان خودا پياويك هه ليزو بيوه بيكا ته پيغه مبهرو ره وانه ي بكا بو سهر يانو په يامي پهروهر دگاريان بي رابگيه ني!! بويه حمزه تي (هوود) يش هه مان ناخاوتزو

هەلۆتستی حەزەرەتی نوح دووبارە دەکاتەو، دەلێی هەردووکیان گیانیکن لە
دوو جەستەدا!!

دەفەرموی: ئایا ئێوە من بەدرۆ دەخەنەو و بڕوام پێ ناکەن ﴿أَوْعَجِبْتُمْ
أَنْ جَاءَكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ﴾ نەو، پێتان
عەجایەبە کە لەخودای خۆتانەو پەیامتان بۆ نێردراو، بەهۆی پیاویک لە
هۆزی خۆتان بۆ ئەوێ بتانترسینی لە سزای سەختی خودا!

پێویستە ئێوە سەیری واقعیی حاڵی خۆتان بکەن ﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ
مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ﴾ بیری بەخشش و نێعمەتی خودا بکەنەو کە ئێوەی
کردوو بە جێنشینێ گەلی نوح ئەوان لەم زێدو نیشتمانە ئێوەدا دەژیان
بەهۆی بێپرستی و یاخیبوونیان لەخودا و گوێ نەدان بە نامۆژگاری حەزەرەتی
نوح و پەیامەکە، پەرەدگار بەتوفان لەناوی بردن و فەوتاندنی، ئێوەی لە
شوێنی ئەوان هێناو و جێوەی و جێوەی کردوونی بە میراتگری ئەوان، وێرایی ئەو
﴿وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصْطَةً﴾ هێزو توانای زۆری پێ بەخشو، جەستەو
ئەندامی رێک و پێک بە شان و شوکت و کەڵەگەت و چوار شان و تێکسەر و
دروستی کردو، ﴿فَأَذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ یادی نێعمەتە
جۆراوجۆرەکانی خودا بکەنەو، شوکو و سوپاسی پەرەدگار بکەن لەسەر
نێعمەتەکانی بە ئیخلاصەو خودا پەرستی بکەن، خودا بە یەک بناسن و
یەکتاپەرست بن و واز لە بێپرستی و شەریک دانن بۆ خودا بهێنن، بۆ ئەوێ
بە مەز و بگەن و سەرفراز بن و بەهەشتی رازووەتان بە نسیب بێ، ژیاڵی خۆشی و
کامەرائی تێدا بەسەر بەن!

بەلام کە سروشت تێکچوو ئادەمیزاد سەری لێ شێوا، نە بێردەکاتەو و
نە ورد دەبێتەو، بۆیە گەلی هود نامۆژگاری بەکانی هودیان رەتکردەو و
پشتیان هەڵکرد و لەخۆیان بایی بوون و پەلەیی هاتنی سزای خودایان کرد و زوو
کوژایان بە وتو وێژە کە هێنا، چونکە نامۆژگاری بەکانی حەزەرەتی هودیان
لەسەر شان گران بوو، گالتهیان بە هەڵەشەکی حەزەرەتی هود هاتو ﴿قَالُوا
أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا؟﴾ بەنوسلووییکی لاقرتی

پێ‌کردنوه وتیان: ئه‌وه تۆ بۆ ئه‌وه هاتووی ته‌نیا خودا بپهرستین و واز له پهرستنی ئه‌و شتانه به‌ئێنێن که باوک‌و باپیرمان ده‌یان‌پهرستن؟؟ داوای ئه‌وه‌مان لی ده‌که‌ی ئێمه واز له خوداکانی باوک‌و باپیرانمان به‌ئێنێن و ته‌نیا یه‌ک خودا بپهرستین؟!

به‌لکوو زیاتر پێیان لی هه‌لبێری پتر سه‌ره‌قی خۆیان ناشکرا کردو نه‌حه‌م‌قو که‌لل‌ه‌شه‌قی خۆیان گه‌یانده ئه‌وپه‌ری سنوورو سووربوونی خۆیان له‌سه‌ر نێمان نه‌هێنان به‌ په‌یامی حه‌زه‌تی هوو راگه‌یان‌دو وتیان: ﴿فَاتَّبِعْنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ ده‌بی منته به! ئه‌وه‌ی هه‌ره‌شه‌مان پێ لی ده‌که‌ی بۆمان بێنه، ته‌گه‌ر راست ده‌که‌ی ئێمه پڕوامان به‌ په‌یامه‌که‌ت نه‌که‌ین عه‌زابان بۆ ده‌هێنی ده‌ بۆمان بێنه!

به‌م جو‌ره گه‌له‌که‌ی تاماده‌باشی ئه‌وه‌یان تیدا نه‌بوو رووبه‌رووی حه‌قو راستی بینه‌وه، به‌لکوو داوای هاتنی عه‌زاییان کردو په‌له‌یان له هاتنه‌که‌ی کرد، مه‌به‌ستیان خۆ‌د‌زینه‌وه بوو له تێفک‌رینی حه‌قو راستی و رووبه‌رووبونه‌وی! نه‌یان‌ده‌ویست ورد‌بوونه‌وه له که‌م بایه‌خی به‌تا‌ل‌دا نه‌نجام ده‌نو پۆخلاواتی بیرویاوه‌ریان ده‌ریک‌ه‌وی! بۆیه هیچ به‌ل‌گه‌یان به‌ده‌سته‌وه نه‌ما وتیان: ده‌ ته‌گه‌ر راست ده‌که‌ی عه‌زابه‌که‌مان بۆ بێنه!

وه‌لامی حه‌زه‌تی هوو بۆیان وه‌لامیکی گورچک پڕو ده‌ست له‌عاستو پراوپ‌ر بوو!

﴿قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُم مِّن رَّحْمَتِ رَبِّكُمْ وَغَضَبٌ﴾ حه‌زه‌تی هوو فه‌رمووی: د‌ل‌ن‌یابن که سزاو نا‌ره‌زامه‌ندیی خوداو دوور له ره‌حه‌مه‌ت و به‌زه‌یی په‌روه‌ر‌د‌گارتان که‌وته سه‌ر! ئه‌و عه‌زابه‌ی ئێوه پێ ترسان‌دو ئێوه‌ش په‌له‌تانه بێته سه‌رتان، د‌ی‌ته سه‌رتان.

عه‌زابه‌که بریتی بوو له ره‌شه‌بایه‌کی توندی به‌گرمه‌گرمی سامناکی ریشه‌کێش که‌ر! ئه‌و زه‌لامه به‌هێزو چوارشان‌و زه‌به‌ل‌لاحانه‌ی لالو پال خستن، شێوه‌ی ئه‌و زه‌لامه لالو‌پال که‌وتوانه ده‌ت‌گ‌وت: کۆت‌ره دارخورم‌ای هه‌ل‌که‌ند‌راون تارومار کراون!

نه‌م‌جار حه‌زه‌تی هوو د‌وای ئه‌م په‌له‌کردنه‌یان له هاتنی عه‌زاب،

پروبووچی بیروباوه پریان روون ده کاته وه بیروبووچوونی ناله بارو بی جی و ریان ده ستیشان ده کا، ﴿اتَّجَادِلُونِي فِي أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَائُكُمْ﴾ نایا ئیوه چون کیشم له گه له ده کهن ده باره ی نهم بتو صه نه مانه ی ئیوه و باو کو باپیرانتان ناوتان ناون خوداو به خودایان ده زانن، که له راستی دا هیچیان پی ناکری، نه زیان ده گه یه نزو نه سوودیان هیه، به لکوو ته نها چه ند ناو نیشانی که ئیوه و بابو باپیرانتان به سهر شو دارو به رده پروبووچانه تاندا داوه ﴿مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ﴾ ده باره ی خودایه تی شو بتو صه نه مانه په روه ردگار هیچ به لگو ده لیلیکی نه نارده و ته خواری پالپشتی بووچوونی بی بناغه تان بکا، همرگیز خودا رازی نابو نه بووه که شو دارو به رده به خودا دانراوانه تان ببه ناوه ند له ئیوان ئیوه و په روه ردگارا، هه روه ها رازی نیو نابو که ئیوه شو دارو به رده بی گیانانه به خودا بزانون پیاپه رستن.

به کورتی و پوختی ته نها خودا عیباده تی بو ده کری و رووی تی ده کری و هانای بو ده بری! که سی تر نابو به خودا بزاندرو پیه رستری یان بکری به هاوه لئو به شهریکی خودا دابندری!

هه ر شتی که په یوه ندی به عیباده تی خوداوه هه بی ده بی له پنگه ی نیگی خوداوه بو پیغه مبه ره کانی بزاندری!

نه مجار هه زه ته ی هوو ده دلنیاپی و له خورادپویه وه، به ره نگاری گه له که ی بووه و پی فهرموون: ﴿فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ﴾ ئیوه چاوه پروانی هاتنی عه زابه که بن که بو خۆتان په له ی هاتنی ده که نو ده لێن: ده بو مان بینه، منیش له گه لتان چاوه پروانی ده که م نه من دلنیا م له هاتنی و ئیوه گوماتان ده باره ی هیه.

به لئ عه زابه که له کاتی خۆیدا هاته سه ریانو ﴿فَأَنجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا﴾ هوو ده نه وان ی ئیمانیا ن پی هینابو به ره حه ته و به زه بی خۆمان رزگارمان کردنو عه زابه که نه یگرته وه. ﴿وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بآيَاتِنَا، وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ﴾ ناسه واری نه وان ی نایه تی ئیمه دیا ن به درو خسته وه بریه وه له ناومان بردنو له بیخمان ده ره ینانو تا قمان لی برین! چونکه نه وان

نیمانیان به خودا نه هیئناو نایاتی پهره ردگاریان به دروختسته وه، به هوی نهم
دو ره وشته ناپه سنده یان شیایو عه زابی سهختی پهره ردگار بوون که بریتی
بوو له ره شه بایه کی سهختی ویرانکمری خاوهن گرمو هووِر زه لاسی زه به لاهی
هله ده گرت له زه وی به رزده کرده وه و پاشان سهره و بن فری ده دایه سهر
زه وی سهریان له جهسته یان جیاده بووه وه، وه کسو له شوینیکی تردا
ده فرموی: ﴿تَذَمَّرُ كُلُّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى إِلَّا
مَسَاكِنُهُمْ﴾ (الأحقاف/ ۲۵).

ناواو بهو جوړه لاپره یه کی تر له لاپره کانی به سهرهاتی سهر ره قو
ملهوړو به دروخته وه کان پیچرایدوه هره شه که هاته دیو عه زابه که ده وری
دانو لولی کردنو به ره و توونی نه مان رای فراندن، که ناموژگاریو
یادخسته وه و بانگه وازی کاری تی نه کردن هره شه و له ناوچوونو عه زابی
سهخت یه خدی پی گرتنو له ناوی بردنو بوونه پهنی زه مانه و به دبهختی
ههردو دنیا بوون!

چیروکی هه زره قی صالح (دروودی خوی له سهر بی)

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَتَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم
مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ هَبْذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ
آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ
عَذَابُ أَلِيمٍ ﴿٧٦﴾ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ
وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْجَثُونَ
الْجِبَالَ بَيْوتًا فَادْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

قَالَ أَمَلَا الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوا لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ
 أَفَعْلَمُونَ أَنَّ صَاحِبًا مُرْسَلًا مِّن رَّبِّهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ
 ﴿٧٥﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي ءَامَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٦﴾ فَعَقَرُوا
 النَّاقَةَ وَغَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يُصَالِحُ أَتَيْنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ
 الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَنَاحِمِينَ ﴿٧٨﴾
 فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَنقُومِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ
 وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّصِيحِينَ ﴿٧٩﴾

پەرەردگار لە سەرەتای سوورەتە کەدا چیرۆکی نادەم - کە بەلگەیەکی
 بەهێزە لەسەر بەتوانایی و تەنایی پەرەردگاریەتی خودای مەزن - گێڕایەوه،
 پاشان بەلگەی بەهێزی هێنایەوه لەسەر زیندووبوونەوهی دوامردن و هاتنی
 روژی قیامت، ئەمجار هاتە سەر گێڕانەوهی چیرۆکی پیغەمبەرەکان و
 هەلوێستی گەل و نەتەوانیان بەرامبەرێان.

چیرۆکی حەزەرەتی نووحی باس کرد، پاشان چیرۆکی حەزەرەتی هود
 لە گەل گەلە کەیدا، ئەمجار هاتە سەر باسی نەتەوهی ئەموود و هەلوێستیان
 بەرامبەر پیغەمبەرە کەیان حەزەرەتی صالح ﷺ.

قەومی ئەموود دوا بە دوای قەومی عاد هاتوونە کایەوه، وەکوو قورئان
 لەسەر زوێانی صالح دەفەرموی: ﴿وَإِذْ كُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ
 عَادٍ﴾ ئەموود کۆری عاثر کۆری ئیرەم کۆری نووح، برای (جەدیس)ی کۆری
 عاتیزە. ئەمانە و هۆزی (طسم) هەموویان لە عەرەبی عاریبەزو ئیستا
 ناسەواریان نەماوە و پێش حەزەرەتی ئیبراھیم بوون ﷺ.

هۆزی ئەموود-کە قەومی حەزرەتی صالح پێغه مبه‌رن- لەدوای هۆزی
عاد هاتوونە کایەوه، لە نیشتمان و شوێن و جیگای عاد دا نیشته‌جی بوون،
شوێن و نیشته‌مه‌نیان لە حیجر بووه؛ لەتیوان حیجاز و شام دا تا دەورووبەری
مه‌که‌که. مه‌دائینی صالح تا ئیستاش شوێنه‌واری ماوه به (فج الناقة)
ناوده‌بری، حیجری ئەموود کهوتۆته باکووری رۆژده‌لاتی خاکی مه‌دیه‌ن.

پێغه مبه‌ر ﷺ سالی نۆیه‌می کۆچی که ته‌شریفی ده‌چوو بو ته‌بووک
به‌سه‌ر شوێنه‌واری ئەمان دا تیپه‌ری! تیمامی ته‌حمەد له‌تیبنوعومره‌وه
ده‌گیرپته‌وه ده‌فرموئ: که پێغه مبه‌ر ﷺ له‌گەڵ هاوه‌لانی دا ده‌چوو بو
ته‌بووک له‌حیجر لای خانوه‌ کۆنه‌کانی ئەموود خستیان و قوناغیان گرت،
خه‌لکه‌که‌ و یستیان ئاو له‌و بیرانه‌ هه‌لینجن که هۆزی ئەموود ئایان لی
ده‌خوارد هوه، هه‌وێریان شێلاو مه‌نجه‌لیان سه‌ر ئاگر خستن، پێغه مبه‌ر ﷺ
فه‌رمانی پێ کردن که مه‌نجه‌له‌کانیان برێژن و هه‌ویره‌که‌ش بکه‌ن به‌ ئالف بو
حوشتره‌کانیان و له‌و شوێنه‌ جیگا و قوناغی پێگواستنه‌وه چونه‌ سه‌ر نه‌و
بیره‌ی که کاتی خۆی حوشتره‌که‌ی صالح پێغه مبه‌ر ئاوی لی ده‌خوارد هوه،
جله‌وگیری نه‌وه‌ی لی کردن که بچه‌ نه‌و شوێنه‌ی که جیگای قه‌ومه
سزادراوه‌ که‌یه، فه‌رمووی ده‌ترسم نه‌و عه‌زابه‌ی تووشی نه‌وان بووه تووشی
ئیه‌وش بی، مه‌چه‌ نه‌و شوێن و جیگایه‌ی نه‌وان!

هه‌ر تیمام ته‌حمەد له‌ تیبنوعومره‌وه ده‌گیرپته‌وه ده‌لی: پێغه مبه‌ر ﷺ
له‌ حیجرا به‌خه‌لکه‌که‌ی فه‌رموو: مه‌چه‌ سه‌ر شوێنه‌واری نه‌و عه‌زابدراوه
مه‌گه‌ر به‌گریانه‌وه بچن، نه‌گه‌ر به‌گریانو فیغانه‌وه نه‌چن مه‌چن، چونکه
ده‌ترسم نه‌وه‌ی تووشی نه‌وان بووه تووشی ئیه‌وش بی!^١

هۆزی ئەموود وه‌کوو هۆزی نووح و هۆزی عاد شه‌ریکیان بو خودا
داده‌نا، په‌روه‌ردگار ناز و نيعمه‌تیکی زۆری پێ به‌خشیبوون! خودای مه‌زن
حەزرەتی (صالح) ی به‌ پێغه مبه‌ری بو سه‌ر ناردن، ئامۆژگاری کردن، نيعمه‌ته
جۆراوجۆره‌کانی خودای وه‌بیره‌یتانه‌وه، نیشانه‌و به‌لگه‌ی تاکو ته‌نه‌هایی

^١ بناغەى ئەم هەدیته له سه‌حیحەین دا به‌چەند شێوه‌یه‌کت ده‌ره‌یتراوه.

خودای بۆ هینانه‌وه بی‌هاوه‌لیی و بی‌وینه‌یی خودای بۆ باسکردن، نه‌وه‌ی پی
راگه‌یانندن که پێویسته طاعت و به‌ندایه‌تی هه‌ر بۆ خودا بکری و بۆ که‌سی تر
نه‌کری!

مسکین و بۆره‌ پیاو و هه‌ژار و ره‌شه‌ خه‌لکه‌که‌ی گه‌له‌که‌ی نهمانیان پی
هینا، ده‌وله‌مه‌ند و پیاو ماقوڵ و سه‌رۆکه‌کانیان بپوایان پی نه‌کرد و روویان لی
وه‌رگێراو لووتبه‌رزبان نواند و له‌سه‌ر کوفرو مله‌وپی خۆیان به‌رده‌وام بوون و
نینه‌کاری پیغه‌مه‌برایه‌تی هه‌زهره‌تی (صالح) یان کرد و گالته‌یان پی کرد.
ده‌ی با بزانی قورثانی پیروژ چون نه‌م داستانه‌ی تۆمارکردوه‌ و چونمان
بۆ ده‌گێرته‌وه‌؟!

به‌ئێ: نه‌مه‌ش لاپه‌ره‌یه‌کی تره‌ له‌ لاپه‌ره‌کانی میژووی ئاده‌میزاد!
چیرۆکیکه‌ به‌لکو رووداوێکی واقعی و حه‌قیقه‌یه‌ له‌ قوولایی میژووه‌ و
بۆمان ده‌گێرته‌وه‌، چیرۆکی تیشکانی ئاده‌میزاده‌ به‌ره‌ و نه‌فامی و نه‌زانی،
دیمه‌نیکه‌ له‌ دیمه‌نی زۆرانبازی نێوان حه‌ق و به‌تال، گۆره‌پانیکی تره‌ له
گۆره‌پانه‌کانی لال و پالکه‌وتنی سه‌ریپه‌چیکار و به‌درۆخه‌وه‌کان! چیرۆکی تره‌
له‌ چیرۆکی زالبوونی حه‌ق به‌سه‌ر به‌تالدا، تیشکان و له‌ناوچوونی سه‌مه‌کار و
مله‌وهره‌کانی میژووی کۆنینه‌ی ئاده‌میزاده‌، چیرۆکی سه‌رکه‌وتن و سه‌رفرازی و
به‌مه‌رادگه‌یشتنی خودا به‌رستانه‌ فهرموون گوێ راگرن له‌ قورثانی پیروژ چون
نه‌م چیرۆکه‌ دێرینه‌ ده‌گێرته‌وه‌.

﴿وَإِلَىٰ نُوحٍ آخَاهُمْ صَالِحًا﴾ ییگومان بۆ سه‌ر هۆزی شه‌موود (صالح) ی
هاوزمان و هاوجینسو هاوعه‌شه‌رتمان بۆ ناردن به‌ پیغه‌مه‌بری چوه‌ ناویان و
به‌فه‌رمانی نهمه‌ بانگه‌وازی ده‌ست پی کرد، ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ﴾ و‌تی: نه‌ی گه‌له‌که‌م! خودا په‌رستی بکه‌ن، به‌ته‌نیا نه‌و
بپه‌رستن و که‌س مه‌که‌ن به‌ هاوه‌لی و ه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی:
﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا
أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ الانبیاء/٢٥. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ
رَّسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/٣٦.

واز له بته‌رستی به‌یتنو شوین پیامی من بکه‌ون ﴿هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ﴾ تهو حوشره به‌لگه‌و نیشانه‌یه له‌سه‌ر راستی تهو پیامی من هیناومه‌و پی‌ی نیردراوم، تهو بوو قه‌ومه‌که داوایان له‌هزره‌تی صالح کرد که به‌لگه‌و نیشانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی خو‌ی نیشان بدا، به‌ردیکی ره‌قو ته‌قیان ده‌ستنیشان کرد، وتیان: له‌و به‌رده حوشریکمان بو ده‌ریینه ئیمه بروات پی ده‌که‌ین، تهو به‌رده‌ی دیارییان کردبوو به‌ردیکی به‌تاقه‌وه بوو بوو که‌وتبووه لای حیجر، هزره‌تی صالح واده‌و به‌لئینی لی‌وه‌رگرتن که نه‌گمر خودا پئشنیاره‌که‌یان بئنیته دی تهو یه‌کسه‌ر نیمانی پی ده‌هینن، که واده‌و به‌لئینی جه‌خت له‌سه‌ر کراویان پئدا، هزره‌تی صالح نو‌ئزکی کردو له‌خودا پارایه‌وه داوای جی‌یه‌جی‌کردنی داواکه‌یانی کرد؛ تیر به‌رده‌که جوول‌ه‌ی پی‌که‌وتو شق بوو حوشریکی لی‌هاته ده‌ری بیچوه‌که‌ی له‌سکی‌دا ده‌جوولایه‌وه، هه‌ندیکیان نیمانیان پی هینا، هه‌ندیکیان له‌سه‌ر کوفری خو‌یان مانه‌وه، وشتره‌که پاش ته‌وه‌ی بیچوه‌که‌ی لی‌بووه‌وه، روژیک سهرتاپا هه‌موو ناوی بیره‌که‌یانی ده‌خواره‌وه، روژیکیش بو ته‌وانی ته‌رخان ده‌کرد، ته‌و وژژه‌ی که وشتره‌که ناوی بیره‌که‌ی ده‌خواره‌وه ته‌وان شیره‌که‌یان ده‌دو‌شی، هه‌موو مه‌نجه‌لو قابو شتومه‌کیان لی‌پر ده‌کرد له‌شیرو شیره‌که‌یان ده‌خواره‌وه، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی ترده‌وه‌فرمو‌ی: ﴿وَنَبِّئُهُمُ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرْبٍ مُّخْتَضِرٌ﴾ القمر/۲۸. یان له‌نایه‌تیکی ترده‌وه‌فرمو‌ی: ﴿هَذِهِ نَاقَةُ لَهَا شَرْبٌ وَلَكُمْ شَرْبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ﴾ الشعراء/۱۵۵.

ئیبنو عه‌بباس ده‌فرمو‌ی: ته‌و وژژه‌ی وشتره‌که ناوه‌که‌ی ده‌خواره‌وه ته‌وان له‌جیاتی ناو شیریان ده‌خواره‌وه.

که ده‌فرمو‌ی: ﴿هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ﴾ واته: به‌لگه‌یه‌کی حاشاه‌نه‌گره له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی من! که ده‌فرمو‌ی ته‌مه حوشری خودایه، واته: حوشره‌که‌وه پال خودا دراوه، ته‌وه بو ریزو قه‌درزانینو گرنگی پئدانه، چونکه ته‌و حوشره به‌شیویه‌کی موعجیزه ناسا

و ده دی هاتوه، به بی باو کتو دایک له بهر دیکو ره ق پیدا بووه.

نه مجار نهوه روون ده کاتهوه که مادام نهه حوشره مو عجزیه پیوسته ده سکاری نه که نو وازی لی بهینن، ده فمر مو: ﴿فَلَدَّرُوهَا تَاكُلُ فِي اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمْسُوْهَا بِسَوْءٍ فَيَاْخُذْكُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ﴾ واته: حوشر حوشری خودایه، زهوی زهوی خودایه، لی بگه پین با بۆ خوی له زهوی خودا چی ده خوا بیخوا، ئیوه بۆتان نیه دهستی بهر دهستی بهینن و شتی لی قه دهغه بکهن! به هیچ جوړیک دهستی بۆ دریژ مه که نو خراپه له گهل خوی خوراکی مه کهن! وازی لی بهینن چی ده خواو ده خواتهوه با بیخواو بیخواتهوه. چونکه نه گهر وازی لی نه هینن نهوه سزایه کی به ئیشو سدهخت ده تانگریتهوه و تووشتان دی. نه مجار نیعمه ته کانی خودایان وه بیردینیتهوه، که پیوسته له پای نهوه نازو نیعمه تانه سوپاسی بکه نو بیهرستن، فمر مو: ﴿وَاذْكُرُوْا اِذْ جَعَلْكُمْ خُلَفَاءَ مِنْۢ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْاَرْضِ تَتَّخِذُوْنَ مِنْ سُهُوْلٰهَا قُصُوْرًا وَتَنْجُوْنَ مِنَ الْجِبَالِ يُّوْتًا﴾ یادی نازو نیعمه ته کانی خودا بکه نهوه که پی به خشبون، سهیری چاکو بهر ده می خودا بکهن به سهرتانهوه، نهوه تا کردوونی به جینشینو میراتگری قومو عادی له ژیارو شاره ستانیه تو تاوه دانی و هیژو توانادا. زهوی ولاتی نهوانی به ئیوه به خشپوه، ئیوهی له شوینی نهوان نیشته چی کردووه، له ده شتایی و پیتتهختی دا باله خانه ی بهرزو رازوه دروست ده کهن، سرود له گل و دارو بهردی ده بینن بۆ دروستکردنی خانو و باله خانه کانتان، له کیوه کان بهرد ده تاشن شوراو قه لای قایم و قولی پی ده کهن، له زستان دا تی دا ده حوینهوه، زریانو باو بۆرانو ره شه باو باران کاری تیناکه ن، له سهرماو زریانی زستان پارسیژراو ده بن، باقی وهرزه کانی سالیش له ده شتایی و سهر دیهره کانتان دا به سهر ده به نو خمریکی کشتو کالو پیشه ی خوتان ده بن.

﴿فَاذْكُرُوْا اِلَآءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِيْنَ﴾ واته: نهه هم مو نیعمه تانه ی خودا یاد بکه نهوه، سوپاسو ستایشی زاتی پاکی خودا بکهن، عیبادهت همر بۆ نهو بکهن به تاک و ته نه های بناسن، له بهرام بهر

نیعمه ته کانی خودادا هه لسو کهوتی ناجوامیرانه مه نوینن، ئازاوه و ئاشووب له زهوی دا بهریا مه کهن، شتی که مه کهن خودا له خوتان بره نجینن و خودا پیی رازی نه بی!

﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ پیاو ما قو لو سهرۆکتو ده ست رۆشتوو هه کانیان ئهوانه ی خویان به زل زانی و له ناو قهومه که ی دا لوو تبه رزیان نواندو رویان له بانگه وازی هه زه ته ی صالح وهرگیا و پرای نیمان نه هیئانی خویان و تیان: ﴿لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ﴾ بهوانه ی بۆره پیاو مسکین و هه ژارو نه دارا بوون - که بهروا له ت ئه م توژ ه ی کۆمه ل له هه موو چهرخو رۆژگار یک دا زوو به پیر بانگه وازی پیغه مبه رانه وه هاتوون و موسولمان بوون - که تیمانیان به هه زه ته ی صالح هیئابوو ﴿أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ؟﴾ ئه وه ئیوه پیتان وایه صالح پیغه مبه ره و له خودا وه نیردراوه؟

هه لبه ته به ئه م پرسیاره مه به ستیان گاته پی کردنو لاقرتی پی کردن بوو، بۆره پیاو مسکینه کان که تیمانیان هیئابوو ﴿قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ﴾ وه لامی مله ورو خواوه ده سه لاته کافره کانیان دایه وه؛ و تیان: ئیمه بروامان وایه و دنیایین که هه زه ته ی صالح له خودا وه نیردراوه، هیچ شکو گومانان له پیغه مبه رایه تی ئه ودا نه، ئیمه تیمانمان به و پیمامه هیئاوه که هه زه ته ی صالح هیئاویه تی؛ کافره کان پرسیاری ئه و هیان لی کردن نایا راسته صالح بووه ته پیغه مبه ر؟ به لام موسولمانه کان پیغه مبه رایه تیه که یان به شتیکی به لگه نه و یست زانی و وه کوو ئه وه بلی: ئه وه شتی که نه جیگه ی پرسیار کردن بی، ئه وه ئیمه گومانان له وه دا نه، ما وه ته وه نایا پیویسته تیمانی پی به یندری یان نا؟! ئه وه ئیمه پیتان راده گه یه نین که ئیمه بروامان پی کردوو و موسولمان بووین.

نه مجار کافره کان له بهرامبه ر ئه م هه لوسته ی موسولمانه کان دا سووربوونی خویان له سهر کوفر و بی دینی راگه یاندو سهر له نو ی گومرایی خویان دووباره کرده وه، وه کوو ده فمرمو ی: ﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ﴾ ئهوانه ی کافرو لوو تبه رز بوون و تیان: ده سا ئیمه هه رگیز برۆا

بهو که سهو بهو په یامه ناکهین که نیوه نیمانتان پی هیناوه، نیمه کافرو بی پرواین به پیغه مبرایه تی صالح و هرگیز پروای پی ناکهین.

ناوا بهو جوړه و بی پیچ و پدنا هه لوستی خوین راگه یانده و سووربوونی خوین له سر کوفرو مله وری دوو باره کرده و، به مهنده شوه نه وستان به لکو به کرداریش نه و یان جهخت کرده و ﴿فَعَقَرُوا النَّاقَةَ﴾ نه و حوشتره ی که خودا به موعجیزه له بمر دیکي رهق بو راستی پیغه مبرایه تی صالح به شیوه یه کی نااسایی دروستی کردبو سهریان بری، هیچ گوینان به ناموژگاری حذره تی صالح نه دا که پی گوئن: نه و حوشتره موعجیزه ی خودایه، وازی لی بهینو ده ست درژی مکه نه سر ﴿وَعْتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ﴾ پشتیان له فرمانی خودا هه لکرد، که له سر زمانی صالح پینان راگه یاندرابو دهر باره ی حوشتره که، یان پشتیان له نایینی خودا هه لکردو یاخی بوون؛ به مهنده ش وازیان نه هینا، به لکو به ته حده داوه ﴿وَقَالُوا: يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ و تیان: نه ی صالح! دلنیا به نیمه پروات پی ناکهین و نایهینه سر ریازی تو، ده بی منعت به! نه و عذایه ی تو هره شه مان پی لی ده کی بو مان بین، نه گمر راست ده کی تو له پی پی پیغه مبرانی و نه گمر نیمه نیمانت پی نه هینین عذابان بو دیو خودا تو له مان لی ده ستینی! ده خیرا که بو مان بین! نیتر ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ بوومه لمرزه کی به هیز لی دانو رای ته کاندنو زنده قی بردن، بوومه لمرزه ی زه وی گرمه ی زنده قهری ناسمان تیکه لاو بوونو لی دان، هریه که یان له عاست خو ی بهر و ده م قونگه و تلور که و تو خپ بوو گیانی تیدا نه ماو مرد!

ده رباره ی له ناوچوونی قهومی صالح لیره دا فرمووی: ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ له سووره تی (فصلت) دا فرمووی: ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ﴾ له هه موویان دا مبهسته که بهیدا بوونی ده نگیک کی گهر و گرمه و ناله یه کی سامناکی و هها که بوومه لمرزه ی له زه وی دا بهر یا کردو زنده قی بردنو هه ناوی برینو خپی کردن!

زانایان ده‌لێن: هۆی په‌یدا بوونی ئەم بوومه‌له‌رزو و گرمه‌و ناله‌یه‌ لێک
که‌وتنی کاره‌بایی زه‌وی به‌ کاره‌بایی هه‌وا بووه‌ که‌ له‌ناو هه‌وردا هه‌یه‌و هه‌وره
برووسکه‌ی لی په‌یدا ده‌بی.

ده‌شگونجی په‌روه‌ردگار کاتی له‌ناو بردنه‌که‌ی ئەوان هه‌وری پر له
کاره‌بای له‌و ولاته‌ کۆکردیته‌وه‌و به‌ گوێره‌ی سوننه‌تی خۆی له‌ که‌وندا نه‌و
بوومه‌ له‌رزو و هه‌وره‌ تریشقه‌ هاتبێته‌ دی.

ده‌شگونجی خودای خاوه‌ن ده‌سه‌لات نه‌و بوومه‌ له‌رزو و هه‌وره‌ تریشقه‌ی
به‌وشیوه‌ی موعجیزه‌ ئاسا هه‌ینایه‌ته‌ کایه‌وه‌.. هه‌رچیپیان بووی؛ گرنگ نه‌وه‌یه
هه‌ره‌شه‌ی پێغه‌مبه‌ری خودا هاتۆته‌ دیو نه‌و قه‌ومه‌ سته‌مکاره‌ مله‌وره‌ به‌و
شیوه‌ سامناکه‌ له‌ناو چوون!

وا پێ ده‌چی هه‌زه‌تی صالح ناگاداری له‌ناوچوونه‌که‌یان بووه‌و دیمه‌نی
سامناکی دوا له‌ناوچوونیانی بینیه‌، بۆیه‌ ده‌فه‌رموی: ﴿فَتَوَلَّى عَنْهُمْ﴾ پاشان
پشتی تێکردن خه‌فه‌تی ئیمان نه‌هه‌ینانی ئەوانی خواردو پێی ناخۆشبوو که
ئاوا خۆیان به‌ فه‌تاره‌ داو به‌دبه‌خته‌ چاره‌په‌شی هه‌ردوو دونیا بوون!
به‌غه‌مباریه‌وه‌ خیطابی خۆی ئاراسته‌ی نه‌و که‌لاکه‌ که‌وتوانه‌ کردو ﴿وَقَالَ:
يَا قَوْمِ﴾ وتی: نه‌ی گه‌لو هۆزه‌ که‌م! بۆچی واتان له‌خۆتان کردو ئەم ده‌رده‌تان
به‌سه‌ر خۆتان هه‌ینا!؟

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَاكُمْ رَسُولًا مِّنْ بَيْنِكُمْ﴾ بێگومان من په‌یامی په‌روه‌ردگاری خۆم
پێ راگه‌یاندن، نه‌وپه‌ری هه‌لو تێکۆشانم نه‌نجام دا ئێوه‌ ئیمانم پێ بینن،
﴿وَنَصَحْتُ لَكُمْ﴾ زۆرم نامۆزگاری کردن، ته‌ماعم به‌ر نان، هه‌ره‌شه‌م لی
کردن، به‌هه‌موو جوێرێک نه‌صیحه‌تم کردن ﴿وَلَكِنْ لَا تَحِبُّونَ النَّاصِحِينَ﴾
به‌لام به‌داخه‌وه‌ ئێوه‌ نامۆزگاریکه‌رتان خۆش ناوێن به‌قه‌سه‌یان ناکه‌ن! هه‌تا
ئاوا چاره‌په‌شیو به‌دبه‌خته‌ بۆ خۆتان ده‌سته‌به‌ر ده‌که‌ن! به‌لێ به‌و شیوه‌
لایه‌ره‌یه‌کی تر له‌ میژووی مله‌ورو سه‌ری‌په‌چیکاران پێچرايه‌وه‌.

بانگکردنی هه‌زه‌تی صالح بۆ قه‌ومه‌که‌ی دوا له‌ناوچوونیان وه‌کوو
بانگ کردنی پێغه‌مبه‌ری ئیسلام وایه‌ که‌ بانگی کوژراوه‌کانی به‌دری کرد

داوی نه‌وه‌ی که خرابونه بیریکه‌وه ده‌یفه‌رموو: (يَا أَبَا جَهْلُ بَنَ هِشَامَ، يَا عَقْبَةَ بَنَ رَبِيعَةَ، يَا شَيْبَةَ بَنَ رَبِيعَةَ، يَا فَلَانَ يَا فَلَانَ! أَيْسَرَ كُمْ أَنْكُمْ أَطْعَمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدْنَا رَبَّنَا حَقًّا، فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا؟)

نه‌بو طه‌لحه‌ی نه‌نصاری که راوی حه‌دیشه‌که‌یه ده‌لی: حه‌زره‌تی عومه‌ر وتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! قسه‌کردن له‌گه‌ل لاشه‌ی بی‌گیان چ سوودی هه‌یه؟! پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: (وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعُ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ، وَلَكِنْ لَا يُجِيبُونَ).^۷

نه‌وانه‌ی له‌لای نارامگاری پیاوچاکان ده‌پارینه‌وه‌و پێیان وایه که له‌خاوه‌ن گۆره‌که ده‌پارینه‌وه‌ خاوه‌ن گۆر گۆی لێیان‌وه‌ داخوازیه‌کانیان جی به‌جی ده‌کا، نه‌وانه‌ نه‌م حه‌دیشه‌و حه‌دیشه‌ی تری له‌م جوړه‌ ده‌که‌ن به‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ی نه‌گه‌ر که‌سیک داوای نه‌نجامدانی کاریک له‌ مردووه‌کی ضالح‌و پیاوچاک بکا مردووه‌که داواکه‌ی ده‌بیستی و کاره‌که‌ی بو جی به‌جی ده‌کا! واته‌: قیاسی نه‌م حاله‌تانه‌ ده‌که‌نه‌ سه‌ر نه‌و حاله‌ته‌ی که پیغه‌مبه‌ر بانگی له‌ کوژراوه‌کان کردو فهرمووشی: نه‌وان له‌تیوه‌ باشتر گۆیان له‌م بانگ کردنه‌ هه‌یه.

به‌لام له‌راستی‌دا نه‌وانه‌ پێوسته‌ نه‌وه‌ بزائن که نه‌و حاله‌ته‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بانگی له‌ کوژراوه‌کان کرد کاریکی غه‌یبی و په‌نامه‌کییه‌و مو‌عجیزه‌ی پیغه‌مبه‌ری بووه‌، قیاس له‌کاری ناوا غه‌یبی‌دا ناکرێ و ناگونجی!^۸

^۷ بوخاری و هی تریش له‌پێگه‌ی قه‌تاده‌وه‌ نه‌م حه‌دیشه‌یان له‌ نه‌بو طه‌لحه‌ی نه‌نصاری به‌وه‌ گیراوه‌ته‌وه‌.

^۸ بو درێژه‌ی نه‌م باسه‌ سه‌یری ته‌فسیری مه‌نار ج ۸/ ۵۰۸ بکه‌.

چیرۆکی هه زه تی لوط

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ
 مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ الْنِسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ
 قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ
 مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ
 إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا
 قَاطِرًا كَيْفَ كَانَ عَذَابَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

ئه مه چواره م چیرۆکه له داستانێ پیغه مبه ران، له وه پیش چیرۆکی
 هه زه تی نووحو هوودو صالحی گیرایه وه نه مجار هاته سه ر داستانێ
 هه زه تی لووطو به سه رهاتی له گهل قه ومه که ی دا!

هه زه تی لووط کوری مارانه و برازای هه زه تی ئیبراهیمه، هه ر زو
 ئیمانی به هه زه تی ئیبراهیم هیناوه و شوین په یامه که ی که وتوه وه کوو له
 شوینیکی تر دا قورئان ده فرموی: ﴿فَأَمْنٌ لَهُ لُوطٌ، وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ
 إِلَى رَبِّي﴾ العنکبوت/ ٢٦. هه زه تی لووط هاوسه فدی هه زه تی ئیبراهیم
 بووه له گه شه ته کانیدا، له ناو چۆمان (بین النهرین) دا له گه لی بووه، بۆ ولاتی
 مبصر له گه لی چوه، پاشان که گه راوه ته وه بۆ شام له ته کیا بووه، نه مجار
 هه زه تی لووط له رۆژه لاتێ ته رده ن له شوینیکی که پی ی ده لێن (سدوم)
 نیشته جی بووه. دانیش توانی سه دوم نیشی ناشیرین و دور له ره وش تیان
 نه نجام ده دا، له پیش چاوی یه کتری به تا شکراو بی لی پرینگی نه وه نیریا زیان
 ده کرد، چه ته و ریگریوون مالو کالایان له کاروانو بازرگانان ده ستاندو
 ریواریان رووت ده کرد نه وه! وه کوو قورئان له شوینیکی تر دا ده فرموی:
 ﴿إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ، وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ، وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمْ

المنکر ﴿العنکبوت/ ٢٩﴾

حه زه تهی لوط نامۆژگاری کردنو جله و گیری لی کردن لهو کرده وه
 ناشیرینو بیره وشتیه یانو ترساندن له عه زابی خوداو تۆله ی به زه برو
 کوشنده ی، به لام نهو گومراو سهر لیشیاوانه هیچ گوئیان به نامۆژگاریه کانی
 هه زه تهی لوط نه داو وازیان له نیربازیو کاره ناشیرینه کانی تریان نه هیناو
 سووربوون له سهر هه لۆتستی نادروستی خۆیان، هه زه تهی لوط زیاتر پیکیشی
 لی کردنو درێژه ی به بانگه وازیو نامۆژگاریه کانی دا تا کار گه یشته نه وه ی
 هه ره شه ی به ره باران کردنو ده رکردنیان لی کرد!!

هه تا رۆژیک کۆمه لیک فریشته به سهر هه زه تهی نیبراهیم دا تپه پرینو
 هه والیان پیدا که نه وان له خوداو نه ئیردراون بۆ له ناو بردنی قهومی لوط که
 بریتی بوون له دانیشتوانی (سدوم) و (عاموره) هه زه تهی نیبراهیم ترسا که
 هه زه تهی (لوط) یش له گه ل قهومه که ی به ره عه زابه که بکهوئ! فریشته کان
 دنیایان کرد که هه زه تهی لوط به ره عه زابه که ناکه وئو خۆیو نه وانیه ی
 تیمانیان پئ هیناو رزگاریان ده بی، هه والی نه وه شیان پیدا که نازل بوونی
 عه زاب بۆ سهر قهومی لوط بریاریکی خودایی به و باشگه زبونه وه ی تیدا نیه.
 وه کوو له شونیککی تر دا له م باره وه ده فرموی: ﴿يَا اِبْرَاهِيْمُ اَعْرِضْ عَنْ
 هَذَا، اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ، وَانْتَهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ
 مَرْذُوٍ﴾ هود/ ٧٦.

فریشته کان له شیوه ی پۆله کوپیکی تازه پیکه یشتوی موو لی نه هاتوی
 روخسار جوانو شوخو شنگ هاتن بوون به میوانی مالی هه زه تهی لوط، که
 قهومه که ی به مه یان زانی کۆمه لیکیان له نه هلی (سدوم) هاتن بۆ مالی
 هه زه تهی لوط داوای نهو کۆمه له گه نجانیه یان لی کرد، بۆ نه وه ی کاری
 ناشیرینو نیربازیان له گه ل دا بکهن، هه زه تهی لوط زۆری هه ول له گه ل دا دان
 که واز بیننو ده ست درێژی نه که نه سهر میوانه کانی، ته نانه ت پیشنیاری
 نه وه ی کرد که چه کانی خۆیان لی ماره بکاو بیانداتی و واز له میوانه کانی
 به یئن، پئی وابوو که به م پیشنیاره شهرم ده یانگری و واز ده هینن، به لام رازی
 نه بوونو سوور بوون له سهر داوین پیسی خۆیانو داوای به ده سه ته وه دانی

میوانہ کانیان کرد.

حذرہ تی لووط بہ فریشتہ کانی گوت - نہشی دہ زانی کہ فریشتہ -
 نہ گمر دہ سہ لاتم ببوایہ پشتیوانیکم ہدبوایہ لہ سہر تیوہ شہرم لہ گمل دا
 دہ کردنو نہم دہ ہیشت دہ ست دریزی بکہنہ سہرتان. وہ کوو لہ شونیکی تردا
 دہ فرموی: ﴿لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ﴾ ہود/۸۰.

نیر فریشتہ کان حقیقہ تی خویان بؤ حذرہ تی لووط روون کردہ وہو
 نہوہیان پی راگیانند کہ تہرکی لہ ناوردنی نہو قہومہ سہرلی شیواوہیان پی
 سپیر دراوہو لہ ناویان دہ بہن!

لہ لایہ کی ترہوہ دانیشتوانی شارہ کہ بہر دہرگای مالی حذرہ تی
 (لووط) یان گرتبوو ہولئی نہوہیان بوو کہ بہ زور میوانہ کانی حذرہ تی لووط
 بگرنو نیر یازیان لہ گمل دا نہ نہجام بدن، لہ ہمہ موو لایہ کہوہ ہیرشیان کردہ
 سہر مالی حذرہ تی لووط، پەرور دگار بینایی کویر کردنو چاویان نہیبینینو
 نہ یان زانی بؤ کوئی ہیرش دہ کمن، نہ ہجار فریشتہ کان حذرہ تی لووطو
 کچہ کانیو ژنہ کہ ییان لہو شارہ بردہ دہرو پییان گوتن بہ ہیچ جوړیک
 ناوړمہ دہ نہوہ، بؤ کوتیان فرمان پی دہ کمن بچن بؤ نہوی، ہمہ موویان
 پا بہندی فرمانہ کہ بوون جگہ لہ ژنہ کہی نہو ناوړی دایہوہ تا بزانی
 دانیشتوانی شارہ کہ چییان بہ سہر دی، چونکہ دلی لای نہوان بوو، بہ کافری
 مابوہوہ، عہ زابہ کہ تہویشی تیکہوہ پیچا، نہ ہجا پەرور دگار بہردی
 سوالہ تی بہ سہردا باراندنو خاکو ولاتی ژیرہو زہ بہر کردنو دارو بہردی بہ سہر
 یہک دا دان، بوونہ پہندی زہمانہ! وہ کوو دہ لئین: ژمارہی نہوانہی بہم عہ زابہ
 لہ ناوچوون ہزار یان زیاتر بوون!

دہی با بزانیان لہم سوورہ تہدا قورثانی پسروژ چون نہم داستانہ مان بؤ
 دہ گیریتہوہو دہ فرموی: ﴿وَلَوْ طَا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ﴾ تہی پیغہ مہر! داستانی
 لووط بؤ قہومہ کہت بگیرہوہ کاتی بہ شیوہ یہ کی سہر نہشتو گلہیی
 بہ گہ لہ کہی خوی گوت: ﴿أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ؟ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ
 الْعَالَمِينَ﴾ تہری تیوہ داناوہ شین کردہ وہ یہ کی وہا نہ نہجام دہ دہن پیش تیوہ
 کہس نہیکردوہ؟ بہ لکوو بؤ خوتان داتان ہیٹاوہ، تاوانی خوتانو تاوانی

ئهوانه ی چاوتان لی ده کهن له سهر ئیوهیه! کرداری ناشیرینو قیزی کرای ئیوه
 پیچه وانه ی سروشتی ئاده میزاده! تا ئیستا هیچ کهس له ئاده میزادان پیش
 ئیوه نهو کاره ناشیرینه ی نه کردووه! ﴿إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ
 النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُتَعَرِّفُونَ﴾ ئیوه له ریبازی سروشتی ئاده میزاد لاتان
 داوه، ئیوه له پاشه وهر داوه چنه لای پیاوو کاری سیکسی خۆتان بهو شیوه
 ناشیرینه نه نجام ده دن، وازتان له چوونه لای ئافرهت هیناوه، له پیشه وهر داوه
 ناچنه لایان، چوونه لای ئافرهت له پیشه وهر داوه که کاریکی سروشتی بهو جیگای
 هیوای مندالبوونه و خودا بو ئه وه ی دروست کردووه ئیوه پاشگویتان
 خستووه و ماته لتان کردووه، شتیک که هۆی درێژه پیدانی ژبانو مانه وه ی
 ره چه له کی ئاده میزاد به چوونه لای ئافرهت له پیشه وهر داوه وازتان لی
 هیناوه، تۆماوی خۆتان ده خه نه شوئینیک که بو ئه وه ناشی! نایه نه
 شوئینیکه وه که جیگای سروشتی بهو زه وقی سه لیم هه زی لی ده کاو به رو بوومی
 هه یه وه هۆی درێژه پیدانی زنجیره ی ره چه له کی ئاده میزاده. ههر بۆیه ش
 هه زه ته ی لووط وتی: نه گهر ئیوه هه زتان له کاری سیکسی به ئه وه که چه کانم،
 واته: بو دایینکردنی کاری جینسی و دامرکانده وه ی هه زو ئاره زووه کاتتان
 هه ولی پهیدا کردنی مێینه به دن، ئه وه ریبازی سروشتی به! وه کوو له شوئینیکی
 تر دا ده فهرموئ: ﴿هُوَ لَا يَبْنَاهُ إِنَّا كُنْتُمْ فَأَعْلَيْنَ﴾ الحجر/ ٧١.

که لیره دا ده فهرموئ: ﴿إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً﴾ دیاری کردو
 روونکردنه وه یه بو رسته ی پیشوو که ده فهرموئ: ﴿لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ که
 ده فهرموئ: ﴿مِنْ دُونِ النِّسَاءِ﴾ ئاماژه یه بو ئه وه که ئه وان له سنووری
 عه قلو سروشت ده رچوونو ئه وه حیکمه تو سوودو به رژه وه ندیانه ی له چوونه
 لای ئافرهت دا هه یه وازیان لی هیناوه ته نانه ت ئاره لیش کاری وا ناکا، هیچ
 گیانه به ریککی بی زویان هه ولی ئه وه ئادا شه هوه تو ئاره زۆی خۆی له رێگه ی
 ناسروشتی خۆیه وه دامرکینیه وه، به لکوو هیزی هه زو داخوازی له مێینه
 کیشی ده کاو ئاوێته ی یه کتری ده بزو شه هوه تو ئاره زۆی خۆی له
 مێینه یه کی هاوهره گه زی خۆی دا داده مرکینیه وه و درێژه به مانه وه ی گه رای

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینین و هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروو فهرمووده‌کانی
پێغه‌مبهر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا لهم که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فهرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێ و زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستیره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستیره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جوۆی ژیانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستیره‌نه
ده‌سته‌به‌رده‌بێ یان نا؟! خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژیا ن له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستیره به‌سه‌لمیئن و له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانه‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئهم جوۆه گیانه‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بن و ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

چونکه نه‌وه‌تا کاری ناشیرینه قیزلیک‌راوی نیریازی له پیشکه‌وتوو‌ترین ولات دا بلاوه، له‌نیوان گهلو کۆمه‌لگایه‌ک دا ته‌شه‌نه‌ی کردووه‌ ده‌کا، که خۆیان به‌پیشه‌نگی جیهان ده‌زانن له زانستو زانیاری‌دا، که‌سانیک ئیستا نه‌و کاره‌ ناشیرینه‌ بیزراوه‌ نه‌نجام ده‌ده‌ن که‌ باش باش زیانه‌کانی ده‌زانو هه‌ست به‌ زبانی ته‌ندروستی و کۆمه‌لایه‌تی و ئاکامی چاره‌په‌شی خۆیان ده‌که‌ن!

ته‌نانه‌ت دیاره‌ی نیریازی له‌نیو چینی به‌ناو پیشکه‌وتوو‌ روشنبیرو شاره‌ستانیه‌تی سه‌رده‌م داو له‌و ولاتانه‌ی که‌ خۆیان به‌ پیشکه‌وتوو‌ی جیهان ده‌زانن ته‌نانه‌ت له‌ناو پێری لیکۆله‌ره‌وه‌و توێژه‌ره‌وه‌ی فەلسفه‌و کۆمه‌لناسی‌دا نه‌نجام ده‌دری، نه‌ی نه‌وه‌ نیه‌ له‌ هه‌ندێ ولات‌دا هه‌ندێ سه‌رلی‌شیاوو ده‌روون نزم له‌جیاتی ئافره‌ت کوپ ماره‌ ده‌که‌ن!!!

سه‌یر نه‌وه‌یه‌ ئیعلامی جووله‌که‌و ماسۆنیه‌تی جیهانیی بانگه‌شه‌ی نه‌وه‌ ده‌که‌ن که‌ گوايه‌ هۆی سه‌رده‌کی بۆ بلاویونه‌وه‌ی نه‌م دیاره‌ ناشیرینه‌ خۆداپۆشینی ئافره‌ته‌! به‌لام واقعی حال نه‌وه‌ ره‌ت ده‌کاته‌وه‌ نه‌وه‌تا له‌ ولاته‌ یه‌که‌گرتووه‌کانی نه‌مه‌ریکا و خۆرناو‌ادا به‌گشتی له‌گه‌ل نه‌وه‌دا که‌ له‌مه‌یه‌ریک نیه‌ له‌به‌رده‌م تیکه‌لاوی ره‌گه‌زی ئافره‌ت و پیاو مه‌وزوعی جینس بووه‌ته‌ شتیکی بی‌یاسا و بی‌سنوور و مه‌رو به‌رانی! رووت و قووتی ئافره‌تیش زۆر له‌ سنووری عاده‌تی تێپه‌ریوه‌و ده‌توانین ب‌لێین: له‌باره‌ی جینسه‌وه‌ ئاده‌میزادی نه‌و ولاتانه‌ زوربه‌یان هه‌لسو که‌وتیان نا‌ژه‌ل ئاسایه‌و هیچ لی‌ پرینگینه‌وه‌یه‌ک لای نه‌وان له‌ گۆرێ نیه‌؛ که‌چی له‌گه‌ل نه‌وه‌ش‌دا دیاره‌ی نیریازی رێژه‌ی له‌زیادبو‌ندا‌یه‌و دیاره‌یه‌کی به‌رچاوو به‌ربلاوه‌؛ ته‌نانه‌ت ئافره‌تانیش له‌ناو‌خۆیان (پانپاتۆکه‌) نه‌نجام ده‌ده‌ن؛ ئافره‌ت سواری ئافره‌ت ده‌بی‌و هه‌زی سیکی‌سی خۆیان به‌م رێگه‌ ناسروشتی و نه‌شازه‌ دا‌بین ده‌که‌ن!

که‌سیکی‌ش نه‌مه‌ی به‌لاوه‌ سه‌یره‌و قه‌ناعه‌ت ئا‌کا با باسی (السلوك الجنسي عند الرجال) و (السلوك الجنسي عند النساء) بخوێنێته‌وه‌ که‌ (کنزی الامریکی) به‌ راپۆرتیکی دوورو درێژ نووسیویه‌تی.^١

^١ في خلال القران ج ٣/ ٥٥٥ به‌شێوه‌ی لی‌وه‌رگرتن.

سەیریوو نەم هەموو نامۆزگارییو نەسیحەتکردنەیی حەزرەتی لووط کاری لە قەومە سەرلی شێواوە کەمی نەکرد! ﴿وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ﴾ قەومی لووط لە رەلامی نەم نامۆزگاریانەدا هیچیان بە دەستەوه نەما جگە لەوێی کە گوتیان: لووطو شوێنکەوتوانی لە شارە کەتان دەریکەن، مەهێلن هاوئشینیتان بکەن، چونکە وادیارە ئەوان کەسانێکەن خۆیان پاکو خاوەن رادەگرنو خۆیان دەپارێزن لە نێریازی! هەلبەتە بەگالستەوه پێیان دەگوتن بە شێوەیەکی قەشمرییو لاقرتی پێیان دەگوتن ئەوانە کەسانێکەن خۆیان بەخاوەنی رادەگرنو هاوبەشی تێمە ناکەن لە ئەنجامدانی کاری نێریازی دا!

چونکە ئەوان سەرباری ئەوێی کە ئەو تاوانە گەورانیان ئەنجام دەدا، سووریوون لەسەر بەردەوام بوون لەسەری؛ کارە کەمی خۆیان بە کاریکی باش دەزانیو هەستیان بە زەرەرو زیانی تەندروستیو کۆمەلایەتی پەیدا بوو لە نێریازی نە دەکردو بە ناشکراو بەبەرچاوەوه ئەنجامیان دەداو شانازیان پێوە دەکردو کە سێک خۆی لەو کارە دوورەپەڕیز بگرتایە گالتهیان پێی دەکردو بە نەفامو پاشکەوتووێان حلیب دەکرد، ئەمەش ئەو پەڕی گومرا بوونو نوغۆیوونە لەزەلکاوی تاوان دا!

سەرەنجامی کار ئەو بوو ﴿فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ﴾ تێمە لووطو خاوەنخێزانی کە ئیمانیان پێی هینابوو رزگارمان کردنو قوتاریوون جگە لە ژنە کەمی، ئەو ئیمانی نەهیناو کەوتە پێری لەناوچووانو عەزەبە کە ئەویشی گرتەوه، عەزەبی قیامەتیشی زۆر سەختو ترسناکە! چونکە نەم ژنە بەدبەختو چارەپەشە سەرباری ئەوێی ئیمانی نەهیناو لەسەر ئایینی قەومە کەمی مایەوه، خەلکیشی هان دەدا بۆ ئەزەتدانی حەزرەتی لووطو جاسوسی بەسەرەوه دەکردو هەر میوانێکی بەهاتایە خێرا خوانەناسەکانی ناگادار دەکردهوه، بە شێوەیەکی نەهینیو ناو نیشانێکە کە لەنیوان خۆیو ئەوان دا دیاری کرابوو ناگاداری دەکردو هەموو هەلسو کەوتیکی حەزرەتی لووطی پێی رادەگەیاندن!

هه‌زه‌تی لووط جگه له خاوو خیزانی خۆی که‌سی تر نیمانی پی نه‌هینا، له‌خیزانه‌که‌شی‌دا ژنه‌که‌ی نیمانی پی نه‌هینا، به‌لگه‌ش له‌سه‌ر نه‌مه نایه‌ته‌کانی سووره‌تی (والذاریات) ان که ده‌فرموی: ﴿فَاخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ الذاریات/٨٢-٨٣.

واته: که‌س له‌قه‌ومه‌که‌ی نیمانی پی نه‌هینا جگه له منداڵو ته‌هلی مالی خۆی.

جا که لووطو منداڵه‌که‌ی له‌شاره‌که ده‌رچوونو له‌و ناوچه‌یه دورو که‌وتنه‌وه ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ بارانیکی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌مان به‌سه‌ردا باراندن، بارانیکی ناسایی نا، به‌لکوو به‌رده‌بارانمان کردن، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی ترده ده‌فرموی: ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ، مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ، وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ﴾ مود/٨٢-٨٣. یان ده‌فرموی: ﴿فَجَعَلْنَا عَلَيْهَا سَاقِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ﴾ الحجر/٧٤. نه‌و به‌ردانه‌ی به‌سه‌ر قه‌ومی لووطدا باراندران بریتی بوون له‌به‌رده. سوآلت، هه‌موو به‌ردی‌کیش نیشانه‌کراو بوو، سپی مه‌یلو سوور بوون.

ده‌شگونجی نه‌و به‌رده‌بارانه‌ زیان‌و ره‌شه‌با هه‌لی گرتبنو به‌سه‌ری‌دا دابن، یان پارچه‌ نه‌یازیک بووین!

که له‌ناکامی تیک رووخانی ته‌ستیره‌که‌و وردووخاش بوونی پارچه‌کانی به‌هۆی هیزی کیشینه‌وه زه‌وی بۆ لای خۆی کیشیان ده‌کا! ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ﴾ ته‌ی موحه‌مه‌د! هه‌روا هه‌موو که‌سیک که به‌م چیرۆکانه په‌ند نامیزده‌بی سه‌یر بکه سه‌ره‌نجامی له‌خودا نه‌ترساوان چۆنه؟! تی‌فک‌ره ته‌وانه‌ی سووربوون له‌سه‌ر له‌خودا یاخی‌بوونو به‌درۆخته‌وه‌ی پی‌غه‌مبه‌ران چییان به‌سه‌ر هاتو چۆن له‌ناوچوون!!

به‌لێ به‌و جۆره لاپه‌ره‌یه‌کی تر له‌میژووی گه‌لو هۆزی‌ی تری له‌خودا یاخی‌پێچرایه‌وه‌و سه‌ره‌زه‌وی له‌وگه‌له سه‌ته‌مکاره پاکت کرایه‌وه‌و سه‌ته‌مکاران

لەناوێرانو چوونە سەرانیگۆتێلکی میژووی چارەپەشانیوه!

بێگومان یاساگیردنی تیربازی لە بەر چەند ھۆیەکی لەوانە:

١- زیان گەشتن بە نیش لە گەل کراوەکە، چونکە زانستی پزیشکی درەخستووە کە ئەوکەسە لەپاشموەرا دەچنە لای تووشی نەخۆشی کوشندە ی نایدز دەبێ! چونکە پەروردار ھێزێکی تایبەتی لە رەحەمی نافرەتدا دروست کردووە بۆ ھەلمژینی تۆماوی پیاو! ئەو ھێزی ھەلمژینە لە (کۆم) دا نیە، کە تۆماوەکە ی تۆ دەکری خۆن ژەھراوی دەکاو دەبێتە ھۆی پەیدا بوونی نەخۆشی!

٢- رەوشتی (فاعیل) ە کە تێک دەداو زیدەرەوی دەکا لە نەنجامدانی ئەو کارە قێزلیکراوە و خۆی پێ زەبەت ناکری.

٣- ریسوا بوونی فاعیل و مفعول و رسکانی دوژمنایەتی ئێوانیان.

٤- رەوشتی نافرەت تێک دەدا، چونکە پیاوان ناچنە لایان و ئارەزووی جینسییان دا بین ناکری!

٥- کە مەبۆنەوی گەراو رەچەڵەکان، چونکە چوونە لای نافرەت پاشگوێ دەخوێ و کەم دەبێتەوه.^{١٠}

دەربارە ی سزادانی تیربازی زانیانی شەرع چەند رایەکیان ھەیە:

١- ئیمانم ئەبۆ حەنیفە دەفەرموی تیرباز تەعزیری لەسەرە، چونکە لە تیربازی دا رەچەڵەکان تێکەلاو نابو و زۆلی لێ ناکەوتەوه.

٢- جەماوەری فووەھا -مالیکی یەکانو شافعی یەکانو حەنبەلیەکان- پێیان وایە دەبێ حەدیان لێ دەریکری چونکە پەروردار لە قورئاندا سزاکی گران کردووە دەبێ وەکوو زینا حەدیان لێ دەریکری چونکە ئەویش وەکوو زینا وایە.

سزادانی تیرباز بە لای مالیکی و رای پەسەندی حەنبەلی یەکان بەردەباران کردنیانە کوپ بێن، واتە: ژنیان نەھێنابی یان پیاو بێن، واتە: ژنیان ھێنابی.

^{١٠} تەفسیری مەنار ج ٢/ ٥٢١ + تەفسیری مونیر ج ٨/ ٢٨٥.

چونکه نه‌بوو داوودو نه‌ساتی و تیرمیذی و هی تریش فەرموودە یەکی
 پیغه‌مبەریان ریوایەت کردووە فەرموویەتی: (مَنْ وَجَدْتُمُوهُ يَعْمَلْ عَمَلٌ قَوْمٍ
 لَوْطٍ فَأَقْتُلُوا أَفْعَالِ وَأَلْفَعُولَ بِهِ) لە ریوایەتیکی تردا (فَارْجُمُوا الْأَعْلَى
 وَالْأَسْفَلَ) حەدی نیریازی بەلای شافیعی یەوہ وەکوو حەدی زینا وایە نەگەر
 ژنی هینابوو بەردەباران دەکری، نەگەر نە ی هینابوو جەلدە ی لی دەدری و
 لەولاتیش دوور دەخریتەوہ.

چیرۆکی حەزەرەتی شوەعیب دروودی خوای لی بی

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَنْقُومِ اللَّهُ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ ۖ
 قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا
 النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ
 لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾ وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ
 وَتَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ مَن آمَنَ بِهِ وَتَبَغُّوهَا عِوَجًا وَآذُكُرُوا
 إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثُرْتُكُمْ وَأَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَذَابَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾
 وَإِن كَانَ طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَطَائِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا
 فَاصْبِرُوا حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾

نەمە داستانی پێنجەمە لە چیرۆکی بەسەرھاتی پێغه‌مبەران پاش
 باسکردنی چیرۆکی نوح و ھود و ھۆزی شەموود و قەومی لوط دیتە سەر
 باسکردنی چیرۆکی حەزەرەتی شوەعیب لەگەڵ قەومەکی کە دانیشتووی
 مەدین بوون.

حەزەرەتی شوەعیب کۆری (میلل) کۆری (یشجرا) یەکیکە لە

پیغه‌مبه‌رانی عه‌ره‌ب، به‌چه‌ند سالتیک له‌پیش هه‌زهره‌تی موسادا ﴿وَلَا يَخَافُ الْعَذَابَ﴾ نیردراوه، چونکه په‌روه‌ردگار دوا به‌دوای باسکردنی چیرۆکی نه‌و پینج پیغه‌مبه‌رانه ده‌فرموی: ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمُ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ﴾ الأعراف/۱۰۳.

مه‌دیه‌ن یان مه‌دیان: وه‌چه‌و نه‌وه‌ی مه‌دیه‌نی کورێ هه‌زهره‌تی نیبراهیمن، ئهم هۆزو گرۆهه له‌شاری مه‌دیه‌نی نزیسک مه‌عان له‌ رۆژه‌لاتی ئه‌مه‌ده‌ن دا نیشه‌جی بوون، عیباده‌تی غه‌یری خودایان ده‌کرد، ته‌رازووبازیان ده‌کرد، ربه‌و قسناغیان چووک ده‌کرده‌وه، کیلۆو حوققه‌یان سووک ده‌کردن، هه‌زهره‌تی شوعه‌یب جله‌وگیری لی‌کردنو له‌ تۆله‌ستاندنێ خودا ترساندنێ.

وه‌کوو ربه‌وایه‌ت کراوه هه‌زهره‌تی شوعه‌یب زمان پاراوو به‌لگه‌ به‌ده‌ستو قسه‌ زان بووه، ته‌نانه‌ت پسی ده‌گوتری خوتبه‌خوینی پیغه‌مبه‌ران (خطیب الأنبياء) قه‌ومه‌که‌ی هه‌زهره‌تی شوعه‌یب له‌سه‌ر رێگا داده‌نیشن، بانگه‌شه‌یان دژی په‌یامی هه‌زهره‌تی شوعه‌یب ده‌کرد.

ئینه‌و عه‌بباس ده‌فرموی: له‌سه‌ر رێگادا داده‌نیشن هه‌رکه‌سیک به‌تایه‌ بۆ لایان پیش هه‌موو شتیکی پێیان ده‌گوت: شوعه‌یب درۆزنو وریابن په‌یوه‌ندیتان پێوه نه‌کا له‌ئاینی خۆتان هه‌لتان نه‌گیرته‌وه، ده‌یانگوت: ﴿لَنْ أَتَّبِعَكُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذَا لَخَّاسِرُونَ﴾ الأعراف/۹.

زۆریان هه‌ول دا بانگه‌وازی په‌که‌ی هه‌زهره‌تی شوعه‌یب کپ بکه‌نه‌وه، ده‌یانویست زیانی پێ بگه‌یه‌نن، له‌پیش چاری خه‌لک بێ‌دزی بکه‌ن، به‌لکوو به‌ناشکرا هه‌ره‌شه‌یان لی‌کردو چاویان لی‌سوور کرده‌وه، وه‌کوو قورئان ده‌فرموی: ﴿قَالُوا: يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا، وَلَوْلَا رَهْمُكَ لَرَجَمْنَاكَ، وَمَا أَنتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ﴾ هود/۹۱. به‌لکوو به‌وه‌نده‌شه‌وه نه‌وه‌ستان، ره‌خنه‌ی نوێژکردنیان لی‌گرت، نه‌و نوێژه‌ی که‌ داویان لی‌ده‌کا جگه‌ له‌ خودا که‌سی تر نه‌په‌رستن، له‌پێوانه‌ کێشان دا عه‌داله‌تکار بن؛ وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصْلَاتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا، أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا

مَا نَشَاءُ، إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

که حه‌زهره‌تی شوعه‌یب به نامۆژگاری و قسه‌له‌گه‌ل کردن هه‌موو رینگه‌یه‌کی لی بپینه‌وه و سوورتر بوو له‌سه‌ر بانگه‌وازی کردنیان بۆ ئیمان هه‌تیا به خوداو جوانکردنی مامه‌له‌و هه‌لسو کهوتیان، پیاوماقوولو خاوه‌ن ده‌سه‌لاتو قسه‌ رویشتوو هه‌کانی گه‌له‌که‌ی ته‌واو قه‌لس بوون چیدی خۆیان پی رانه‌گیراو کهوتنه‌ هه‌ره‌شه‌ لی کردنی به‌وه که خۆی ته‌وانه‌ی ئیمانیان پی هه‌تیاوه له‌شار ده‌ریان بکه‌نو دووریان بخه‌نه‌وه، حه‌زهره‌تی شوعه‌یب سه‌ره‌نشی کردن له‌سه‌ر نه‌م هه‌لوسته‌یان پی‌ی گوته‌ن: ﴿أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ؟﴾ الاعراف/ ٨٨.

جا که قه‌ومه‌که‌ی هه‌ر سووربوون له‌سه‌ر کوفری خۆیانو په‌ره‌یان به‌به‌ره‌یه‌که‌ی حه‌زهره‌تی شوعه‌یب داو به‌گوفتارو کردار ته‌زیه‌تیا دا خودای مه‌زن به‌ بوومه‌له‌ره‌زه له‌ناوی بردنو هه‌موویان دوبراو بوون ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ، فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ العنکبوت/ ٣٧.

پاشان که په‌روه‌ردگار حه‌زهره‌تی شوعه‌یبو ته‌وانه‌ی ئیمانیان پی هه‌تابوو له‌و عه‌زابه‌ رزگاری کردن؛ نه‌مجار ناردی بۆ سه‌ر تاقو گروهيک که به (أصحاب الأيكة) مه‌شه‌وورن، نه‌مانیش وه‌کوو نه‌هلی مه‌دیه‌ن خودا نه‌ناسو کافر بوون، حه‌زهره‌تی شوعه‌یب جله‌وگیری لی کردنو داوای لی کردن ئیمانی پی به‌تین، چهنه نامۆژگاری کردن بی سوود بوو؛ نه‌ک هه‌ر بپروایان پی نه‌کرد، به‌لکوو تۆمه‌تی درۆزنی و سیه‌ریازیشیان دایه‌ پالی بپروایان به‌په‌یامه‌که‌ی نه‌کردو وتیان: تۆیش ناده‌میزادیکی وه‌کوو ئیمه‌، که‌ی پیاوی وه‌ک تۆی ناده‌میزاد ده‌بیته‌ پیغه‌مبه‌ر!!

وه‌کوو قورئان له‌م باره‌وه ده‌فرموو: ﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمَسْكُرِينَ، وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا، وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ الشعراء/ ١٨٥-١٨٦.

نه‌مجار داوایان له‌ حه‌زهره‌تی شوعه‌یب کرد: وتیان: نه‌گه‌ر راست ده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری؟ ده‌ پارچه‌یه‌که‌مان له‌ تاسمان به‌سه‌ردا به‌ده‌! وێپای نه‌م

تەحەدا یەشیان زیاتر سووریوون لەسەر پشت هەڵکردن لەحەقو راستی، ئیتر
پەرەردگار بە سزایەکی گرتنی که له قورئان دا به (عذاب يوم الظلة) ناوی
براوه! ئەو بوو حەوت رۆژ پەرەردگار بە تیشکی خۆرەلاتی لی گەرم
داهێنان، هەموو کانیارو چۆم سەرچاوەی ناویان وشک بوون! ئەمجار
هەورێکی ناردنە سەر هەموویان لەژێر سێبەری هەورە که کۆبوونەوه، خۆشی
خۆشییان بوو که ئەو هەورە گەرمایی تیشکی خۆری لی گەرم کردوونەوه، هەر
ئەو نەهەیان زانی ئەو هەورە ناگری بەسەردا بارانن هەموویانی سووتاندن،
و هەکوو قورئان باسی دەکا: سزادانەکیان سزادانیکی سامناکو گەرم وێنە
بوو، دەفەرموێ: ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ، إِنَّهُ كَانَ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ الشعراء/١٨٩.

ئەمجار با بزانی لێرەدا قورئانی پیرۆز چۆن داستانێ ئەم پێغەمبەرە
ڕێزدارە تۆمار کردووه؟!

دەفەرموێ: ﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا﴾ ناردمان بۆ سەر دانیشتوانی
شاری مەدینە شوعەیب که برایان بوو لە رشتەیی خزمایەتی دا، فەرمانی
پێکردن بە ئەنجامدانی پێنج ئەمر که لە راستی دا دەچنەوه سەر دوو بنەمای
سەرەکی: یەکیەکیان خودا بە گەورە زانییە که خودا پەرستی و داننان بە
یەکتاپەرستی و بڕوا بە پێغەمبەراییەتی دەگرتەوه. دووهم دڵنەرمیی و
بەزەیی هاتنەوه بە دروستکراوانی خودا دا ئەمەش وازەیان لە قیلبازی و
ناشووبگێری دەگرتەوه. ئەو ئەمرکانەش ئەمانەن که قورئان دەستیشانیان
دەکا:

١- ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ وتی: ئەمە گەلو
هۆزە گەم! خودا پەرستی بکەن و جگە لە زاتی پاکی ئەو، کەسی تر بەخودا
مەزانن.. ئەمە بنەمایەکی سەرەکییە لە بانگەوازی هەموو پێغەمبەرێکدا،
شەریعەتی هەموو پێغەمبەرێکرا ئەم حەقیقەتەیان چەسپاندووه و
بانگەوازییان بۆ کردووه.

٢- ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ من پێغەمبەرە بۆ سەر ئێوە رهوانە

کراوم، پهروهردگار موعجیزه و به لگه ی به هیزی بۆ ناردوون له سهر راستی پیغه مبهرایه تی من!

ده قه قورنانی یه که جوړی موعجیزه و به لگه که دیاری ناکا - وه کوو هی هه زره تی صالحی دیاری کرد، له شوینه کانی تری قورنات که باسی چیرۆکی هه زره تی شوعه یب ده گیرپه ته وه، دووباره جوړی موعجیزه ی دراو به شوعه یب دیاری ناکا.

قورنات ههر نه وه نده ده ستنیشان ده کا که هه زره تی شوعه یب موعجیزه ی بۆ قه ومه که ی هی ناوه، راستی پیغه مبهرایه تی خو ی چه سپاندوه و پسی سەلماندوون که فروستاده ی خودایه بۆ سهر نه وان، که وایی فرمانی چیان پی ده کا له ریکو پیکی نامیری پیوانه و کیشانه یان وه کوو ربه و قسناغ و حوققه و کیلۆ و گه زو مه تر، گو ی بیسی بن، واز له ناشو و گیران و فیتنه یی به ینن، واز له چه ته یی و ریکری به ینن.

بوخاری و موسلیم فەرمووده یه ک له نه بوهوره یه وه ریوایه ت ده که ن، ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فەرموویه تی: (مَا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيٌّ إِلَّا أُعْطِيَ مِنَ الْآيَاتِ مَا مِثْلُهَا آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ، وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيَتْ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللَّهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرُهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

زومه خشمی ده فەرمو ی: بریک له موعجیزه کانی شوعه یب نه و گۆچانه بوو که دای به موسا، نه و گۆچانه شه ری له گه ل مار ده کرد، ههروه ها به موسای راگه یاند که نه م مهرو بزنانه پیچوویان ده بن ره شو سپیان تیدا ده بن، که پیچوه کانیان بوون ره شو سپی بوون! نه م جوړه حاله تانه موعجیزه بوون بۆ شوعه یب^{١١}.

نیسامی رازی ده فەرمو ی: نه مه به گویره ی رای موعته زیله کان که پییان وایه موعجیزه پیش پیغه مبهرایه تی پهیدا ناب ی، به لام لای نه هلی سوتنه و جه ماعت ده گونجی پیش پیغه مبهرایه تی نه و که سه ی ده کرپه پیغه مبه ر موعجیزه ی له سهر ده ست روو بدا به مه ده گوتری: (ارهاص) ی

^{١١} تفسیر الکشاف ج ١/ ٥٥٩.

پێغه‌مبه‌رایه‌تی له‌سه‌ر ئهم شێوه‌ ئهو مو‌ع‌ج‌یزانه‌ که‌ زومه‌خشه‌ری به‌ مو‌ع‌ج‌یزه‌ی حه‌زه‌تی شو‌عه‌یی داناون ده‌بن به‌ (اره‌صا‌ت) یۆ حه‌زه‌تی مو‌وسا عليه‌السلام.

۳- سێهه‌م ئه‌رك‌ که‌ فه‌رمانی پێ‌کردن نه‌هێشتنی که‌مو کو‌ورپی بوو له‌ ئامیری پێوانه‌و کێشانه‌یان دا وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿فَاَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ﴾ ئامیری پێوانه‌و کێشانه‌تان رێکتو پێک بکه‌ن، ته‌رازوو با‌زیو حو‌قه‌با‌زی مه‌که‌ن، له‌ مامه‌له‌و با‌زرگانی‌دا فرتو قیل و ته‌له‌که‌با‌زی مه‌که‌ن.

ئه‌ه‌لی مه‌دینه‌م زۆر حه‌زیان له‌ فرتو قیل بوو له‌ مامه‌له‌و با‌زرگانی‌دا ربه‌و قسناغ‌و مو‌دی‌ان بچووک ده‌کرد، گه‌زو مه‌تری‌ان کو‌رت ده‌کرده‌وه‌، حو‌قه‌و کیلو‌و با‌تمانیان سووک ده‌کردن. ئه‌گه‌ر شتی‌ان بفروشتایه‌ به‌ ئامیره‌ بچووک‌و کو‌رتو سووکه‌کان پێیان ده‌فروشتن؛ ئه‌گه‌ر شتی‌ان بکریایه‌ به‌ ئامیری گه‌وره‌و درێژو قورس بۆ خۆیان ده‌پێوا، بۆیه‌ حه‌زه‌تی شو‌عه‌یب زۆری هه‌ول دا ئهم دیاره‌ ناشرینه‌یان له‌ناودا هه‌لبگرێ.

۴- مه‌نع‌ کردنی‌ان له‌ خیانه‌ت‌کردن له‌ خه‌لک‌و مال‌ خو‌اردنی‌ خه‌لک‌ به‌ ناحق‌. ئه‌وه‌تا په‌روه‌ردگار له‌سه‌ر زوبانی حه‌زه‌تی شو‌عه‌یب ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ له‌ مال‌ گو‌رپه‌نده‌و مامه‌له‌و با‌زرگانی‌دا له‌ کالای خه‌لک‌ دامه‌شکێنێو به‌ناحق‌ عه‌یبو عاری لی‌ په‌یدا مه‌که‌ن، عه‌یبو له‌که‌ی لی‌ په‌یدا مه‌که‌ن هه‌روا مالی خه‌لک‌ به‌ هه‌واته‌ مه‌خۆن، واز له‌ مال‌ زه‌وت‌کردن و دزی‌و به‌رتیل‌وه‌رگرتن به‌یئن، واز له‌ رێگری‌و چه‌ته‌یی‌و فرتو قیل‌ به‌یئن، مافی خه‌لک‌ -ماده‌ی مه‌عنه‌وی- پێشێل مه‌که‌ن.

۵- مه‌نع‌ کردنی‌ان له‌ ئاشووب‌گیریی فیتنه‌جو‌ویی وه‌کوو پێی فه‌رموون: ﴿وَلَا تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا﴾ له‌زه‌وی‌دا فه‌ساد بلاومه‌که‌نه‌وه‌، پاش نه‌وه‌ی پیاو‌چا‌کتو پێغه‌مبه‌رانو شو‌ت‌نکه‌وتوو‌انی‌ان هه‌ولیان داوه‌و خه‌لکی‌ان هێناوه‌ته‌ سه‌ر رێگای خو‌داپه‌سه‌ندو ئه‌خلاق‌و ره‌وشتی ئاده‌میزادانی‌ان رێکتو پێک کردوه‌، یاسای کو‌مه‌لی‌ان به‌گو‌یره‌ی په‌یامی خو‌دا رێک خستوه‌، له‌باره‌ی کشتو‌کال‌و پێشه‌سازی‌و با‌زرگانی‌دا پێشکه‌وتنی‌ان به‌ده‌ست هێناوه‌، ئێوه‌ رێسه‌که‌یان مه‌که‌نه‌وه‌ به‌ خو‌ری‌و ولات‌و یاساو نێظام تێک مه‌ده‌نو

ناشووب بهرپا مه کهن!

﴿ذلکم﴾ نه نجامدانی نهم پینج ئهرکانه - خوداپهرستی و یه کتاپهرستی، پرواکردن به پیغه مبهرایه تی من، ریکو پیک کردنی ئامیری پیوانهو کیشان، وازهینان له به سووک زانینی کالای خه لک، وازهینان له ناشووبو فیتنه گیرپی له سهر زهوی به هه موو جوړه کانیه وه ﴿خیر لکم﴾ بۆ ئیه باشترو به سوودتره. ﴿إن کنتم مؤمنین﴾ ته گهر ئیه ئیمانتان به تاکو ته نیایی خوداو به راستی پیغه مبهرانی و به شهرعو یاسای تۆکمهو بی خه وشو به زیندوو یوونه وهی رۆژی قیامهتو پاداشو تۆلهی عادلانه ههیه!

واته: نه نجامدانی نهو کارانه له بارهی مرقایه تیه وه، له بارهی سومعهو به ده ستهینانی سوودی مادی یه وه بۆ ئیه باشتره له و فرتو قیلو ته له که بازی یه تان. چونکه خه لک که بزانی ئیه مامه له دروستو نه مینو عه داله تکارن له هه لسهو که و تتان دا زیاتر تیکه لاوتان ده بنو زیاتر مامه له تان له گه له ده کهن، له قیامهتیش دا پاداشی باشو ره زامه ندیی خودا به ده ست ده هینن.

ده توانین بلیین ﴿ذلکم﴾ ئاماژه بۆ پابه ندیون به فرمانو جله و گیرپی یه کانی پهروه ردگار، چونکه ناشکرایه پهروه ردگار، جگه له چاکه، فرمان ناکا به هیچی تر، جله و گیریش ههر له خراپه ده کا.

نه مهش به لگه یه کی ناشکرایه، که زانست به ته نیا کیفایهت ناکا بۆ ئیصلاحی کۆمه ل، به لکوو پیوسته بۆ ئیصلاحی گه لو هۆز، پهروه ردهی نایینی هه بی، پهروه ردیه ک بتوانی چینه توێژه کانی کۆمه ل فیتری نه خلاقى جوانو په سه ند - وه کوو راستگۆیی و نه مانه تر عه داله تکاری بکا، له ره وشتی ناشیرینه لادان له رینگای خراپه بیانگیر پته وه،، چونکه کاریگهری نایین له سهر دلو ده روون له هه موو شتیکی تر به هیزتره!

نه مجار حه زره تی شو عه یب جله و گیرپی له گه له که ی کرد که واز له رینگیری و چه ته یی بهینن، جا چ رینگیری هیسی بی، یان رینگیری مه عنه وی. بۆی فرمانوون: ﴿ولا تقعدوا بکل صراط توعدون﴾ له سهر رینگا

نایینی پیروزی نیسلام له هه‌موو کاتو شوێنیکدا بۆ هه‌موو که‌س ناشکراو
عه‌یانه! به‌ چاوی خۆمان روژانه نمونه‌یان ده‌بینینو هه‌ستیان پێ ده‌که‌ین!

به‌لام شه‌یاتینی جندۆکه -جندۆکه هه‌موویان- غه‌یبیکه‌ی خودایین! ئیمه
هیچیان لێ نازانین جگه‌ له‌و زانیاری‌یانه‌ی که‌ قورئانی پیروزو فەرمووده‌کانی
پێغه‌مبەر ﷺ پێمان را ده‌گه‌یه‌نن له‌ روی ئه‌وه‌وه که‌ ئایا له‌م که‌ونه‌دا جگه
له‌ ئاده‌میزادو ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ی که‌ ناسراون له‌ زه‌ویدا هیچ مه‌خلوقیکه‌ی تر
هه‌ن یان نا؟ له‌ باره‌ی مه‌به‌ده‌ئوه‌ ئیمه‌ بروامان به‌ فەرمووده‌ی خودا
ده‌رباره‌یان هه‌یه، بروامان به‌ هه‌والی قورئان هه‌یه، ده‌رباره‌یان له‌و
چوارچێوه‌ی ئه‌و زانیاری‌یه‌ی قورئانو هه‌دیث ده‌رناچین!

به‌لام نازانین ئه‌وانه‌ی زانستیان کردوه به‌ مه‌تالو دیوجامه، بۆ ئه‌وه‌ی
ئینکاری ئه‌و شتانه بکه‌ن که‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا چه‌سپاندوونی پشت به
چی ده‌به‌ستن؟ به‌لگه‌یان چی‌یه؟! خۆ وا گومان نابری که‌ زانیاری ئاده‌میزاد
په‌ی به‌ هه‌موو زینده‌وه‌رانی سه‌ر گۆی زه‌وی بردبێو زانستی ده‌رباره‌یان
وه‌ده‌ست هێنابێ! ناشکراشه‌ زانیاری‌یان نه‌گه‌یشتۆته ئه‌و نه‌ندازه‌ی بزانی چی
له‌ سه‌ر نه‌ستێره‌کانی تر هه‌یه، ئه‌و زانیاری‌یه‌ی تا ئیستا ده‌رباره‌ی سه‌ر
مانگۆ نه‌ستێره‌ی مه‌ریخ ده‌ست که‌وتوه چ زانیاری‌یه‌کی ئه‌وتۆ نیه که‌ ئه‌و
لافو گه‌زافه‌ی پێوه لێ بدری!

هه‌موو ئه‌و زانیاری‌یانه‌ی تا ئیستا به‌ ده‌ست هاتوه هه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی
ئه‌وه‌دایه ئایا جوۆی ژیانی سه‌ر گۆی زه‌وی له‌ سه‌ر هه‌ندێ له‌و نه‌ستێرانه
ده‌سته‌بهرده‌بێ یان نا؟!خۆ ته‌گه‌ر ئه‌و بیرو بۆچوونانه ئه‌و تیۆره زانستی‌یانه به
لایه‌کیشدا بکه‌ون بوونی ژیان له‌ سه‌ر هه‌ندیک نه‌ستێره به‌سه‌لمیئنو له‌ سه‌ر
هه‌ندیکیشیان نه‌یسه‌لمیئن، نابێ ئیمه‌ برپاری نه‌بوونی جیهانی گیانله‌به‌رانی
تر له‌ شوێنی تری بوونه‌وه‌ردا به‌هین، نه‌فامی‌یه به‌ ناوی زانسته‌وه‌ بلێین له
بوونه‌وه‌ردا -جگه‌ له‌ سه‌ر زه‌وی- جیهانی زینده‌وه‌رانی تر نی‌یه، له‌ روی
چۆنیه‌تی سروشتی ئه‌م جوۆه گیانله‌به‌ره دروست کراوه‌ی که‌ پێی ده‌لێن
جندۆکه‌و برێکیان ده‌بنه شه‌یاتینی و ناوێته‌ی شه‌رو گومرایی ده‌بنو ئاده‌میزاد
له‌ خشته ده‌بن، ئیمه‌ جگه‌ له‌و زانیاری‌یه‌ی له‌ خوداو پێغه‌مبهره‌وه پێمان

زۆرو زه بهنده! ده شگونجی بلیین: مانای بهم جوهریه: ئیوه هه ژارو نه داراو
بی هیزو توانا بوون؛ خودا به هیزی کردنو مالو سامانی زۆری پیدان. له خودا
بترسن، سه ریچی مه کن! ﴿وانظروا کیف کان عاقبة المفسدين﴾ سهیری
ناکامو سه ره نجامی ناشو یگیزی موفسیده کانی رابوردو و بکه نو په ندو
عیبه تیان لی وه ریگرن، بیر له ناکامو سه ره نجامی قهومی نووحو عادو
شه موودو قهومی لووط بکه نه وه، پروانن خودا چۆن به فه تاره ی بردن، چۆن
به هۆی فه سادو ناشو یگیزی له سه ر زه وی جو رته تکردن بۆ له خودا یاخی بوونو
به درۆ خستنه وه ی پیغه مبه ره کانی دوا پرایی کردنو بنبری کردن.

﴿وان کان طائفة منکم آمنوا بالذی أرسلت به﴾ هه رچه نه ده
کۆمه لیک له ئیوه پرواتان کردوه به و په یامه ی که من پیی نیردراوم،
موسولمان بوون ﴿وطائفة لم یؤمنوا﴾ کۆمه لیکیشان ئیماتتان نه هیناوه،
﴿فاصبروا﴾ چاوه پروان بن، بزائن خودا چۆن ئیوانی شه دوو تاقمه ده کاو
ناکامو سه ره نجام چۆن ده بی، چاوه پروان بن ﴿حتى یحکم الله بیننا﴾ هه تا
خودا حوکی ئیوان ئیمه ی خودا په رستو ئیوه ی خوانه ناس ده کا، بزائن
په ره ردگار چۆن حق به سه ر به تال دا سه رده خا، چۆن موسولمانو خودا په رست
به سه ر کوفرو بی دینی دا زال ده کا.

شه مه هه ره شه به بۆ کافرانو ترساندنیه له وه ی که خودا تۆ له یان لی
ده ستینی و نا هیلی ئاوا به سه ریانه وه بجی؛ وه کوو له شو ئینیکی تردا
ده فمرموی ﴿فتربصوا إنا معکم متربصون﴾ التوبة/٥٢.

یان دل دانه وه نامۆزگاری به بۆ موسولمانانو هه لئانیانه بۆ خۆراگری و
به رچه سه بی له به را مبه ر تازاردانی مو شریکو خودانه ناسان، تا خودا تۆ له یان
لی ده ستینی و سزای به ئیشیان پی ده تۆشی!!

ده شگونجی: هه ردوو مانا که مه به ست بن: واته: هه ره شه بی له کافرانو
دل دانه وه ی موسولمانان بی. ﴿وهو خیر الحاکمین﴾ خودا با شترین دادو هه ره و،

لەسەر زوێانی پێغەمبەر بانگەوازی بۆ کردوون رێگای چاکو خراپی بۆ روون کردووە و ئەمجار لێیان گەراوه بە ویستی خۆیان چی دەکەن با بیکەن.

کە دەفەرموی: ﴿مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ واتە: نێمانی نێختیاری و نازاد، نەك نێمان هێنانی بە زۆره ملی. کە دەفەرموی: ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ هەر مەبەستی نێمانی نێختیاری، نەك نێمانی زۆره ملی، (چونکە موستەثنا دەبێ لە پێری موستەثنا مینهو بێ).

﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ يَجْهَلُونَ﴾ بەلام زۆریە ئێو موشریکانە نەقام و نەزانن، پێیان وایە: هەرکاتێ ویستیان نێمان دەهێنێو هەر کاتێ ئارەزوویان لێ بوو کافر دەبن!! نەخیر وانی بە گومانەکیان هەڵەیه کەسیك نێمە هیدایەتی نەدەین نێمان ناهێنێ، کەسیك نێمە ریسوای نەکەین و رێگای لێ هون نەکەین کافر نابێ. ١.

زومەخشری پێی وایە راناوی (هەم) دەگەرێتەو بۆ موسوڵمانان ئێو کاتە مانای ئەم رستەیه بەم جۆره دەبێ واتە: بەلکو زۆریە ئێو موسوڵمانانە نازانن کە ئێو کافرانە موسوڵمان نابن، مەگەر خودا ناچارێان بکا بۆ نێمان هێنان، پێیان وایە: کە بە هاتنەدی ئێو پێشنیارانە کافرەکان پێشنیارێان کردوون موسوڵمان دەبن، موسوڵمانەکان نازانن کە ئێو کافرانە تەنانت دواي هاتنی نیشانەکانیش هەر نێمان ناهێنن، ئێو موسوڵمانانە ناگاداری سوننت و دابو نەرتی خودا نین دەرەحق بە بەندەکانی بۆیە برێ لە موسوڵمانەکان ناواتەخوازی ئێو بوون کە پێشنیاری کافرەکان جێ بە جێ بکەن چونکە پێیان وابوو جێ بە جێ کردنی پێشنیارەکانیان دەبێتە هۆی نێمان هێنانیان، ئەمە لە کاتی کەدا ئێو موەجیزانە نێمان هێنان بەسەر کافرەکاندا فەرز ناکەن سروشتی ئادەمیزادەکان ناگۆڕن بەلکو هەر کەسە بە نێختیاری خۆی رێبازی خۆی هەڵدەبژێری! خۆ ئەگەر خودا بیویستایە نێمانو بیرواوەری راستی لە دلو دەرورێدا دەرێسکان بە تۆزی نێمانی پێ دەهێنان. ئێو کاتە چ پێوستی بە پێغەمبەر نەدەبوو! خۆ ئەگەر خودا بیویستایە موەجیزەکانی وای دەکردن کە سروشتی کافرەکان بگۆڕێو بە زۆر موسوڵمانیان بکەن، ئێو کاتە نێمانەکیان زۆره ملی و تۆزی دەبوو، کەسبو نێختیار نەدەبوو! بەلام

پێرستی سه‌ره‌باسه‌كان

لاپه‌ره	بابه‌ت
٢٨٧	دیاردە‌ی سه‌ره‌ره‌قی موشریکه‌كانو ناومی‌دی له‌نیمان هی‌نانیان
٢٩٧	قورن‌ان به‌لگه‌ی راستی پی‌غه‌مه‌رایه‌تی جه‌زه‌تی موحه‌مه‌ده <small>ﷺ</small>
٣٠١	گو‌م‌رای موشریکه‌كانو نه‌ی‌کردن له‌ خواردنی كوشتی‌یان
٣١١	نمونه‌ی موسو‌ل‌مانی هی‌دایه‌ت‌دراو و كا‌فری گو‌م‌را
٣١٦	سه‌ره‌ره‌قی موشریکه‌كانو داوا‌کردنیان بۆ پی‌غه‌مه‌رایه‌تی
٣٢٠	دابو نه‌ریتی خودا ده‌رباره‌ی ئه‌وانه‌ی ئاماده‌باشی‌یان تی‌دایه‌ بۆ بر‌وا‌ه‌نیان و ئه‌وانه‌ی ئاماده‌نین موسو‌ل‌مان ب‌زو پاداستی هه‌ردو‌ولایان
٣٢٦	ده‌سه‌لاتی سته‌م‌كاران به‌ هه‌نلی‌کی تریانداو سه‌رزه‌نش‌ت كردنی كا‌فران له‌ نی‌مان نه‌ه‌ینیان
٣٣٠	هه‌ره‌شه‌ له‌ كا‌فران به‌ ریشه‌كێ‌ش كردنیان و ترسان‌نیان به‌ سزای دۆ‌زه‌خ
٣٣٥	دابو نه‌ریتی سه‌رده‌می نه‌فامی ده‌رباره‌ی كشتوكا‌ل و به‌روبو‌مو نا‌ژه‌ل و منا‌ل كوشتن
٣٤٦	به‌لگه‌ی نا‌سكرا له‌سه‌ر توانا و ده‌سه‌لاتی خودا
٣٥٧	خواردنه‌م‌نی جه‌رام له‌سه‌ر موسو‌ل‌مانان و جه‌رام له‌سه‌ر جو‌له‌كه‌
٣٦٦	ئێ‌دی‌های موشریكه‌كان ده‌رباره‌ی هاوه‌ل‌دانان بۆ خودا و ش‌ت جه‌رام بوون لی‌یان
٣٧١	ده‌راسپاره‌ده (الوصایا العشر)
٣٨٢	بۆ‌چی ته‌ورات و قورن‌ان نێ‌ردراون
٣٨٨	هه‌ره‌شه‌ی تون‌و كو‌تایی بۆ كا‌فره‌كانی مه‌كه‌
٣٩٢	سه‌ره‌نجامی كێ‌شه‌و دووبه‌ره‌کی له‌ ئایین‌دا
٣٩٤	پاداشی چاك‌و خراپه‌
٣٩٦	شوێ‌ن كه‌وتنی ئایینی ئی‌براهیم له‌ یه‌كه‌تاپه‌رستی و عیباده‌ت‌دا
٤٠٢	جێ‌نشینی ئاده‌میزاد له‌سه‌ر زه‌وی
٤٠٩	شوێ‌نكه‌وتنی قورن‌ان و پابه‌ندبوون به‌ فه‌رمان و جله‌و‌گیریه‌كانی
٤١٤	سه‌ره‌نجامی به‌درۆ‌خسته‌وه‌ی پی‌غه‌مه‌به‌ران له‌دو‌نیادا

٤١٦	سەرەنجامی کوفرو بێ دینی و لێکۆڵینه‌وه له‌سەر کردووه له‌ رۆژی قیامه‌تدا
٤٢٢	به‌خێش و نێعمه‌ته‌ زۆره‌کانی په‌روه‌ردگار بۆ به‌نده‌کانی
٤٢٥	رێزان له‌ ئاده‌میزاد به‌هۆی سوژده‌بردنی فریشته‌ بۆ ئاده‌م و گوهرپوونی شه‌یتانو ده‌رکردنی له‌به‌هه‌شت
٤٣٣	سەرگورشته‌ی ئاده‌م له‌به‌هه‌شتدا ده‌رچوونی لێی
٤٤٢	دابینه‌کردنی پێویستی ئاده‌میزاد له‌ دنیاو ترساندنی له‌قێته‌ی شه‌یتان
٤٥٠	شه‌ریعه‌تی موسرێکه‌کان لاسایی کردنه‌وه‌ی باوکو باپیرانیانه‌، شه‌ریعه‌تی خودا نیگه‌ ناردنه‌ بۆ پێغه‌مبه‌ره‌کانی
٤٥٨	له‌به‌رکردنی پۆسکی جوانو خواردنو خواردنه‌وه‌ی خوش چه‌له‌له‌
٤٦٦	بنه‌مای شنه‌ یاساغ کراوه‌کان له‌ ئاده‌میزاد
٤٦٩	ته‌مه‌نی زیانو ده‌سه‌لاتی هه‌موو گه‌لو تاکێک
٤٧٢	بانگه‌وازی پێغه‌مبه‌ران بۆ نه‌ته‌وه‌کانیان
٤٧٤	سەرهنجامی درۆو پانۆرامای چوونه‌ ناو نۆزه‌ج له‌لایه‌ن کافره‌کانه‌وه
٤٧٩	سزای بێ برۆیان
٤٨٢	پاداشی موسوڵمانان و خوداپه‌رستان
٤٨٧	وتو وێژی نیوان به‌هه‌شتی و نۆزه‌خی و نه‌عراقیه‌کان
٤٩٣	گه‌توگۆی نیوان نه‌عراقیه‌کان و نۆزه‌خیه‌کان
٤٩٦	پارانه‌وه‌ و داواکاریی نۆزه‌خیه‌کان له‌ به‌هه‌شتیه‌کان بۆ تۆژی ناوو هه‌ندێ خۆراک
٤٩٩	باسی هه‌ضل و گه‌وره‌یی قورئان به‌سەر ئاده‌میزادداو حالو چۆنیه‌تی کافران له‌ رۆژی قیامه‌تدا
٥٠٣	چه‌سپاندنی خودایه‌تی و په‌روه‌ردگاریه‌تی بۆ زاتی (الله)
٥٠٩	په‌سه‌ندایی نزاو پارانه‌وه‌ له‌خوداو خراپی ناشووبگێری
٥١٥	باراندنی باران و رواندنی گیاو گز به‌لگه‌ن له‌سەر به‌توانایی خوداو زیندوبوونه‌وه‌ ده‌چه‌سپێتن
٥١٩	چیرۆکی چه‌زهرتی نووح (دروودی خۆای له‌سەر بێ)
٥٢٩	چیرۆکی چه‌زهرتی هود (دروودی خۆای له‌سەر بێ)
٥٣٧	چیرۆکی چه‌زهرتی صالح (دروودی خۆای له‌سەر بێ)
٥٤٧	چیرۆکی چه‌زهرتی لوط (دروودی خۆای له‌سەر بێ)
٥٥٦	چیرۆکی چه‌زهرتی شوعه‌یب (دروودی خۆای له‌سەر بێ)